

V SREDIŠČU
ZANEMARJA
SVOJE DOLŽNOSTI

POLITIKA
GROZILA NAŠEMU
UREDNIŠTVU

DEMOKRACIJA

CERKEV VRNIL V JAVNOST

Pod drobnogled smo vzeli življenjsko pot nedavno preminulega upokojenega ljubljanskega nadškofa in metropolita Alojzija Šuštarja.

ISSN 1408-0494

9 771408 049069

INTERVJU

M. Sturm in M. Grilc

Ne morejo nam več očitati neenotnosti

TRIBUNA

Dr. Dušan Plut
Podnebne spremembe

Čista in edinstvena izvirna voda Zala

Specifična geološka sestava terena, skrb za brezhibno tehnično stanje naprav in objektov za črpanje in polnjenje vode ter izbira kakovostnih materialov za embaliranje nam omogočajo, da Zala polnimo brez dodatne kemijske obdelave, zato ima napolnjena v plastenke ali balone enake lastnosti kot jih ima v naravnem stanju na izvoru.

Ustreznost Zale poleg interne službe kakovosti Pivovarne Union stalno spremlja tudi Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije. Smo tudi člani - EBWA (European Bottled Water Association). Kakovost vode Zala je priznana tudi mednarodno, kar dokazujejo zlate medalje za kakovost s tekmovanja Monde Selection iz Bruslja.

NAGRADNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ vsak mesec podarja **23 aparatov GSM Motorola F3.**

Vsi dosedanji naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 20 dodatnih aparatov GSM. Nagradna igra traja do 31. avgusta 2007.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006.
2. Naročniki do 1. 9. 2006.

Motorola F3:

- teža: 70 g
- velikost: 114x47x9 mm
- čas pripravljenosti: do 300 ur
- čas pogovora: do 500 minut
- glasovna pomoč v menijih
- privlačen tanek design
- visoko-kontrasten zaslon z odlično vidljivostjo na dnevni svetlobi in soncu
- velike črke in številke za lažjo berljivost
- SMS
- budilka

Slika je simbolična.

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- mesečno*   4 x letno (9 % popusta)   2 x letno (10 % popusta)   1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- upokojenec   invalid   brezposeln   študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE   DA   ID za DDV _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana
ali na faks 01 230 06 61.**

Podpisani/a se zavežem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

UVODNE STRANI

- 9 Zanimarja svoje dolžnosti
- 10 **Pogledi:** Rušilci demokracije
- 11 **Kolumna:** Nenavaden „barometer“

POLITIKA

- 12 Prerivanje na levi
- 14 Je Podbregarjev zaveznik čas?
- 17 Ponavljanje zgodovine?
- 20 Podnebne spremembe

SLOVENIJA

- 22 Z vsemi topovi proti ministru
- 26 Obalno-kraška regija med najrazvitejšimi
- 28 Polemike okoli centra za starejše občane
- 30 Bo najdišče v Mošnjah ohranjeno?
- 32 Srečanje Slovencev v državnem zboru

TUJINA

- 34 Sirska sla po prevladi
- 36 **Globus:** Izpolnjena želja
- 37 **Tuji tisk:** Minikino

INTERVJU

- 38 Matevž Grilc in Marjan Sturm

DOMOZNAVSTVO

- 43 Voščilo po televiziji
- 46 Upodobitve ljubljanskih škofov
- 50 **Naši kraji:** Nova Gorica
- 54 Predelano gostuje v Ljubljani

OGLEDALO

- 56 **Film:** Srhlijiva pot
- 58 **Avtomobilizem:** Šminka
- 60 **Znanost:** Prekletstvo mladega faraona
- 62 **Šport:** Znajdi se sam
- 64 **Črna kronika:** Bolgar umorjen na avtocesti
- 67 **Rumeno:** Dajmo naši!
- 68 **TV Kuloar:** Letališče v prvem planu
- 74 Odhaja ljubitelj Slovenije

38 Intervju: M. Sturm in M. Grilc

Vsi mislijo, da je treba Haiderja vključiti v pogovore. Tako elementi haiderjanske politike prihajajo v druge stranke, v zadnji konsekvenci pa vedno dominira prav Haider.

12 Prerivanje na levi

Potem ko je Borut Pahor sporočil svojo odločitev, da ne bo kandidiral za predsednika države, je na levi nenadoma nastalo nekaj prerivanja. LDS, SD in Zares se ne morejo dogovoriti o skupnem predsedniškem kandidatu.

14 Podbregarjevo izmikanje

Afera, povezana s Slovensko obveščevalno-varnostno službo (Sova), se bo, kot kaže, zavlekla v jesen. O njej se morata poleg organov pregona izreči tudi parlamentarni komisiji, vendar to nekaterim ni pretirano všeč.

17 Se zgodovina ponavlja?

Preobrat in pismo nekdanje državne sekretarke Andrijane Starina Kosem še vedno odmeva. S svojim ravnanjem je povzročila pravi mali potres. Po mnenju nekaterih njen preobrat spominja na prestop poslanca Cirila Pucka.

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat,
Petra Janša, Barbara Prevorcic, Aleš Kocjan, Vida Kocjan,
Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust,
Mitja Volčanšek

Kolumnisti: Esad Babačić, dr. Metod Benedik, dr. Andrej
Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos,
dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik,
dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga,
Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik),
Bor Slana, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR / 599,10 SIT

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Andrej Lasbaher

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova
banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102 Nenaročenih
člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščitena blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepevedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT.

Slika na naslovnici: Dragutin Cifrek/Nadškofija Ljubljana

Grožnje ASK

Metod Berlec

V petek ob 13.58 je zazvonil eden od mojih dveh mobilnih telefonov. Ko sem se oglašil, sem na drugi strani zaslišal ženski glas, ki se je začel predstavljati. Bila je Andrijana Starina Kosem, nekdanja državna sekretarka na ministrstvu za gospodarstvo in sedaj prva nadzornica časopisne hiše Delo. Začela je grozeče: »Slišala sem, da pripravljate članek o mojem domnevnem izdajstvu. Sve-tujem vam, da dobro premislite, preden to objavite. V primeru, da boste objavili tak članek, bom dala v javnost vse maile, ki mi jih poslal Janša. Bom šla do konca. Bom dala vse v javnost. In bodo ljudje videli, kaj vse je od mene zahteval ... Sama nisem s svojim ravnanjem izdala te opcije. Kličejo me ljudje, kot so Miran Potrč in podobni, in me prosijo, naj jim dam informacije, pa jim jih ne dam. Nič nisem izdala. Če pa se me bo prisililo v to, če me boste napadali, bom pa tudi to naredila. Bom šla do konca ...

Njen klic me je sprva nekoliko presenetil, potem pa močno začudil. Pomislil sem, od kod ima informacijo, da pripravljam članek o posledicah njenega ravnanja. Morda od katerega tistih publicistov (kar je malo verjetno), ki sem jim poslal vprašanje, v katerem sem spraševal o ovrednotenju in posledicah njenega ravnanja. No, naj se malo pošalim, čeprav je zadeva zelo resna, nemara pa je informacijo dobila od tako imenovane parase, ki je v zadnjem času na moč aktualna. Kakor koli že, njene grožnje in svarila so se mi zdeli neumestni in neprimerni za prvo nadzornico Dela, ki je v razvpitem pismu in v številnih intervjujih, ki jih je imela v zadnjem času, toliko govorila o tem, kako se zavzema za neodvisnost medijev ter kako bo kot nadzornica časopisne hiše Delo skrbela za profesionalnost in neodvisnost tega medija, sama pa direktno grozi uredniku druge medijske hiše, v tem primeru Demokracije. Grožnje, da bo objavila elektronska sporočila, ki naj bi ji jih bil poslal Janez Janša, me niso ganile. Pojasnil sem ji, da v Demokraciji ne pišemo po nikakršnem nareku,

da nismo strankarski časopis, ampak da pišemo v skladu z novinarsko etiko, s svojim prepričanjem in z vrednotami, za katere se zavzemamo. Ko sem ji pojasnil, da nisem član nobene stranke, je ostala brez besed. Ne vem, kaj si je predstavljala. Njeno govorjenje, da o njej pišemo nekorektno, sem odločno zavrnil. Če ji kaj ni všeč, naj pač odgovori v skladu za zakonom o medijih. Če želi, ji bom poslal tudi nekaj vprašanj. Dejal sem ji tudi, da me ona kot oseba prav nič ne zanima, me pa kot novinarja in urednika medija, ki med drugim pokriva politiko in gospodarstvo, zanimajo morebitne posledice njenega ravnanja.

Zaradi njenega neposrednega pritiska name sem se nato odločil, da članek nekoliko razširim. Dosegla je torej prav nasprotni učinek, kot je želela. Kot novinar in urednik pa pozivam Društvo novinarjev Slovenije, Sindikat novinarjev Slovenije in vso zainteresirano javnost, da to njeno dejanje obsodijo. Bo v novi vlogi tudi novinarjem in urednikom na Delu diktirala, kaj lahko pišejo in česa ne? Kolikor jih poznam, ne bodo veseli takega pristopa. Njene grožnje, da bo objavila nekakšna elektronska sporočila, ki naj bi ji jih poslal Janez Janša, so nesmiselne, brezpredmetne, saj se dajo take zadeve preprosto ponarediti, hkrati pa izpadejo kot neverodostojne. Morda so zanimivo branje, a to je tudi vse. Tudi neki razvpiti kolumnist je pred meseci v svoji knjigi objavil nekakšne maile, pa se nihče niti zmenil ni zanje. Edino, kar je bilo, je bilo to, da je izpadel neresno. Zdaj se ga vsi izogibajo. Opozicija je po objavi pisma Andrijane Starina Kosem sicer zagrnala vik in krik, vendar je hitro ugotovila, da se na podtikanja iz užaljenosti ali maščevanja ne da staviti. Tudi v preteklosti smo bili priče različnim pismom, ki pa so imela kratkotrajen učinek. Skratka, ljudje, ki spreminjajo svoja stališča, svoja ravnanja, ki izrabijo zaupanje posameznih ljudi, niso kdo ve kako verodostojni. Ampak to je njihova svobodna volja. Sami si krojijo svoje življenje ... **D**

Grožnje prve nadzornice Dela so se mi zdele neumestne in neprimerne, saj ima toliko povedati o tem, kako se zavzema za neodvisnost medijev, sama pa direktno grozi uredniku druge medijske hiše, v tem primeru Demokracije.

Mraz

Aleksander Škorc

Naravnost iz kapitala je prišla, lepa in sposobna menda, kolikor se le da. Tako so nam povedali, potem pa je spregovorila. Rekla je, da bodo zmagali na volitvah. Genialno! Vsi, ki niso sedeli, so takoj dol popadali. Predstavila je celo program, katerega glavna točka je prepričati Janševi vladi, da nas popelje v dvajseto stoletje. Čudovit program, ki razkriva vso briljantnost strankarskih mislecev in hkrati daje vedeti, da do nadaljnjega fantje z dekletom na čelu ne nameravajo početi nič. Ker Janševa vlada države ne pelje v omejeno stoletje, pač ne bodo imeli nobenega pametnega dela. Dejala je še, da ona govori resnico. Dobro za tiste, ki ji pomotoma verjamejo, saj bi sicer utegnili misliti, da se ženska nekoliko šali. Za vsak primer jim je na koncu še zatrdila, da je "njihova", kar pomeni, da se ji niti sanja ne, kaj vse bodo počeli z njo. Že s tistim, kar sploh ni bilo njihovo, so počeli čuda. Uboga dama. Človeku bi se celo zasmilila, če ne bi od nje tako hladno pihalo.

Toda kapital se je očitno še na druge načine spravil nad aktualno vlado. Menda zato, ker se ne more več tako nepregledno množiti, kot se je prej. Kupil si je časopis, v katerem je nemudoma nameril neverjetno povečanje priljubljenosti glavne opozicijske stranke, da je celo gospodu Tošu postalo nekoliko nerodno. Le predsednik uprave časopisne hiše je ostal hladen. Logiko kapitala je dvignil nad moralo zapriseženega demokrata, ker biti predsednik uprave zanj očitno pomeni mnogo več kot biti šef ugledne obrtne delavnice.

Tudi gospod Rop ima nekaj s kapitalom. Kako naj si človek sicer predstavlja, da se na videz povsem zdrav človek (samo na videz) vrže z nebatičnika in se bližajočemu se nič kaj mehkeму pristanku navkljub dela, da mirno pluje na mehkeму oblačku. Res da to počne z dokaj bledikavim nasmeškom in ledenimi potnimi kapljami na obrazu, pa vendar ... Človek mora biti resnično v škripcih.

Še dobro, da večina ljudi, ki je volila aktualno vlado, nima s kapitalom nič in jo bo gledale na doseženo z veseljem volila še enkrat, pa naj se kapital še tako ob tla meče.

Da ne bi sedaj kdo mislil, da je kapital nekaj slabega. Sam po sebi ni ne dober ne slab. Je takšen, kakršni so ljudje, ki ga imajo. Je pa res, da so se pri nas dokaj čudni ljudje na še bolj čudne načine dokopali do njega.

Če vas torej ob kakšnem človeku začne brez vzroka mrziti ali se začnete celo, bog ne daj, nekontrolirano tresti – zbežite!

H-umor

»Mislim, da ne bo odločilno, kdo bo bolje igral na orglice, ampak bo odločilno, kdo bo bolj znal ubrati prave strune večine volivk in volivcev.«

(Nepovezani poslanec in vodja društva Zares Matej Lahovnik se ne obremenjuje s tem, kakšne spretnosti bo obvladal predsedniški kandidat levice.)

»Na Hrvaškem je nastopil poseben čas priprav na volitve in morda so tu pa tam kakšne formulacije nekoliko bolj ošiljene, kot bi bile sicer.«

(Zunanji minister Dimitrij Rupel je strokovno razložil, zakaj se odnosi med Slovenijo in Hrvaško v zadnjem času spet zaostrejejo.)

»Prihod Katarine Kresal med predsedniško elito spominja na prihod princese Diane na britanski dvor.«

(Poslanec SD Dušan Kumer ima občutek, da je opozicija vse bolj podobna monarhiji.)

»Takrat smo s Koroške dobili pismo, v katerem so zapisali, da tisto, kar so Korošci osvojili pri obrambi domovine in plačali s krvjo, nikoli več ne bodo vrnili jugoslovanski armadi. Pismo sem odnesel na sejo razširjenega predsedstva republike in razprave o tem, ali bi stanje na meji povrnili v čas pred osamosvojitvijo, je bilo v trenutku konec.«

(Predsednik vlade Janez Janša je opisal, kako je leta 1991 po osamosvojitveni vojni z enim samim pismom končal vse razprave.)

»Če se te proslave spremenijo v prestiž, v merjenje zaslug, v odrekanje enim, prisvajanje s strani drugih, potem se seveda teh proslav ni mogoče veseliti.«

(Nekdanji predsednik države Milan Kučan je razložil, zakaj ga udeležba na državnih proslavah ne zanima več. Dokler je bil predsednik države, si očitno ni prilaščal zaslug.)

»Ta odločitev je bila zanimiva ... V trebuhu pa me ni zaščemelo.«

(Skorajšnji kandidat za predsednika države Danilo Türk se ni preveč vznemirjal, ko je Borut Pahor sporočil, da ne bo kandidiral za predsednika države.)

»Dobro jutro. Sem najboljša. Sem najlepša.«

(Nekdanja ljubljanska županja Vika Potočnik je javno priznala, kaj reče vsako jutro, ko se pogleda v ogledalo.)

»Smo pa zdravstveni delavci samo ljudje in ne bogovi v belem, zato se zmotam ne moremo vedno povsem izogniti.«

(Predsednik zdravniškega društva Pavel Poredoš prisega na pregovor, da nihče ni popoln. »Bogov« v zdravstvu namreč ni.)

»Da ne bo še kdo spraševal, zakaj je prvi zadetek na iskalni pojem Janša na portalu You Tube iz pasjega sveta. Če ne verjamate, pa preverite.«

(Novinarka Vala 202 Nataša Štefe je v zvezi s predsednikom vlade na spletu našla precej nenavadne zadetke. Za prvega je poskrbel kar nekdanji fotograf Mladine z »duhovitimi« pasjimi videoposnetki.)

Se steklarna le pobira?

Steklarna Rogaška, ki je, potem ko se je leta 1996 rešila skoraj milijardne izgube in vanjo po uspešnih letih s kar solidnim dobičkom spet zabredla leta 2002, nato pa v zadnjih letih skoraj propadla, je v zadnjem času odprla dve prodajalni kristalnih in kristalinskih izdelkov, in sicer 22. junija v Mariboru in 6. julija v Ljubljani. Obe naj bi bili znak nove strategije nastopa na trgu in uveljavljanja blagovne znamke Rogaška 1665. Novo vodstvo, od januarja lani steklaro vodi Robert Ličen (nekdanji direktor družbe Akrapovič, d. o. o.), naj bi s tem pritegnilo tudi mlajše potrošnike, predvsem pa želi prepričati ljudi, da stekleni izdelki niso nujno staromodni. Zanimivo pri tem je, da so k sodelovanju pritegnili tudi znanega oblikovalca kristala Tihomirja Tomiča, kar pomeni, da ne prisegajo več samo na Tanjo Pak, ženo Jožefa Školča (LDS). Prodajalni, ki ponujata tudi stekleni nakit, sta odprti vse dni v tednu. Po podatkih, objavljenih v osrednjem slovenskem časniku, naj bi bilo

Večja pozornost steklenim izdelkom

celodnevno odprtje trgovine v Ljubljani predvsem želja ljubljanskega župana. Za Steklarno Rogaška se zdi, da se počasi pobira. Upniki so steklarni odpisali precej dolgog, banke pa so svoje deleže spremenile v lastniške. Ličen je lani poleti dejal, da vodenja ne bi prevzel, če bi poznal resnične razmere, bil pa je vseeno optimističen glede prihodnosti. Spomnimo, da so prejšnji vodilni dolga leta načrtno odtujevali denar, črpali državne pomoči in denar davkoplačevalcev, steklaro vodili v propad, zaposleni in sindikalisti pa so jih dolgo časa v slepi veri, da je v družbi vse lepo in prav in da so za njeno propadanje krivi drugi, pri njihovem početju podpirali. V. K.

Modrost tedna

»Drnovšek se (v svoji najnovejši knjigi, op. ur.) pogovarja sam s sabo. Sprašuje sam sebe in si sam odgovarja. Drnovšek se ima za preveč genialnega, da bi kot učenec sprejemal nauke od kateregakoli učitelja razen od samega sebe in da bi kot učitelj delil nauke kateremukoli učencu razen samemu sebi. V bistvu dela intervju sam s sabo, ker mu nihče drug ne bi znal zastaviti vprašanj, na katera bi bil pripravljen odgovarjati – predvsem pa vprašanj, na katera bi lahko dajal prave odgovore.«
(Kolumnist Marko Crnkovič)

»Marsikdo pa si ga (nadškofa Alojzija Šuštarja, op. ur.) bo najbolj zapomnil po spravi slovesnosti 8. julija 1990 v Kočevskem rogu. Zanj si je sam veliko prizadeval, o njej je pisal in govoril. Tudi njegov brat leži med pobitimi v Kočevskem rogu. Vedel je, da je sprava edina pot za naš narod. Zavedal pa se je tudi, da je zahteven proces, ker zahteva priznanje in obžalovanje vseh, ne le ene strani. To je večkrat tudi poudaril. Zato je bil razočaran, ker v našem narodu proces sprave teče tako počasi.«
(Urednik Družine Franci Petrič)

Fast-food duhovnost

Letošnja Draga mladih je gostovala na Ptuj, in sicer v minoritskem samostanu sv. Petra in Pavla, kjer se je minuli konec tedna (od 6. do 8. julija) zbralo več kot petdeset mladih, da bi se posvetili letošnji precej izzivalni temi – »fast-food« duhovnosti. O tem so govorili tudi gostje na okroglih mizah. Na prvi okrogli mizi so se z vprašanjem, zakaj postmoderni človek še vedno išče Boga, soočili teolog dr. Bogdan Dolenc, antropologinja mag. Tina Ban in psihoterapevt Bogdan Žorž, na popoldanski okrogli mizi pa so predstavniki verskih skupnosti, in sicer katoliški duhovnik Robert Friškovec, evangeličanska duhovnica Violeta Vladimira Mesarič in tajnik islamske skupnosti Nevzet Porić, s skupino mladih katoličanov in muslimanov predstavili doživljanje Boga in duhovnosti. Drago mladih je spremljal tudi bogat spremljevalni program, saj

Draga mladih 2007 na Ptuj

je že po odprtju – slavnostni govornik na njej je bil pisatelj Alojz Rebula – ter ogledu mesta udeležence Drage mladih obiskal igralec Gregor Čušin z monodramo Evangelij po Čušinu. Sobota je bila posvečena delavnicam (video, jahanje, vožnja s kanuji po Dravi, kulinarika, žongliranje, petje, ogled samostanske knjižnice) in večerni pokušini vin, nedelja pa obisku Ptujске Gore, kjer so Drago mladih uradno sklenili z refleksijo in piknikom, mladi pa so nato obiskali še Terme Ptuj. Draga mladih se bo nadaljevala s tretjo okroglo mizo, in sicer prvega septembra ob desetih dopoldne v Finžgarjevem domu na Opčinah pri Trstu. G. B.

»Vi ste pa ta beli!«

Časopisne hiše se morajo za pridobivanje novih bralcev čedalje bolj truditi. No, včasih gre do lahko pri tem tudi čez mejo dobrega okusa, kar je nedavno na svoji koži občutil naš bralec Marjan Palir iz Polzele. Sporočil nam je, da ga je pred nedavnim poklicala telefonska akviziterka časopisne hiše Dnevnik in mu začela predstavljati njihov dnevni časopis. Ker so akviziterke včasih tudi nadvse vsiljive in ker se mu je po določenem času ni dalo več poslušati, ji je dejal, da ga časopis ne zanima in da je za njegov okus tako ali tako preveč »rdeč«. No, to je akviziterko očitno precej razkurilo, zato mu je jezno zavpila: »Vi ste pa ta beli!« Zanimiv odziv in obtožba s strani nekoga, ki vam želi nekaj prodati. Kaj menijo o ravnanju svoje akviziterke, smo vprašali tudi časopisno hišo Dnevnik, vendar do oddaje članka v tisk odgovora nismo prejeli. A. K.

Na Dnevniku imajo, kot kaže, zanimiv način pridobivanja naročnikov.

Letališče odprtih meja

Predsednik vlade Janez Janša je v ponedeljek odprl nov potniški terminal ljubljanskega letališča, ki prav od tega dne nosi ime Jožeta Pučnika, enega najzaslužnejših tvorcev samostojne slovenske države.

Bistvena novost, ki jo prinaša prva faza novega potniškega terminala, je možnost schengenskega ločevanja potnikov, kar naj bi po prepričanju premiera Janše izpolnjevalo standarde za uvedbo schengenskega režima. Slovenija še čaka na poročilo evalvacijske komisije Evropske unije, katere ocena o ustreznosti letališča bo predvidoma znana do konca julija. Premier je med drugim spomnil na prva letala, ki so pred 60 leti poletela z Brnika, in na prizadevanja, ki so zaznamovala graditev potniškega centra. Pojasnil je tudi odločitev za imenovanje letališča po Jožetu Pučniku. Današnje letališče je po njegovih besedah dosežek slovenske osamosvojitve, saj v nasprotnem primeru to letališče ne bi bilo mednarodno letališče države Slo-

Premier Janez Janša je slovesno odprl prvo fazo novega potniškega terminala.

venije, ampak bi imelo drugačen status. "To letališče tudi ne bi moglo biti glavno letališče Slovenije, če ne bi bilo človeka, po katerem ga je vlada pred kratkim poimenovala," je dejal. V nagovoru zbranim, med katerimi so bili svoji leta 2003 preminulega Pučnika, je poudaril tudi njegovo pripravljenost in žrtvovanje za idejo neodvisne države.

"Po prvih odzivih pa lahko rečemo, da je letališče pripravljeno tako, kot je potrebno, zato ne pričakujemo dodatnih zapletov," je na tiskovni konferenci pred odprtjem terminala dejal minister za notranje zadeve Dragutin Mate. Po njegovih besedah je bilo prav ljubljansko letališče v lanski evalvaciji za prevzem schengenskega režima bistvena

pomanjkljivost, zato so graditev terminala, ki omogoča ločevanje potnikov na državljane EU in potnike iz drugih držav, pospešili. Predsednik uprave Letališča Jožeta Pučnika Ljubljana Zmago Skobir pa je dodal, da bo še večja pridobitev za potnike terminal, ki naj bi ga predvidoma zgradili v prihodnjih treh letih. Po njegovih besedah posodabljanje letališča s tem še ne bo končano, saj naj bi območje letališča do leta 2015 postalo "pravo letališko mesto, brniško letališče pa vodilno letališče v regiji". Le-to bo po razvojnih načrtih ministrstva za promet kmalu tudi lažje dostopno. Kot je dejal minister Janez Božič, je v prihodnjih načrtih države med drugim železniška povezava z letališčem in posodobitev glavne ceste od Kranja do Spodnjega Brnika. P. A.

Dejanske spremembe

Juljska seja državnega zbora, ki se je začela v ponedeljek s poslanskimi vprašanji predsedniku vlade Janezu Janši, poteka tudi v znamenju razprave o svežnju pokrajinske zakonodaje. Državni zbor je namreč zavrnil predlog LDS, da bi razpravo umaknili, dokler ne bo pripravljen tudi četrti zakon o številu, območjih in sedežih pokrajin. Tako v teh dneh poslanci razpravljajo o zakonu o pokrajinah, njihovem financiranju in o volitvah v pokrajinah.

Premier Janša je na vprašanje Rudolfa Mogeta (LDS) o trgovini z orožjem v času osamosvajanja države odgovoril, da za vse to obstaja zelo natančna dokumentacija, ki dokazuje, da v tistem času črnih fondov ni bilo. Na vprašanje Franca Žnidaršiča iz DeSUS o podpisnem dogovoru socialnih partnerjev o spremembah zakona o delovnih razmerjih pa je odgovoril, da ne gre le za lepote popravke, ampak za dejanske spremembe. Opozicijskega poslanca Zmaga Jelinčiča iz SNS je zanimalo, zakaj država ne izkorišča svojih možnosti na področju prodaje orožja. Janša je odgovoril, da je bilo v letu 2005 odpisanih 118 zastarelih tankov T 55, v zadnjem času pa je bilo iz operativne uporabe izločenega tudi veliko pehotnega orožja. P. A.

V tem tednu teče juljska seja DZ.

0 reformah in volitvah

Redni letni posvet vodstva SDS

Sobotni posvet vodstva SDS v Šentanelu nad Prevaljami je minil v znamenju analize aktualnih političnih razmer v državi in oblikovanja načrtov za aktivnosti stranke v letošnjem letu. Po besedah predsednika SDS in premierja Janeza Janše se bodo zavzeli zlasti za čimprejšnje dokončanje gospodarskih in socialnih reform. Seveda pa bodo precej pozornosti namenili tudi pripravam na jesenske predsedniške volitve, glede katerih so se že pred časom enotno odločili za podporo Alojzu Peterletu. V stranki bodo oblikovali tudi prva evidentiranja kandidatov za državnozborske volitve prihodnje leto in se posvetili izzivom zaradi znatnega povečanja članstva v stranki. V zvezi s slabšimi izidi javnomnenjskih raziskav za stranko pa je predsednik SDS poudaril, da se raje ukvarjajo z nalogami, ki so si jih zadali v začetku mandata, kot pa s špekulacijami. Janša ni želel razpravljati o morebitni tožbi zoper poslanca SD Toneta Ropa, glede odločitve Janeza Drnovška, da na državnih proslavah ne bo več sodeloval, pa je dejal, da ta "odločitev komentira samo sebe". P. A.

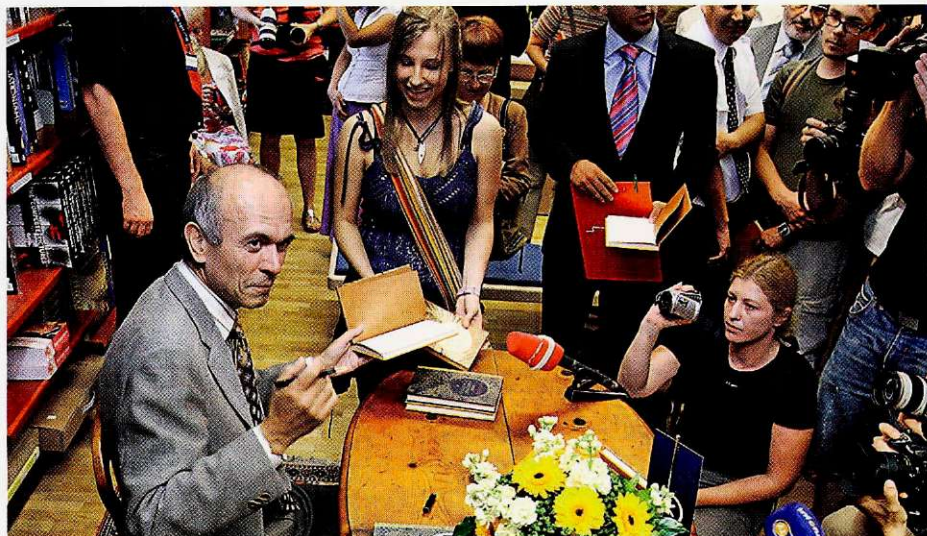

Vse Drnovškove muhe

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Drnovškov umik Vse kaže, da se bo predsednik države Janez Drnovšek do izteka mandata konec tega leta umaknil v medijsko anonimnost. Vsaj tako je mogoče sklepati po njegovem odgovoru na »žaljivo« ponudbo državnega sekretarja v kabinetu predsednika vlade Aleksandra Zorna. Slednji je namreč v spravljivem tonu ponudil, da bi bil Drnovšek slavnostni govornik na državnih proslavah, ki bodo od avgusta do konca leta, predvsem pa na proslavah ob obletnicah priključitve Prekmurja in Primorske matični domovini. Z omenjeno potezo naj bi vlada ponudila roko sprave po zapletu, ki je nastal, ko je Drnovšek najprej zavrnil možnost, da bi imel govor na proslavi za dan državnosti, nato pa si je premislil, vendar je koordinacijski odbor za proslavo, ki ga vodi Aleksander Zorn, medtem našel govornika, in sicer predsednika vlade Janeza Janšo. Janez Drnovšek pa je kljub ponujeni roki sprave prejšnji teden sporočil, da se ne namerava več udeleževati državnih proslav, menda tudi zaradi žaljivih izjav, ki naj bi jih bil Aleksander Zorn izrekel na račun predsednika. Zaradi tega Drnovšek nima najmanjšega namena, da bi še kdaj sodeloval s koordinacijskim odborom za proslavo. Drnovškove navedbe je podprl tudi nekdanji predsednik Milan Kučan, ki je dejal, da je Zorn poskušal svoje razmerje do predsednika republike urejati skrajno nespoštljivo in nespodobno, v intervjuju za Radio Hit pa je dejal, da ne odobrava Drnovškove neudeležbe na državnih proslavi. Aleksander Zorn je nato izrazil obžalovanje zaradi predsednikovega odziva, postavil pa je tudi vprašanje, katere besede so bile žaljive, vendar se je urad predsednika države zavil v molk. Zorn je izrazil upanje, da si predsednik države kasneje ne bo spet premislil, saj je govornik za proslavo v Prekmurju (17. avgusta) že določen. Pri tem je navedel podatek, da se je Drnovšek kot predsednik države doslej precej neredno udeleževal državnih proslav, saj naj bi jih bil bojkotiral več kot polovico.

Knjiga dvomljive vrednosti Kljub vsemu pa Drnovšku umik v medijsko anonimnost ne ustreza preveč, zato je minuli teden pritegnil pozornost javnosti s svojo novo knjigo, katere delček je v soboto razkril kolumnist Marko Crnkovič. Gre za knjigo Pogovori, ki je Drnovškova četrta knjiga oziroma tretja v času, odkar je doživel »preobrazbo« (pred tem je izdal Bistvo sveta in Misli o življenju in zavedanju). Zgrajena je na podlagi sistema vprašanje-odgovor (podobno kot v antičnem času nekatera filozofska dela in kasneje krščanski katekizmi), pri čemer je Drnovšek tisti, ki sprašuje, in tisti, ki odgovarja – samemu sebi. Na predstavitvi knjige v knjigarni Konzorcij se je Drnovšek izrazil dvom, da bodo vladne strukture sploh prebrale to knjigo, saj bodo po njegovem prepričanju prišle le do druge strani. Dejal pa je, da je njegova zadnja knjiga »najboljša doslej«, vendar bi njegovim besedam le težko verjeli, saj gre dejansko bolj za ponesrečen poskus njegove duhovne samopromocije. Če bi namreč knjigo z isto vsebino napisal kateri drug (po možnosti manj znan) avtor, bi bržkone zelo težko dobil založnika, tako

Predsednik države Janez Drnovšek je predstavil svojo četrto knjigo.

Ne glede na Drnovškove knjižne podvige je jasno, da je edina pozitivna točka sedanjega predsednika države ta, da se mu konec leta izteče mandat ...

pa je na račun Drnovškove politične funkcije knjigo izdala Založba Mladinska knjiga, ki si od prodaje obeta velik dobiček, saj je bila ena prejšnjih Drnovškovih knjig (Misli o življenju in zavedanju) prodana v več kot petnajst tisoč izvodih, kar pa je še vedno precej manj kot knjiga Janeza Janše Premiki, ki je našla pot kar do 60 tisoč kupcev.

V pričakovanju volitev Ne glede na Drnovškove knjižne podvige je jasno, da je edina pozitivna točka sedanjega predsednika države ta, da se mu konec leta izteče mandat, s čimer se bo delovanje instituta predsednika države vrnilo v normalne okvire, brez nepotrebne vzbujanja pozornosti. S tem bo tudi konec Drnovškove pomoči opoziciji, bržkone pa se bo z njegovim odhodom zmanjšal tudi manevrski prostor Milana Kučana, ki v glavnem podpira Drnovškova stališča in jih po potrebi celo zaostruje s stališčem, da je izvorni greh v spodkopavanju avtoritete predsednika države. S predsedniškimi volitvami letos jeseni naj bi se končalo obdobje nepotrebnih konfliktov in banaliziranja instituta predsednika države. ■

Rušilci demokracije

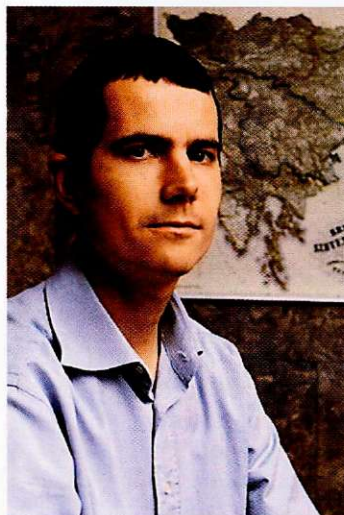
Aleš Kocjan

Ustavno sodišče je nedavno zavrnilo pobudo blejske župnije za razveljavitev odločbe Vrhovnega sodišča RS.

Z omenjeno odločbo je Vrhovno sodišče nedavno zavrnilo zahtevek župnije, naj ji država Blejski otok vrne v naravi. Pri svoji odločitvi, proti kateri je glasoval predsednik sodišča Janez Čebulj, so ustavni sodniki zapisali, da je pravica do zasebne lastnine po slovenski ustavi sicer ena temeljnih človekovih pravic, da pa je to mogoče po 15. členu ustave omejiti, če pravica posega v pravico drugih. Ker ima po njihovo Blejski otrok status kulturnega spomenika, ga po zakonu o varstvu kulturne dediščine ni mogoče vrniti v naravi. Obe argumentaciji se zdita precej nenavadni. Ko so se namreč ustavni sodniki sklicevali na člen ustave, ki dovoljuje omejitve človekovih pravic, če te posegajo v pravice drugih, so pri tem navedli javni interes, v katerega bi bilo poseženo, če bi Cerkev otok dobila nazaj. Kaj natančno naj bi bil ta interes in kako bi lahko vrnitev v naravi posegla vanj, sodniki niso navedli. Pri tem so tudi očitno prezrli zagotovila Cerkev, da bo otok, če ga Cerkev dobi nazaj, še naprej normalno odprt za vse obiskovalce in torej javni interes v ničemer ne bi bil okrnjen.

Še bolj zanimiva je navedba ustavnih sodnikov, da otoka ni mogoče vrniti v naravi, ker gre za spomenik kulturnega pomena, za katerega zakon o varstvu kulturne dediščine določa, da ga ni mogoče vrniti v naravi. Omenjeni zakon je bil sprejet šele leta 1999, kar glede na to, da je Cerkev zahtevek za vračilo v naravi vložila že leta 1993, pomeni, da je ustavno sodišče, potem ko se je postopek že začel, spremenilo pravila igre. To je približno tako, kot če bi v Kranjski Gori priredili evropski pokal v slalomu in bi, če bi po prvem teku vodil naš slalomist, sprejeli odločitev, da za končno zmago zadostuje le en tek.

Odločitev Ustavnega sodišča RS je nerazumljiva tudi zato, ker bo precedenčna. Tako je radovljiska občina že napovedala, da se name-rava nanjo sklicevati pri vrnitvi gozdov v Triglavskem narodnem parku, zagotovo pa bo podobno storil še kdo. Ustavno sodišče, v katerem je visok funkcionar stranke, ki je v zadnjih letih poskušala narediti vse, da bi denacionalizacijo ustavila, je na ta način dodobra zamajalo eno temeljnih demokratičnih pravic, ki jih je Slovenija s težavo, ob pičli večini v Demosu, sprejela po osamosvojitvi – pravico do vrnitve zasebnega premoženja, ki ga je po drugi svetovni zaplenila nedemokratična revolucionarna oblast. Ustavno sodišče se z zadnjo razsodbo kaže kot njen novodobni podaljšek.

Vprašljiva ozaveščenost

Mitja Volčanšek

V soboto so na vseh celinah potekali koncerti Live Earth, ki naj bi bili namenjeni ozaveščanju o okoljski problematiki.

N iz koncertov po svetu je po zgledu podobnih dogodkov v osemdesetih letih prejšnjega stoletja Live Aid (za boj proti revščini) in Live 8 iz leta 2005 (poziv osmim najrazvitejšim državam s podobnim namenom) nastal na pobudo nekdanjega podpredsednika ZDA Ala Gora. Slednji je pred tem v svojem dokumentarnem filmu *Neprijetna resnica* že opozoril na problem globalnega segrevanja ozračja. Poleg osrednjih koncertov na največjih svetovnih odrih so prireditve potekale tudi drugod. Na ljubljanskem Kongresnem trgu naj bi se bilo zbralo okoli tri tisoč »okoljsko ozaveščenih« poslusalcev, skupno pa naj bi bilo prireditve po svetu spremljalo skoraj dve milijardi Zemljanov. Slavnim glasbenikom so se pridružili ljudje iz zabavniške industrije in izrazili svojo podporo projektu.

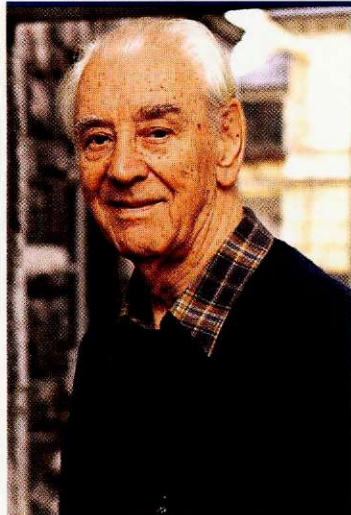
Tudi zaveze organizatorjev zvenijo precej resno. V sedmih točkah med drugim zahtevajo podpis mednarodnega sporazuma, s katerim bi v razvitih državah v naslednjih dveh letih za 90 odstotkov zmanjšali onesnaževanje, ki povzroča segrevanje ozračja. Poziv je namenjen tudi posameznikom, naj živijo bolj odgovorno in okoljsko vzdržno. Pri tem navajajo konkretne poteze, kot so odgovorna uporaba prevoznih sredstev ter energetska učinkovitost doma in na delovnem mestu.

Celotna akcija je vredna pohvale, vendar sta njena učinkovitost in iskrenost pod velikim vprašajem. Le malo je namreč verjetno, da bo pobuda dejansko vplivala na zmanjšanje onesnaževanja. Poleg tega je na dlani, da organizacija tovrstnih množičnih prireditev kljub vsem lepim besedam bržkone močno bremeni okolje, za katerega naj bi se organizatorji tako zavzemali.

Podvomiti bi si upali tudi o iskrenosti glasbenikov, ki so zastonj nastopali pred navdušenimi množicami. Če se namreč na londonskem Wembleyju pojavijo odslužene legende, kakršna je skupina Duran Duran, je to najbrž prej zaradi brezplačne reklame, ki jo je na ta način deležna, in upanja, da bo s tem prodala kakšno dodatno ploščo.

Pomisleki pa se porajajo tudi glede dobronamernosti protikandidata sedanjega ameriškega predsednika na volitvah leta 2000. V osmih letih, ko je bil Gore podpredsednik ZDA, varstvo okolja gotovo ni bila ena njegovih prioritet, sedaj pa je postal najbolj zagrizen bojevnik za »živo Zemljo«. Ali gre za politično računico, bomo zanesljivo izvedeli do predsedniških volitev leta 2012.

Nenavaden »barometer«

Dr. Peter Starič

V vseh demokratičnih državah, med katere naj bi šteli tudi Slovenijo, so izidi volitev najzanesljivejši »barometer priljubljenosti« politikov. Čeprav so na zadnjih državnozbornih volitvah zmagali politiki takratne opozicije, pa se le-ti nikakor ne morejo prebiti na prva mesta, kaj šele v sam vrh Delovega »barometra«. Tako nekako kot pogani, ki po katoliškem verovanju nikakor ne morejo priti v nebesa, pa naj so bili za življenja še tako dobri in pošteni.

V Delovih javnomnenjskih anketah, ki jih objavljajo vsak mesec, so prva mesta praviloma rezervirana za politike iz vrst LDS in SD, kar je – glede na izide zadnjih volitev – svojevrsten paradoks. Tudi v prvih mesecih po volitvah, ko novoizvoljeni še niso mogli priti na dan s kakimi »neprijetnimi« ukrepi, so bila prva mesta Delovega »barometra« zasedena s politiki, ki so na volitvah izgubili, in ne z zmagovalci. Predstavljajmo si npr., da bi Nicolas Sarkozy, ki je na zadnjih volitvah v Franciji zmagal s presenetljivo večino, v tamkajšnji anketi priljubljenosti zasedel sedmo mesto (tako kot naš Janez Janša v Delu 2. julija), na prvem bi bila Ségolène Royale, ki jo je Sarkozy na volitvah premagal, preostala mesta do sedmega pa bi zasedali manj pomembni francoski politiki. Taki anketi bi težko kdo verjel! Francozi bi posumili, da so bila bodisi anketna vprašanja sugestivna, da so anketarji vedeli, koga morajo spraševati, oziroma da se tisti, ki so odgovarjali na anketo, niso povsem dobro zavedali, kaj so jih anketarji spraševali. Predvsem pa bi podvomili o poštenosti tistih, ki bi takšno anketo naredili.

Pri nas pa se nihče ne čudi, da je prvi po priljubljenosti Borut Pahor, predsednik SD, stranke, ki je na zadnjih volitvah izgubila. To mesto zavzema kljub dejstvu, da je sprejel v svojo stranko Toneta Ropa, ki javno izjavlja, da je v času, ko je bil premier, dobival informacije o nezakonitih prisluhih Sove. Čeprav Rop s svojimi absurdnimi izjavami, ki jih ne more dokazati, sramoti Slovenijo in njenega predsednika vlade, se Pahor od Ropovih izjav še ni javno distanciral in jih obsodil, kaj šele da bi se Ropu »zahvalil« za nadaljnje sodelovanje in ga poslal nazaj k eldeesovcem ali kam drugam ...

Še teže razumemo, kako je mogoče, da je predsednik države Janez Drnovšek na drugem mestu, čeprav je bojkotiral državno proslavo in vsakoletni

sprejem sorodnikov tistih, ki so padli v vojni za Slovenijo. Sedaj izjavlja, da mu niso dovolili govora, kar kot papige ponavljajo njegovi privrženci, čeravno so mu govor kot prvemu ponudili, pa ga je vzvišeno zavrnil. O vsem drugem, kar se je zgodilo po tem, pa on in njegovi molčijo. S prezirom je zavrnil tudi vabilo na udeležbo in govore na poznejših načrtovanih državnih proslavah. Njegove nedavne izjave ne predstavljajo knjige, da sploh ne bere časopisov in na gleda televizije, pomenijo, da ga državljani in država ne brigajo več. Zanima ga le še pisanje knjig o njegovi »višji ravni zavedanja«. Za vse to mu država redno nakazuje plačo in pokriva še druge stroške, čeprav segajo prek dovoljenega in dogovorjenega okvira. Če ne gre drugače, pomaga tudi Sova.

Negativna ocena predsednikovih dejanj in izjav močno odmeva tudi v naših medijih in večina državljanov se nad tem zgraža. Naš predsednik države torej javno in brez sramu kaže svoj prezir do države in državljanov, ki jim predseduje; zanje meni, da so na »nižji ravni zavedanja«. Prezira pa ne kaže samo do navadnih ljudi, temveč tudi do vladne komisije, ki pod vodstvom pravosodnega ministra Lovra Šturma raziskuje nepravilnosti v Sovi. Imenoval jo je »neka komisija za obrekovanje«, čeprav je že odkrila nekaj hudih nezakonitosti v tej ustanovi. Skratka, vede se kot »užaljena veličina Janez D.« in ne kot od ljudstva izvoljeni predsednik države (ki ga po odsluženem mandatu lahko zamenjamo!). Zato je

Kako je mogoče, da je predsednik države Janez Drnovšek na drugem mestu po priljubljenosti, čeprav je bojkotiral državno proslavo in vsakoletni sprejem sorodnikov tistih, ki so padli v vojni za Slovenijo?

težko verjeti, da vse naštetu ne vpliva na njegovo uvrstitev v »barometru priljubljenosti«, saj od prejšnjega meseca ni zdrknil niti za eno mesto niže.

Po vsem tem se mi čedalje bolj zdi, da je Delov »barometer« že ves čas, odkar se je zamenjala vlada, prirejen v prid tistih strank, ki si krčevito prizadevajo, da bi spet prišle na oblast. **D**

Prerivanje na levisi

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

Potem ko je Borut Pahor sporočil svojo odločitev, da ne bo kandidiral za predsednika države, je na levisi nenadoma nastalo nekaj prerivanja. LDS, SD in Zares se ne morejo dogovoriti o skupnem predsedniškem kandidatu.

VDemokraciji smo že poročali o tem, da sta se po Pahorjevi odločitvi, da ne bo kandidiral za predsednika države, kot morebitna kandidata na levisi pojavila strokovnjak za mednarodno pravo dr. Danilo Türk in nekdanji guverner Banke Slovenije mag. Mitja Gaspari. Vendar gre za neuradne napovedi kandidature, saj naj bi se na levisi ključni politični akterji dogovarjali o skupnem kandidatu, kar pa bo glede na to, da sta se kandidata tako rekoč sama ponudila in da bodo politične stranke poskušale

promovirati same sebe, precej težko doseči.

Premagana nesoglasja Napoved (nesojene) kandidature Danila Türka je zanimiva zlasti zaradi dejstva, da se je še pred meseci njegovo ime pojavljalo v kontekstu opcij največje vladajoče stranke SDS. Ko je lani kandidaturu napovedal Lojze Peterle, so mediji – vsaj tisti, ki so bolj na strani levice – Peterletovo napoved izrabili za nagajanje Janezu Janši, češ da je Peterle prekrižal načrte Janši, ki naj bi si želel drugega enotnega kandidata za vse

tri pomladne stranke, kar pa je treba gledati tudi v luči Peterletovih kritik na račun delovanja vodstva NSi (ne nazadnje so ga mnogi videli kot potencialnega predsednika NSi). V SDS so se tako pojavljala celo razmišljanja, da bi morala stranka imeti lastnega kandidata glede na to, da je zmagala na volitvah leta 2004, med morebitnimi kandidati pa se je omenjal predvsem Danilo Türk. Slednji je vse namige o kandidaturi zavračal, češ da gre za špekulacije brez podlage. Kmalu pa se je pokazalo, zakaj Türk ni kazal velikega navdušenja, saj se je kot

govornik pojavil na spomladanski okrogli mizi Socialnih demokratov v hotelu Union v Ljubljani, SDS pa je nato vendarle podprla Lojzeta Peterleta. V obrazložitvi je predsednik stranke Janez Janša priznal, da so v preteklosti obstajala nekatera nesoglasja med njim in Peterletom. Prvo nesoglasje verjetno izvira še iz časov, ko je SDS(S) vodil Jože Pučnik, saj so leta 1992 Pučnikovi socialdemokrati podprli konstruktivno nezaupnico Demosovi vladi oz. izvolitev prve Drnovškove vlade. Volivci so jih kaznovali, saj so se socialdemokrati na volitvah

komaj prebili v parlament. So pa po volitvah v koalicijo z LDS vstopili Peterletovi krščanski demokrati, Peterle pa je, kot je sam pripovedoval, kot pogoj za vstop v koalicijo navedel, da Janez Janša še naprej ostane minister za obrambo, čeprav naj bi bilo to mesto rezervirano za dr. Antona Beblerja. Na tem položaju je Janša ostal le dve leti, saj je bil leta 1994 odstavljen zaradi afere Depala vas, kar je sprožilo tudi precejšen notranji spor v SKD. Pokazalo se je namreč, da je vsaj del SKD v aferi Depala vas kolaboriral z Milanom Kučanom. Peterle, ki je bil tedaj zunanji minister, je kasneje sam odstopil, SKD pa je na volitvah doživela poraz. Potem ko je v začetku leta 1997 v koalicijo z LDS pobegnila SLS, sta tako Janša kot Peterle s svojima strankama ostala v opoziciji. S tem se je začelo novo obdobje sodelovanja med SDS in SKD, medtem ko so se nesoglasja umaknila v ozadje – čeprav je bilo v vrstah SKD še vedno veliko nezaupanja do Janše; nekateri so ga imeli celo za večjega sovražnika kot Milana Kučana. Ko je poleti 2000 Peterle izstopil iz tedaj že združene SLS+SKD in se pridružil novonastali Bajukovi NSi, so mnogi v tem videli znamenje, da Peterle ne namerava slediti politiki tedanjega predsednika združene stranke Franca Zagožna, kar je bržkone pripomoglo tudi k temu, da sta SDS in NSi oblikovali tedaj še opozicijsko koalicijo Slovenija (z oblikovanjem vladne koalicije po volitvah leta 2004 se je umaknila v ozadje, saj je šlo vendarle za neformalno povezavo), skupaj

Gregor Golob iz društva Zares

sta leta 2002 tudi podprli Barbaro Brezigar pri kandidaturi za predsednico države. Precej presenečenja pa je prinesla zelo uspešna Peterletova kandidatura za evropskega poslanca, saj je svoji listi prinesel zmago, medtem ko sta nosilca list Miha Brejc (SDS) in Jelko Kacin (LDS) ostala daleč za njim.

Iskanje skupnega kandidata

Kakor koli že, razmere na političnem prizorišču kažejo, da strankam na levi očitno vsaj še nekaj časa ne bo uspelo najti skupnega kandidata za predsedniške volitve. Ne nazadnje so sedaj na levi polovici političnega prostora tri stranke (SD, LDS, Zares), pozabiti pa ne smemo niti na DeSUS, kjer so minuli teden objavili informacijo, da nameravajo podpreti Lojzeta Peterleta, nato pa so se premislili in podprli Danila Türka, vendar je težava v tem, da še ni znano, ali bo Türk sploh kandidiral. Zadnje javnomnenjske raziskave so namreč pokazale, da bi Mitja Gaspari imel boljše možnosti kot Türk, saj naj bi bil tudi prepoznavnejši, njegov uspeh pa bi se lahko povezoval tudi s tem, da ga parlamentarna večina ni hotela še enkrat potrditi za guvernerja Banke Slovenije. Tako obstaja možnost, da Gaspari izkoristi »sindrom žrtve«, ki je Zorana Jankovića ponesel od vodstvenega položaja v Mercatorju do funkcije ljubljanskega župana, saj so volivci v njem videli predvsem žrtev vladajoče politike. Zato obstaja verjetnost, da bo poskušala LDS vsiliti Gasparija kot skupnega kandidata levice, in to ne samo zaradi javnomnenjskih raziskav, ampak predvsem zaradi samozavesti kot posledice nedavne izvolitve nove predsednice stranke. S tem pa bo težko prepričala svoje odpadnike, ki so ustanovili društvo Zares in naj bi jeseni ustanovili novo stranko, saj se po nekaterih namigih v njem bolj nagibajo k podpori Türku, kar pomeni, da je LDS s svojim favoritom Gasparijem za zdaj osamljena. Kljub temu pa v društvu Zares niso vrgli puške v koruzo, saj očitno pričakujejo, da bodo na (tranzicijski) levi sami prevzeli pobudo. O tem veliko povedo tudi informacije, naj bi Miha Kozinc in Gregor Golob v zadnjem času znova nagovarjala

aktualnega predsednika države Janeza Drnovška, naj še enkrat kandidira na predsedniških volitvah. Vendar je veliko vprašanje, koliko lahko Drnovšek realno doseže na novih volitvah, saj je z nekaterimi zadnjimi potezami izgubil tudi simpatije na levi, čeprav ga imajo nekateri še vedno za glasnika opozicije in poroka, da se aktualna vlada ne bo docela »povampirila«.

Sedanjí predsednik Janez Drnovšek

remu od njiju. SD in LDS že zdaj lobirata vsaka za svojega kandidata in poskušata pridobivati čim širšo podporo, najverjetneje pa bo leвица skupnega kandidata podprla šele v drugem krogu, če bo do njega prišlo. Društvo Zares tako meni, da želita SD in LDS izpostaviti predvsem sebe, saj bodo kmalu tudi parlamentarne volitve, in če bo Gaspari dosegel večji uspeh, bo to za LDS obliž

Danilo Türk, kandidat SD

LDS podpira Mitjo Gasparija.

Lojze Peterle je še vedno favorit.

Samopromocija LDS in SD?

Glede na omenjeno dogajanje se torej zdi, da je Lojze Peterle vsaj za zdaj favorit v predsedniški tekmi, težko verjetno pa je, da bi zmagal že v prvem krogu. Medtem ko večina kandidatov že a priori spada med avtsajderje, pa bo Peterletov uspeh odvisen od tega, koliko kandidatov bo prišlo z levece, saj bi se pri tem glasovi lahko cepili. To je toliko verjetnejše, ker imata tako Türk kot Gaspari glede na svoje odločitve velik motiv, da kandidirata za predsednika, zaradi česar se bodo opozicijske stranke težko odpovedale kate-

na rane. Vprašanje je tudi, koliko je lahko uspešen predsedniški kandidat, ki ga podpirajo predvsem politične stranke, saj je Lojze Peterle svojo kandidaturo napovedal že zelo zgodaj, stranke pa so ga podprle šele pozneje. Podobno je ravnala tudi Barbara Brezigar pred petimi leti, saj so jo najprej podprli podpisniki iz civilne družbe, šele nato politične stranke. Kljub temu pa zgodnja napoved kandidature še ne pomeni avtomatične prednosti. Pred petimi leti je Janezu Drnovšku, ki je s kandidaturo omahoval do zdajnjega, uspelo zmagati. ■

Je Podbregarjev zaveznik čas?

Aleš Kocjan, foto: arhiv SOVA, Gregor Pohleven, Bor Slana

Afera, povezana s Slovensko obveščevalno-varnostno službo (Sova), se bo, kot kaže, zavlekla v jesen. O njej se morata poleg organov pregona izreči tudi parlamentarni komisiji, vendar to nekaterim ni pretirano všeč.

Prva, ki se že po svojem temeljnem poslanstvu ukvarja s Sovo, je komisija za nadzor nad obveščevalnimi in varnostnimi službami, Komisija, v kateri imajo večino opozicijske stranke, je že opravila nekaj vpogledov v dokumentacijo v Sovi, pred nedavnim

pa naj bi bila v zvezi z izjavami, da je Sova v letu 2004 prisluškovala Ivu Sanaderju in Janezu Janši (in pri tem ujela njun domnevni pogovor o organiziranju incidentov v Piranskem zalivu), zaslišala Antona Ropa in tedanjega direktorja Sove Iztoka Podbregarja. Pred

parlamentarce je na koncu stopil samo Rop (kot je dejal po zaslišanju, je komisiji samo potrdil svoje znane trditve), saj komisija ni dovolila navzočnosti Podbregarjevega odvetnika Aleksandra Čeferina, ker ni imel licence iz varovanja osebnih podatkov, brez njegove navzočnosti pa Podbregar ni želel pričati. Slednje je vzbudilo dvom o tem, ali Podbregar, ki se je do zdaj bolj ali manj izmikal tudi pozivom vladne komisije, ki preučuje razmere v Sovi, naj pride na pogovor, sploh želi pojasniti stvari. Tako so se nekateri vladni poslanci, denimo Jožef Jerovšek v Odmevih, spraševali, zakaj se Podbregar izmika pogovorom, če nima česa skrivati. Le čemu denimo potrebuje odvetnika, če nima česa skrivati in če je bilo vse zakonito, kot pravi? Navadno odvetnika, ne da bi kar koli namigovali v

zvezi s Podbregarjem, zahtevajo tisti, ki ugotovijo, da so jih zasačili pri nečednem dejanju, in tudi, da bi jim nenavzočnost odvetnika lahko škodila. Navsezadnje je tudi Podbregarjev odvetnik dejal, da je tam le zato, da komisija ne bi kršila človekovih pravic, kar glede na to, da bi nedolžno spraševanje le stežka poseglo v človekove pravice, pomeni, da je bil tam bolj zaradi lepšega.

Zaslišan šele čez dva meseca

Da Podbregar res nima posebne želje, da bi nastopil pred parlamentarno komisijo, priča tudi njegovo poznejše ravnanje. Tako je komisiji mesec dni pred dopusti v državni upravi sporočil, da odhaja na 40-dnevni dopust in jo zato prosi, da zaslihanje preloži na čas, ko se bo vrnil. Predsednik komisije Pavle Gantar

Predsednik komisije Pavel Gantar

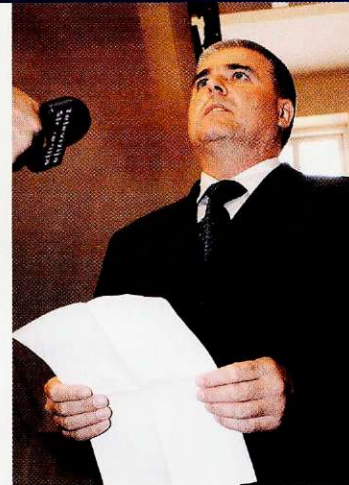
Poslanka SD Majda Potrata

je takšen predlog velikodušno odobril, kar pomeni, da bo zadeva, ko bo Podbregar stopil pred komisijo, zaradi časovne distanče že precej zvođenela. Podbregar je Gantarju to, da odhaja na dopust, sporočil v začetku julija, kar pomeni, da se bo vrnil okoli 15. avgusta. Ker bodo poslanci na dopustu do konca avgusta, bo Podbregar v najboljšem primeru (predvidevamo lahko, da se Gantarju ne bo pretirano mudilo z razpisom nadaljevanja seje komisije) zaslišan sredi septembra, torej čez dobra dva meseca, takrat pa bo javnost že pozabila, kaj se je dogajalo junija in julija. Zato ne preseneča, da so proti Gantarjevemu ravnanju protestirali trije poslanci SDS Jožef Jerovšek, Miro Petek in Rudolf Petan. Kot so zapisali v izjavi za javnost, protestirajo proti odločitvi predsednika komisije Pavla Gantarja, ker ob Podbregarjevem obvestilu, da odhaja na dopust, ni sklical nadaljevanja nujne seje komisije, na kateri bi še pred njegovim dopustom opravili pogovor z njim, in se sprašujejo, »kdo potrebuje dodaten čas za pripravo odgovorov«. Vse to spominja na načrtno koordinacijo med neaktivnostjo predsednika komisije in odhodom na dopust, so zapisali poslanci SDS. Gantar je namigovanja, da nalašč zavlačuje s sklicem nadaljevanja izredne seje komisije, zavrnil z navedbo, da seje ni mogoče sklicati, ker naj bi bili njeni člani v času, ko bi bilo to še mogoče oziroma Podbregar še ne bi bil na dopustu, prezasedeni, sam protest poslancev SDS pa je nekoliko smešno označil kot poskus pritiska nanj kot predsednika komisije in očiten poskus politizacije. In zakaj je to smešno? Zato, ker se vsa zadeva odvija v parlamentu, ki je politično telo

Poslanca Slovenske demokratske stranke Miro Petek in Jožef Jerovšek

Nekdanji direktor Iztok Podbregar

te države, in ker v njej sodelujejo poslanci, ki so v prvi vrsti politiki in pri vseh zadevah delujejo predvsem politično. Tudi Gantar. Saj v parlamentu vendarle ne sedi zato, ker bi tam zagovarjal interese društva za zaščito delfinov, ampak interese določene politične opcije oziroma združenja, ki ima ambicije postati stranka. Če torej Gantar misli, da vsi delujejo politično, samo on ne, se pošteno moti.

Kršene človekove pravice?

Sicer pa parlamentarna komisija za nadzor nad obveščevalnimi in varnostnimi službami ni edina komisija, ki se bo jeseni ukvarjala s Sova in zadevami, povezanimi z njo. O njej bo skoraj gotovo razpravljala tudi parlamentarna komisija za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti. Poslanska skupina SDS je namreč pretekli teden na to komisijo vložila zahtevo za sklic nujne seje, na kateri bi preverili, ali je šlo pri prisluškovanju Ivu Sanaderju in Janezu Janši za kršenje človekovih pravic in ali gre za to tudi pri početju Sove, ko prisluškuje mednarodnim zvezam. Kot so zapisali v zahtevi, se skozi medije in izjave posameznikov v zadnjem času

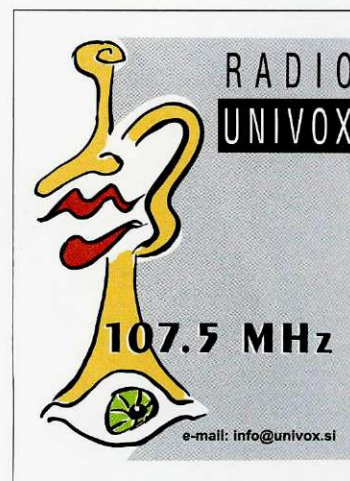
ustvarja prepričanje, da je protizakonito, če Sova izvaja prisluhe v Sloveniji, če pa jih izvaja v tujini, je to v skladu z zakonom. »V SDS menimo, da ni tako. Zakon o Sovi v 21. členu omogoča spremljanje mednarodnih sistemov zvez, ki ga z odredbo dovoli direktor agencije, vendar navedeno ne sme obsegati seznanitve z vsebino komunikacije, pri čemer se spremljanje mednarodnih sistemov zvez tudi ne sme nanašati na določljiv priključek telekomunikacijskega sredstva ali na določene uporabnika tega priključka na območju Republike Slovenije. Na podlagi 24. člena Zakona o Sovi nadzorovanje in snemanje telekomunikacij na predlog direktorja agencije s pisno odredbo za vsak primer posebej dovoli predsednik Vrhovnega sodišča RS, če je podana velika verjetnost, da obstaja nevarnost za varnost države,« so zapisali poslanci SDS. Zaradi tega in izjav nekaterih posameznikov, ki kažejo, da Sova pri prisluškovanju mednarodnim zvezam ni delala v skladu z zakonom, v SDS predlagajo, da se komisija seznaní z vsemi izjavami, ki se nanašajo na sporno prisluškovanje, nato pa naj v svojo sredo povabi neodvisnega strokovnjaka, ki naj pove, ali je bilo takšno ravnanje Sove zakonito ali ne. V SDS, v kateri upajo, da bo predsednica komisije Majda Potrata sejo sklicala brez odlašanja (za zdaj kaže, da bo tudi Potrata taktizirala, saj že napoveduje, da bo o tem, ali lahko skliče komisijo na to temo ali ne, prosila za pravno mnenje), opozarjajo še na zanimivo podrobnost, v katero sta se očitno nehoti zapletla

glavna akterja zadnjega dogajanja v zvezi s Sovo, Tone Rop in Iztok Podbregar. Čeprav sta do zdaj oba delovala dokaj usklajeno, je Podbregar po izjavi, ki jo je dal novinarjem po seji komisije za nadzor nad obveščevalnimi in varnostnimi službami, na kateri bi moral biti zaslišan, dejal, da nikoli ni odredil prisluškovanja Ivu Sanaderju ne nobenemu slovenskemu državljanu, še najmanj pa Janezu Janši, s čimer je neposredno zanikal Ropove navedbe, da ga je prav Podbregar obvestil o tem, kaj sta se po telefonu pogovarjala Sanader in Janša. Pri tem se postavlja vprašanje, kdo od njiju govori resnico in kdo laže oziroma ali je znotraj Sove delovala parasova, za delovanje katere bi v tem primeru vedela oba, pa nista ukrepala.

Vsekakor se zdi, da se afera s prisluškovanjem v Sovi postopoma obrača predvsem proti tistim, ki so jo sprožili. Tako ne preseneča, da se nekaterim z zaslišanji, na katerih bi lahko razjasnili marsikatero vprašanje, ne mudi. ■

Za sklic seje

Tik pred oddajo članka v tisk smo v uredništvo dobili obvestilo, da je poslanska skupina SDS na predsednika komisije za nadzor nad obveščevalnimi in varnostnimi službami Pavla Gantarja naslovila zahtevo, naj čim prej skliče nujno sejo in na njej zasliši Iztoka Podbregarja. Poslanci SDS tudi predlagajo, naj komisija na isti seji Sovo pozove, naj ji pojasni nekatera odprta vprašanja, ki se porajajo ob javnih izjavah nekaterih posameznikov o prisluškovanju leta 2004.

Se zgodovina ponavlja?

Metod Berlec, foto: Bor Slana, Gregor Pohleven

Preobrat in pismo nekdanje državne sekretarke Andrijane Starina Kosem še vedno odmeva. S svojim ravnanjem je povzročila pravi mali potres. Po mnenju nekaterih njen preobrat spominja na prestop poslanca Cirila Pucka.

Zanimivo je, da nekateri trdijo, naj bi bil tudi na preobrat Cirila Pucka vplival odvetnik Stojan Zdolšek, ki ga v zadnjih letih poznamo po številnih odmevnih odvetniških primerih. Še najbolj je pritegnil pozornost slovenske javnosti, ko je leta 1994 postal pravni zastopnik registriranega tajnega policijskega sodelavca Milana Smolnikarja, ki so ga pripadniki takratnega ministrstva za obrambo aretirali pri Depali vasi. O njem smo posebej pisali v članku Odvetnik za vse čase.

Filozofinja Spomenka Hribar

Primer Pucko Po zatrjevanju dobro informiranih naj torej Stojan Zdolšek ne bi bil vplival samo na preobrat Andrijane Starina Kosem, ampak tudi na prestop poslanca Slovenskih krščanskih demokratov Cirila Pucka v začetku leta 1997 v poslanski klub LDS. Njegov politični preobrat je takrat pomenil, da je pomladna stran izgubila petinštiridesetega poslanca, njegov glas pa je omogočil, da je bil predsednik Liberalne demokracije Slovenije Janez Drnovšek

stališča v samem Prekmurju, smo se zelo potrudili, da ne bi naredili kakšne sile oziroma da bi upoštevali tamkajšnje politično sliko oziroma mnenja. Številni so nasprotovali, da bi ga dali za kandidata, češ da ima tudi take lastnosti, da bi bilo bolje, če ne bi kandidiral. Pozneje je dobil razmeroma široko podporo, ocenjevali smo, da zadostno, tako je kandidiral ter bil izvoljen. To sem doživel

Ciril Pucko je januarja 1997 prestopil iz SKD v poslanski klub LDS.

sem primerjali z ravnanjem Spomenke Hribar v času Demosa. Nekateri drugi ob tem menijo, da je mogoče ravnanje Starina Kosmove primerjati z ravnanjem prej omenjenega poslanca. Še posebej zato, ker naj bi bil v obeh primerih imel prste vmes odvetnik Zdolšek. Pri tem so zanimive nekatere podobnosti. Seveda je večina poznavalcev političnega dogajanja prepričana, da preobrat Starina Kosmove ne bo imel tako drastičnih posledic za celoten slovenski ali samo za desnosredinski politični prostor kot Puckov prestop. Je pa res, da so tudi Starina Kosmovo v stranki različno sprejemali. Zaradi nekaterih tožb proti njej in govoric so bili številni do nje skeptični. Pred koncem leta 2004, ko je sedanja vladna koalicija prevzela oblast, ni bila kdo ve kako znana niti v SDS. Njena zvezda je zasijala, ko je postala državna sekretarka na ministrstvu za gospodarstvo in ko je postala predsednica nadzornega sveta Kapitalske družbe, ki ima še danes kot paradržavni sklad velik vpliv na gospodarstvo. Marsikdo se je čudil, da ji predsednik stranke in vlade Janez Janša tako zaupa. Še posebej potem ko je njen pravni zastopnik v tožbi Mirka Tuša proti njej postal razvpiti odvetnik Stojan Zdolšek. Mediji, naklonjeni opoziciji, so jo imeli za »Janševo jurišnico« in niso izbirali sredstev, da bi jo medijsko čim bolj oblatili.

Na preobrat Starina Kosmove in njeno pismo 10. junija 2007,

v katerem premierju in predsedniku SDS Janezu Janši ter vladi očita vmešavanje v medije, predvsem v časopisni hiši Delo in Večer, se je na kratko odzval tudi Janez Janša. Verjetno se je počutil izdanega, saj ji je pred tem zaupal številne pomembne naloge na relaciji med državo in gospodarstvom. »Pravkar sem prejel pismo, ki ga je predsednica nadzornega sveta Dela, g. A. S. Kosem, poslala t. i. kolegicam ▶

Njena zvezda je zasijala, ko je postala državna sekretarka na ministrstvu za gospodarstvo in predsednica NS KAD.

izvoljen za predsednika vlade. S tem so bile pomladne stranke kljub zmagi na državnozbornih volitvah izigrane; po mnenju številnih s pomočjo politične korupcije. Sestavljena je bila vlada, v kateri je glavno vlogo spet igrala Drnovškova LDS. V knjigi Z nasmehom zgodovine, ki jo je izdal leta 2004, je nekdanji predsednik SKD Lojze Peterle komentiral Puckov preobrat, pri čemer pa slednjega imensko ni izpostavil. »Najprej je bil zelo hud nasprotnik vstopa v vlado z LDS. Včasih je tudi mene precej kritiziral. Potem pa se mu je zgodila sprememba za 180 stopinj. /.../ Bili smo osupli in nesrečni. Stranka se je vedno borila za visoke etične in moralne standarde. Mi smo zanj marsikaj naredili. Ker so bila prav glede njega samega zelo nasprotna

kot nož v hrbet. Bali smo se, ali bo sam preživel tak preobrat, in spraševali smo se, za kakšno ceno se je to zgodilo: ali so ga 'stisnili', kot temu pravijo, ali je našel za tako dejanje zadosten lasten motiv.«

Primer ASK V naši reviji smo ravnanje Andrijane Starina Ko-

Andrijana Starina Kosem

ANKETA

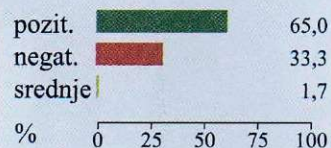
Kako ocenjujete zadnja dejanja Andrijane Starina Kosem?

- a) pozitivno
- b) negativno
- c) ne vem

Odgovorite na www.demokracija.si

Rezultati preteklega tedna

Kako ocenjujete delo vlade Janeza Janše?

Glasovalo: 60

DEMOKRACIJA

O posledicah

Pismo nekdanje državne sekretarke Andrijane Starina Kosem, v katerem je direktno napadla premierja Janeza Janšo, še vedno odmeva. Nekateri menijo, da je njen preobrat, »izdajstvo«, glede na pomen mogoče primerjati s prestopom poslanca Cirila Pucka. Ali menite, da bo njeno ravnanje imelo dolgoročne posledice za slovenski politični prostor oziroma na porazdelitev moči v Sloveniji?

Dr. Matevž Tomšič: »Osebo mislim, da odmevnost 'zasebnega' pisma gospe Andrijane Starina Kosem popušča, saj se v zadnjem času precej malo omenja v javnosti. Slovensko politično prizorišče je pač še vedno tako 'razgibano', da se stalno dogaja kaj takšnega, kar je bolj ali manj ekscitno (zadeve z domnevnim prisluškovanjem, prepripi med predsednikom države in vlado, ugibanje okoli (ne)kandidiranja določenih pomembnih osebnosti na predse-

dniških volitvah itd.). Vprašanje je, koliko je bil odklon omenjene gospe od 'notranjega kroga' vladajoče opcije – in pismo, ki je bilo posledica tega – dejanje političnega nestrinjanja z vladnimi odločitvami, koliko pa nekaterih nerealiziranih osebnih ambicij.

Vsekakor ta njen preobrat – če o njem sploh lahko govorimo (sama namreč pravi, da še vedno ostaja lojalna vladajoči opciji) – ni primerljiv s Puckovim prestopom, ki je takrat dejansko spremenil razmerja sil v parlamentu (v tisti situaciji je bil en sam glas odločilen). Tako za zdaj razmerja sil vsaj v formalnem smislu ostajajo še naprej enaka. Tudi opozicija iz pisma Starina Kosmove ni iztržila toliko, kot je morda računala – napovedovala se je celo interpelacija o delu vlade, a so očitno presodili, da imajo premalo tehtnega v rokah. Takšna pisma, ki so razkri-

vala domnevno sporne politične prakse, kakršno je obvladovanje medijev, so že pred tem prihajala tudi z drugega političnega brega (spomnimo se korespondence med 'dragim Tonetom in dragim Borutom' pa izjav nekdanje ljubljanske županje Potočnikove in ljubljanskega mestnega svetnika Božiča o tem, kako je LDS nadzorovala vse ključne medije). Je pa dejanje nekdanje državne sekretarke lahko dokaz, da se kohezivnost vladajočega tabora vseeno krha, da prihaja do prerivanj ob mestih blizu oblasti in do oblikovanja novih centrov moči.

Dr. Miha Kovač: »Poteze, kot jo je potegnila Andrijana Starina Kosem, je praviloma mogoče ovrednotiti šele čez nekaj časa. Dejstvo

je namreč, da je sedanja vlada na volitvah zmagala tudi zato, ker je obljubila, da bo presekala vse tiste institucionalne povezave med politiko in gospodarstvom, ki so nastale v času prejšnjih vlad; in dejstvo je tudi to, da ta proces poteka bistveno počasneje, kot mnogi želimo. V Delu pa se je zgodilo zgolj to, kar je sedanja koalicija obljubila, da bo storila: večinski lastnik družbe Delo je postavil nadzorni svet v skladu s svojim upravljavskim deležem in v skladu s svojimi ekonomskimi interesi. Če bo rezultat te poteze to, da bo čez leto ali dve uredniška politika Dela bolj neodvisna od dnevne politike, kot je zdaj, s tem pa tudi časopis boljši, kot je, bo tedaj mogoče reči, da Andrijana Starina Kosem ni izdala nikogar, ampak je zgolj storila tisto, kar je sedanja koalicija obljubljala ob prevzemu oblasti. Še več: iz tega zornega kota bo mogoče celo reči, da so predvolilne obljube izdali tisti, ki jo zaradi take poteze zmerjajo z izdajalko. Obstoji pa seveda tudi možnost drugačnega scenarija: če bo čez leto ali dve mogoče reči, da je Delo s to potezo zgolj prešlo izpod vpliva enega ekonom-

► in kolegom. Po vsebini sodeč naj bi v njem nagovarjala člane SDS, vendar je med prejemniki vrsta nečlanov stranke, med njimi pa so tudi člani opozicijskih

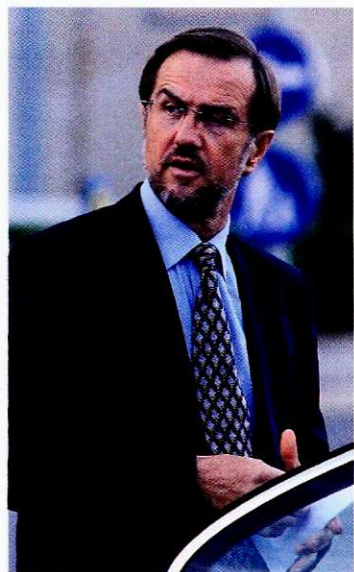
strank (npr. g. Križanič). Namen pisanja je torej očitno in še zdaleč ni namenjen samo kaki interni javnosti. V pismu je toliko neresnic in celo z vsako logiko skre-

ganih dejstev (kot npr., da naj bi se zavzemali za prodajo Večera avstrijskim socialistom), da se nanje posamično niti ne spleča odgovarjati. Vsako normalno pamet pa naravnost žali trditev, da je neodvisnost Dela zagotovljena s predsednikovanjem ASK in Stojanom Zdolškom kot članom nadzornega sveta ter s članstvom ključnih ljudi Dela v SD. Glede na vlogo Stojana Zdolška v času čistke po Depali vasi in v številnih tranzicijskih zgodbah ter glede na njegov vsestranski vpliv na ASK lahko pričakujemo še vse mogoče. Vendar pa se vseh ljudi nikoli ne bo dalo kupiti. Če bi bilo to mogoče, bi SDS že zdavnaj uničili. Tudi doslej so že veliko investirali v tovrstne napore. ASK si postavlja retorično vprašanje, če ni mogoče kritika njenih ravnanj vzrok za padanje podpore vladi. Marsikdo pa se verjetno sprašuje, zakaj nenavadno rav-

nanje nekaterih t. i. dolgoletnih članov in t. i. simpatizerjev SDS časovno tako natančno sovпада s preiskavo nezakonitosti pri ravnanju z arhivi, tajnimi fondi in drugimi spornimi ravnanji v tajni službi. In z veliko nervozo, ki je ob tem zajela nekatere. «

Nad ravnanjem Starina Kosmove so bili večinoma razočarani tudi člani stranke in poslanci. V izjavi za javnost so izrazili razočaranje, ker je Starina Kosmova s politično diskreditacijo zlorabila zaupanje, ki ga je uživala v stranki. Menili so, da je hotela s takšnim načinom posredovanja pisma le diskreditirati SDS in njenega predsednika.

Kako naprej? Za vladajočo SDS in predsednika Janeza Janšo je ravnanje nekdanje državne sekretarke na ministrstvu za gospodarstvo neprijetna epizoda. Bila je sestavni del številnih po-

Nekdanji predsednik SKD Lojze Peterle

Predsednik SDS in vlade Janez Janša

sko-političnega tabora pod vpliv drugega, potem pač vsaj pri tistih, ki verjamemo v ločitev politike in gospodarstva, za ravnanje Andriane Starina Kosem ne bo mogoče najti lepe besede. A kot rečeno, pri takih rečeh velja pustiti času, da napiše svojo sodbo.«

Dr. Matej Makarovič: »Pismo nima in ne bo imelo kakšnih večjih posledic, o katerih se je ugibalo prvotno. Spomnimo se lahko, da se je v zvezi z njim prvotno govorilo celo o interpelaciji proti vladi, vendar iz tega ni bilo nič. Težko je oceniti, s kakšnimi motivi je bilo pismo razposlano, vsekakor pa je imelo njegovo sporočilo nekakšen samouničujoč učinek za tiste, ki trdijo, da si je sedanja vlada kakoli podredila medije. Če je namreč njegova vsebina resnična, nam je sporočalo, da se je vodstvo Dela kot osrednjega dnevnega časopisa s predsednikom uprave na čelu uspešno

uprlo vsem domnevnim vladnim pritiskom in da bo pri tem tudi ostalo. Delo torej pod to vlado ni in ne bo provladni časopis – vsaj dokler se vlada ne zamenja seveda. Če pa vsebina pisma ni resnična, je še toliko bolj nerelevantno in se tako ali tako nima o čem pogovarjati. Sicer pa pismo samo ne more imeti učinkov na prerazporejanje moči, temveč je bolj znak že razporejene moči, znak dejstva, da medije pod sedanjo oblastjo vse manj nadzoruje politika, še posebno ne vladajoča politika, vse bolj pa kapitalski centri moči.«

Dr. Milan Balazič: »Dejanje Andriane Starina Kosem je v pravem pomenu politično Dejanje, ki na novo strukturira teren slovenskega političnega prostora, četudi mu – razumljivo – želi vladajoča SDS s predsednikom vlade Jan-

šo odvzeti težo in njegov pomen minimalizirati na nekaj kontingentnega in zanemarljivega. Kar so namreč nekateri kritični komentatorji in del opozicije predpostavljali, da se dogaja – ekspanzivni proces vladnega obvladovanja civilne družbe, še posebej gospodarstva in medijev – se je izkazalo za zelo resnično. Tako je zdaj zgodba obrnjena: prej vladajoča LDS, zdaj pa SDS poskuša nadzorovati vse ključne sfere družbenega, ekonomskega in političnega življenja. S svojo korporativno metodo vladanja tako krepi slovenske liberalne sile, ki se v preteklosti prav tako niso proslavile s svojo »liberalnostjo«. Po drugi plati to dejanje vnaša negotovost v vladajočo koalicijo: to izkazuje simptom vse večje politične agresivnosti vladajoče elite, ki je zamenjala pomirjevalno, povezovalno, pravno in relativno sproščujočo politiko Janševe vlade v prvem delu mandata – odtod tudi razlog za ponovno oživljanje Zbora za republiko. Ta je – v vlogi intelektualne podpore hegemoniji desnosedinskih političnih sil – zaznal, da je rapidno kršenje volilne podpore SDS in obstoječi vladajoči koaliciji doseglo kritično točko. Predvsem gre za to, da narašča demokratični

primanjkljaj in da je svobodno podjetništvo še vedno preveč omejeno z delovanjem pogoltno in močne države. Skratka, slovenski razvojni potenciali zaradi skoraj popolne zaustavitve strukturnih reform niso optimalno izkoriščeni, kar prikriva trenutna evropska – še posebej nemška – konjunktura, ki poganja tudi slovensko. Ne nazadnje pa je posledica omenjenega Dejanja – poleg nekaterih drugih dejstev – pospešeno oblikovanje političnega terena za državnozborske volitve prihodnje leto. Trendi namreč napovedujejo delno (možnost »velike koalicije« med SDS in SD) ali popolno zamenjavo strank na oblasti in obrat iz desne nazaj v levo sredino. Temu primerno se najmočnejši predsedniški kandidat Peterle opazno razglša za desno-levega, vladna DeSUS podpira kandidata opozicijske SD Türka, leva sredina se z več upanja na volilno zmago reorganizira, tu je večna »mostiščarska« SLS, ki bi se s Šrotom kot predsednikom stranke nekoliko odlepila od SDS, itd. Končno – ne pozabimo na kapital, ki se po dogodkih okrog pisma ASK opazno vse bolj politično nevtalizira in/ali ubira gantarjevsko taktiko stave na več političnih konjev.«

membnih odločitev, premikov in projektov, ki jih je izvedla sedanja vlada. Na neki točki pa je pri njej prišlo do preobrata. Kaj je vzrok zanj, je seveda veliko vprašanje. Je res to, o čemer piše v pismu, ali pa to, da je Janša pri njej v določenem trenutku pritisnil na zavoro in ji ni več ustregel v vsem, kar je želela. Je morda začel dvomiti o njej? Hkrati je padla pod vpliv Stojana Zdolška. Pri njenem preobratu se torej postavlja več vprašanj, kot je odgovorov. To, da ima dovolj Janševega ukazovanja, da nasprotuje vtikanju v medije, je verjetno za lase privlečeno, saj je sama želela »pritisniti« na nas.

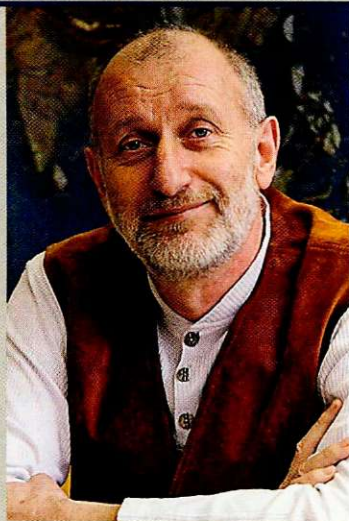
In če je nedavno izneverila zaupanju Janeza Janše, se ji lahko kaj hitro zgodi, da tudi njo kdo izigra. Postavlja se namreč vprašanje, koliko časa bo še koristna za Pivovarno Laško. Slednji lahko prej ali slej postane breme. **D**

Vprašanja za ASK

Glede na to, da me je Starina Kosmova pozvala, naj ji pošljem vprašanja, o čemer pišem na peti strani, sem ji jih poslal, vendar do oddaje članka v tisk njenih odgovorov nisem prejel.

1. Vaš preobrat in pismo še vedno odmevata. Kako lahko trdite, da je bilo vaše pismo interno, če pa ste ga poslali tudi predsednikom in članom drugih strank, tudi opozicijskih?
2. Ali ste za svoje ravnanje prejeli kakršno koli plačilo v kakršni koli obliki?
3. Kako tesni so pravzaprav vaši stiki s Stojanom Zdolškom? Kje sta se spoznala? Kolikokrat na teden se vidite z njim?
4. Ali ste kot predsednica nadzornega sveta KAD in nadzornega sveta NLB Bošku Šrotu iz Pivovarne Laško kadar koli posredovali kakršne koli interne informacije, s katerimi ste pivovarni omogočili neupravičeno materialno korist?
5. Kako lahko trdite, da ste zvesta članica SDS, torej politično opredeljena, v isti sapi pa zagotavljate, da kot predsednica nadzornega sveta Dela predstavljate poročilo za nepristranost tega medija?
6. Ali je za vas normalna praksa, da kličete na uredništva in jim grozite, česa ne smejo objaviti? Ali name ravate tako zagotavljali neodvisnost medijev?
7. Kako si razlagate dejstvo, da vas levičarski mediji, ki so vas prej ostro napadali, kar nenadoma močno hvalijo?
8. S čim ste si po vašem mnenju zaslužili velike in vam izredno naklonjene intervjuje v revijah, kot so Jana, Obrazi, Golf in tako dalje?

Podnebne spremembe

Dr. Dušan Plut, foto: Gregor Pohleven, NASA

Globalne podnebne spremembe zaradi naraščanja koncentracije toplogrednih plinov v ozračju so na vrhu planetarnih okoljskih problemov. Nobenega dvoma ni, da so v zadnjih sto letih številne človekove dejavnosti pomembno povečale količine toplogrednih plinov v zemeljskem ozračju. Številne vidike prihodnjih podnebnih sprememb je zelo težko odkriti in natančno napovedati.

Vendar obstoji dovolj podatkov in modelov, da bodo posledice podnebnih sprememb v prihodnost povzročile številne, praviloma negativne vplive na naravne in antropogene sestavine geografskega okolja ter s tem neposredno in posredno močno vplivale na dejavnosti ekosistemov, človeštva, blaginjo in kakovost življenja.

Opozorila o zelo verjetnem vplivu antropogenih posegov na svetovno podnebje so vse bolj zaskrbljiva. Večina strokovnjakov torej sodi, da bodo spremembe podnebja v 21. stoletju bistveno vplivale na planetarne ekosisteme, ogrožale opravljanje življenjsko pomembnih ekosistemskih funkcij, zmanjšale biotsko raznovrstnost, oteževale materialno dejavnost človeštva in preskrbo z vodo ter poslabšale bivalne razmere.

Podnebne spremembe namreč prinašajo potencialno nepopravljivo škodo, odzivi pa zahtevajo dolgoročno načrtovanje, upoštevanje regionalnih posebnosti, časovnega odloga med vzroki in učinki, znanstveno negotovost spoznanj in kompleksnost problematike ter geografske razlike med tistimi, ki prispevajo največ emisij toplogrednih plinov, in tistimi, ki bodo zaradi podnebnih sprememb najbolj prizadeti. Njihove posledice bodo čedalje večje, kolikor ne bo v kratkem prišlo do zmanjšanja rabe fosilnih goriv. Pri potrebnem prehodu bo ključna vloga vlad.

Človeštvo pred neznanimi izzivi Globalne podnebne spremembe so skupni rezultat materialnega vzorca človeštva, ki v želji za splošnim dvigom gnotne blaginje ne upošteva planetarnih okoljskih omejitev. Prvič v zgodovini človeštva smo zaradi netrajnostnega in globalno ter trajno nesprejemljivega obstoječega vzorca razvoja s količinsko rastjo proizvodnje in porotrošnje pred hkratnimi okoljskimi, tehnološkimi, gospodarskimi, družbenimi (socialnimi), političnimi in etičnimi izzivi: kako zagotoviti gospodarski napredek (dohodek) za vse prebivalce planeta (socialna varnost), ne da bi s tem ogrožali prihodnost človeške vrste in celotne biosfere (okoljska odgovornost).

Zmanjševanje emisij toplogrednih plinov zahteva drugačen pristop kot reševanje večine drugih okoljskih problemov. Vzrok za to je, da za zmanjševanje emisij dejansko ni na razpolago čistilnih naprav, ki bi omogočale njihovo učinkovito zmanjševanje po načelu "na koncu pipe", kot je to na primer mogoče pri emisijah žveplovega dioksida, ki so še nedavno prevladovali kot osrednji okoljski problem. Emisije toplogrednih plinov je mogoče zmanjševati zlasti z zamenjavo tehnologij, zamenjavo goriv in surovin ter zmanjšanjem obsega ali opustitvijo nekaterih dejavnosti.

Kjotski sporazum – le prvi korak Leta 1997 so se v Kjotu, starodavni japonski prestolnici, zbrali predstavniki več kot 160 držav in podpisali pomemben protokol k Okvirni konvenciji o podnebnih spremembah iz leta 1992. Tako se je zlasti na pobudo Evropske zveze (EZ) začel dolgotrajen in finančno zelo zahteven proces vnovičnega vzpostavljanja globalnega ravnovesja med ozračjem našega planeta in človeško vrsto. Po Kjotskem sporazumu (protokolu) naj bi se emisije toplogrednih plinov v razvitih državah (in evropskih državah prehoda vključno z Rusijo, a brez ZDA in Avstralije) do 2010–2012 zmanjšale za 5,2 odstotka glede na leto 1990, cilji za države v razvoju pa niso bili opredeljeni. Končni cilj je doseči ustalitev koncentracij toplogrednih plinov v ozračju na ravni, ki bo preprečila nevarno človekovo poseganje v podnebni sistem.

Kjotski sporazum, sprejet sicer s precejšnjo zamudo, pomeni začetni korak dolgotrajnega in večplastno (zlasti finančno) zahtevnega globalnega procesa upočasnjeva-

Emisije toplogrednih plinov je mogoče zmanjševati z zamenjavo tehnologij, goriv in surovin.

nja podnebnih sprememb v celotnem 21. stoletju. Samo nekajodstotno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov razvitih držav v dvajsetletnem obdobju seveda ne bo bistveno pripomoglo k stabilizaciji svetovnega podnebja. Kjotskega sporazuma še niso podpisale vse gospodarsko razvite države (npr. ZDA in Avstralija), prav tako niso določene obveznosti držav v razvoju, predvidene pa niso niti konkretne sankcije v primeru neudejanjanja glavne-

O avtorju

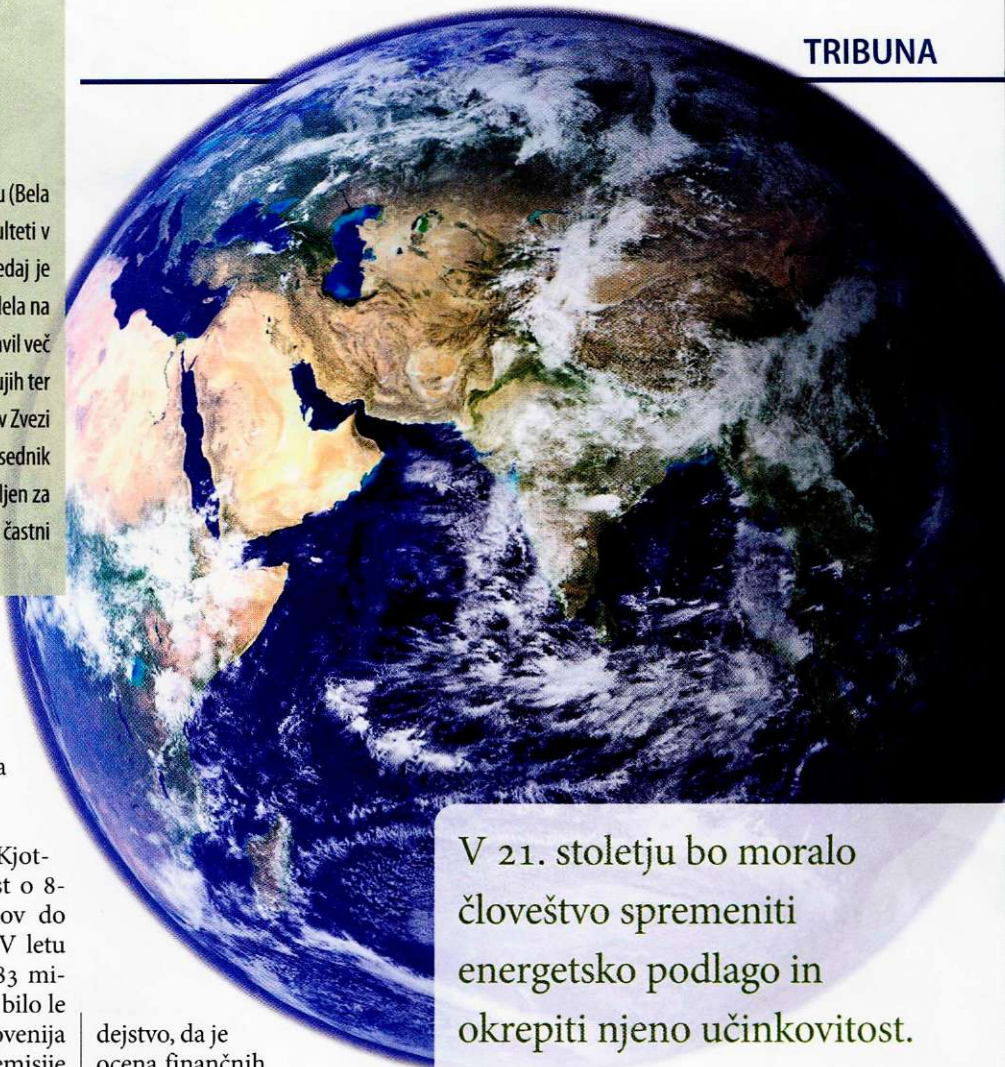
Dušan Plut je bil rojen leta 1950, osnovno šolo je obiskoval v Semiču (Bela krajina), gimnazijo pa v Črnomlju. Diplomiral je na Filozofski fakulteti v Ljubljani na Oddelku za geografijo in Oddelku za zgodovino. Sedaj je redni profesor, vodja katedre za varstvo okolja in raziskovalnega dela na Oddelku za geografijo. V domačih in tujih strokovnih revijah je objavil več kot 250 samostojnih razprav, 13 knjig in sodeloval na več kot 30 tujih ter 60 domačih znanstvenih posvetih. V 80. letih je aktivno sodeloval v Zvezi društev za varstvo okolja, leta 1989 pa je postal ustanovni predsednik Zelenih Slovenije. Leta 1990 je bil na demokratičnih volitvah izvoljen za člana predsedstva Republike Slovenije. V letu 1996 je prejel zlati častni znak svobode, najvišje državno odlikovanje.

ga cilja. Kjotski sporazum torej pomeni le prvi, obotavljivi korak k t. i. okoljski enakosti vseh prebivalcev planeta, ki imajo po načelih okoljske etike enake dolžnosti in pravice do varovanja in uporabe deleža naravnih virov in obremenjevanja geografskega okolja planeta.

Slovenija in Kjotski sporazum S pristopom h Kjotskemu sporazumu je Slovenija sprejela obveznost o 8-odstotnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov do obdobja 2010–2012 glede na količino leta 1986. V letu 2002 so emisije toplogrednih plinov znašale 20,383 milijona ton ekvivalentov ogljikovega dioksida, kar je bilo le nekaj več kot odstotek pod baznim letom 1986. Slovenija je v obdobju po letu 1994 znova začela povečevati emisije toplogrednih plinov in se je dejansko oddaljevala od ciljev Kjotskega sporazuma. V obdobju 1992–2002 so se emisije toplogrednih plinov povečale za okoli 14 odstotkov. Ključni razlog je skoraj stoodstotno povečanje emisij iz prometa (zlasti osebne), ki pa še vedno nima celovitega programa razvoja. Potreben bo popravek operativnega programa za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov vključno z nekaterimi kratkoročno nepriljubljenimi, a nujnimi ukrepi. Vsekakor bo treba s kakovostnim javnim prevozom in modernizacijo železnice omejiti vožnje z avtomobili, kjer bodo npr. v višji ceni bencina tudi sedaj neplačani okoljski in podnebni stroški.

Čeprav za obdobje po letu 2002 ni natančnih ocen emisij toplogrednih plinov, lahko glede na nadaljevanje motorizacije in osebne prometa ter bistveno povečane porabe električne energije sklepamo, da se Slovenija oddaljuje od sprejetega Kjotskega sporazuma. Evropska agencija za okolje je Slovenijo glede na 3,5-odstotno odstopanje od Kjotskega sporazuma leta 2000 uvrstila med edino takratno državo kandidatko EZ, ki ni zmanjševala emisij toplogrednih plinov. Brez radikalnejših ukrepov Slovenija ne bo dosegla sprejete obveznosti Kjotskega sporazuma o zmanjšanju emisij toplogrednih plinov v povprečju za 8 odstotkov v obdobju do 2008–2012.

Nujna je hitra planetarna akcija Izgube svetovnega gospodarstva zaradi različnih naravnih nesreč kot posledic globalnega segrevanja naj bi v naslednjih desetih letih dosegle 150 milijard USD na leto in se vsakih 10 let podvojile. Ocene kažejo, da bodo negativni vplivi podnebnih sprememb sredi 21. stoletja ob nadaljevanju znašali najmanj 300 milijard USD na leto. Upoštevat je treba

V 21. stoletju bo moralo človeštvo spremeniti energetske podlage in okrepiti njeno učinkovitost.

dejstvo, da je ocena finančnih posledic podnebnih sprememb zelo negotova, po ocenah nekdanjega vodilnega ekonomista Svetovne banke Sterna pa naj bi znašale celo do 20 odstotkov svetovnega BDP. Za stabilizacijo emisij toplogrednih plinov bi bilo na globalni ravni treba nameniti vsaj 1 odstotek svetovnega BDP. Vendar zmanjšanje emisij ogljikovega dioksida hkrati dolgoročno prinaša pozitivne zdravstvene, ekonomske, družbene in tudi okoljske učinke.

Dosedanji način globalizacije gospodarstva in liberalizacije svetovne trgovine ne izhaja iz vštevanja okoljskih stroškov v ceno proizvodov in storitev, gospodarski razvoj (pojmovan praviloma zgolj kot količinska rast) trajno poteka na škodo okolja in slabšanja podnebnih razmer za prihodnje generacije. Najprimernejša pot za prilagajanje revnih, ranljivih in gospodarsko razvitih držav na podnebne spremembe je povečana globalna in državna podpora sonaravnemu, zmogljivostim okolja prilagojenemu gospodarskemu razvoju, zlasti prehodu energetskega temelja človeštva od fosilnih k obnovljivim energetskim virom. Tudi na tem polju se čuti pomanjkanje osrednje svetovne avtoritete za reševanje globalnih problemov. Odgovornost razvitih držav je glede na delež v kumulativnih emisijah toplogrednih plinov in sedanje emisije na prebivalca največja, hkrati imajo te države največje finančne in tehnološke zmogljivosti za večplastne spremembe globalne energetske podlage človeštva.

V 21. stoletju bo moralo človeštvo na eni strani spremeniti energetske podlage in okrepiti energetske učinkovitost, v drugi polovici 21. stoletja pa že prednostno uporabljati obnovljive energetske vire. Podnebni sistem je inerten, zato se bo treba na podnebne spremembe tudi prilagoditi. Države, regije, občine, mesta morajo izdelati in udeležiti načrte pričakovanim podnebnim spremembam prilagojenega načina bivanja, dela in preživljanja prostega časa.

Tudi Slovenija se mora na eni strani začeti prilagajati na pričakovane podnebne spremembe, ki so se dejansko že začele. Hkrati pa je dolžna, da najprej dosledno uresniči sprejete obveznosti Kjotskega sporazuma. Kot predsedujoča država EZ v prvi polovici leta 2008 ima veliko priložnost, da se s sonaravnimi, realnimi, a okoljsko ambicioznimi predlogi Evropi in svetu predstavi kot država, ki se resnično zaveda podnebne, ekosistemske in medgeneracijske odgovornosti. ■

Z vsemi topovi proti ministru

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

Napoved vnovične interpelacije zoper ministra Andreja Bručana in pregled njegovega dela kažeta, da je edini namen politično obračunavanje z ministrom. Nekatere njegovo dobro delo moti.

Opozicija vnovič napoveduje, da bo zoper Andreja Bručana, ministra za zdravje, vložila interpelacijo. Poleg SNS, ki zagovarja Vzajemno in svojega kandidata na lokalnih volitvah v ljubljanski mestni svet občine Marka Jakliča (predsednika uprave Vzajemne), poskušajo politične točke na takšen način zbirati predvsem v skupini nepovezanih poslancev. Pridružujejo se jim tudi v Pahorjevi SD, ki je vzela pod okrilje del nekdanjih zvestih privržencev danes propadajoče LDS. Nadaljuje se torej zgodba, ki smo jo po-

slušali pri prejšnji interpelaciji zoper ministra. Cveta Zalokar Oražem, nekdanja županja in nekdanja poslanka LDS, je v ponedeljek predsednika vlade Janeza Janšo vprašala, ali minister Bručan pri njem še uživa podporo. Poslanka spet ponavlja stvari, ki so bile že zdavnaj razčiščene. Zadovoljna ni z ničimer, niti s pripravljenim zakonom o pacientovih pravicah ne, čeprav naj bi z njim soglašala tudi varuhinja človekovih pravic Zdenka Čebašek Travnik. Menda so nepovezani poslanci nad tem zelo razočarani. Janša je zavrnil vse očitke in vnovič

potrdil, da ministra Bručana v celoti podpira.

Jemanje časa Minister Bručan je v začetku tega tedna dejal, da je interpelacija za vsakega ministra neprijetna stvar že zaradi tega, ker vzame ogromno časa. Po njegovem mnenju je v celoti neupravičena in povzema stvari, ki so bile že neštokrat označene kot neresnične in ne-realne, prejšnja interpelacija, ki je bila decembra lani, pa je večino stvari, ki mu jih vnovič očitajo, že ovgla. Pojasnil je, da je SNS prispevala svoj del k predlogu interpelacije pred-

vidoma prav zaradi zakona o preoblikovanju zavarovalnice Vzajemna, čeprav je ta zelo dober za vse zavarovance. Dejstvo je, da so v tej stranki interpelacijo napovedali še isti dan, ko je bil sprejet zakon. Bručan je prepričan, da zakon varuje vse zavarovance Vzajemne pred lastninenjem, ki bi bilo tako ali drugače nepravilno, predvsem pa zanje nepravilno. Prepričan je tudi, da zdravstveni sistem v Sloveniji deluje bolje kot kadar koli doslej. Ob tem spomnimo, da je ministrstvo od prejšnje vlade podedovalo katastrofalno stanje na področju zakonodaje,

čakalnih vrst in investicij. Tipičen primer je onkološki inštitut, ki ga je zgradila prejšnja vlada (največ nepravilnosti in nezakonitosti je bilo v letih 2002, 2003 in 2004), zdaj pa poskušajo prav predstavniki slednje zaradi vseh nepravilnosti, ki so se zgodile v preteklosti, linčati zdajšnjega ministra, ki uspešno rešuje situacijo. Poleg tega v mandatu prejšnje vlade ni bil sprejet praktično noben sistemski zakon. Petnajst let se torej v zdravstvu ni zgodilo nič.

Zakoni Bručan je s pomočjo svojih sodelavcev pripravil kopicico zakonov, od katerih jih je bilo veliko že sprejetih v parlamentu. To so zakon o zdravilih, o preskrbi s krvjo, o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, zakon o omejevanju kajenja v zaprtih javnih in delovnih prostorih, o preoblikovanju Vzajemne, o kemikalijah. Pomembne so tudi izravnalne sheme. Urejeni so pogoji dodatnega dela za zdravnike in zdravstveno osebje v času dežurstev in pripravljenosti ter izvajanja razširjenih programov. S tem je bila izpolnjena obveznost, h kateri se je zavezala prejšnja vlada, pa je ni uresničila. Predvsem pa so se s tem skrajšale čakalne dobe. V kratkem bosta sprejeta še pomembna zakona o zdravilstvu in o pacientovih pravicah.

Naložbe Če pogledamo naložbe v bolnišnični sistem, je bil njihov obseg v letu 2005 v višini 11 milijard tolarjev, 1,7-krat večji od obsega v letu 2004 (pod prejšnjo vlado). V letu 2006 je bilo naročenih in je v teku za 16 milijard tolarjev gradenj in nabav opreme za slovenske bolnišnice. Odprt je bil moderen oddelek za psihiatrijo v Splošni bolnišnici Maribor, končana je bila 4. faza obnove Psihiatrične bolnišnice v Begunjah in nov oddelek za starostnike v Psihiatrični kliniki Ljubljana. V istem letu sta bila poleg številne druge opreme dobavljena tudi dva nova visoko zmogljiva linearna pospeševalnika ter napravi za slikanje z magnetno resonanco

in za računalniško tomografijo za Onkološki inštitut Ljubljana, obnovljen je bil operacijski blok v Splošni bolnišnici Jesenice. V letu 2006 se je pospešeno nadaljevala graditev objektov Onkološkega inštituta Ljubljana, ki bo končana v decembru, hkrati pa se je nadaljevalo opremljanje, tako da bo investicija v celoti dokončana julija 2007. V Kliničnem centru Ljubljana je bila končana graditev nevrološke klinike, nadaljevala pa se je graditev nove pediatrične in otorinolaringološke klinike. V Splošni bolnišnici Maribor je bila končana graditev ORL in očesnega oddelka, ki se opremljata. V Splošni bolnišnici Trbovlje je bila posodobljena kirurška ambulanta in nabavljen nov rentgenski aparat. V Splošni bolnišnici Celje so začeli graditi nov oddelek za boleznih prebavil, ki bo končan še letos, v teku je nakup opreme. Odprta je bila nova porodnišnica v Splošni bolnišnici Novo mesto. Uspešno so končali dolgotrajni postopek nabave operacijskih miz za več bolnišnic, podedovan iz obdobja prejšnjih vlad. V letu 2007 so med drugim odprli novo porodnišnico v Murski Soboti, na katero so prebivalci čakali dolgih pet let, in sicer predvsem zaradi zapletov pri javnem razpisu za opremo. Zelo se je povečal tudi obseg sofinanciranja občinskih investicij v zdravstvene domove in zdravstvene postaje po vsej Sloveniji. Samo letos so iz ministrstva za te namene (kot sofinanciranje) namenili 541 milijonov tolarjev.

Zdenka Čebašek Travnik

Pediatrična klinika Ker se v javnosti pojavljajo tudi očitki o nezakonitostih in oškodovanju davkoplačevalcev pri izvedbi vseh vrst instalacij v novi pediatrični kliniki, smo poiskali podatke tudi za to. V drugi polovici leta 2006 je bila tako podpisana pogodba z izbranim izvajalcem IMP, ki je v celoti odgovoren za izvedbo pogodbenih obveznosti. Na njegov poslovni transakcijski račun gredo vsa plačila po situacijah, potrjenih s strani ministrstva za zdravje. Ministrstvo je v tem primeru v celoti upoštevalo določila zakona o javnih naročilih in podzakonske predpise, izvedlo javni razpis in postopek s pogajanjmi ter kot najugodnejšega ponudnika izbralo IMP, d. d.. S tem je privarčevalo več kot 700 milijonov tolarjev. Napak pri tem ni bilo, zato ne držijo očitki, da je pri tem poslu prišlo do oškodovanja davkoplačevalcev. Pogodbeni odnosi med družbo IMP in zasebnimi družbami, kot sta Makro 5 in Partnerfin, pa niso v pristojnosti ministrstva, kot bi radi prikazali v nekaterih medijih, ampak v pristojnosti omenjenih družb.

Zdravila cenejša Pojavljajo se tudi očitki o domnevnih nezakonitostih v postopku sprejemanja pravilnika o cenah zdravil in zdajšnji ureditvi, predvsem pa o višjih cenah zdravil. Na ministrstvu so že večkrat pojasnili, da so se cene zdravil z novim pravilnikom prilagodile slovenskemu bruto domačemu proizvodu (BDP) na prebivalca in se uravnavajo z referenčnimi cenami, ki

France Cukjati, predsednik državnega zbora:

»Interpelacija zoper ministra ni upravičena. Če je on upravičen do interpelacije, potem bi bilo do nje upravičenih mnogo, mnogo ministrov iz prejšnjih in bodočih mandatov.«

Vir: Pogovor v Sobotni prilogi časnika Delo

Minister Andrej Bručan:

»Dejansko stanje v zdravstvu je precej drugačno od tistega, kot ga poskušajo prikazati nekatere bolj politikantske skupine.«

veljajo v Nemčiji, Franciji in Avstriji. Z novim pravilnikom in z novimi merili za oblikovanje cen zdravil so se cene večine zdravil znižale. Ocenjena vrednost znižanja cen zdravil na letni ravni bo zmanjšala izdatke za zdravila za okvirno 32 milijonov evrov. Tako velikega znižanja stroškov, ki bi ga dosegli na podlagi katerega koli predpisa, do sedaj v ▶

Največ napak pri graditvi je bilo v času prejšnje vlade.

Zdravila so se z novim pravilnikom pocenila.

Sloveniji ni bilo. Na ministrstvu so prepričani, da bo to omogočilo vstop biološkimi zdravili in izboljšalo možnost zdravljenja.

Koncesije Veliko kritik že ves čas leti na podeljevanje koncesij zdravnikom in zobozdravnikom, čeprav na sekundarni ravni (samo ta je v pristojnosti ministrstva) ni bilo v povprečju podeljenih nič več koncesij kot v preteklih obdobjih. Res pa je, da je bilo precej koncesij podeljenih na primarni ravni (na ravni zdravstvenih domov), za kar pa so pristojne lokalne skupnosti (občine). Na ministrstvu ves čas zatrjujejo, da pri podeljevanju koncesij na sekundarni ravni vedno (in tako bo tudi v prihodnje) upoštevajo mnenje javnih zdravstvenih zavodov, in poudarjajo, da nobena koncesija v tem mandatu ni bila podeljena brez soglasja zavoda. V zadnjem obdobju na sekundarni ravni ni bilo podeljenih koncesij, na primarni ravni (v lokalnih skupnostih) jih je bilo podeljenih 16, ta čas pa je trideset novih vlog oziroma prosilcev za podelitev koncesij. Za področje podeljevanja koncesij je ministrstvo po evropskih usmeritvah pripravilo tudi nov tehnični zakon, ki je bil v javni razpravi deležen različnih pogledov, ta čas

pa zakonsko besedilo usklajujejo s predlogi in pripombami.

Nujna pomoč Pripombe na nujno medicinsko pomoč (NMP) in s tem povezane helikopterske polete tudi niso nič novega. Na ministrstvu so že večkrat pojasnili, da so se na podlagi potreb in izkušenj v tujini v Sloveniji že leta 2003 po skoraj dveletnih pripravah odločili za pilotski projekt HNMP. Gre za posebno obliko NMP z uporabo helikopterskega prevoza, kadar je ta potreben zaradi oddaljenosti, lokacije ali nuje. Pilotski projekt je v dogovoru med štirimi ministrstvi potekal 17 mesecev. Po analizi projekta je postalo jasno, da je treba to vrsto pomoči organizacijsko, strokovno in finančno na novo urediti. Predvsem je bilo očitno, da reševalni ekipe v helikopterju in s tem ponesrečencu ni mogoče zagotoviti optimalnih pogojev, kajti helikopterji niso bili specialno opremljeni in zdravstveno osebje je imelo nemalo težav. Tudi odzivni časi so bili kljub prizadevanju tako vojske kot policije predolgi za resno posredovanje v najnujnejših primerih. Ob poznavanju teh in še nekaterih drugih problemov so se ministrstva dogovorila, da je ob dograditvi cestnega križa v Sloveniji treba ustrezno urediti tudi HNMP. Na podlagi dogovorov so nato v okviru ministrstva za obrambo, ki je imelo pri tem vlogo koordinatorja, pripravili načrt reševanja v primeru velikih nesreč, kjer je bila upoštevana tudi HNMP, ki naj bi jo izvajali civilni helikopterji. Pripravljena je bila sprememba in dopolnitev uredbe o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in

Naložbe v bolnišnice so večje.

Popravek in odgovor

Pivovarna z velikimi apetiti (1)

V prispevku z naslovom »Pivovarna z velikimi apetiti«, ki je bil 5. julija 2007 objavljen v vašem časniku na 22. strani, ste zapisali: »S številnimi prevzemi in poskusi vplivanja na slovensko javnost v Pivovarni Laško slabšajo lastne rezultate, prek nje pa nekdanja elita poskuša dokončati tisto, kar ji v poldrugem desetletju ni uspelo.« Zraven tega ste zapisali še mnogo neresnic in neutemeljenih vrednostnih obsodb na račun Pivovarne Laško.

Poslovanje Skupine Pivovarna Laško je iz leta v leto boljše. V lanskem letu je skupina prodala več kot 5 milijonov hektolitrov pijač in ustvarila 66,4 milijarde SIT (277,2 milijona EUR) prihodkov o prodaje, 4,6 milijarde SIT (19,2 milijona EUR) čistega dobička. Denarni tok iz poslovanja (EBITDA) je znašal 13,55 milijarde SIT (56,6 milijona EUR). Plani za leto 2007 so še ambicioznejši in glede na poslovanje v prvi polovici leta bodo do konca preseženi. Da je zaupanje trga in delničarjev veliko, nakazuje tudi vrednost delnice, ki se je v zadnjih šestih mesecih več kot podvojila.

To so relevantni in javno dostopni podatki, ki ste jih popolnoma prezrli. Ste pa svojim bralcem predstavili poslovanje Pivovarne Laško v prvih treh mesecih letošnjega leta. Dejstvo je, da je bilo poslovanje v teh mesecih boljše kot leto poprej, zraven tega pa je to nesezonsko obdobje za proizvajalce pijač in tudi nima bistvenega vpliva na polletni ali končni rezultat poslovnega leta.

Zapisali ste, da je Stojan Zdolšek, ki je bil imenovan v nadzorni svet Dela, tudi član nadzornega sveta Pivovarne Laško. Če bi preverili javno dostopne podatke, bi ugotovili, da je član nadzornega sveta Pivovarne Laško Simon Zdolšek, predsednik uprave finančne družbe Zvon ena Holding. Težko je verjeti, da gre za nenamerno zavajanje vaših bralcev, in ne za neupravičeno in nedopustno stigmatiziranje posameznikov.

Pivovarna Laško je družba s 180-letno tradicijo. Prav zaradi strateških povezav, ki smo jih izvedli v zadnjih sedmih letih, je danes Skupina Pivovarna Laško največji proizvajalec pijač v Sloveniji in med največjimi v širši regiji. Vsi prevzemi (Vital, Radenska, Jadranska pivovarna, Union in Fructal) so bili skrbno preiščeni in so pripomogli h konsolidaciji skupine in k boljšim poslovnim rezultatom. Tudi prevzem osrednjega slovenskega časnika in nakup deleža največjega slovenskega trgovca sta skrbno preiščeni in ne nazadnje donosni potezi.

Boško Šrot, Pivovarna Laško

pomoč, ki naj bi omogočala, da AMZS sodeluje pri zagotavljanju HNMP. Kljub več pravnim mnenjem, da je rešitev z uredbo ustrezna, zaradi česar so z novim načinom reševanja začeli s 1. 12. 2006 v želji, da ponesrečencem čim ustrezno pomagajo, je vlada ugotovila, da helikopterskih prevozov ponesrečencem, ki se financirajo iz javnih sredstev, ni mogoče izvesti skladno s predpisi o javnih naročilih in javno-zasebnih partnerstvih. Vlada je zato 9. januarja 2007 sprejela spremembo uredbe, ki usklajuje uredbo s predpisi o javnih naročilih in javno-zasebnih partner-

stvih. Sprememba zahteva, da se izvajalec javnih helikopterskih prevozov izbere z javnim razpisom. V obdobju od 1. 12. 2006 do 10. 1. 2007 je bilo opravljenih 19 helikopterskih reševanj, opravila pa jih je AMZS. Z reševanji so bile medicinske ekipe zelo zadovoljne, uspešna pa so bila tudi za poškodovance. Izvajalec teh storitev do zdaj ni dobil plačan. V zvezi s tem je bila na policijo podana prijava, kriminalisti pa naj bi bili na ministrstvu opravili pregled celotne dokumentacije. Po nam dostopnih podatkih kriminalisti na niso ugotovili nobenega suma kaznivega dejanja. **D**

Čista toplina. Plina.

Za toplo prihodnost

Utekočinjeni naftni plin (UNP) je energetsko učinkovito in do okolja prijazno gorivo. Pri popolnem izgorevanju nastajata poleg toplote le še ogljikov dioksid in vodna para, medtem ko je emisija ostalih škodljivih snovi z okoljevarstvenega vidika zanemarljiva. Zagotovimo toplo prihodnost tudi tistim za nami!

Uporabnost

UNP je vsestransko prijazen za uporabo. Ogrevate lahko svoj dom, kuhate in grejete vodo ter tako na praktičen način pokrijete večino energetskih potreb v vašem gospodinjstvu. V zadnjem času se uveljavlja tudi kot pogonsko gorivo v avtomobilih in ostalih prevoznih sredstvih.

Zanesljivost

Pri uporabi UNP ste neodvisni od omrežja, saj je plin shranjen v plinohramih ob hiši, ob vašem naročilu pa vam ga dostavimo z avtocisterno.

Prihranek prostora

Naprave za ogrevanje UNP so majhne in tihe, za shranjevanje plina pa ne potrebujete dodatnega prostora v hiši, saj je lahko celo vkopan v zemljo.

Ekonomičnost

Ogrevanje na UNP vam omogoča preprosto regulacijo in natančen pregled porabe. Izkoristek pri

izgorevanju UNP je največji v primerjavi z drugimi energenti, toplotnih izgub praktično ni.

Celovita storitev

Pri Petrolu poskrbimo za celotno izvedbo postavitve sistema ogrevanja na UNP, od začetne ideje do postavitve plinohrama in izvedbe zunanje plinske instalacije ter požarne pipe na objektu. Plinohram vam damo v uporabo, ga vzdržujemo in redno dobavljamo plin.

Toplina na vašem dvorišču

1. pokličite 080 22 66

2. poklical in obiskal vas bo naš predstavnik in skupaj boste izbrali ustrezni plinohram – nadzemni ali podzemni – in najprimernejšo lokacijo za njegovo postavitve

3. podpišite pogodbo in postavitev plinohrama

Po podpisu pogodbe o najemu plinohrama in dobavi plina vam bomo pripeljali in postavili plinohram ter izvedli zunanjo plinsko instalacijo do požarne pipe na objektu.

Prijazna toplina. Plina.

Priklop plina do vaše hiše je **brezplačen**, vsi novi najemniki plinohrama pa dobite še **darilo – 60 EUR** na predplačilni kartici Magna za nakup goriva ali katerikoli drug nakup na vseh Petrolovih bencinskih servisih po Sloveniji.

080 22 66 postavitve plinohrama in dostava plina
www.petrol.si

PETROL

PUBLICIS

Med razvitejšimi v državi

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

Obalno-kraška regija na jugozahodu Slovenije s 105.632 prebivalci, ki živijo v sedmih občinah in obsega 5,2 odstotka površine Slovenije, se ponaša s submediteranskim podnebjem in izhodom na morje.

Naravne danosti regiji omogočajo razvoj turizma, prometa in gojenje posebnih kultur v kmetijstvu. Več kot tri četrtine bruto dodane vrednosti regije ustvarijo storitvene dejavnosti, kar je več kot drugod v Sloveniji. Kar 17 odstotkov bruto dodane vrednosti v regiji ustvarijo dejavnosti v prometni panogi. K temu največji delež prispeva pristaniška in z njo povezane dejavnosti Luke Koper. Delež, ki ga k celotni bruto dodani vrednosti v regiji prispevata gostinstvo in obmorski ter zdraviliški turizem, pa je večji od deleža, ki ga ti dejavnosti ustvarita v drugih regijah. Obalno-kraška regija ima 27 odstotkov vseh prenočitev v državi. Skoraj polovico jih ustvarijo slovenski turisti. Med tujimi turisti

prevladujejo Italijani, Avstrijci in Nemci. Kmetijska gospodarstva v tej regiji spadajo med najmanjša v državi, več kot polovica se jih ukvarja z gojenjem trajnih nasadov. Pomemben del njivskih površin je namenjen pridelavi zelenjave, sadik in semen, sicer pa je delež intenzivnih sadovnjakov, kmečkih sadovnjakov in vinogradov v okviru kmetijskih zemljišč v uporabi daleč največji v primerjavi z drugimi slovenskimi regijami.

Prebivalstvo Letna stopnja prebivalstva je skoraj dvakrat večja od slovenskega povprečja in znaša 5,7 promila (v državi 2,9). Nižji od povprečja je delež prebivalcev, starih do 14 let (12 odstotkov vseh, v državi 14,1). Delež prebivalcev, starih 65 let ali več, je

16,9-odstoten in je višji od povprečja, ki je 15,6-odstoten. Delež starejših je v tej regiji najvišji v državi, delež mladih pa najnižji med vsemi regijami. V tej regiji živi 4,7 odstotka prebivalstva, ki je tuje narodnosti, kar je največ med dvanajstimi statističnimi regijami in več od povprečja, ki je 2,4. Delež Slovencev, ki živijo na tem območju, je le 84,2-odstoten (v državi 92,3), Srbov je 3,6 (v državi 2,2), Hrvatov 4,9 (v državi 2,0), Bošnjakov 2,5 (v

državi 1,2), muslimanov pa 0,6 odstotka (v državi 0,6). Po vseh podatkih je tu največ tujcev in najmanj Slovencev.

Družinska politika Število živorojenih otrok je med nižjimi in znaša 8 otrok na tisoč prebivalcev (nižje je le še v Zasavski regiji). Sklenjenih je 3,4 zakonske zveze na tisoč prebivalcev, kar je več od slovenskega povprečja in regijo skupaj z Goriško uvršča v sam vrh v državi.

Občine, ki sestavljajo regijo:

Divača, Hrpelje-Kozina, Izola, Komen, Koper, Piran, Sežana.

Sežana, središče kraškega dela regije

Kobilarno Lipica bodo obnovili

Okno v svet

Luka Koper

Tudi razvez je več od povprečja, prehitevata jo le še Zasavska in Osrednjeslovenska regija. Delež živorojenih v zunajzakonskih skupnostih je 40,9 (v državi 46,7 odstotka), s čimer je regija nekje na sredini lestvice. Umrlih dojenčkov na tisoč živorojenih je skoraj za polovico manj, kot je državno povprečje, in sicer 2,4, v državi 4,1. S tem podatkom se regija uvršča med najuspešnejše. Starost nevest ob sklenitvi prve zakonske zveze je 29,9 (v državi 28,2) leta, neveste so starejše le še v Podravski regiji. V tej regiji je tudi starost matere ob rojstvu otroka med višjimi v državi (29,9). Ljudje živijo dlje, in sicer moški 71,9 leta (slovensko povprečje je 68,9), ženske pa 78,3 leta (povprečje je 77,8). Pri obeh podatkih je regija med uspešnejšimi. Delež gospodinjstev s 7 ali več člani je 0,7 (v državi 1,3) in je skupaj z Zasavsko regijo najnižji med regijami. Enočlanskih gospodinjstev je 23,2 odstotka (državno povprečje 21,9). Enočlanskih upokojskih gospodinjstev je najmanj v državi, gospodinjstev z vsaj enim otrokom, mlajšim od 15 let, pa je 25,3 odstotka vseh (v državi 28,9), kar je najmanj med dvanajstimi regijami. Družin s 4 otroki ali več je le 0,3 odstotka (v državi 0,8), tudi s tem podatkom se regija uvršča med najnižje v državi. Delež

otrok v vrtcih je 71,2-odstoten (v državi 63,6). Delež študentov je 50,4-odstoten (v državi 50), s čimer se regija uvršča v zgornjo polovico lestvice med regijami, na kar verjetno vpliva tudi Univerza na Primorskem.

Najmanj pomoči Za regijo je značilna nizka stopnja brezposelnosti in majhno število brezposelnih oseb. Med brezposelnimi izstopajo taki nad 50. letom starosti in invalidi. V zadnjih letih se povečuje število brezposelnih z visoko in univerzitetno izobrazbo, saj bolj kot v drugih regijah primanjkuje delovnih mest za visoko izobražene iskalce zaposlitve. Tudi stopnja dolgotrajne brezposelnosti, ki je 3-odstotna (v državi 4,8), je med nižjimi v državi. V tej regiji zaposleni prejemajo relativno visoke plače, večje imajo le še v Osrednjeslovenski regiji. Prejemnikov denarnih socialnih pomoči je 38,2 na tisoč prebivalcev (v državi 50,8), kar je med nižjimi podatki v državi. Delež prejemnikov otroškega dodatka je 55,7 (v državi 62,7), kar pomeni, da v tej regiji najmanj otrok prejema dodatek. Bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca je 13.573 evrov, slovensko povprečje pa je 13.145. Regija je na lestvici BDP na prebivalca druga v državi (višjega imajo le še v Osrednjeslovenski, kjer znaša 18.786 evrov). Indeks BDP na prebivalca v standardih kupne moči v 25 članicah EU je višji od slovenskega povprečja in presega 80 odstotkov.

Načrti V vladni resoluciji razvoja do leta 2023 je predvidena graditev slovenskega jadranskega otoka. Namen tega umetnega otoka je združitev rešitve problematike odlaganja gramoza s koristimi velike turistične destinacije za sprostitve, zabavo in druženje. Otok se bo razprostiral na 30 ti-

Koper, središče obalnega dela regije

Nekaj statistike:

- Površina	1044
- Štev. prebivalcev	105.632
- Gostota preb.	101,2
- Število živorojenih	841
- Število umrlih	985
- Naravni prirast	-144
- Štev. učencev	7.249
- Štev. dijakov	4.725
- Štev. študentov	5.782
- Število diplomantov	779
- od tega: št. specialistov, magistrov in dr. znanosti	79
- Štev. delovno aktivnih preb.	43.055
- Štev. zaposlenih	38.537v
- Štev. samozaposlenih	4.418
- Štev. reg. brezposelnih	3.580
- Štev. podjetij	6.597
- Prihodek podjetij	869,2 milijarde tolarjev
- Regionalni BDP	1.425 milijonov evrov
- Štev. kmetijskih gospodarstev	3.678
- Kmetijska zemljišča v uporabi (ha)	12.490
- Štev. stanovanj	46.443

Opomba: Večina podatkov je za leto 2005, število kmetijskih gospodarstev je po popisu leta 2000, BDP pa za leto 2004.

Vir: Statistični urad RS, publikacija Slovenske regije v številkah, maj 2007

soč kvadratnih metrih površine in bo vsaj 3 m nad morskou gladino, z njim bodo ob spremljajoči infrastrukturi nastale dodatne kopalne površine, ki jih na naši obali primanjkuje, predvsem pa bo kot edini umetni otok v tem delu morja predstavljal svojevrstno znamenitost. Z uresničitvijo projekta bi neposredno ali posredno ustvarili približno 200 novih delovnih mest. Vlada ugotavlja, da je turistična ponudba ob slovenski obali bogata in na dokaj visoki ravni, vendar hitrejši nadaljnji razvoj turizma preprečujejo nekateri zaviralni dejavniki, na primer slabo razvita cestna infrastruktura, ki povzroča v sezonskih mesecih in ob praznikih neznosne prometne zastoje. Rešitve bi bilo smiselno iskati v razvoju potniškega pomorskega prometa, kot je nov potniški terminal – navtično mednarodno prometno središče, navezavi na morske povezave, oblikovanju in razvoju sredozemskega klimatskega sončnega parka Ankanar-Debeli rtič-Jernejev zaliv, ureditvi in razvoju obalnih prostorov in marin, nadaljnem razvoju potniškega prometa (kopnega, morskega in zračnega),

vključevanju dopolnilnih storitev v turizmu in podobno.

Načrti za Kras Ob tem vlada načrtuje še povezovanje naravnih in kulturnih potencialov Krasa, v okviru tega pa graditev evropskega kraškega parka. V okviru slednjega je predvidena obnova objektov kulturne dediščine v zavarovanem območju Kobilarne Lipica in investicije v povečano kakovost turistične infrastrukture. Poleg tega načrtuje še naložbe v razvoj turistične infrastrukture in ponudbe ter izobraževanje za ohranjanje naravne in kulturne dediščine na širšem območju Škocjanskih jam, naložbe v obnovo Štanjela ter vzpostavitev institucije in infrastrukture regijskega kraškega parka. Kras je namreč dober primer subregije, ki sodi v podeželski prostor in se sooča z drugačnimi razvojnimi problemi kot razvitejši del te regije. Sicer pa na Krasu že obstaja razpršena turistična ponudba, ki vsebuje tudi znamenitosti svetovnega ali evropskega ranga (npr. Škocjanske jame, Kobilarna Lipica), kljub temu pa zaradi nepovezanosti turizem tu ne dosegla pomembnejših gospodarskih rezultatov. Zato je naložba v evropski kraški park nujna. ■

Krajinski park Sečoveljske soline

Center sproža polemike

Jan Peterka, foto: Bor Slana

Petnajstega junija je GPG Grosuplje začelo graditi nov center za starejše občane v Luciji. To je sprožilo nasprotovanje Društva za zaščito Seče in solin, saj naj bi gradnja posegala na območje Krajinskega parka Sečoveljske soline.

Dom bodo gradili devet mesecev, dva meseca pa ga bodo opremljali in tehnično urejali. Stavba z devet tisoč kvadratnih metrov površine bo imela 96 sob in 28 oskrbovanih stanovanj. Dom bo sprejel 144 oskrbovancev. Enoposteljnih sob bo 43 odstotkov, dvoposteljnih pa 57 odstotkov. V objektu bodo še skupna jedilnica, večnamenski prostor, ambulanta z zdravstvenimi storitvami, telovadnica, bife, trgovina, frizerski salon. V okolici je predviden manjši park. Direktor Centra za starejše občane Lucija Borut Žerjal je dejal, da je vrednost doma ocenjena na 12,3 milijona evrov. V njem bodo izvajali celotno oskrbo vključno z varstvom in

zdravstveno nego starejših, tudi dementnih oskrbovancev, in dodatne storitve, kot so pedikura, friziranje, masaže, terapije. Oskrbovanci se bodo lahko brezplačno vključevali v razne delavnice, kot so na primer hobi programi, vrtnarjenje, kuhanje, mizarske delavnice, gojenje zelišč.

Občina ukrepala sama Država nujno potrebnega centra za starejše občane v Luciji ni uvrstila v načrt razvojnih programov do leta 2010, zato se je piranska občina sama lotila tega projekta. S podjetjem Planinvest iz Portoroža je ustanovila gospodarsko družbo, Center za starejše občane Lucija, d. o. o., ta pa je dobila koncesijo države za graditev

doma. Komisija ministrstva za delo, družino in socialne zadeve je kakovost programa centra v Luciji ocenila z najvišjim številom točk ter s tem potrdila kakovost in sodobnost storitev. Delež občine Piran v novi družbi znaša 49 odstotkov, delež Planinvesta, ki je bil izbran na javnem razpisu iz leta 2003, pa 51 odstotkov. Predvidena je tudi vzpostavitev spletne strani z vsemi informacijami o storitvah novega centra. Začetek graditve se je zavlekel zaradi pridobivanja gradbenega dovoljenja, saj projekt ni bil usklajen

z veljavnim zazidalnim načrtom. Center za starejše občane Lucija je marca letos od Upravne enote Piran pridobil gradbeno dovoljenje. Spremeniti je bilo treba določilo družbene pogodbe iz leta 2006 med Občino Piran in podjetjem Planinvest. Dogovorjeno je bilo, da bosta družbenika pozneje dokapitalizirala novoustanovljeno družbo in da bo Občina Piran kot stvarni vložek v družbo vložila komunalni prispevek. Ker skladno z veljavno zakonodajo komunalni prispevek kot tak ne more biti predmet vložka v go-

Vrednost doma za starejše občane je ocenjena na 12,3 milijona evrov.

Očitki med drugim letijo na občino Piran.

spodarsko družbo, so to določilo izločili in potrdili veljavnost ostalega dela pogodbe. Zgraditev doma je nujna, saj naj bi število starejših občanov čez nekaj let tako naraslo, da bo treba zmogljivosti doma še povečati. V občini že sedaj občanom ponujajo različne storitve, kot so pomoč na domu ali rdeča tipka in dnevni center v Piranu. Cena oskrbnega dneva v novem centru naj bi bila okrog 19,50 evra.

Kaj pravi društvo? Pogovarjali smo se s predstavnikom Društva za zavarovanje Seče in solin Borisom Cepudrom. Zatrnil nam je, da se novi center po njihovem mnenju gradi na območju zavarovanega Krajinskega parka Sečoveljske soline, kar je v nasprotju z občinskim odlokom iz leta 1990 in tudi z Zakonom o ohranjanju narave (Uradni list 20/03). Boris Cepuder, po poklicu odvetnik, meni, da je občina Piran v zvezi z gradbenim dovoljenjem izdala potrdilo brez dokazila o plačilu

komunalnega prispevka v višini 805.000 evrov in se zavezala dokapitalizirati svoj delež s komunalnim prispevkom. Ker iz izreka in obrazložitve gradbenega dovoljenja ni razvidno, da bi bila sredstva nakazana v občinski proračun, gre po Cepudrovem mnenju za neizkazano dejstvo o plačilu komunalnega prispevka, čeprav je to pogoj za izdajo gradbenega dovoljenja. Investitor je z zemeljskimi gradbenimi deli začel zadnje dni aprila leta 2007. To je potrjeno s sliko in tekstom v informativni publikaciji občine Piran Solni cvet – L'afioreto. Fotografija, ki je del teksta, dokazuje, da graditev poteka brez potrebne ureditve in označitve gradbišča. Do 13. junija, ko je bil uveden predlog za obnovo postopka, še ni bilo postavljenih označitev. Postavljene pa so bile pozneje.

Po Cepudrovem mnenju je iz dokumentacije, vpogleda v gospodarski register, v zemljiško knjigo in v risbe projektne do-

Center za starejše občane v Luciji gradijo s polno paro.

kumentacije (zunanja ureditev) razvidno, da je ugotovitev investitorstva po določbah Zakona o upravnem postopku in Zakona o graditvi objektov-1 v izpodbijanem gradbenem dovoljenju napačna. V tej zadevi so lastniki gradbene parcele, za katero je izdano gradbeno dovoljenje, različni. Investitorji so lahko le lastniki zemljišča ali nosilci stavbne pravice. Ugotovljeno dejansko stanje ne more biti podlaga za izključno investitorstvo. Zakupna pogodba z dne 6. 10. 2006, sklenjena med Občino Piran in Centrom za starejše občane Lucija, je po Cepudrovem mnenju skladno z določili obligacijskega zakona nična. Ker investitor ni pridobil stavbne pravice na vseh parcelah, ne izpolnjuje pogojev za izdajo gradbenega dovoljenja.

Druge nepravilnosti Določbe iz Zakona o ohranjanju narave in Zakona o kulturni dediščini naj bi bile v celoti prezrte v Spremembah in dopolnitvah prostorskih

sestavin dolgoročnega in srednjeročnega plana občine Piran. Vodilna mapa projektne gradbene dokumentacije je v nasprotju z v zazidalnem načrtu dovoljenimi posegi. Iz primerjave risbe v tem načrtu in zazidalne situacije v projektni situaciji ni razvidna skladnost glede lege objekta, gabaritov, oblike in zmogljivosti. Parkirišče po projektni gradbeni dokumentaciji je na drugem mestu in je v neskladju tako s Krajskim parkom Sečoveljske soline kot tudi z zazidalnim načrtom. Določeno in normirano število 200 parkirnih mest po zazidalnem načrtu je zmanjšano na 84, ta pa so umeščena drugje. Občina mora s soinvestitorjem skleniti soinvestitorsko pogodbo in sprejeti program komunalnega urejanja.

O zadevi smo se pozanimali tudi na ministrstvu za okolje in prostor. Slednje je od Upravne enote Piran zahtevalo, da mu pošlje celoten spis v zvezi z izdajo gradbenega dovoljenja za omenjeni projekt. Glede zakupne pogodbe velja, da je tudi ta lahko dokazilo o pravici graditve, saj gre za obligacijsko pravico, ki se vpiše v zemljiško knjigo. Iz nje mora biti razvidno, kakšna gradnja se dovoljuje, uporaba, vzdrževanje in podobno. Poudarjajo, da ne drži, da bi zakon o graditvi objektov prepovedoval povečanje objekta za 10 odstotkov, omejitve velikosti velja le za nadomestno gradnjo in rekonstrukcijo. Poklicali smo tudi na Upravno enoto Piran, ki je odločala o predlogu za obnovo postopka na prvi stopnji, a do oddaje članka v tisk nismo dobili odgovora. **D**

Sedež družbe Planinvest, d. o. o., v Portorožu

Ministrstvo za okolje in prostor

Bo najdišče v Mošnjah ohranjeno?

Besedilo in fotografije: Tine Kristan

Pri graditvi gorenjske avtoceste so pri Mošnjah na Gorenjskem naleteli na zanimivo arheološko najdišče iz rimskih časov. Postavlja se vprašanje, ali bo najdišče ohranjeno. Bo zemlja spet vzela vilo rustiko? Jo bo pokopal protihrupni nasip?

Mošenjsko antično vilo so preiščeno postavili v prostor – s čudovitim pogledom na Karavanke.

Arheološka izkopavanja so končana, stroka pa si še vedno ni povsem enotna, ali gre za vilo rustiko (podeželski dvorec) ali večjo antično naselbino iz obdobja od 1. do 4. stoletja.

Rimske najdbe Ostanke izjemno dobro ohranjene rimske najdbe so odkrili pri graditvi gorenjske avtoceste na odseku med Peračico in Vrbo. V zadnjih dveh letih so na trasah avtocest v Sloveniji odkrili kar 57 novih arheoloških najdišč – le za polovico manj, kot prej v desetih letih. Med njimi veliko rimskih. Posebno pozornost je pri strokovnjakih vzbudilo

odkritje v Mošnjah, saj na tem območju Gorenjske doslej z izjemo vile rustike v Rodinah pri Žirovnici ni bilo najdišč iz rimskih časov.

Vas Mošnje pri Podvinu, v bližini božjepotnih Brezij, je gručasto naselje nad izlivom potoka Dobruša v reko Savo. Sredi vasi je cerkev sv. Andreja z romansko zasnovo iz 12. stoletja, dozidana v gotskem obdobju, nato baročno prezidana. Znana je po freskah iz 15. stoletja, ki so delo žirovniškega mojstra. Pred vhom v mošenjsko cerkev so pred leti našli staroslovanske grobove iz 9. stoletja, o rimskih najdbah pa doslej ni bilo sledi.

Lokacija z lepim razgledom

Pred ogledom mošenjskega arheološkega najdišča pozornost najprej pritegne izjemna lega. Sredi terase pod vasjo, ki jo domačini imenujejo Žale, nad reko Savo, so Rimljani zgradili domovanje, od koder so imeli prelep razgled na Triglav, Karavanke s Stolom in Dobrčo ter gozdnato Jelovico z Jamnikom. Vodja izkopavanj je bil Milan Sagadin, arheolog in konservator iz kranjske enote Zavoda za varstvo kulturne dediščine RS. V zadnjih letih so Sagadin in njegovi sodelavci ter sodelavke raziskali vrsto zelo zanimivih arheoloških najdb na Gorenjskem: kranjsko grobišče v Lajhu, Smo-

kuč in Doslovče pri Žirovnici, visokogorje v Triglavskem narodnem parku ...

Ob našem obisku najdišča v Mošnjah je bil Sagadin že na novi arheološki lokaciji, zato nas je tam sprejela njegova namestnica, arheologinja Judita Lux, ki smo jo srečali že lani pri raziskavi staroslovanskega grobišča v Doslovčah, rojstnem kraju pisatelja in duhovnika Frana Saleškega Finžgarja. Luxova nam je prijazno razkazala najdišče, ki se lahko primerja z Emono, Šempetrom pri Žalcu in Školaricami pri Koprju. V Mošnjah so odkrili tako imenovani hipokavst – talno ogrevanje s toplim zrakom, zido-

Arheologinja Judita Lux pred bivalnikom, v katerem je »glavni štáb«

ARHEOLOŠKO NAJDIŠČE MOŠNJE ARHEOLOŠKA IZKOPAVANJA

Projekt: DARS d.d.
 Izvedba: ZAVOD ZA VARSTVO KULTURNE DEDIŠČINE SLOVENIJE, OBMOČNA ENOTA KRANJ
 Glavni vodja del: MILAN SAGADIN, univ. dipl. arheol., univ. dipl. um. sp.
 Nadzorni inženir: ALJOSA ANDOLVEC, inž. gr.
 Strokovni nadzor: DAVORIN VUGA, univ. dipl. arheol.
 Izvajalec: DARS in. 363/07
 Dopolnilo: MINISTRSTVO ZA KULTURO RS

Razkrili so prvi primer mediteranske arhitekture v alpskem prostoru.

ve, visoke do 3 m, našli so dobro ohranjene mozaike, freske, stevalne ostanke stanovanjske opreme, ki kažejo na način življenja prebivalcev, nakit, rimske novce, med njimi bronastega z Romulom in Remom, ustanoviteljema starega Rima na eni strani, na drugi pa s podobo boginje Minerve, bronaste šivanke, keramično oljenko s petelinčkom in drugo podobno oljenko z gledališko masko ter pisalo – stilus, s katerim so pisali na voščenih ploščicah, vloženi v lesene deščice. Pred največjim prostorom, verjetno sprejemnico z ognjiščem, so našli sončno uro iz perachiškega tufa, kar je druga tovrstna najdba na slovenskih tleh.

Mediteranska arhitektura »To je nedvomno prvi raziskani primer tako dobro ohranjene mediteranske arhitekture v našem alpskem svetu; gre za paradno gradnjo, namenjeno predvsem oddihu daleč od mestnega vrveža. Takšno osebno razkošje si je lahko privoščil le visok rimski

oblastnik ali pa uspešen podjetnik domačega rodu z velikim občutkom za civiliziranost, kulturo, znanost in umetnost,« je po ogledu najdišča navdušeno vzkliknil arheolog in konservator Davorin Vuga, ki ga je minister za kulturo imenoval za nadzornika raziskovanja v Mošnjah. »Za ohranitev izjemnega antičnega spomenika se poleg stroke zavzemata tako Krajevna skupnost Mošnje kot razvojna agencija Gorenjske, ki v najdišču vidita priložnost tako za prepoznavnost domačega kraja kot za kulturno-turistično obogatitev širšega gorenjskega območja. Ker obstaja realna možnost, da se bo najpomembnejši del verjetne vile rustike le ohranil, družba Dars, d. d., je pokazala razumevanje za to, bomo storili vse, da se termalno-bivalni del antičnega podeželskega dvorca restavrira in revitalizira v obliki manjšega arheološkega parka, kar je želja mošenjskih domačinov. Podrobnejše odgovore o poteku naselitve mošenjskega prostora z odkrito vilo na čelu

bomo dobili, ko bo arheološka ekipa končala z obdelavo najdišča in najdb. Predvsem je tu nejasno, kako je bilo s funkcijo vile v pozni antiki in kako je mogoče, da obstaja tako velika cezura v poselitvi kraja med koncem 4. in začetkom 9. stoletja. Predvsem je nejasno, kako je bilo z najzgodnejšo staroslovansko naselitvijo,« je še dejal Vuga.

Kakšna bo usoda najdišča?

Čeprav je pred meseci že kazalo, da je arheologom in državi uspelo najti kompromis, ki bo bogato arheološko najdišče v Mošnjah na trasi prihodnje avtoceste rešil pred zasutjem, se je zataknilo pri denarju. Družba za avtoceste RS (Dars) je namreč sporočila, da v načrtu finančnih sredstev letos ne more zagotoviti dodatnih sredstev, s katerimi bi podprli potrebne ukrepe za ohranitev najdišča. Gre za 140.000 evrov, kolikor bi jih potrebovali za armiranobetonski zid.

Dars je ministrstvo za kulturo in Zavod za varstvo kulturne

dediščine RS že pred časom obvestil, da je treba do konca junija sprejeti odločitev o morebitnem financiranju ukrepov za ohranitev arheološke najdbe. Sam je namreč omogočil in financiral arheološki nadzor in izkopavanja pri graditvi gorenjske avtoceste v vrednosti 1,2 milijona evrov, vendar zdaj pri sredstvih, namenjenih za arheološka izkopavanja, ni več rezerv, opozarjajo v družbi.

Dars pa vendarle pričakuje, da si bosta ministrstvo za kulturo in arheološka stroka prizadevala za zagotovitev potrebnega denarja. Tako bi bili lahko pravočasno izvedeni zaščitni ukrepi, saj se že približuje končni rok za zgraditev avtoceste. Če ministrstvo in lokalna skupnost sredstev ne bosta zagotovila, ne bo mogoče izvesti gradbenih posegov, ki bi arheološko najdbo ohranili, trdijo v Darsu.

Arheologi, ki se trudijo zelo pomembno antično arheološko najdbo ohraniti in urediti kot arheološki park, so se glede nastalega problema obrnili na ministrstvu za kulturo in za promet. Na obeh trdijo, da denarja za ohranitev najdišča, pomembnega za gorenjsko kulturo in turizem, še zlasti ker je že dobilo zagotovila za sofinanciranje ureditve parka iz evropskih sredstev, nimajo.

Arheologi in člani novoustanovljenega turističnega društva so prejšnji teden za pomoč prosili tudi gorenjske poslance. Prepričani so, da so sredstva, potrebna za ohranitev najdbe, ki jo je radovljiška občina označila za spomenik lokalnega pomena, zelo majhna v primerjavi s koristmi najdišča. **D**

Delovni utrip v verjetni sprejemnici nekdanje rimske vile.

Cerkev sv. Andreja v Mošnjah

V hramu slovenske državnosti

Mitja Volčanšek, foto: Bor Slana, Gregor Pohleven

Poletje je zaradi počitnic in prihoda rojakov v domovino tradicionalno namenjeno Slovincem, ki živijo zunaj matice. Že sedmo leto zapored je rojake gostil državni zbor, kjer so potekali pomembni pogovori o vlogi zamejcev in izseljencev.

Dvorana DZ je bila za udeležence skoraj pretesna.

Celodnevno vseslovensko srečanje, ki je potekalo v četrtek, 5. julija, je privabilo prave trume Slovencev iz bližnjih in tudi najbolj oddaljenih dežel. Da ni šlo samo za leporečje, ampak da je bil namen srečanja odgovor na žgoča vprašanja in oblikovanje konkretnih pobud, dokazuje njegova strukturiranost. Osrednje dogajanje je bilo namreč delo po skupinah – eni za zamejce in eni za izseljence –, ki sta na koncu predstavili svoje izsledke in pobude.

Cukjati je nagovoril zbrane kot »cvet slovenstva«, v nadaljevanju pa poudaril, da Slovenci zunaj meja matice predstavljajo cvet čuta do Slovenije in do domovine. Predsednik parlamenta je pohvalil živost korenin pri naših rojaki, hkrati pa opozoril na nujna pogoja za ohranitev teh korenin pri mlajših rodovih. To sta ljubezen do domovine prednikov in povratna ljubezen domovine do njih. Slednje je treba uresničevati tudi z dejanji, je prepričan Cukjati, kar država

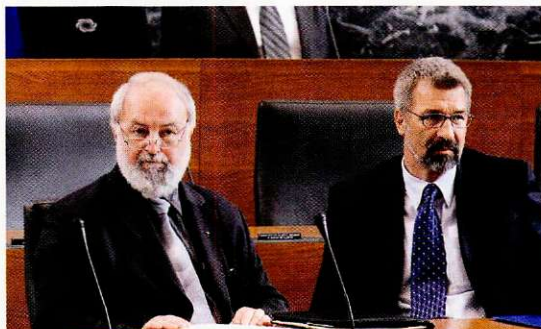
Slovenija lahko najbolje dokazuje s svojimi uradnimi postopki, z ustavo in zakoni.

Msgr. Pucelj je najprej izpovedal skrb ter ljubezen zamejcev in izseljencev do slovenske države, ki je »izjemen, na novo vzpostavljen temelj v obrambo in razcvet slovenske nacionalne biti«, saj ponuja tudi rojakom v tujini »okrepljeno zaledje naše kulturne zavesti«. S svojimi dosežki in mednarodno uveljavitvijo je Slovenija tudi za državno mejo in v svetu postala »realnejša in bolj

opredeljiva, vidnejša v nacionalnem konglomeratu sveta«.

Troedina Slovenija Pucelj je ošvrknil šablonski odnos medijev in javnosti v Sloveniji, nato pa izpostavil resnični namen shoda, ki je po njegovo »v iskanju in ubiranju poti bolj resnicoljubnih in spoštljivih odnosov med tremi Slovenijami, ki je dejansko ena sama«. In kateri so konkretni koraki na tej poti? Pucelj je kritičen do zakona o odnosu RS do Slovencev zunaj meja, češ da je brez

Cvet slovenstva Uradni začetek srečanja je s kulturnim programom poživila skupina dijakov slovenske sobotne srednje šole iz Argentine, zbrane pa so nagovorili predsednik DZ France Cukjati, predsednik parlamentarne komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Janez Kramberger, resorni državni sekretar Zorko Pelikan ter msgr. Janez Pucelj, vodja Slovenske katoliške misije v Münchnu.

Msgr. Janez Pucelj in državni sekretar Zorko Pelikan

Predsednik DZ France Cukjati

stvarnih navodil za uporabo in tako obsojen, da tiči »nebogljen v skladišču dobrih namenov«. Govornik se je ozrl tudi na delovanje samih zamejcev in izseljencev, ki bi morali po desetletjih delitev načrtno povezati človeški in intelektualni potencial, ki po grobih ocenah predstavlja petino celotnega slovenskega življa. Prav zaradi tega je po njegovo vredno pretehtati, ali so zamejci in izseljenci glede vitalnih vprašanj svoje eksistence zmožni govoriti z enim glasom.

Argentinski Slovenec dr. Andrej Fink je v svojem uvodu k delu skupine izseljencev povzel Prešernov pozdrav »Bog živi ves slovenski svet«. S tem je pesnik, kot je menil Fink, v svojem vizionarstvu »videl, česar tedaj še ni bilo«. Danes lahko govorimo o »univerzalnem slovenstvu«, je prepričan Fink. V svojem govoru je izpostavil najbolj tragično obliko izseljevanja, ki jo je sprožilo nasilje enoumja pred drugo svetovno vojno (primorski Slovenci pred fašizmom) in po njej (komunistični teror). Najbolj boleč v obeh primerih je bil »prezr formalne domovine, ki jih je obravnavala kot sebi sovražen element«. Toliko večje je domoljubje teh preganjanj, ki so, tako Fink, »vztrajali v svojem slovenstvu zgolj na podlagi slovenskih in občečloveških vrednot«.

Fink je pohvalam na račun skrbi matice za razkropljene rojake vendarle dodal kritično noto. Po njegovo je pri nekaterih posameznikih in organih še vidna nenaklonjenost do izseljencev, kar naj bi izhajalo še iz časa enoumja, zato bi bila na mestu pravna dejanja, s katerimi bi dokončno odstranili »diskriminatorne delitve«. Tudi na formalni ravni je mogoče še marsikaj izboljšati,

Slikarka Marjetka Dolinar

meni Fink, od poenostavitve postopkov za pridobitev državljanstva do predstavnosti Slovencev iz zamejstva in sveta v ljubljanskem parlamentu. Fink je podal tudi stvarne predloge, od katerih so jih kar nekaj uvrstili med sklepe delovne skupine izseljencev.

Izdelane prioritete Skupina izseljencev je svoje sklepe nasloвила na odgovorne institucije v RS, prebral pa jih je predsednik Društva Slovenija v svetu Boštjan Kocmur. Izseljenci naglašajo potrebo po spremembi ustave, ki bi omogočala dva zamejska in dva izseljenska predstavnika v državnem zboru po zgledu drugih evropskih držav s podobno številčno diasporo. Poleg tega so sklenili, naj se lokalne skupnosti vključijo v skrb za razseljene rojake. Prav tako poudarjajo spremembo zakona o državljanstvu v smislu enakopravne obravnave vseh Slovencev po rodu. Četrti sklep govori o sprejetju ustreznih podzakonskih aktov, ki bi omogočali lažjo vrnitev v domovino, zadnji sklep pa poudarja potrebo po preverjanju popisa za volilne imenike, s katerim mnogi Slovenci po svetu še niso seznanjeni.

Delavnica zamejcev je kot prednostne naloge, ki jih je predstavil predsednik SLOMAK Rudi Pavšič, izpostavila uveljavljanje slovenskega jezika, partnersko gospodarsko sodelovanje z matico in ne nazadnje opredelitev načina za boljše seznanjanje slovenske javnosti in še posebej šolske mladine z manjšinskimi vprašanji.

Ob koncu plenarnega zasedanja so odprli slikarsko razstavo Margarite Marjetke Dolinar in Taya Burmick. Prav Dolinarjeva, rojena slovenskim staršem v Argentini, ki pa že poldrugo desetletje živi in ustvarja v Sloveniji, nas je opozorila na cenzuro novinarke nacionalne televizije, ki je zamolčala pohvalne besede, ki jih je umetnica izrekla o odnosu sedanje vlade do Slovencev zunaj meja. Po njenem mnenju do leta 2004 ni bilo čutiti skoraj nobenih sprememb v strategiji RS do zamejcev in izseljencev, z nastopom desnosredinske vlade pa se je to bistveno popravilo, čeprav niti zdaj ni vse posoto z rožicami. **D**

Tedenski utrip

UTIŠAL BI VOUKA Jörg Haider vedno znova potrjuje, kako absurden in protipraven je položaj Slovencev na avstrijskem Koroškem. Njegova zadnja poteza je bila pisni poziv deželni odvetniški zbornici, naj uvede disciplinski postopek zaradi domnevnih kršitev odvetnika in podpredsednika Narodnega sveta koroških Slovencev Rudija Vouka. Haiderjeva zahteva po disciplinskem postopku zoper Vouka se nanaša na javno preziranje zakonov (prek medijev) s strani slednjega. Vouk je bil namreč pobudnik akcije prekoračitve hitrosti v naseljih z enojezičnimi krajevnimi tablamami. Spomnimo: Vouk je bil predlanskim pobudnik »akcije samoovadbe« t. j. prekoračitve hitrosti v naseljih, kjer bi morale po odločbi ustavnega sodišča iz leta 2001 stati dvojezične table, ki so hkrati znak za zmanjšanje hitrosti v naselju. Za akcijo so se Vouk in somišljeniki odločili, da bi vprašanje topografije pripeljali na sodišče. V narodnem svetu so prepričani, da gre pri Haiderjevi potezi za preusmerjanje pozornosti, saj proti deželnemu glavarju poteka postopek zaradi suma zlorabe uradnega položaja. Haider je namreč pred časom dejal, da on sam odgovarja za kršenje ustave pri dvojezičnih napisih.

Odvetnik Rudi Vouk

BUDIN PRI RUPLU V ponedeljek se je na Mladiki mudil državni podsekretar na italijanskem ministrstvu za zunanjo trgovino in evropske zadeve ter nekdanji senator Miloš Budin. Poleg Tržačana se je srečanja s slovenskim zunanjim ministrom Dimitrijem Ruplom udeležil tudi podsekretar na zunanjem ministrstvu Donato Di Santa. Teme pogovorov so bile širše narave, sogovorniki pa so se dotaknili tudi pomembnih vprašanj za slovensko manjšino. Rupel je izrazil upanje, da bo italijanska vlada sprejela seznam 32 občin, kjer bi začeli izvajati zaščitni zakon, in da bo predsednik sosednje države čim prej podpisal odlok ter tako končal postopek določanja območja, kjer se bo izvajal zakon. Minister je poudaril odlično gospodarsko sodelovanje med državama in tudi potrebo po krepitvi prometnih poti med obalo in celino ter povezovanju kopskega in tržaškega pristanišča. Budin se je strinjal z ministrom in pozdravil nadaljnje sodelovanje v času, ko bo Slovenija predsedovala Svetu EU.

Dimitrij Rupel, Miloš Budin in Donato Di Santa

Sirska sla po prevladi

Ana Müllner, foto: Reuters, AP

Sirska politika prevzema čedalje večjo vlogo v vseh aktualnih sporih v arabskem svetu. Skupaj z Iranom želi zagotoviti prevlado šiitov na ta čas najbolj kritičnih bojiščih, pri tem pa se ji odkrito upira sunitska Savdska Arabija.

Vlada v Damasku do sedaj še nikoli ni skrivala želje po krepitvi svojega vpliva zunaj državnih meja, pa naj gre za večno bojišče v Iraku, reševanje iranskega jedrskega vprašanja ali za neprikrito vmešavanje v politiko sosednjih držav. Sirija je v vse spore na Bližnjem vzhodu globoko vpletena. A nove razmere v arabskem svetu, kjer se iz dneva v dan poglablja razklanost med šiiti in suniti, postavljajo sporno sirska politiko v povsem novo luč.

Damask je glavni podpornik skrajnega šiitskega gibanja Hezbollah.

Travme iz preteklosti Več kot štirideset let po prevzemu oblasti s strani sirske stranke Baas Sirija še naprej ostaja uganka tako za sovražnike kot tudi za podpornike. Odkar je bil leta 1963 izveden državni udar, je v Siriji na oblasti stranka Baas, ki obvladuje praktično vse sfere – politično, strankarsko, sodno in predvsem vojaško. Čeprav se je omenjeno gibanje v

preteklih letih kar precej oslabilo, še vedno zaseda tako rekoč častni položaj v državi. Predvsem Baas je glavni razlog za to, da država še vedno stagnira, čeprav je bila nekdaj med najbolj razvitimi dr-

žavami na območju. Danes je zunanja politika edino področje, na katerem je Siriji uspelo ohraniti oz. povečati svoj vpliv, in še to le v negativnih kontekstih.

Med ZDA in Izraelom Odkar Sirija obstaja v obliki, kakršno poznamo danes, obstaja tudi izraelsko-sirski spor. Potem ko je Izrael v šestdnevni vojni leta 1967 zavzel Golansko planoto, so stiki med državama praktično nični in se ves čas vrtijo okoli medsebojnega obtoževanja. Izrael Sirijo obtožuje predvsem podpiranja skrajnih skupin, kot je npr. Hezbollah, katerih »raison d'être« je uničenje Izraela. Kljub temu je Tel Aviv večkrat prevzel pobudo za vrnitev k pogajalski mizi, kar pa skrajni sirska režim vedno znova zavrača. Situacija med obema državama bi utegnila preseči vrelišče v trenutku, ko bi se izčrpala vsa diplomatska sredstva za reševanje iranskega jedrskega vprašanja; Sirija kot najzvestejši iranski partner bi bila v tem primeru primorana postaviti se v bran Teheranu, kar bi spor dodatno poglobilo. V mednarodnih krogih se namreč že več mesecev šušlja o napadu, ki ga Izrael pripravljala na iranske jedrske cilje; po mnenju mnogih ni več vprašanje, ali bo do napadov prišlo, temveč so ti samo še vprašanje časa.

Mednarodno obravnavanje Sirije se je drastično spremenilo po terorističnih napadih 11. septembra, ko je bila država postavljena na slovit »os zla«. Šele takrat so na dan začeli prihajati podatki o skrivnih vadiščih za teroriste, skladiščih kemičnega in biološkega orožja

Sirija je obtičala v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja in njena veljava se kaže samo še na diplomatskem področju.

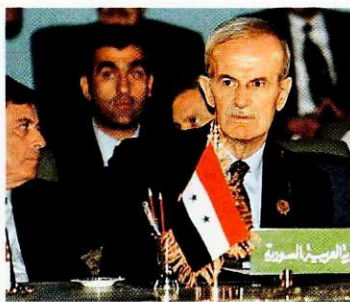
Gibanje Baas obvladuje življenje v državi.

ter o podpiranju režima Sadama Huseina. Obravnavanje Sirije s strani ZDA pa poteka predvsem v luči poloma, za kakršnega se je izkazalo ameriško posredovanje v Iraku in deloma tudi v Afganistanu. Zato ZDA večinoma računajo na Izrael, da bo po »uredil« vprašanje sporne sirske politike.

Postavljanje po robu Ne glede na to, da je bila prioriteta sirske zunanje politike vedno nasprotovanje Izraelu in njegovim zahodnim zaveznikom, je Damask v zadnjem času prisiljen spremi-

bi bila ustanovila, financirala in v vseh pogledih podpirala skrajno šiitsko gibanje Hezbolah, proti kateremu je Izrael lansko poletje sprožil vojaško ofenzivo. Prav tako naj bi bil uradni Damask odgovoren za smrt nekdanjega libanonskega premierja Rafika Haririja, znanega po svojih protisirskih pogledih. Po njegovem atentatu pred dvema letoma je Libanoncem dokončno prekipelo in na njihov pritisk se je bila sirska vojska po več kot 25 letih primorana umakniti iz Libanona. Situacija v Libanonu pa postaja ena ključnih

Resnična vrednost sirske politike se bo pokazala, če bo prišlo do vojaškega posredovanja v Iranu.

Pokojni Hafez al Asad

njati svojo diplomacijo. Odkar je vojaški poseg v Iraku razklal šiitske in sunitske muslimane, se je večina arabskih držav odločila podpreti eno od nasprotujočih si strani. Razklanost se iz Iraka počasi prenaša tudi v druge muslimanske države, kjer sta do sedaj obe islamski ločini mirno sobivali. Najboljši primer za to je Libanon, kjer je bil vpliv Sirije vedno izredno močan in do danes še ni popolnoma izginil. Prav Sirija naj

težav arabskega sveta. Večni Irak čedalje bolj tone v državljansko vojno, ki lahko traja dolga leta, in tako ni več prioriteta najpomembnejših arabskih »zdravarjev«, med katere nedvomno v prvi vrsti sodi Sirija. Prav primer Hariri se je izkazal za tempirano bombo, ki vedno eksplodira v škodo Sirije; najprej je politikov atentat sprožil umik sirske čet iz države, na pritisk zahodnih držav pa so bili ZN primorani primer izročiti v obravnavo mednarodnemu sodišču. Uradni Damask se na vse načine upira sodelovanju z omejenim sodiščem, zato ZN Siriji že grozijo s sankcijami. In morebiti se bodo ZN pri pogovorih s skrajnim sirskega političnim vrhom izkazali za uspešnejše, kot so se do sedaj zahodne države.

Pri krepitvi šiitske ofenzive, na čelu katere stojita Sirija in Iran, pa se tej dvojici bolj kot zahodne

Po očetovih stopinjah

Za razumevanje sirske politike je potrebno podrobneje predstaviti človeka, ki vsaj na zunaj vleče vse niti tako v notranji kot v zunanji politiki države. Sirski predsednik Bašar al Asad je ta čas eden najvplivnejših arabskih politikov, ki skupaj s skrajnim iranskim predsednikom Mahmudom Ahmadinežadom tvori pomembno šiitsko zaveznitvo. Diplomirani očesni zdravnik je predsedniški položaj »podedoval« po svojem očetu Hafezu po njegovi smrti leta 2000, na naslednjih predsedniških volitvah pa je zmagal z neverjetnimi 98 odstotki glasov. Al Asad je vse od prihoda na položaj stopnjeval politične smernice, ki jih je nakazal njegov oče. Tako se Sirija čedalje bolj spreminja v avtoritarni režim, kjer svoboda govora in spoštovanje človekovih pravic praktično ne obstajata. A po mnenju poznavalcev razmer v Damasku naj bi bil pri tem aktualni predsednik le lutka v rokah »starega kadra«, ki je ohranil moč in vpliv še iz časov predsedovanja Hafeza al Asada. Slednjega je Henry Kissinger opisal kot »neustrašnega, enigmatičnega in zvitega pogajalca, ki je hkrati vedno zmeren in previden«. Njegov sin bi se le težko pohvalil s katero od naštetih očetovih vrline; čeprav ni več novinec na političnem prizorišču, v javnosti še vedno velja za povprečnega politika brez omembe vredne karizme. Vendarle naj bi si Bašar al Asad želel demokratizirati državo in izpeljati prepotrebne gospodarske reforme, kar pa naj bi mu onemogočali v političnem zakulisju skriti usmerjevalci državne politike. To je vse prej kot dobro znamenje predvsem za sirske gospodarstvo, ki mu ob stagniranju in nesprejetju reform grozi sesutje. V nasprotju s sosednjim Iranom, ki mu naftne zaloge omogočajo neodvisnost na skoraj vseh področjih, se Sirija lahko zanaša le na svoje politike v Damasku.

Sirski predsednik Bašar al Asad

države upira Savdska Arabija, ki se trudi utrditi položaj sunitov v muslimanskem svetu. Na plečih Savdske Arabije sta se tako znašli dve prioriteti; uradni Riad želi okrepiti svojo vlogo mirovnega posrednika na Bližnjem vzhodu (tako v izraelsko-palestinskem

sporu kot pri reševanju medpalestinskega konflikta), hkrati pa želi še povečati svoj vpliv na šiitsko-sunitskih bojiščih. To pa je le eno izmed dejstev, ki napovedujejo zanimivo razpletanje dogajanja na Bližnjem vzhodu tudi v prihodnje. ■

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loke pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si
uprava 03-56-57-150
trgovina EVJ Center Kisovec
03-56-71-234
trgovina EVJ Trbovlje
05-90-23-203
storitve 03-56-57-150

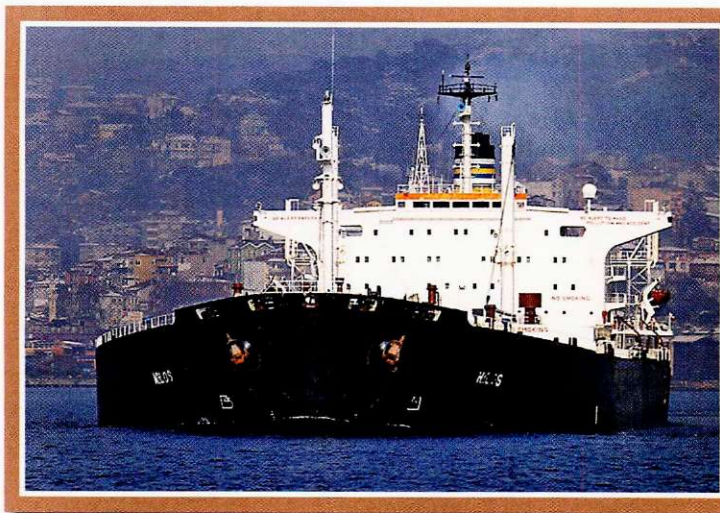
- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabetsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

http://etv.elektroprom.si

komerciala:
03-56-57-150
uredništvo:
03-56-57-177

Cene nafte

Za sod zahodnoteksaške lahke nafte z dobavo v avgustu je bilo treba v azijskem trgovanju odšteti nekaj manj kot 71 dolarjev. Severnomorska nafta Brent se je na londonski borzi pocenila za 37 centov, na 72,35 dolarja. Cena zahodnoteksaške lahke nafte je tako prvič po desetih mesecih znova preseгла mejo 71 dolarjev, in sicer je trgovanje končala pri 71,09 dolarja. Analitiki pričakujejo, da se bo cena nafte zaradi unovčevanja dobičkov morda nekoliko znižala, vendar pa občutnejšega padca ne pričakujejo.

Kot argumente za trditve navajajo visoke cene Brenta, nizke zaloge bencina v ZDA in težave v proizvodnji ameriških rafinerij. Cene nafte na visokih ravneh ohranjajo tudi geopolitične napetosti v z nafto bogatih državah.

Svoboden Palestinski ugrabitelji so po 16 tednih ujetništva izpustili 45-letnega novinarja britanske televizije BBC Alana Johnstona. Slednji je že zapustil območje

izjemno stresno. Zadovoljstvo ob izpustitvi je izrazil tudi BBC.

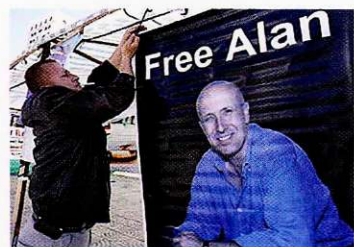
Odstopil Japonski obrambni minister Fumijo Kijuma je ponudil odstop, potem ko je javnost razburil s izjavo, da je bilo ameriško bombardiranje Hirošime in Nagasakija z atomskima bombama

neizbežno za končanje druge svetovne vojne. Premier Šinzo Abe je odstop sprejel.

Kjumov odstop je začel veljati nemudoma, na položaju obrambnega ministra pa naj bi ga nasledil sedanji svetovalec za nacionalno varnost Juriko Koike.

Omiljena kazen Ameriški predsednik George Bush je sporočil, da nekdanjemu šefu kabineta ameriškega podpredsednika Dicka Cheneyja Lewisu Libbyju ne bo treba za zapahe. Libby je bil obsojen na 30 mesecev zapora zaradi laganja pod prisego. Bush Libbyja, ki je oviral preiskavo izdaje identitete tajne agentke ameriške obveščevalne agencije Cia Valerie Plame, sicer ni pomilostil,

ampak mu je odpravil zaporno kazen. Busheva poteza ni nobeno presenečenje, saj je bila pričakovana vse od marca letos, ko je bil Libby spoznan za krivega laganja in oviranja preiskave. Republi-

Gaze in prispel v Izrael. Po osvoboditvi je dejal, da je res izjemno biti izpuščen, kratek pogovor za matično hišo pa so posneli na domu odstavljenega palestinskega premierja Ismaila Hanije. Novinar je dejal, da je bilo vse skupaj

kanski sodnik Reggie Walton mu je junija izrekel kazen 30 mesecev zapora, plačilo 250.000 dolarjev in dve leti pogojne kazni.

TUJI TISK

Le Temps

Skrivnost

Zaradi okoliščin, v katerih je umrl Jean Jacques Rousseau, in zaradi usode njegovih ostankov po dvesto letih še vedno pišejo o njem. Vse se je začelo 2. julija 1778, na dan smrti tega znanega filozofa. Zdravniki tistega časa so trdili, da je umrl

zaradi tromboze. Sovražniki pokojnega, ki jih v tistem času ni bilo malo, pa so razširjali različico o samomoru ali celo umoru, po nekaterih trditvah zaradi strele iz pištole. Toda natančna analiza posmrtna maske, ki je bila narejena en dan po smrti, izključuje takšno hipotezo. Ideja o Rousseaujevi smrti je imela tudi zanimivo literarno usodo, eno temeljnih del, ki pišejo o tem, je roman nemškega pisatelja Liona Feuchtwangerja Modrost čudaka ali Smrt in preobrazba Jeana Jacquesa Rousseauja, ki je izšel v Berlinu leta 1953. V tej verziji Rousseauja ubije ljubimec njegove žene Nicolas Montretout. Da bi naredili konec vsem dvomom, je bil grob z velikim pompom odprt leta 1897.

Daily Telegraph

Rešena

Znameniti stolp v Pizi se ne nagiba več tako močno, to pa predvsem zaradi projekta, vrednega 20 milijonov funtov. Stolp, ki je bil tik pred tem, da bi se porušil, so zavravali za 45 centimetrov in tako obnovili njegov polo-

žaj iz leta 1838. »Zravnal se je malo bolj kot smo pričakovali, toda vsaka malenkost nam pride prav,« pravi profesor John Burland, strokovnjak iz Londona. Dejal je še, da se je stolp sicer zelo počasi nagibal, vendar pa ga je bilo treba stabilizirati. Stolp, ki se nagiba, odkar so ga začeli leta 1173 graditi, je bil za obiskovalce zaprt od leta 1990, ker ni bil več varen. Stolp, ki je visok 55 metrov, je imel od vertikale 4,5 metra odklona, njegova struktura pa je bila po nekaj stoletjih oslABLJENA. Zadnji poskus, da bi stolp zavravnali, je naredil Benito Mussolini, ki ga je hotel povsem zavravnati.

Reševanje Nemčija je pripravljena dodatno vlagati v evropskega letalskega izdelovca Airbus in njegovega lastnika EADS, s čimer bi ohranila nemške tovarne letalskega velikana in rešila delovna mesta. Ta čas preučujejo finančne instrumente, s katerimi bi lahko podprli Airbus in EADS ter tako ohranili interese industrije in francosko-nemško ravnotežje v družbi.

Črna lista Evropska komisija je objavila posodobljen seznam letalskih družb, ki zaradi neizpolnjevanja varnostnih in tehničnih standardov ne smejo delovati na ozemlju Evropske unije. Letenje na območju povezave je tako med drugim prepovedano za vse indonezijske letalske družbe, za angolsko družbo TAAG Angolan Airlines in za ukrajinsko podjetje Volare Aviation Enterprise. Prišlo je tudi do nekaterih sprememb omejitev za pakistansko družbo Pakistan International Airlines, ki lahko poleg letal boeing 777 v uniji leti tudi z letali boeing 747 in airbus 310. Po sprejetju ukrepov, ki so jih uvedle njihove države po posvetovanju z evropsko komisijo, so svoje

operacije v EU ustavile štiri letalske družbe iz Rusije, medtem ko jih je šest polete v uniji odbrilo le za nekatera svoja letala. Bolgarija je ukrepe uvedla proti šestim letalskim prevoznikom, Moldavija pa proti osmim.

Vnovična povezava Šestnajst let po koncu vojne na Hrvaškem so znova vzpostavili trajektno po-

vezavo na Donavi med hrvaškim Vukovarjem in srbsko pokrajino Vojvodino. Obnovo trajektno povezave med Vukovarjem in krajem Vajske sta podprli hrvaška in srbska vlada, ki sta v ta namen leta 2005 sklenili dogovor.

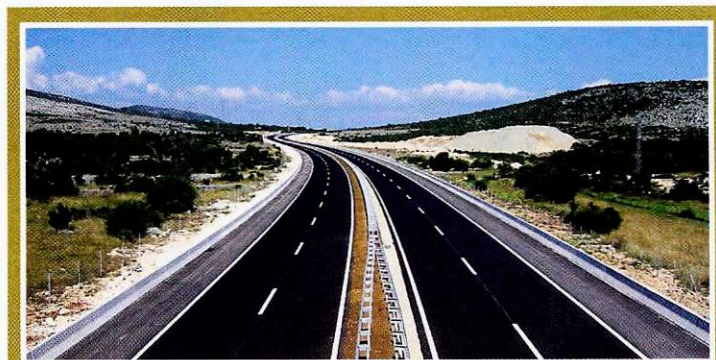
Prevara Policija je v Parizu aretirala tri ljudi, za katere sumijo, da so se s prevaro dokopali do dobitka na loteriji Euro Millions v višini 33 milijonov evrov. Policija domneva, da sta prodajalca v neki trafiki ugotovila, da sta 11. maja nekemu moškemu

prodala zmagovito srečko, ko pa je ta prišel preverit, ali je zadel, sta se mu zlagala in srečko zadržala zase. Da ne bi bila preveč sumljiva, sta srečko dala tretji osebi, da jo je unovčila, na njun račun pa nakazala 30 milijonov evrov. Loterija je prevaro kljub vsemu odkrila in si sedaj prizadeva poiskati resničnega dobitnika evropskih milijonov.

Konec je Ladjedelnica Arsenal v Tivtu v Črni gori je po 118 letih obstoja nehala obratovati. Znano ladjedelnico je od drža-

ve marca za 3,26 milijona evrov kupil kanadski poslovnež Peter Munk, ki namerava tam zgraditi marino za večje jahte in luksuzno turistično naselje.

Štiripasovnice

Hrvaška je maja in junija letos odprla približno 70 kilometrov novih avtocest, po napovedih vlade je do konca letošnjega volilnega leta pričakovati še nekaj ducatov kilometrov štiripasovnic. Premier Ivo Sanader je pri odprtju prvih 37 kilometrov avtoceste od Splita do Dubrovnika dejal, da je prednostna naloga vlade nadaljevanje graditve avtocestne mreže.

Vir: STA

TUJI TISK

Der Spiegel

Rešitev blizu

Dogodki v Tunguziji so že 99 let oviti v skrivnost. Še vedno ni jasno, kaj je povzročilo tako močno eksplozijo v Sibiriji. Raziskovalci domnevajo, da so našli krater meteorita, zato zdaj lahko ovržejo vse dvomljive teorije. Eksplozija je bil

največji ognjemet, ki ga je človek lahko videl. 30. junija leta 1908 je z jugovzhoda na Sibirijo priletela ogromna ognjena krogla, nebo je zajela oslepljujoča svetloba in zaradi močne eksplozije je odneslo okna in vrata v stavbah v radiju okoli 65 kilometrov od eksplozije. Zaradi vročega udarnega vala je v bilo tajgi uničenih okoli 60 milijonov dreves na območju dva tisoč kvadratnih kilometrov. Danes menijo, da je 30. junija 1908 na višini 5 do 10 kilometrov eksplodiral meteorit z močjo 10 do 15 megaton TNT, kar ustreza 700 do 1000 bombam. Krater, ki so ga našli pred kratkim, je osem kilometrov od epicentra eksplozije in je napolnjen z vodo. Nastalo jezero se imenuje Čeko.

Mignews

Minikino

V Kijevu je bil prejšnji teden skledni prikaz prvega festivala Mobilni kino v Ukrajini. Festivalni program je sestavljen iz mobilnih kratkometražnih filmov na temo Na kratko o pomembnem, ki ga je pripravila nova genera-

cija ukrajinskih filmarjev, med katerimi so Aksinja Kurina, Katja Carik, Jevgenij Timohin in Ljubomir Kobylčuk. Na dogodku so izbrali tudi najboljšega mobilnega režiserja in zmagovalca amaterskega dela. Po pogojih festivala so morali predstavniki odrasčajoče generacije, ki se ukvarja s snemanjem mobilnega filma, posneti lastna kratkometražna dela s pomočjo multimedijskega računalnika Nokia N93i. Filmi so se morali odlikovati z izvirnostjo in s konceptualnostjo in niso smeli biti daljši od petih minut. Štiri filme, ki so dosegli najvišjo oceno žirije, bodo kot »Future Shorts Ukraine« predvajali v ukrajinskih kinih od septembra do decembra leta 2007.

Dr. Marjan Sturm in dr. Matevž Grilc

Ne morejo nam več očitati neenotnosti

Mitja Volčanšek; foto: Gregor Pohleven

Pogovarjali smo se z vodjema osrednjih krovnih organizacij koroških Slovencev, dr. Matevžem Grilcem, predsednikom Narodnega sveta koroških Slovencev (NSKS), ki velja za desnosredinsko organizacijo, in dr. Marjanom Sturmom, predsednikom Zveze slovenskih organizacij (ZSO), ki velja za levo usmerjeno organizacijo.

Prejšnji teden (pogovor je potekal v sredo, 4. julija, op. M. V.) je propadel poskus zveznega kanclerja Alfreda Gusenbauerja, da bi uredil vprašanje dvojezične topografije. Kakšni bodo nadaljnji koraki narodne skupnosti?

Sturm: Mi smo najšibkejši partner v tej igri, ker je očitno, da je država spet klonila pod pritiskom deželnega glavarja Haiderja. Po moje gre zdaj že tudi za reputacijo t. i. velike koalicije, ki ima ogromno večino v parlamentu, pa vendar do rešitve ni prišlo. Tu se kaže stara napa. Vsi namreč mislijo, da je treba Haiderja vključiti v pogovore. Tako elementi haiderjanske politike prihajajo v druge stranke, v zadnji konsekvenci pa vedno dominira prav Haider. To je za ugled avstrijske države dokaj slabo.

Z našega vidika je zadeva dokaj problematična, ker smo šli do skrajne mere in v teh letih vseskozi dokazovali, da smo za rešitev, tudi za politične rešitve, ki ne ustrezajo sto odstotno odločitvam ustavnega sodišča. Čeprav smo bili tako prožni, do rešitve ni prišlo. Zdaj bomo morali resno preučiti, katero pot bomo ubrali, saj so pred nami različne možnosti. Pri tem mislim, da je treba predvsem imeti celovit koncept. Po eni strani je treba nadaljevati po pravni plati, na drugi strani pa je tudi pomembno, da poskušamo na Koroškem graditi zaveznitvo s pametnimi ljudmi znotraj večinskega naroda

V NSKS ste že pred časom napovedovali internacionalizacijo tega vprašanja ...

Grilc: Treba je ugotoviti, da kompromisa o vprašanju topografije z deželnim glavarjem Haiderjem ni. Zato se toliko bolj čudim, da je ljudska stranka (ÖVP) preprečila kompromis, ki je bil za narodno skupnost že ponižujoč. Kompromis namreč ne ustreza ne odločbam ustavnega sodišča ne njegovi interpretaciji 7.

člena avstrijske državne pogodbe (ADP). Nas je politična situacija pravzaprav silila v kompromis, čeprav predstavlja spodnjo mejo.

V zadnjih letih smo o svojem položaju razmeroma dobro informirali tudi Evropo in s tem bomo nadaljevali. Prvič po pravni poti znotraj Avstrije, ker bomo nedvomno vložili nadaljnje pritožbe na ustavno sodišče. Medtem smo vložili tudi pritožbi na Evropsko sodišče za človekove pravice v Strasbourgu. Predlagali bomo tudi, vsaj o tem razmišljamo, Evropskemu svetu, da podeli nalog t. i. Beneški komisiji, da napravi pravno ekspertizo, s katero bi pritisnili na Avstrijo. Vsaj do tedaj, dokler bo na Koroškem deželni glavar Haider, to pa je najmanj do leta 2009, ne pričakujem rešitve. Narodna skupnost bo morala sprejeti dejstvo, da bo ta boj trajal še nekaj let. Zato smo slovenski narodni skupnosti na Koroškem dolžni, da poskusimo vse in ničesar ne izpustimo. Sem tudi za to, da znova informiramo podpisnice državne pogodbe, čeprav vem, da od tega ne moremo kaj posebnega pričakovati. Navsezadnje na dolgi rok zaupamo pravni državi, s tem pa mislim tudi na avstrijski kazenski zakonik. Po mojem mnenju bi moralo državno tožilstvo v Celovcu nadaljevati kazenski postopek proti deželnemu glavarju.

ÖVP je sprva načeloma podpirala Gusenbauerjevo rešitev, ki se ne razlikuje veliko od lanske Schüsslove, nato pa stopila korak nazaj. Mislite, da so v ozadju kakšni posebni interesi?

Sturm: Kar se lanskega leta tiče, je treba vedeti, da je bistvena razlika ne samo v kvantitativnem smislu, ampak tudi v vsebinskem. Lani se je zalomilo pri t. i. razširitveni klavzuli, ko je prišlo v zadnjih dneh do predloga, ki je bil nekaj čisto drugega od tistega, kar sem se s kanclerjem dogovoril, da bi namreč za vsako dodatno tablo moralo priti do ugotavljanja manjšine, kar bi pomenilo vnašanje narodnostnega konflikta v mikrostrukture. V to nismo mogli privoliti niti mi niti socialdemokrati. Najbrž je pri slednjih igrala določeno vlogo tudi volilna taktika. Držali so se načelnega stališča, da bodo podpirali samo tak predlog, ki

ga bo podprla tudi manjšina. Tako je nastala bistvena razlika z lanskim predlogom, saj nam zdaj ne ponujajo več razširitvene klavzule.

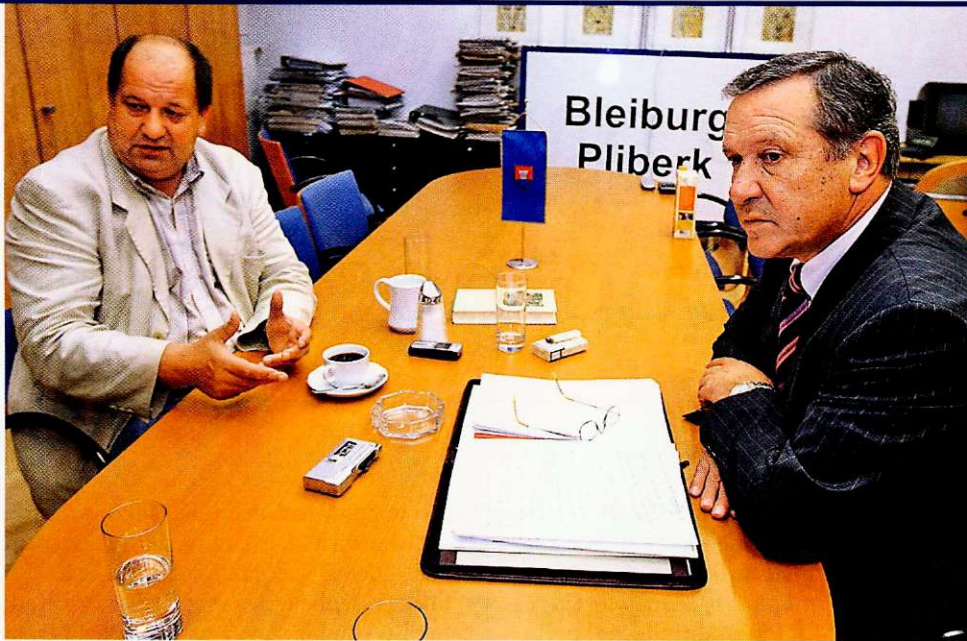
Grilc: Gusenbauerjev predlog je morda tudi zato bistveno boljši, ker zajema bolj ali manj celotno dvojezično ozemlje, to se pravi, da predvideva dvojezične napise tudi na Zili, česar Schüsslov predlog ni predvideval. To je po moje pomemben vidik, čeprav tudi ta predlog nima nobene sistematike. Gusenbauerjevo načelo je bilo, kot kaže, obiti koroškega deželnega glavarja. Verjetno je privolitev županov dobil, vsaj tako so kazali pogovori na Dunaju. S tem je Gusenbauer mislil dobro, kajti če bi v to privolili župani, bi lahko ukrepal tudi mimo deželnega glavarja. Zato je nerazumljivo, zakaj se je ÖVP umaknila na pozicijo, da je treba tudi deželnega glavarja vplesti v ta kompromis, četudi po moje ÖVP točno ve, da to ni mogoče. Seveda so imela pri tem vlogo volilna taktična razmišljanja, predvsem na Koroškem. Mislim, da tudi koroška ljudska stranka še ni razumela političnih potreb na Koroškem, njeno sedanje vodstvo pa se udinja deželnemu glavarju.

Gusenbauer je dejal, da bo iskal rešitev s soglasjem, da pa nihče nima pravice veta. Problem teh pogovorov je najbrž v tem, da se vanj vključujejo tudi organizacije, sovražne Slovincem ...

Sturm: Leta 2002, ko je hotel Schüssel to zadevo razrešiti, mu je deželni glavar namignil, da je treba najti konsenz. To v javnosti vedno dobro zveni. In potem mu je Haider svetoval, naj sooči slovenske organizacije in nemške nacionalne organizacije, da bi imeli argument, češ, saj smo se itak skregali in iz tega ni nastalo nič. Je pa v tej t. i. konsenzni skupini prišlo do cepitve nemškega nacionalnega tabora. Z mojega vidika je bilo pravilno, da smo kljub temu sodelovali. Alternativa je namreč bila, da bi potem rekli, da Slovenci nismo pripravljeni na pogovor. Tako smo se šli pogovarjat, poleg tega pa je prišlo do cepitve tega tabora.

Načeloma pa niti ne gre za manjšinsko vprašanje, ampak za pravno državo. Če je to resna država, potem ni treba nikogar vprašati, ▶

Četrta najbogatejša država v EU ne more dati ene tretjine podpore manjšini, dve tretjini pa prihajata iz Republike Slovenije.

▶ ampak je treba spoštovati odločitev ustavnega sodišča, ki tudi ponuja določeno fleksibilnost. Potem vzameš zadnji dve štetji in rečeš: Ti kraji so tu notri in to naredimo. A očitno je ta dežela preveč spolitizirana in prepolna čustev, kar se tega vprašanja tiče, deželni glavar pa to spretno izkorišča. Vse druge stranke na Koroškem in prek njih tudi zvezne stranke so tako kot miš pred kačo in se ne morejo izviti iz pasti, ki jim jo nastavlja Haider.

Grilc: Kar se tiče Gusenbauerjeve izjave, da nihče nima pravice veta, je takrat mislil v prvi vrsti na deželnega glavarja, drugič na brambovce in takrat tudi na NSKS, ker ni bilo pričakovati, da bi privolili v tako rešitev. Vendar se je izkazalo, da predvsem ÖVP igra na to karto, češ da narodna skupnost ne bila enotna. In sem tudi sam hitro videl, da kompromisa med obema velikima strankama ne bo. Če bi se narodni svet postavil proti takemu kompromisu, bi seveda poskušali zvaliti krivdo na narodno skupnost, češ da spet ni enotna. Zato mislim, da je bilo ravnanje organizacij narodne skupnosti pravilno, saj smo tudi v razširjenem koordinacijskem odboru med ZSO in NSKS dobili potrditev te poti. Seveda je bila to zame, kot sem že rekel, v prvi vrsti politična pozicija. Mi smo že bili nekako s hrbtom ob steni. Tako je, če vsakega, ki poskuša previdno podpirati narodno skupnost, zmerjajo kot izdajalca. Poleg tega nisem opazil ustrezne podpore s strani Slovenije. Vse to je privedlo do tega, da smo koordinacijskemu odboru predlagali, naj sprejme Gusenbauerjevo rešitev. Seveda pa je ni bilo več treba sprejeti, ker je prej propadla.

Ob lanskem predlogu pa sta imeli vajini organizaciji dokaj različni mnenji. V NSKS ste nastopili precej ostro in kritizirali nastop slovenskega zunanjega ministra Rupla, ko je pozdravil Schüsslov predlog.

Grilc: Ponavljam, da gre za pravno in za politično pozicijo. S pravne pozicije bi morali Gusenbauerjev predlog absolutno zavrniti, ker ne uveljavlja odločb ustavnega sodišča in tudi ne 7. člena v interpretaciji ustavnega sodišča. Predlog izniči odločbe ustavnega sodišča z ustavnim zakonom in nima nobene sistematike. Tendanca gre v smer, da je treba pokazati Slovence v bolj obrobni krajih, glavne pa izvzeti iz raširitvene klavzule. Vendar je treba tudi reči, da smo se že lani obvezali, da bo o tem, ali se kakršen koli predlog sprejme, odločal razširjeni koordinacijski odbor, v katerem je 60 oseb, 30 iz ZSO in 30 iz NSKS. Če smo vso to politično argumentacijo upoštevali, potem smo se pač odločili, da spremenimo pozicijo prav zaradi politične situacije, v kateri smo se znašli.

Občutek med ljudmi v Sloveniji je, da na Koroškem obstajajo samo dvojezične table ...

Sturm: Tu sem dokaj kritičen do nekaterih žurnalistov, ki v Sloveniji predstavljajo samo eno vprašanje, vprašanje topografije. Po moje v Sloveniji ljudje premalo ve, da ima na Koroškem vsak teden približno 60 do 80 družtev svoje kulturne prireditve, ki so dobro obiskane, da je veliko inovativnega dela, od teatra do lutkovnega gledališča, da so prijave k dvojezičnemu pouku pozitivne. Danes na primer blizu 40 odstotkov otrok na tem ob-

močju obiskuje dvojezični pouk, medtem ko jih je bilo v 70. letih 13 odstotkov. Mislim, da je bistven razlog za to sprememba geopolitične situacije, članstvo Slovenije v EU. To se pravi, da so ljudje na Koroškem dlje kot politiki. To je ironija zgodovine. Ljudje vedo, da je slovenščina uradni jezik EU, da je kooperacija v tem prostoru pomembna in da znanje slovenskega jezika ponuja prednosti. Ta plat je po moje v Sloveniji preslabo predstavljena in to zelo obžalujem. Težave imamo na enem segmentu, to je dvojezična topografija, nekaj težav je tudi na nekaterih drugih področjih, na primer s financiranjem. Ravno pri tem kompromisu je bil eden mojih pogojev, ko smo se pogovarjali s kanclerjem, da je treba finančne zadeve urediti na resen način, saj ne more četrta najbogatejša država v EU dati manjšini ene tretjine podpore, dve tretjini podpore pa prihajata iz Slovenije. Rad pa bi se navezal na to, kar je dejal kolega Grilc, namreč na podporo Slovenije pri tem vprašanju. Jaz drugače gledam kot on, ker mislim, da zunanja politika ni skupek protestnih izjav zunanjega ministra ali skupek kritičnih člankov v medijih. Za zgled jemljem Republiko Avstrijo nasproti Južni Tirolski. Pred nekaj leti je bila Južna Tirolska v hudi stiski, kajti južnotirolski pravni sistem avtonomije je bil v nasprotju z nekaterimi splošnimi normami evropske zakonodaje. Pri tem ni bilo nobenih velikih škandalov po časopisih, ampak se je Avstrija po diplomatski poti, tako rekoč na interni ravni, pogovarjala z EU in Italijo in so našli rešitev. Zato zame zunanja politika ni skupek radikalizacije. Treba je reči, da je predsednik slovenske vlade Janša govoril s Schüsslom, z Moltererjem (Wilhelm Molterer, vicekancler in vodja ÖVP, op. M. V.) in Gusenbauerjem, pa kljub temu do rešitve ni prišlo. Kaj bi pa bila alternativa? Zato mislim, da je ob vseh teh zadevah vedno treba videti celoto, ki kaže, da imamo pri nekaterih vprašanih deficit, načeloma pa interes za slovenski jezik na Koroškem narašča. Ljudje želijo sodelovati v tem prostoru, zato ne smemo narediti napake, v katero nas poskuša spraviti deželni glavar, to je iti v nacionalno konfrontacijo pri enem vprašanju, da bi s tem vsa druga vprašanja potisnili v ozadje. Zato sem že nekaj let vedel, da najbrž z maksimalističnimi stališči ne bomo prišli daleč, da je treba biti v politiki pripravljen na kompromis. Res pa je tudi, da smo zdaj prišli na raven, ko tudi jaz težko rečem: Zdaj pa gremo še nižje. Vendar nisem tako pesimističen. Avstrija je 12 let članica EU, deželni glavar pa dela politiko, kot da bi vsi skupaj živeli v 19. stoletju: slovenizacija, nevarnost meje, to so argumenti 19. stoletja, to je absurdno. Tu potrebujemo medijsko ofenzivo, pogovore z ljudmi in seveda moramo na drugi strani izrabiti vse pravne možnosti.

Grilc: Kar se tiče Slovenije, gre seveda za vprašanje uspešne zunanje politike, ampak ta se kaže v rezultatih. Kar se tiče izboljšanja položaja slovenske narodne skupnosti na nekaterih področjih, to ni rezultat dvostranskih pogovorov med Avstrijo in Slovenijo. Problem, ki ga vidim, je v tem, da narodna skupnost nima občutka, da uživa podporo v državi matičnega naroda. Bistveno pa je, da Avstrija kaže nacionalni interes, tu ni sporov med strankami, za podporo nemško govoreči narodni skupnosti v Italiji. V Sloveniji pa je prišlo do sporov med strankami zaradi tega in to imam za nevarno. Mislim, da bi bilo treba bistveno izboljšati sodelovanje denimo na kulturnem področju, saj je kulturno sodelovanje med Slovenijo in koroškimi Slovenci v zadnjih letih upadalo. Mislim pa bi morali v prvi vrsti na gospodarsko-socialni problem južnokoroškega prostora, ki bo navsezadnje odločal o tem, ali bo narodna skupnost kot taka preživela. Slovenci živijo stoletja avtohtono na območju južne Koroške. Strukturalno so bili koroški Slovenci v preteklosti večinsko kmetje. Zdaj se struktura spreminja; kmečki živelj nazaduje in išče delo drugje, in če jim na avtohtonem ozemlju ne ponujajo delovnih mest, se ljudje izselijo v središča, kot sta Beljak in Celovec, potem pa je samo še vprašanje časa, kdaj se bodo tudi ti ljudje asimilirali. To je problem, pri katerem bi morali vsi skupaj razmisliti tudi o skupnem gospodarskem prostoru. Od 1. januarja 2008 ne bo več meje.

Državna intervencija tukaj najbrž ne pride v poštev?

Grilc: Ne gre za državne intervencije. EU daje celo vrsto možnosti sodelovanja ob meji. Mi bi morali to koordinirati. Strinjam se, da smo v 80. letih imeli tu več kot tisoč delovnih mest, ki so jih ustvarila mešana podjetja. Po osamosvojitvi Slovenije nihče ni razmišljal o kakšnih alternativah, ampak je vse to propadlo. Ugotovljamo, da je med Slovenci več študiranih ljudi kot v večinskem narodu, problem pa je njihova zaposlitev na območju, kjer živi narodna skupnost.

Kar se tiče razpoloženja na Koroškem, mislim, da vse dokler politika ne bo spoznala, da mora tudi na Koroškem uveljaviti evropskega duha, ti problemi ne bodo odpravljani. Če bi leta 2001 deželni glavar Haider rekel: Tu imamo odločbo ustavnega sodišča, to je treba izpolniti, bi skoraj nihče ne protestiral, to bi izpolnili in bi bilo konec. Zato mislim, da je treba kratko malo čakati na razvoj, ki ne more biti negativen. Miselnost, češ da bo Koroška enojezična, ne more prevladati. To je miselnost, ki smo je koroški Slovenci vajeni iz dobe nacifašizma. Danes se morda v enklavi, kot je Koroška, s tako ideologijo obdržiš nekaj časa, dolgoročno pa to ni mogoče.

Prav to je ideološka paradigma, ki jo je lansiral Haider, se pravi, da so lahko zvesti Korošci oziroma zvesti avstrijski državljani samo nemško govoreči.

Sturm: Zakaj je funkcionirala asimilacija v preteklih desetletjih? Funkcionirala je zato, ker je ekonomska nadvlada govorila za to, da govoriš nemško. Veste, ljudje so oportunisti. To je eden od razlogov, zakaj nemški nacionalni tabor na Koroškem zdaj tako nori. Paradigma se spreminja, Slovenija ni več del komunističnega režima, Slovenija se ekonomsko dobro razvija in to pametni ljudje vidijo. In zdaj se bojijo, da se bo ekonomski pomen jezika obrnil v drugo smer; če boš hotel biti uspešen, bo samoumevno, da moraš znati tudi slovensko. Stoletna paradigma nemškega nacionalizma se začneja podirati, kar je tudi posledica divjanja deželnega glavarja. Zato mislim, da imamo, dolgoročno gledano, boljše karte kot oni. Zato sem bolj zadržan v tem vprašanju in pravim: najdimo rešitev, da Haider ne bo imel več možnosti ribariti v kalnem. Seveda pa ne moreš iti do najnižje mogoče točke. Na Dunaju sem tudi socialdemokratom rekel, da poguma ni mogoče kupiti v veletrgovini. A kot rečeno, dolgoročno vidim tu razvojne možnosti in tudi od nas bo odvisno, ali se bomo znali prilagoditi. Iluzorno je misliti, da bo Slovenija na Koroškem financirala politična podjetja. Je pa tako, da EU nekaj ponuja. Zakaj ne bi naredili čezmejnih industrijskih ali obrtnih parkov, kjer bi prišle do izraza primerjalne prednosti enega in drugega. Take inovativne

projekte potrebujemo in mislim, da se bo vanje vključilo ogromno ljudi. Če bomo le hoteli, se ne bojim za prihodnost.

Oba ločujeta med ljudmi in politiko. Pa vendar svobodnjaki in Haiderjeva BZÖ redno dobivata solidne odstotke glasov na vsakokratnih volitvah na Koroškem.

Sturm: Glejte, ta dežela je rasistično okužena, treba je vedeti, da so nacionalni konflikti zadnjih sto petdeset let še vedno živi. Seveda je Haider spreten, ampak to je samo polovica resnice. Druga polovica je, da so njegovi tekmeči slabi. Ob vprašanju o dvojezičnih tablah se zunaj Koroške vsi za glavo držijo in se sprašujejo, ali je to sploh mogoče. Mislim, da se bo njegova argumentacija prej ali slej sesula, zato je zame največja pomoč za koroške Slovence uspešen razvoj Slovenije same. Čim uspešnejša bo Slovenija, tem uglednejši bo status slovenskega jezika in slovenstva. Svoje paradigme bomo morali spreminjati v glavah, saj imamo tako radi miselnost: vedno žrtve, vedno tepeni.

Grilc: Mislim, da je na Koroškem vprašanje nemških nacionalistov in njihovih glasov pri volitvah navzoče v vseh strankah. Koroška je bila po vojni zelo okužena z nacionalsocializmom in takrat so jih predvsem socialdemokrati sprejeli v svoje vrste. In to se kaže vsa leta v drugi avstrijski republiki, ker so volitve na Koroškem ali celo parlamentarne volitve vedno vodili ljudje z argumenti proti koroškim Slovincem. Mislim, da se morajo za to, da je stranka BZÖ na Koroškem tako močna, v prvi

Avstrija je 12 let članica Evropske unije, deželni glavar pa dela politiko, kot da bi vsi skupaj živeli v 19. stoletju.

vrsti zahvaliti Haiderju, ker ima slednji v javnosti podobo uspešnega človeka. In ljudje imajo še vedno radi takega vodjo. Prav zato ne razumem drugih strank, da se mu ne postavijo po robu, saj sem prepričan, da bi bil srednjeročno to uspeh za druge stranke, ker bi s tem zadeve razčistili. Menim, da Haider ne bo dobil volitev na račun dvojezičnih napisov, ampak je, kot je dejal Marjan, njegova moč tudi v slabosti drugih. Kolikor časa lahko en človek ščuva ljudi proti narodni skupnosti, kot da bi bil to edini ali glavni problem na Koroškem, in se mu nihče ne bo zoperstavil, tako dolgo bo Haider to delal. Zato mislim, da bi bila ofenzivnejša politika proti temu mišljenju na Koroškem gotovo že srednjeročno uspešna.

Rudi Pavšič je v pogovoru za našo revijo izrazil misel, da je znotraj razdeljena manjšina šibka manjšina. Večkrat imamo občutek, da sta vajini organizaciji med seboj neuskkljeni.

Sturm: Mislim pa, da imamo kot celotna narodna skupnost v vprašanih, ki izhajajo iz ▶

► 7. člena, mehanizme. Da imamo različne vrednote, naj ne bi bila ovira za konstruktivno sodelovanje. Mislim, da je osrednji problem, ki pa je rešljiv, da NSKS bolj pokriva jedro manjšine, ZSO pa zdaj spreminja svojo filozofijo. Zakaj? Ker pri prijavah k dvojezičnemu pouku ugotavljamo, da 70 odstotkov otrok prihaja iz družin, v katerih slovenščina ni funkcionalni jezik. Narodnostni element je odločilen le za določeno skupino. Prihajajo nove skupine, ki imajo pozitiven odnos do jezika, kulture, sožitja, do čezmejne sodelovanja. In te ljudi je treba drugače nagovoriti. Mi poskušamo delati na interkulturnem modelu in ugotavljamo, da je tu velik potencial

Med slovensko mladino, kjer se zdaj nekako spet oživlja naše delovanje, je nacionalna zavest zelo močna.

ljudi. Mislim, da bomo morali deliti delo. Je pa še en problem. Skregana manjšina je medijsko zanimiva tudi v Sloveniji. In tudi tu nekateri vaši novinarji napihujejo nekatere stvari čisto po nepotrebnem prav tako kot v Avstriji. Po moje je iluzija misliti, da ena opcija lahko pokriva celotno manjšino. To zgodovinsko nikoli ni šlo, vedno je potem en del šel v asimilacijo. Zagovarjam model, da se je treba jasno dogovoriti o delitvi dela, saj mislim, da je tega za vse na pretek.

Grilc: Jaz pa mislim, da tu ne gre za ideološki moment. Dvojezični napisi, šolstvo, uradni jezik – to ne more biti ideološko vprašanje. Gre za organizacijo, ki lahko ideološko pokrije vse te strukture. Tu gre za narodnostni element. Narodnostnega vprašanja ne moremo reševati z levo ali desno opcijo. Gre za vprašanje, ali ostane človek, družina, vas zvesta narodni skupnosti, ne pa, ali je leva ali desna. Drži ocena, da gre na eni strani pri NSKS za jedro manjšine, na drugi strani pa bi bil zanimiv tudi interkulturni model. Seveda se bodo pojavila različna stališča, vendar moraš imeti mehanizem, da navzven nastopaš z enim jezikom. Ne moremo pa pustiti jedra ob strani. Če narodna skupnost nima več narodno zavednega jedra, je ni več, o tem sem prepričan. Lahko pa si predstavljam, da

bi ustvarili skupno strukturo za to jedro in da bi na drugi strani ustvarili tudi strukturo za interkulturni model, ki gotovo zajema tudi druga vprašanja, recimo sožitje. Na ta način bi dosegli solidarnost v večinskem narodu. Tu bi lahko sledil Marjanu, mislim pa, gre vedno za interese narodne skupnosti in ne more iti za interese posameznikov ali organizacij. Organizacija ne more nikoli biti sama sebi namen. Zato bi morali vsi skupaj formirati organizacijsko telo za narodno zavedno jedro in interkulturno telo med večino in manjšino, ki bi imelo potem tudi druge naloge.

Sturm: V kratkem bomo objavili študijo, ki temelji na kombinaciji analize ljudskega štetja in prijav k dvojezičnemu pouku. V študiji pride do porazne ocene, kar se jedra tiče. Jedro je namreč ostarelo, 65 odstotkov ljudi je starejših od 60 let, zaradi česar lahko v naslednjih desetih letih pride do fundamentalnih strukturnih sprememb znotraj manjšine. Jedro torej ni nekaj statičnega, ampak se spreminja. Generacija, ki je doživljala nacistično nasilje, diskriminacijo po letu 1945 ter je iz tega gradila svojo narodno zavednost in svojo identiteto, zapušča prizorišče in prihajajo nove generacije, ki nimajo več travmatičnih izkušenj, ki imajo pozitiven odnos do jezika, kulture, sožitja in sodelovanja, ki hočejo

biti moderne in sodelovati v tem prostoru. In to bo nova struktura, ki se kaže tudi znotraj večine. Na vseh koncih bo torej prišlo do fundamentalnih sprememb demografske strukture in o teh stvareh razmišljam.

Grilc: Kljub vsemu ni rečeno, da se ni mogoče upreti takemu razvoju. Narodna zavest ni nacionalizem, in če bi se stvar res tako dramatično razvila, da bi med mladino ne našli več identitete, niti narodne ne, potem je naš boj zaman. Kdo bi se danes učil slovensko? Saj tudi ekonomija tega ne bo zahtevala. Ekonomija je danes angleška ali pa nemška ...

Sturm: Hočem samo povedati, da sem proti fatalizmu, ki ga včasih uganjamo. Sem vedno za to, da se je treba v vsaki situaciji znajti, in moja teza je, da slovenščina še nikoli ni imela take dobre možnosti kot danes. Vprašanje pa je, ali bomo znali to izkoristiti.

Grilc: Pravim, da je jezik samo del identitete, za preživetje narodne skupnosti je samo jezik, če ga danes govorimo samo iz ekonomskih interesov, premalo. Sem pa optimist, ker je med mladino, kjer zdaj nekako spet oživlja naše delovanje, nacionalna zavest spet zelo močna.

Vse več je vsaj formalnih instrumentov, s katerimi matica skrbi za manjšino onkraj Karavank. Nazadnje je vlada ustanovila

poseben svet za zamejce. Kako ocenjujete ta prizadevanja in ali obstaja dolgoročna strategija do zamejcev znotraj matice?

Sturm: Mislim, da Slovenija tu še nima celovite strategije. Malo je še vedno romantike: Korotan v srcu, skupni kulturni prostor. Mislim pa, da je dobro, da se je svet ustanovil, ker imamo možnost na institucionalni ravni začeti poglobljeno debato o tem vprašanju. Strategije tudi mi še nimamo, vendar mislim, da je ta svet podlaga, ki bi lahko privedla do bolj racionalnega in realističnega pogleda. V tem smislu to potezo vlade pozdravljam.

Grilc: Strinjam se, da jasne strategije v Sloveniji o tem, kako ravnati z zamejci, ni. Mislim, da bi morala biti to strategija, ki bi bila tudi nacionalni interes. Naj gledamo realno ali emocionalno, vprašanje je, ali bo Slovenija na območju zamejskih Slovencev povečala vpliv na vseh teh področjih, ali pa bosta svoj vpliv povečali Avstrija in Italija. Zato bi morali vsi skupaj resno razmisliti o dolgoročni strategiji. Vsaka struktura se sodi lahko samo po tem, kaj bo res ustvarila. Pristop je pravilen, in če se spomnim prvega sestanka, na katerem je bil predsednik vlade Janša, je zame to korak v pravo smer. Vsi vemo, kaj pravzaprav hočemo, se pravi obdržati zamejce ob meji, da preživijo tudi naslednja desetletja. Morali bomo pa razmisliti, s kakšno strategijo nam bo to uspelo. In tu so, kot sem že prej rekel, socialno-gospodarski problemi. Koroški Slovenci ali pa tudi Slovenci v Italiji bodo morali imeti občutek, da se Slovenija resno zanima zanje. Danes se je na primer na Koroškem predsednik slovenskega parlamenta Cukjati srečal s koroškimi parlamentarci, a nam ni nihče sporočil, da je prišel. Zato mislim, da se je treba dogovoriti o strategiji. Pri nas je bil na primer ljubljanski župan Janković, ki nima pravzaprav s koroškimi Slovenci dosti opravka, a je rekel: »Najprej se bom usedel s koroškimi Slovenci, potem se bom pogovarjal z županom Celovca.« Ne gre vedno samo za to, kakšni so rezultati, narodna skupnost mora imeti občutek, da jo nekdo podpira.

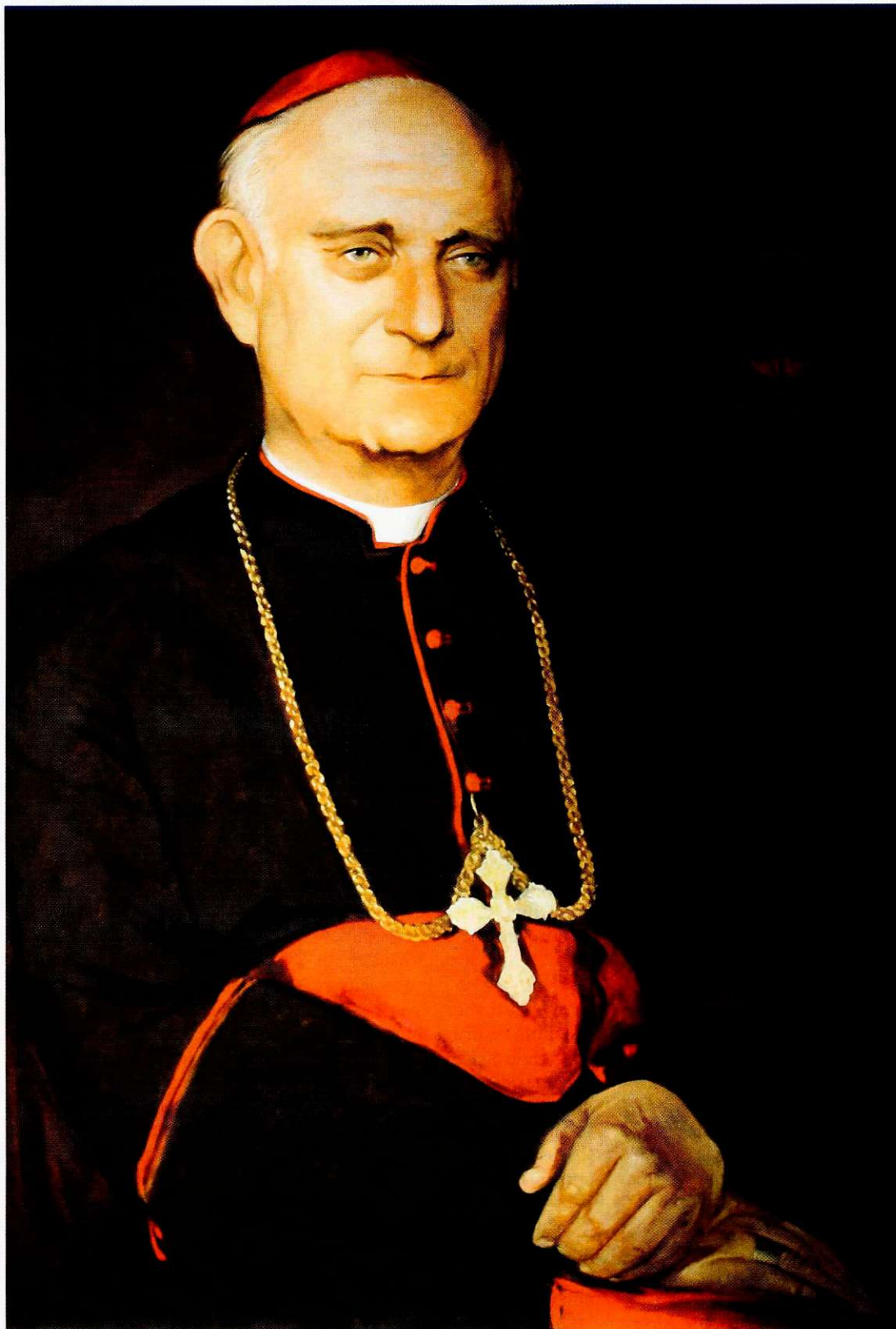
Imate občutek, da je kakšna razlika v odnosu do narodne skupnosti, zdaj ko je v Sloveniji na oblasti desnosredinska vlada?

Grilc: Mislim da ne, vsaj ne vidim, da bi bila kje kakšna posebna razlika.

Sturm: Mi nimamo vpliva na to, kdo je predsednik slovenske vlade in katera opcija je v Sloveniji na oblasti. Načeloma moramo sodelovati z vsako opcijo in to tudi delamo. Čeprav na Koroškem pripadam levi opciji, imam občutek, da bo desna opcija v Sloveniji prej pripomogla k bolj racionalnemu odnosu RS do Koroške kot leva, ki se mi zdi še preveč vpeta v romantični »Korotan v srcu«.

(Celoten intervju je objavljen na spletni strani www.demokracija.si)

Dr. Alojzij Šuštar

Ljubljanski nadškof in metropolit Alojzij Šuštar je ena najbolj znanih osebnosti Cerkve na Slovenskem. V sedemnajstih letih, ki jih je preživel kot naša najvišja cerkvena avtoriteta, je prišlo do padca komunizma, osamosvojitvene vojne in razglasitve samostojne države Slovenije. Šuštar je tako vodil Cerkev na Slovenskem v najpomembnejšem trenutku naše narodne zgodovine.

Rodil se je 14. novembra 1920 v vasi Grmada nad Trebnjim. Njegovi starši so bili siromašni kmetje in Alojzij je bil njihov prvi otrok. Družina pa se je kmalu močno povečala, saj je za Alojzijem na svet privekalo še devetero bratov in sestra. Zanimivo je, da je bil Alojzij krščen v isti župniji, kot je bil dobrih sto dvajset let pred njim škof Friderik Irenej Baraga. Baraga se je zapisal v zgod-

Šuštar je bil prvi škof v Sloveniji, ki je lahko po televiziji voščil božične praznike.

vino kot misijonar, ki je naredil veliko delo ne le pri pokristjanjevanju severnoameriških Indijancev, ampak tudi s pomočjo domorodcem zlasti pri uveljavljanju njihovega knjižnega jezika. Baraga je za svoje zasluge kandidat za svetnika Katoliške cerkve.

Očitno je torej Šuštarjeva rodna župnija Dobrnič kraj, kjer se rojevajo zvesti in vdani Božji služabniki.

Odličen učenec Alojzijeve starši so v svojem otroku opazili intelektualni potencial in se odločili, ►

Voščilo po televiziji

Bogdan Sajovic: foto: Dragutin Cifrek/Nadškofija Ljubljana, arhiv Demokracije

Pred nekaj dnevi je umrl upokojeni ljubljanski nadškof in metropolit Alojzij Šuštar. Bil je prvi slovenski škof, ki mu je uspelo izreči božično voščilo po televiziji še v času razkrajajočega se enopartijskega režima.

Slovenski metropolit z Janezom Pavlom II., kandidatom za svetnika

Šuštar v pogovoru z Jožetom Smoletom, tedanjim šefom SZDL

► da ga bodo šolali. V tistih časih še posebej na slovenskem podeželju ni bilo denarja na pretek in šolanje je bilo drago podjetje, ki ga je zmogel le redkokdo. A Alojziji starši so nekako zmogli dovolj sredstev, da so prvorojenca poslali v osnovno šolo v Trebnje.

Mladi Alojzij je med šolanjem popolnoma upravičil zaupanje in finančno žrtev svojih staršev. Na zadovoljstvo tako roditeljev kot tudi učiteljev se je izkazal za nadarjenega in pridnega učenca in je dosegal najvišje ocene med svojim šolanjem.

Po končanem petletnem osnovnem šolanju v Trebnjem se je postavilo vprašanje kako naprej. Starši so menili, da bi bilo škoda, če bi glede na izkazano nadarjenost in marljivost ostali

na pol poti. Odločili so se, da svojega sina pošljejo na šolanje v Ljubljano. Leta 1932 je Alojzij Šuštar začel svojo srednješolsko izobraževanje v Škofovih zavodih v Šentvidu.

Škofovi zavodi, ki jih je na začetku stoletja ustanovil škof Jeglič, kljub svojemu imenu niso bili šola za duhovnike. V bistvu so bili internat, ki je omogočal siromašnim otrokom iz vernih družin, da so zmogli šolanje v mestu, saj so bile običajne najemnine za sobe že tedaj zelo visoke in se marsikateri dijak klub pridnosti in nadarjenosti preprosto ne bil mogel šolati. A res je tudi, da niso bili redki dijaki, ki so se med šolanjem odločili, da bodo po končani gimnaziji šolanje nadaljevali v semenišču in nato vstopili v duhovniški stan.

Prav to se je zgodilo tudi Šuštarju. V času osemletnega šolanja na gimnaziji je v njem čedalje bolj zorela želja po duhovniškem poklicu. Šolanje je tudi v Ljubljani tako kot v Trebnjem končal z odličnimi ocenami in bil med najboljšimi v svojem letniku.

Pot v Rim Po maturi je Alojzij Šuštar leta 1940, na predvečer druge svetovne vojne, vstopil v ljubljansko semenišče. Poleg tega je vzporedno na ljubljanski teološki fakulteti študiral filozofijo. Po končanem prvem letniku ga je tedanji ljubljanski nadškof Gregorij Rožman poslal na študije v Rim, kjer so ga namestili v znani zavod Germanik. Šuštar je študiral filozofijo in teologijo

na papeški univerzi Gregoriana. Končal jih je spet z odličnim uspehom leta 1946, istega leta pa je prejel tudi mašniško posvečenje in daroval novo mašo.

Vojna se je medtem že končala in za Cerkev v Sloveniji so nastopili težki časi. Duhovnike, predvsem iz ljubljanske škofije, njegega škofa Gregorija Rožmana pa še posebej so nove komunistične oblasti obtožile medvojne kolaboracije z okupatorjem. Škof je moral pobegniti v tujino, oblasti pa so ga v odsotnosti obsodile na osemnajst let ječe. Obtoženih in obsojenih je bilo več duhovnikov, ki so v domovini ostali. Drugim, ki niso bili obsojeni, so nove oblasti večinoma dnevno s takšnimi ali drugačnimi šikanami grenile življenje. Prav tako so povojne oblasti zaplenile dobršen del cerkvene lastnine. Škofove zavode, kjer se je Šuštar nekoč šolal, so med vojno nemški okupatorji uporabili za internacijsko taborišče, v prvem obdobju po vojni pa je zavode najprej uporabljala komunistična tajna policija, kasneje pa si je jugoslovanska armada v njih uredila vojašnico.

Šuštar se je odločil, da nima prav nobenega smisla, da se v takšnih okoliščinah vrača v domovino, zato je nadaljeval študij v Rimu. Leta 1949 je doktoriral iz teologije, njegova doktorska disertacija pa je kasneje razširjena izšla v obliki knjige. To je bila tudi prva iz cikla knjig, ki jih je Šuštar napisal v svojem življenju. Na koncu se jih je nabral dober ducat, Šuštar pa je pisal tudi raz-

lične strokovne članke in jih objavjal v raznih revijah.

V Švico na zdravljenje Po končanem študiju v Rimu se je v njem znova pojavila želja po vrnitvi v domovino. A vendar še vedno ni bil popolnoma prepričan, kako ga bodo doma sprejele oblasti. Kot rečeno, miru niso imeli niti duhovniki, ki jim povojni zmagovalci niso mogli dokazati prav nobene krivde ali greha. Šuštar pa je vojno in prva povojna leta preživel v Rimu. Kakšen prenapet oblastnik bi mu, če bi se vrnil, mirno lahko obesil kolaboracijo ali vohunstvo. Po zvezah je iskal stik z nekaterimi sorodniki in ti so menili, naj še počaka. Stik je navezal tudi z vodstvom ljubljanske škofije in tudi tam so mu rekli, da so razmere precej napete in da nima nobenega smisla, da se vrne v domovino. Poleg tega so mu svetovali, naj počaka toliko časa, da mu pretečejo leta vojaške obveznosti. V štiridesetih je bil namreč Alojzij Šuštar vojni obveznik, zato bi ga verjetno takoj po prihodu v domovino poklicali na služenje vojaškega roka. Končno pa je bil tedaj Šuštar precej bolan. V Rimu je namreč zbolel za tuberkulozo in znanci so mu svetovali, naj se zdravi v tujini, kjer bo imel precej boljše razmere in bo tudi lažje prišel do zdravljenja kot v Jugoslaviji.

Šuštarjevi predstojniki so se odločili, da ga tako zaradi podnebja kot zaradi veliko boljših zdravstvenih razmer kot drugod po Evropi, ki je bila predvsem še

FM 102.1
99.5
stereo
RDS
Radio VIVA
M.Sobota tel:02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

V Kočevskem rogu je bil narejen prvi korak k spravi, ki pa žal še ni dokončna.

Življenje Alojzija Šuštarja je močno povezano s Škofovimi zavodi v Šentvidu.

vedno precej opustošena zaradi vojne, pošljejo v Švico.

V Švici je najprej dobil mesto kaplana v znamenitem mondenem zimskem središču St. Moritzu. V tem kraju je ostal približno dve leti, medtem pa je tudi ozdravel. Po dveh letih so se predstojniki odločili, da bodo Šuštarjeve potenciale veliko bolje izkoristili, če mu dajo mesto predavatelja. Šuštar se je zato preselil v Schwyz, kjer je dobil službo predavatelja na liceju Maria Hilf. Tam je ostal ducat let kot predavatelj verouka in filozofije. Med bivanjem v Schwyzu je spet navezal stike s predstojniki v domovini in ti so mu dali na voljo, da se vrne ali ostane v tujini, vsekakor pa bo v tujini koristnejši. Poleg tega bi še vedno lahko imel težave z oblastmi, ker je pač tako dolgo živel v tujini, zaradi česar bi mu lahko kdo očital vsaj pomanjkanje patriotizma, če ne celo drugih namenov, recimo, da se vrača v domovino s kakšno tajno nalogo. Končno pa je tudi sam dobro vedel, da zaradi dolgoletnega življenja v tujini razmere v domovini zelo slabo pozna, zato se je odločil, da bo ostal v Švici.

Švicarsko državljanstvo Leta 1963 je prišel na novo delovno mesto, in sicer v Chur na tamkajšnje semenišče, kjer je predaval teologijo. V času bivanja v Churu je postal švicarski državljan. Leta 1965 se je tako s švicarskim pomnim listom v žepu po četrto stoletja prvič lahko vrnil v domovino.

Na obisku je spoznal, da so imeli tisti, ki so mu svetovali, naj ostane v tujini, prav. Razmere za Cerkev niso bile rožnate, splošnih razmer pri nas pa ni poznal in se v njih niti ne bi prav znašel.

Vrnil se je torej k predavanjem v Churu in bil pri tem tako uspešen, da so ga leta 1968, ko so odprli novo Visoko bogoslovno šolo, imenovali za njenega prvega rektorja. Njegov ugled predavatelja je bil tako velik, da je imel poleg rednih predavanj še vrsto izrednih. Predaval je po seminarjih v več švicarskih mestih. Poleg tega je kot gostujoči predavatelj predaval tudi v Italiji, Nemčiji, Avstriji in Franciji.

Ob predavateljskem delu so mu njegovi predstojniki nalagali čedalje več dolžnosti. Bil je predsednik uredniškega odbora švicarskega katoliškega tednika in tudi sam napisal precej člankov zanj. Hkrati je bil referent za tisk pri Švicarski škofovski konferenci. V prvi polovici sedemdesetih let pa je bil glavni tajnik sveta Evropskih škofovskih konferenc s sedežem v Švici.

Nadškof in metropolit Kar na lepem pa je 1977 dobil poziv iz domovine, naj se vrne. Šuštarja so namreč predstojniki predvideli za novega ljubljanskega nadškofa. Glede na to, da je praktično vse svoje življenje služboval v tujini, se je moral vrniti, da bi se seznanil z razmerami doma, preden bi prevzel mesto nadškofa. Po treh letih je čas dozorel in aprila 1980 je Alojzij Šuštar

v ljubljanski stolnici prejel nadškofovsko posvečenje.

Na začetku njegovega škofovanja so se že začele sramežljivo kazati spremembe v družbenem sistemu, kljub temu pa je imel Šuštar še vedno težave. Ena največjih je bila, da je poskušal prepričati oblasti, da bi božič spet postal dela prost dan in državni praznik. Zanimivo je, da je bil do leta 1952 božič kljub komunističnim oblastem dela prost dan, potem pa je prišlo do spora z Vatikanom in celo začasnega pretrganja diplomatskih stikov. Komunistične oblasti so tedaj

Cerkev v javnosti, in to mu je počasi tudi uspevalo.

Med procesom osamosvajanja Slovenije je Šuštar prek svojih zvez v tujini zvesto agitiral za priznanje naše države in naredil pri tem veliko delo. Ob plebiscitu je nagovoril Slovence in jim svetoval, naj oddajo svoj glas za samostojno državo.

Po osamosvojitvi se je spopadel z novimi izzivi. Treba je bilo na novo organizirati Cerkev, začela so se pogajanja v zvezi z denacionalizacijo in še kup drugih, predvsem upravnih zadev v zvezi z novim položajem Cerkve v javnem življenju.

Pred plebiscitom o osamosvojitvi Slovenije je nadškof svetoval Slovencem, naj osamosvojitve podprejo.

»odpravile« božične praznike, še več, verniki niti božičnih drevesc niso mogli kupiti in so jih morali dolga leta pripravljati skrivaj, če so hoteli dostojno počastiti praznik. Šuštar se je dolga leta bodel z oblastmi in vztrajnost se je izplačala. V drugi polovici osemdesetih je postal božič spet praznik. Poleg tega je bil nadškof Šuštar prvi škof, ki je lahko državljanom po televiziji voščil za božič. Pri tem je voščil vsem – katoličanom, vernikom drugih veroizpovedi pa tudi tistim, ki ne verujejo.

Priznanje božiča pa ni bila edina skrb Alojzija Šuštarja. Poskušal je doseči večjo navzočnost

Leta 1997 je tedaj 77-letni metropolit sklenil, da je prišel čas za upokojitve. Iz nadškofijske palače se je preselil v Zavod sv. Stanislava, ustanovo, kjer je začel pot, ki ga je pripeljala do duhovnika in končno do škofa. Alojzij Šuštar je v zavodu večino noma bral in molil, osebju in dijakom zavoda pa je bil dragocena opora pri njihovem delovanju. Iz javnega življenja je skoraj povsem izginil, pokazal se je le ob zelo redkih priložnostih.

Deset let po upokojitvi, 29. junija 2007, na praznik apostolov Petra in Pavla, je upokojeni nadškof dr. Alojzij Šuštar v 87. letu starosti umrl. **D**

Upodobitve ljubljanskih škofov

V. M.

V obdobju od leta 1462 do danes je ljubljanski škofiji vladalo 29 škofov in šest nadškofov (od tega pet metropolitov).

V Narodni galeriji v Ljubljani je do konca septembra na ogled razstava *Upodobitve ljubljanskih škofov*, ki je vredna ogleda.

Neznani avtor, Umestitev prvega ljubljanskega škofa Žige Lamberga leta 1463, zadnja tretjina 17. stoletja

Dolga, več kot petstoletna zgodovina ljubljanskih škofov od ustanovitve ljubljanske škofije leta 1462 in imenovanja prvega ljubljanskega škofa Lamberga leta 1463 do današnjih dni je za seboj pustila vidne sledi v likovni umetnosti. Galerije portretnih upodobitev

ljubljanških nadpastirjev – škofov, knezoškofov in nadškofov – oseb, ki so pomembno sooblikovale ne le verske, temveč tudi intelektualno, politično in socialno preteklost Slovencev, so neke vrste zgodovinske podobe, ki nadomeščajo prizore junaških dejanj ali za narod pomembnih

dogodkov, kakršne poznamo pri drugih evropskih narodih.

Statusni simboli Zaporedje štiriintridesetih ljubljanskih škofov in njihovih portretnih upodobitev odseva v vsej svoji heterogenosti vsakokratni odnos in naravnost posameznika do likovne

umetnosti kakor tudi zmožnost okolja, da intence naročnika primerno realizira. Nekajkrat predstavljeni portreti po kakovosti presežejo kulturnozgodovinski interes. Portreti so po svoji obliki zvečine standardizirani, z natančno določenimi, celo predpisanimi statusnimi prvini, ki razkrivajo položaj upodobljenega. Pri škofih so bile ob liturgičnih oblačilih najpogostejše insignije, ki zaznamujejo njihovo dostojanstvo, pektorale (naprsni križ), mitra (koničasto, visoko pokrivalo), pontifikalni prstan in pastore (škofovska palica). Tudi barva je nosilka simboličnega pomena; s škofi povezujemo vijolično. Drže figur kažejo konservativnost in ustaljene vzorce ter le redko prestopajo meje formalnosti.

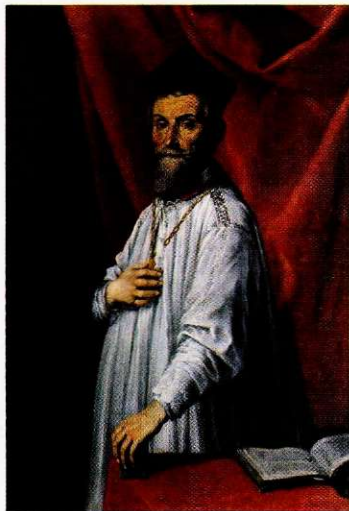
300 let stolnice Obsežen raziskovalni, restavratorski in razstaveni projekt je pod vodstvom dr. Franceta M. Dolinarja združil vodilne slovenske ustanove, ki preučujejo umetnostno preteklost Slovencev, z namenom, da ob jubileju tristote obletnice posvetitve ljubljanske baročne stolnice pripravijo pričujočo razstavo in spremno publikacijo. Restavratorski posegi so umetninam vrnili nekdanji sijaj in razkrili marsikateri podatek o upodobljenih cerkvenih odličnikih. Zdaj so zapolnjene vrzeli v identifikaciji upodobljenec, več portretirancev je pravilno prepoznanih, nekaj portretov je na novo razkritih zunaj meja Slovenije, predvsem pa so raziskave pod vodstvom dr. Ane Lavrič in dr. Ferdinanda Šerbelja navrgle precej do zdaj neznanih upodobitev.

Peterica brez upodobitve Razstava, namenjena počastitvi 300-letnice ljubljanske stolne cerkve, kaže portretne upodobitve pastirjev lju-

bljanske škofije od njene ustanovitve do današnjih dni. Ekspoziti, izbrani po kulturnozgodovinskih in umetnostnih kriterijih, izhajajo iz različnih fondov, jedro razstave pa sta zbirka oljnih portretov iz ljubljanske škofijske palače in po njej posneta Jakčeva risana galerija škofov. Od štiriintridesetih škofov, kolikor jih je doslej sedelo na ljubljanski katedri, petih doslej ni bilo mogoče identificirati niti na originalnih niti na kakšnih sekundarnih upodobitvah, zato so Glušič, Radlič, Leslie, Petazzi in Kavčič predstavljeni le z grbi, medtem ko Seebacha ilustrira samo freska iz 19. stoletja.

Ustvarjalci podob Najstarejše upodobitve škofov so se nam ohranile na nagrobnikih oziroma epitafih. Ravbar si je dal nagrobnik izklesati še za življenja, Kacijanarjev je nastal kmalu po njegovi smrti, Lambergu in Textorju pa ju je postavil šele Hren. Tavčarjevo podobo poznamo le po grafiki, prav tako Scarlichijevo in podoba Karla Janeza Herbersteina, pri drugih so grafični portreti pomembna spremljava in dopolnilo oljnim slikam. Izmed ohranjenih originalnih portretov v olju so najstarejši Hrenovi, nato pa segajo od Buchheima dalje z že omenjenimi »prekinitvami« do našega časa. V nekaterih obdobjih se podobe precej pomnože, opazno zlasti od Brigida dalje, a to ne velja za vse škofofe. Neenotna je tudi kvaliteta del, saj nihajo od odličnih, suvereno naslikanih podob do povprečnih izdelkov. Starejša dela so pretežno še vedno anonimna, ustvarjalci od 19. stoletja dalje pa so povečini

Neznani avtor,
Tomaž Hren, ok. 1625–1630

znani. Med njimi srečamo Mihaela Stroja, Frana Sterleta, Mateja Sternena, Karlo Bulovec Mrak, Božidarja Jakca, Slavka Pengova, Lojzeta in Tomaža Perka, Jožeta Krambergerja, Irino Rahovsky Kralj, Sama Kralja in Nikolaja Mašukova. Z osnutki portretnih glav ljubljanskih škofov 20. stoletja se na razstavi posebej predstavlja kipar Mirsad Begić.

Zgodovina škofije Zgodovino ljubljanskih škofov je raziskal zgodovinar dr. France M. Dolinar. Ustanovitev ljubljanske škofije je bila sad političnih ambicij cesarja Friderika III. (1440–1493) in pastoralnih premislekov papeža Pija II. (1458–1464). Cesar je upal, da mu bo uspelo znova osvojiti Furlanijo in na patriarhov sedež v takrat beneškem Vidmu znova postaviti svojega podložnika. Zato je z zlato bulo 6. decembra 1461 ljubljanski škofiji dodelil dovolj župnij, da bi lahko bila neodvisna od patriarha, hkrati pa je na habsburškem ozemlju ohranil še dovolj župnij oglejskega patriarhata, da je lahko izsiljeval Benečane z zahtevo, naj bo vsaj vsak drugi patriarh habsburški podložnik.

Organiziranje uprave Papež je na reorganizacijo cerkvene uprave v habsburških deželah gledal izključno z vidika notranje prenove Cerkev. Ljubljanski škofiji je želel podrediti celotno ozemlje oglejskega patriarhata na habsburškem ozemlju, vendar je moral popustiti cesarjevi volji. Papeška bula, datirana 6. septembra 1462, je tako le potrdila obseg škofije, ki ji ga je določil cesar. Pij II. je nato izvzel ljubljansko škofijo izpod patriarhove jurisdikcije in jo neposredno podredil Svetemu sedežu. Pravico do imenovanja škofov, prošta, dekana stolnega kapitlja in devet kanonikov si je pridržal cesar kot notranjeavstrijski nadvojvoda. Za prvega škofa sta ustanovitelja ljubljanske škofije določila njunega skupnega prijatelja Sigismunda Lamberga (1463–1488), ki je v naslednjih letih upravno, gospodarsko in pastoralno vzpostavil ljubljansko škofijo. Umrl je 8. junija

Johann Kenckel, po Petru Brandlu Ferdinand Kuenburg

1488 v sluhu svetosti. Žal danes v razvalinah gradu Kamen ni sledu o njegovem grobu, kamor so ga prenesli sorodniki leta 1678.

Tudi v tujini Do danes je ljubljanski škofiji vladalo 29 škofov in šest nadškofov (od tega pet metropolitov), prav vsak izmed njih pa bi si zaslužil samostojno monografijo. Štirje ljubljanski škofje so postali nadškofje, ko so Ljubljano zapustili: Ferdinand Franc grof Kuenburg je leta 1711 postal nadškof v Pragi, Avguštin Gruber je leta 1823 postal nadškof v Salzburgu, Jakob Missia je leta 1898 postal nadškof v Gorici, Anton Bonaventura Jeglič pa je ob upokojitvi leta 1930 postal naslovni

garelniški nadškof. Nasprotno pa je nadškof in metropolit Mihael Brigido, ko je leta 1806 zapustil Ljubljano, postal »navaden« škof v Spišu na današnjem Slovaškem. Dva ljubljanska (nad)škofa sta po odhodu iz Ljubljane dosegla kardinalsko čast, goriški nadškof Missia leta 1899 in prefekt Kongregacije ustanov posvečenega življenja in družb apostolskega življenja Franc Rode leta 2006.

Posebne zasluge Za izjemne zasluge na cerkvenem, političnem in vojaškem področju je cesar Karel V. 26. maja 1533 podelil škofu Ravbarju in njegovim naslednikom knežji naslov. Knežji naslov je bil začasno odpravljen z ukinitvijo ▶

Radio Krka
106.6 MHz

► ljubljanske nadškofije 21. avgusta 1807. Brez knežjega naslova sta ostala škofa Anton Kavčič (1807–1814) in Avguštin Gruber (1815–1823). Cesar Franc I. ga je 12. januarja 1826 znova podelil škofu Antonu Alojziju Wolfu. Ljubljanski knezoškofi so ga nato nosili do razpada avstro-ogrske monarhije leta 1918. Naslov je tudi cerkvenim knezom omogočal neposreden stik s cesarjem, kar je s pridom izkoristil škof Anton Bonaventura Jeglič pri graditvi Zavoda sv. Stanislava in ustanovitvi prve polne gimnazije, ki je imela celoten pedagoški program izključno v slovenščini. V duhu svetosti je leta 1963 umrl tudi nadškof Anton Vovk, za katerega je nadškof Franc Rode leta 1999 začel uradni postopek za beatifikacijo.

Pastoralna dejavnost Prva dolžnost in skrb vsakega škofa je nedvomno njegova pastoralna dejavnost. Krivično bi bilo izpostaviti posameznega škofa. Vsi so bili izjemne, močne osebnosti, lahko bi rekli, da so bili pravi ljudje v pravem času na pravem mestu. Tudi tisti, ki so se kot npr. Urban Textor (1543–1558), Oton Friderik grof Buchheim (1641–1664) ali Ferdinand Franc grof Kuenburg (1701–1711) zaradi cerkvenih ali državnih obveznosti veliko mudili zunaj svoje škofije. Škof Tomaž Hren (1597–1630) je po naročilu notranjeavstrijskega nadvojvode, ki je uresničeval določila augsburškega verskega miru »cuius regio illius religio«, vso svojo energijo vložil v rekatolizacijo svoje škofije, hkrati pa si je poglobljeno prizadeval za duhovno prenavo duhovnikov in vernikov skladno

Neznani avtor, Ernest Amadej Tomaž Attems, sredina 18. stoletja

z odloki tridentinskega koncila. Koncil je škofom naročil, da morajo redno vizitirati svojo škofijo in o stanju vsake štiri leta poročati v Rim. Dragocene vizitacijske zapisnike, ki so izjemen vir za versko, družbeno in umetnostno zgodovino, so nam zapustili zlasti Rinaldo Scarlichi in Jožef grof Rabatta v 17. stoletju, ter Anton Alojzij Wolf v 19. stoletju.

Od škofije do metropolije V tej zvezi moramo omeniti prizadevanje za bolj smiselno in pastoralno učinkovitejšo teritorialno zaokrožitev ljubljanske škofije, ki je bila

vse do konca 18. stoletja razdeljena na šest med seboj nepovezanih otokov znotraj oglejskega patriarhata in deloma salzburske nadškofije. Na žgoč problem je opozoril že škof Buchheim sredi 17. stoletja, cesarjevo podporo in soglasje Rima pa so doživeli predlogi škofa Karla Janeza Herbersteina v drugi polovici 18. stoletja. V širšem kontekstu teh reform je ljubljanska škofija dobila zaokroženo ozemlje na Kranjskem, leta 1788 pa je bila povzdignjena v nadškofijo in sedež metropolije za jugozahodni del takratne monarhije.

Upoštevanje slovenščine Pri tem moramo omeniti še eno značilnost ljubljanskih škofov, ki so po rodu prihajali iz različnih delov monarhije. Niso bili vsi slovenskega rodu, toda nihče se v Ljubljani ni počutil kot tujec. Vsi so se zavedali, da je za večino njihovih vernikov materni jezik slovenščina. Zato so si prizadevali, da bi njihovi duhovniki vernikom oznanjali božjo besedo v lepem in razumljivem slovenskem jeziku, da bi vernikom približali zakramentalne obrede, skladno z rimskimi predpisi seveda, v njihovem maternem jeziku. Škof Gruber,

Dunajčan po rodu, se je s pobudo za ustanovitev kranjskega deželnega muzeja v Ljubljani še posebej zavzel za ohranitev slovenske kulturne dediščine. Tomaž Hren v prvi polovici 17. stoletja, Karel Janez Herberstein ob koncu 18. stoletja in Anton Alojzij Wolf v prvi polovici 19. stoletja so poskrbeli za slovenski prevod *Svetega pisma*, Wolf tudi za pripravo obeh slovarjev, slovensko-nemškega in nemško-slovenskega, ki po kako-vosti še vedno nista presežena.

Izjemno širino duha sta pokazala Tomaž Hren in Jožef Rabatta, ki sta svojim duhovnikom dovolila uporabo Dalmatinovega prevoda *Svetega pisma* in nam tudi na ta način ohranila ta neprecenljivi zaklad slovenske jezikovne dediščine slovenskih protestantov iz konca 16. stoletja.

Škofje in politika Okoliščine so celo vrsto ljubljanskih škofov pritegnile v vrtinec političnega dogajanja v preteklosti. Že prvi ljubljanski škof Sigismund Lamberg se ni mogel izogniti obveznostim deželnega grofa pri organiziranju obrambe proti Turkom. Njegov naslednik Krištof Ravbar je odigral pomembno vlogo v avstrijsko-beneških vojnah, postal glavni intendant avstrijske vojske in dosegel naslov maršala. Sodi med vrhunske diplomate takratnega cesarstva. Urban Textor je bil cesarjev spovednik in svetovalec. Janez Tavčar in Tomaž Hren sta bila vladna namestnika notranjeavstrijske vlade v Gradcu. Ferdinandu Francu Kuenburgu je cesar Jožef I. zaupal kar nekaj kočljivih diplomatskih poslaništev, med drugim ga je določil za spremstvo nadvojvodinje Marije Ane k poroki s portugalskim kraljem Janezom V. v Lizbono.

Politični vpliv Izjemne diplomatske sposobnosti in neverjetno vztrajnost je dokazal škof Karel Janez Herberstein v pogajanjih z dunajskim dvorom za prenavo cerkvene uprave v notranjeavstrijskih deželah. Škof Anton Bonaventura Jeglič je bil tri desetletja nestor slovenske politike kot najvišja moralna avtoriteta v Slovenski ljudski stranki in je odločilno pripomogel k nenasilni razdružitvi večine slovenskih de-

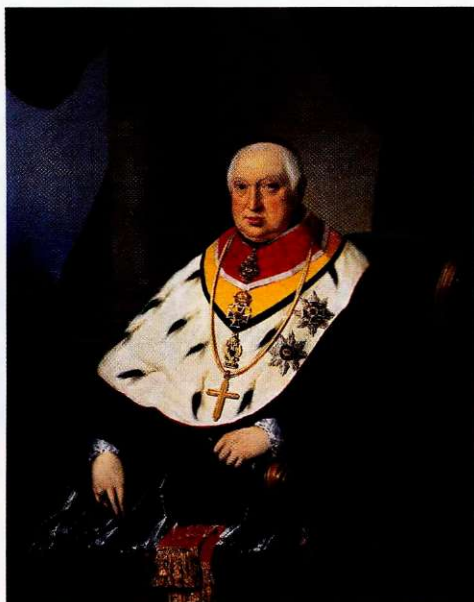
tel.: 03/ 897 50 05

www.radiovelenje.com

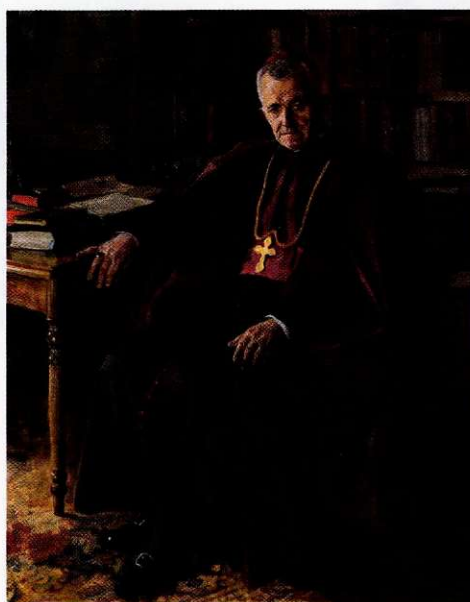
107,8 MHz

RADIO VELENJE

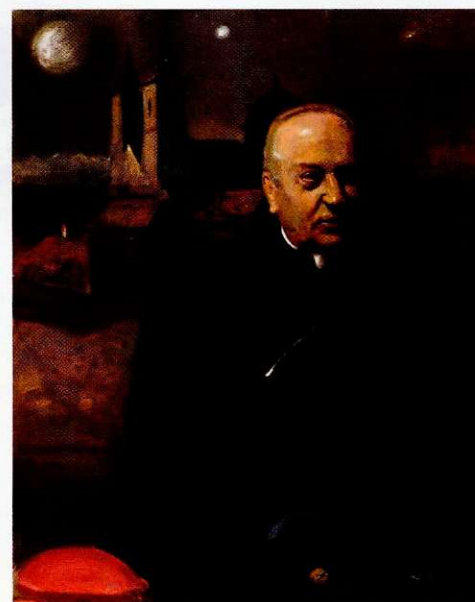

Mihael Stroj, Anton Alojzij Wolf, 1857

France Sterle, Anton Bonaventura Jeglič, 1923

Samo Kralj, Franc Rode, 2005

žel z monarhijo. Alojzij Šuštar je s svojim apelom na papeža, nekatere evropske poslance in predvsem predsednike škofovskih konferenc po svetu pomembno pripomogel k hitremu končanju sovražnosti in mednarodnemu priznanju Slovenije. Nadškof Franc Rode pa je z imenovanjem za prefekta ene najpomembnejših kongregacij v Rimu in pritegnitvijo v kardinalske zbor postal sooblikovalec »politike« svetega sedeža v najlepšem pomenu te besede.

Kulturna dejavnost Izjemno vlogo so ljubljanski škofje odigrali tudi na kulturnem področju. Za obnovo in prezidavo stare gotske stolnice v Ljubljani so poskrbeli škofje Sigismund Lamberg, Oto Friderik Buchheim, Tomaž Hren in Jožef Rabatta. Pri novi stolnici sta se angažirala Sigmund Krištof Herberstein in Ferdinand Franc Kuenburg. Prenovo zunanjščine nove stolnice je izpeljal škof Anton Vovk, notranjščine pa nadškofje Alojzij Šuštar, Franc Rode in Alojz Uran. Veličastno cerkev v Gornjem Gradu je dal pozidati škof Ernest Amadej Attems. Škofijski dvorec v Ljubljani je svojo sedanjo podobo dobival postopoma. Graditi ga je začel Krištof Ravbar, posodabljali in lepšali so ga škofje Tomaž Hren, Oto F. Buchheim (pozidano gornje nadstropje), Sigmund K. Herberstein (arkadno stopnišče), Sigmund F. Schrrattenbach (dozidan severni trakt), Jakob Missia (kapela).

Obsežne gradnje Pomemben gradbeni spomenik je škofijski dvorec v Goričanah, ki ga je začel zidati škof Buchheim in dokončal škof Rabatta. V njegovo gradbeno strukturo je pomembno posegel tudi škof Attems. Po desetletjih odtujitve zaradi povojne zaplembe ga je znova pridobil nadškof Rode. Zidavo bogoslovnega semenišča ob ljubljanski stolnici je začel škof Kuenburg, nadaljevala pa škofa Franc Karel Kaunitz in Sigmund Feliks Schrrattenbach. Zavod za revne študente na današnji Poljanski cesti v Ljubljani, imenovan Alojzijevešče, je dal sredi 19. stoletja pozidati škof Wolf, mogočno stavbo Zavoda sv. Stanislava v Šentvidu s prvo popolno slovensko klasično gimnazijo pa v začetku 19. stol. škof Jeglič. Stavbo, ki jo je v začetku druge svetovne vojne zaplenil nemški okupator, po vojni pa Jugoslovanska ljudska armada, je škofiji uspelo pridobiti nazaj šele v desetletju po osamosvojitvi Slovenije. Obsežna prenovitvena dela dodobra uničene stavbe so bila opravljena pod nadškofoma Alojzijem Šuštarjem in Francem Rodetom, leta 1993 pa je v obnovljenem Zavodu sv. Stanislava znova začela delovati najprej Škofijska klasična gimnazija, nato pa še Jegličev dijaški dom, Glasbena šola, Slovenski dom, Študentski dom Janeza F. Gnidovca in Studia slovenica.

Vpeti v zgodovino Pomemben gradbeni projekt je bil uresničen

pod nadškofom Pogačnikom s prizidkom teološke fakultete, Anton Vovk pa je sodeloval pri pobudi za ustanovitev študijskega zavoda za slovenske duhovnike v Rimu, imenovanega Slovenik.

Življenjske zgodbe štiriinidesetih ljubljanskih (nad)škofov so tako tesno vpete v slovensko

versko in cerkveno, družbeno in politično, kulturno in socialno zgodovino osrednjega slovenskega prostora. Postale so v toliki meri njen sestavni del, da bi bila slovenska nacionalna zgodovina brez njih bistveno osiromašena in v nekaterih pogledih celo nerazumljiva. ■

**Spočijte telo,
obnovite duha,
naberite si
novih moči za
naporno jesen.**

**Želimo vam
čudovite
počitnice!**

RADIO OGNIŠČE

Nova Gorica

Petra Janša, foto: STO/ B. Kladnik

V naročju narave med Trnovsko planoto, Soško dolino, Vipavsko dolino, Krasom in Brdi leži Nova Gorica (92 m). Mlado mesto ob meji z Italijo je svoje temelje zasnovoale šele po drugi svetovni vojni. Na 6. pariški mirovni konferenci je namreč Gorica pripadla Italiji, s čimer je velik del Goriške, Posočja in Spodnje Vipavske doline zgubil svoje središče. Nova Gorica je mesto, ki nima starega jedra, ima pa dušo in značaj ter zanimivo okolico, dobro hrano in odlična vina.

Nadomestila Gorico Zgodovina Goriške sega daleč v preteklost in človek je po tej pokrajini hodil že v paleolitiku. Arheološke najdbe iz železne dobe kažejo, da so tod vodile trgovske in vojaške poti. Pozneje so tu gospodovali Rimljani, se naselili Slovani, prava srednjeveška gospoda pa so bili oglejski patriarhi; do 16. stoletja so nato pokrajini vladali Goriški grofje. Po njihovem izumrtju je pokrajina prešla v habsburško posest, v Napoleonovem času v sklop Ilirskih provinc. Na območju, kjer je vladalo toliko gospodarjev, kjer so pokale puške in grmeli topovi, je bila po koncu druge svetovne vojne in po priključitvi Primorske Sloveniji v okviru tedanje Jugoslavije Nova Gorica zgrajena kot regijsko središče, ki naj bi nadomestilo Gorico. Ta je po odločitvi pariške mirovne konference leta 1946 ostala v Italiji. Leta 1948 so že stale prve stavbe.

Novo Gorico in okolico bogati izjemna **naravna in kulturna dediščina**. Reka Soča, **Rafutski park**, **vila na Rafutu**, gozd Panovec, Lijak, Velika ledena jama v Paradani, grad Kromberk z Goriškim muzejem, dvorec Vogrsko, grad Rihernberk, **franciškanska samostana** na Sveti gori in **Kostanjevici z grobnico Bourbonov in knjižnico dr. Stanislava Škrabca** ter številna kiparska dela na prostem so zanimivosti in posebnosti, ki jih domačini znajo ceniti in jih radi pokažejo obiskovalcem.

Kostanjevica V neposredni bližini mestnega središča Nove Gorice, na 143 m visokem griču na **Kostanjevici**, stoji **cerkev Gospodovega oznanjenja Mariji** in k njej prizidan **franciškanski samostan**. Tik ob slovensko-italijanski meji je na Kapeli, kot temu kraju pravijo domačini, staro božjepotno svetišče z bogato zgodovino in bogatimi zakladi iz preteklosti. Sem radi zahajajo verniki in turisti z obeh strani meje.

Za Kostanjevico že 180 let skrbijo očetje frančiškani. O nastanku cerkve kroži nekaj legend, iz zgodovinskih virov pa je razvidno, da je leta 1623 grof Matija Thurn na svojem zemljišču dal sezidati manjšo cerkev, kamor so prenesli Marijino podobo, pred katero so se ljudje zbirali k molitvi. Poleg cerkve je tudi manjši samostan.

Med prvimi skrbniki cerkve so bili karmeličani, ki so obe zgradbi 134 let širili in lepšali. Razcvet Kosta-

njevice je za desetletje ustavil odlok Jožefa II. iz leta 1781, s katerim so bili karmeličani pregnani s Kostanjevice leta 1785. Leta 1811 je bila Kostanjevica dodeljena v upravljanje slovenskim frančiškanom.

V prvi svetovni vojni uničeno cerkev so v letih 1924–29 obnovili in jo poskušali oživiti z bogatimi štukaturami. V središču marmornatega oltarja je podoba Marije z Jezusom v zlatem, z žarki obdanem okviru. Posebnost kostanjeviške cerkve so številne nagrobne plošče, kar kaže navezanost vernikov na ta kraj.

Kulturnozgodovinsko podobo Kostanjevice označuje tudi **grobnica**, kjer so pokopani zadnji **potomci francoske kraljeve rodbine Bourbonov**. Ob juljski revoluciji leta 1830 so odstavili kralja Karla X. Bourbonskega in ga skupaj z družino pregnali iz Francije. V Gorici so našli zavetišče pri goriškem grofu Coroniniju. Želeli so biti pokopani na Kostanjevici. Tako danes kraj slovi po svetu kot »Mali St. Denis«.

Burbonke Maja leta 2004 je bila na nekdanjem samostanskem vrtu **ob južni fasadi samostanskega zidu odprta zbirka vrtnic iz skupine burbonk**. Zbirka je z 49 sortami ena najpopolnejših in največjih zbirk vrtnic burbonk na svetu.

Nova Gorica ponoči

Trg Evrope, nov simbol soteska dveh Goric

Vila na Rafutu

Ta čas je znanih več kot 80 različnih sort te stare skupine vrtnic, ki jih gojijo žlahtnitelji, zbiralci in ljubitelji po vsem svetu.

Burbonke so dobile ime po otoku v Indijskem oceanu, ki je bil v času nastanka te skupine v 19. stoletju imenovan Ile de Bourbon. Nastale so z naključnim križanjem dveh starih sort vrtnic, kitajske vrtnice Old Blush in evropske damaščanke Quatre saisons. S križanjem in povratnim križanjem so tako vzgojili vrtnice, ki so bile s cvetenjem od pomladi do pozne jeseni takrat nekaj posebnega.

In zakaj so v zbirki prav vrtnice iz skupine burbonk? Prvi razlog je prav gotovo samo ime »burbonke«, saj so v kripti cerkve na Kostanjevici pokopani zadnji francoski kralji dinastije Burbonov in je že zato izbira lokacije za zbirko popolnoma ustrezna. Drugi razlog pa je pomembnost te skupine vrtnic za nastanek novih, modernejših sort vrtnic, katerih predhodnice so prav burbonke.

Judovsko pokopališče V pisnih virih so Judje v Gorici prvič omenjeni leta 1316. Leta 1648 so ustanovili geto, in kot kaže, že zelo zgodaj oblikovali tudi svoje pokopališče. Po podatkih judovske skupnosti v Gorici, ki je danes priključena Izraelitski skupnosti v Trstu, so najstarejši nagrobniki stari okrog 800 let, kar pomeni, da je judovska

skupnost obstajala v Gorici že pred pridobitvijo mestnih pravic in da je nato pokopavala na lastnem pokopališču ves srednji in novi vek.

Pokopavanje na posebnem pokopališču je bilo skozi dolga stoletja pogojeno z večkrat nestrpnim odnosom evropskega prebivalstva do Judov pa tudi z judovskim izročilom – talmudom, ki zahteva pokop zunaj naselja v naravnem okolju. Pokopališče je bilo ob severovzhodni vpadnici v mesto in tu se je organsko širilo. Dolga leta se ni spreminjalo.

Območje Kostanjevice je zavarovano.

Spremembe so nastopile v 19. stoletju, ki je prineslo veliko socialno razlikovanje tudi med Judi ter njihovo močnejšo navzočnost v družbenem dogajanju. Odras tega so različno oblikovane grobnice. Judje so tu pokopavali do konca 2. svetovne vojne. Sedanja lokacija pokopališča je iz leta 1881, ko so s pomočjo Giacoma Bolaffia prenesli 27 nagrobnikov s starega pokopališča na sedanjega.

Praznik breskev Kraj Prvačina je od Nove Gorice oddaljen deset kilometrov in je znan po prazniku breskev, ki se bo tudi letos začel v soboto, 21. julija, in končal v nedeljo, 22. julija. Prireditelj, Turistično društvo Prvačina, se je za prireditev odločil predvsem zato, da bi slovensko javnost seznanil z razširjenostjo pridelovanja breskev, ki postaja čedalje pomembnejša in donosna dejavnost predvsem v spodnji Vipavski dolini.

Breskve (*Prunus persica*) so prišle iz Kitajske, kjer veljajo za simbol nesmrtnosti in dolgega življenja. So vir vitaminov A, B in

Samostanska knjižnica

Bourbonska grobnica

Spomenik Edvardu Rusjanu, slovenskemu Ikarju

C. Najpogosteje jih uporabljamo za sladice, kompote in marmelade, dandanes pa se že pojavljajo v prefinjenih jedeh v kombinaciji z zelo ostrimi začimbami, še posebno dobro se ujamejo z ingverjem.

Na prireditvenem prostoru se ob bogatem kulturnem programu vsako leto predstavijo okoliške vasi s prikazom ljudskih navad in običajev. Društva podeželskih žena pogostijo obiskovalce s pecivom iz breskev in tipičnimi kulinaricnimi dobrotami.

V okviru praznovanja Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica priredi razstavo breskev in nektarin. **D**

Judovsko pokopališče

Bolezni Ljubljčanov

1.

Založba ZRC

Dr. Fran Viljem Lipič, ljubljanski mestni zdravnik v letih 1828–1834, je leta 1836 svojima nemškima zdravniškima monografijama iz leta 1834 *Topografija Ljubljane* in *Osnovne značilnosti Dipsobiostatike* dodal še obsežno latinsko delo *Bolezni Ljubljčanov*. V njej je prihodnjim rodovom ohranil živo podobo zdravstvenega in kulturnega stanja v takratnem kranjskem prostoru in času. V knjigi so združeni: ponatis latinskega faksimila, prevod v slovenščino in spremne študije: *Veliki Evropejec F. V. Lipič (1799–1845) in njegova ljubljanska trilogija* (urednica knjige Zvonka Zupanič Slavec), *K prevodu Lipičevih Bolezni Ljubljčanov* (Matej Hriberšek), *Današnji pogled zdravnika splošne medicine na Lipičevo prakso in njegove bolnike* (France Urlep), *Bivanjske razmere in zdravljenje Ljubljčanov v letu 1828* (Aleš Krbavčič), *V objemu množičnih morilk – o pogledih na bolezen skozi epidemije in čas* (Senta Jaunig). Lipič je v svojem delu popisal svoje bolnike, ki jih je zdravil v letu 1828. Knjiga je kronološko urejena po mesecih ter letnih časih in odraža zdravnikovo delo, stanje zdravstva, zdravljenja in rehabilitacije bolnikov ter preprečevanja bolezni na začetku 19. stoletja. Iz popisanih 120 bolezenskih slik razberemo higienske razmere, prehranjevalne navade, prosvetljenost prebivalstva in velikokrat tudi življenjsko bedo.

Kulturna zgodovina

Založba Sophia

Študija *Kaj je kulturna zgodovina* svetovno znanega angleškega kulturnega zgodovinarja Petra Burka je temeljnega pomena za disciplino, ki je v svojem razvoju od Burckhardta in Huizinge prehodila dolgo pot in v zadnji generaciji naredila zgodovino dostopnejšo širši publiki. Delo prihaja k nam v prevodu Matjaža Šprajca. Dr. Vanesa Matajč z Oddelka za primerjalno književnost Filozofske fakultete v Ljubljani je v spremni študiji osvetlila različne poglede na kulturno zgodovino in zlasti njene stike s književno vedo.

Šamanizem

2.

Založba Nova revija

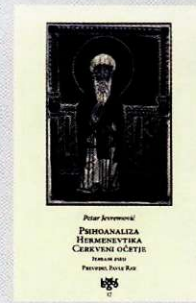
Številka 43/44 zbirke *Poligrafi* je namenjena temi šamanizem. V njej je objavljenih trinajst prispevkov: *Šamani, poznavalci prehoda* (Igor Škamperle), *Šamanizem in paleolitska umetnost* ter *Podobe šamanov v južnoafriški sakralni umetnosti* (Maja Šuštaršič), *Šamanizem v življenju in delu Vasilija Kandinskega* (Jasmina Založnik), *Letenje v pravljici* (Petra Slatinšek), *Tolmači sanj in obredni zdravniki* (Marija Mojca Terčelj),

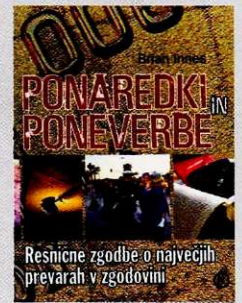
1.

2.

3.

4.

Človek kot šamanska os (Javier Hirose Lopez), *Vloga šamanov in šamanizem v življenju družbe* (Darija Mavrič), *Šamanizem in arhaične tehnike ekstaze* (Mircea Eliade), *Šamanski svečeniški šamani* (Barbara Tedlock), *Zinacantanske zdravilne vloge* (Horacio Fabrega, Daniel B. Silver), *Kultura terorja, območje smrti* (Michael Taussig), *Primerjava konceptov epilepsije in šamanizma* (Gašper Mithans).

Suverenost dobrega

Študentska založba

Iris Murdoch, rojena na Irskem, je ena najpomembnejših britanskih in evropskih pisateljic in ugledna filozofinja. Knjiga *Suverenost dobrega* je prvi knjižni prevod kakšne njene filozofske knjige v slovenščino. Gre za njeno najplivnejše filozofsko besedilo, ki je že postalo klasika. V njem Murdochova trdi, da je platoniska metafora dobrega kot sonca pravilna. V luči dobrega vidimo stvarnost, njen red, takšno, kot je. Ključna funkcija v zrenju stvari v luči dobrega pripada ljubezni, kajti ljubezen nas usmerja k dobremu. Murdochova v knjigi kritizira logični behaviorizem in eksistencializem, ki sta po njenem mnenju oba napačna. Moramo sprejeti, da je življenje kontingentno in da smo smrtni. Knjiga je izšla v zbirki *Claritas*, spremno besedo z naslovom *Areligiozni platonizem brezosebne ljubezni* pa je napisal Bojan Žalec.

Cerkveni očetje

3.

Založba Kud Logos

Pavle Rak je pod naslovom *Psihoanaliza, hermenevtika, cerkveni očetje* prevedel izbrane eseje beograjskega psihoterapevta Petra Jevremovića. V esejih avtor govori o tem, kako se utemeljuje in uresničuje osebnost. Pisal jih je iz izkušenj. Je dober poznavalec patristične teologije, ki ji rečejo tudi teologija izkušnje, kar je povezal z lastno izkušnjo psihoanalitičnega terapevta. Obe izkušnji se ukvarjata z razdejano in razklano človeško dušo, ki jo poskuša vsaka po svoje ozdraviti. Izkušnji se dopolnjujeta in pomagata razumeti

druga drugo, posebno danes, ko smo na videz zelo oddaljeni od patristike in potrebujemo bolj sodoben izraz, da bi jo ponotranjili.

Italijanska kuhinja

Založba Mladinska knjiga

Italijansko kuhinjo obožujejo vsi. Otroci se razveselijo raznovrstnih testenin in pisanih barv na krožniku, odrasli pa okusnih jedi, ki jih hitro pripravimo iz različnih svežih sestavin. Italijanska kuhinja je nezapletena, saj odseva prvinski okus vseh sestavin, in hkrati prefinjena, ker so vse najkakovostnejše sestavine združene tako, da nas vedno znova presenetijo. Cornelia Schinharl je sodobne italijanske recepte izbrala glede na to, kako hitro lahko pripravimo okusne jedi za vsak dan. Nastala je knjiga receptov za solate pisanih barv, zanimive jedi s testeninami in rižem ter hitro pripravljene mesne jedi. Našli boste tudi mikavne obroke za vsak dan in prefinjeno hrano za sestavljanje jedilnikov. Z recepti boste hitro pričarali slastno jed oziroma kosilo za dva ali za vso družino.

Ponaredki in poneverbe

4.

Založba Mladinska knjiga

Knjiga *Ponaredki in poneverbe* prikazuje največje zgodovinske prevare, ponaredke in poneverbe. V njej avtor Brian Innes opisuje najodmevnejše primere ponarejanja denarja, umetniških del, dokumentov, arheoloških najdb, poneverb identitete in skrivnih dosjejev ter lažnega navajanja znanstvenih in strokovnih dosežkov. Primeri z vsega sveta, od prazgodovine (ko so ponarejali zlate kovance), čudežno preživele Anastazije Romanov, hčere zadnjega ruskega carja, »skrivnih Hitlerjevih dnevnikov« in ponarejanja istovetnosti (ovekovečeno celo v hollywoodskih filmih, npr. Spielbergov film *Ujemi me, če me moreš z Leonardom Di Capriom* iz leta 2002) do sodobnih forenzičnih primerov, od katerih mnogi še vedno begajo strokovnjake na oddelkih za kriminalistiko.

www.modra-energija.si

Modri mislimo na jutri

**ZDAJ LAHKO TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO
PRISPEVA K LEPŠI PRIHODNOSTI!**

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

**Pridružite se skupnosti,
ki aktivno skrbi za zdravo okolje!**

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek
– predstavlja ceno ene skodelice kave.

doplačilo za Modro energijo
0,00417 € na kWh
1 SIT na kWh

 Modra energija
Obnovljivi viri sedanjosti in prihodnosti

hse

Več informacij pri vašem dobavitelju električne energije:

HSE 01 470 41 00

Elektro Ljubljana 01 430 42 70

Elektro Celje 03 420 10 00

Elektro Primorska 05 333 33 50

Elektro Gorenjska 04 208 32 32

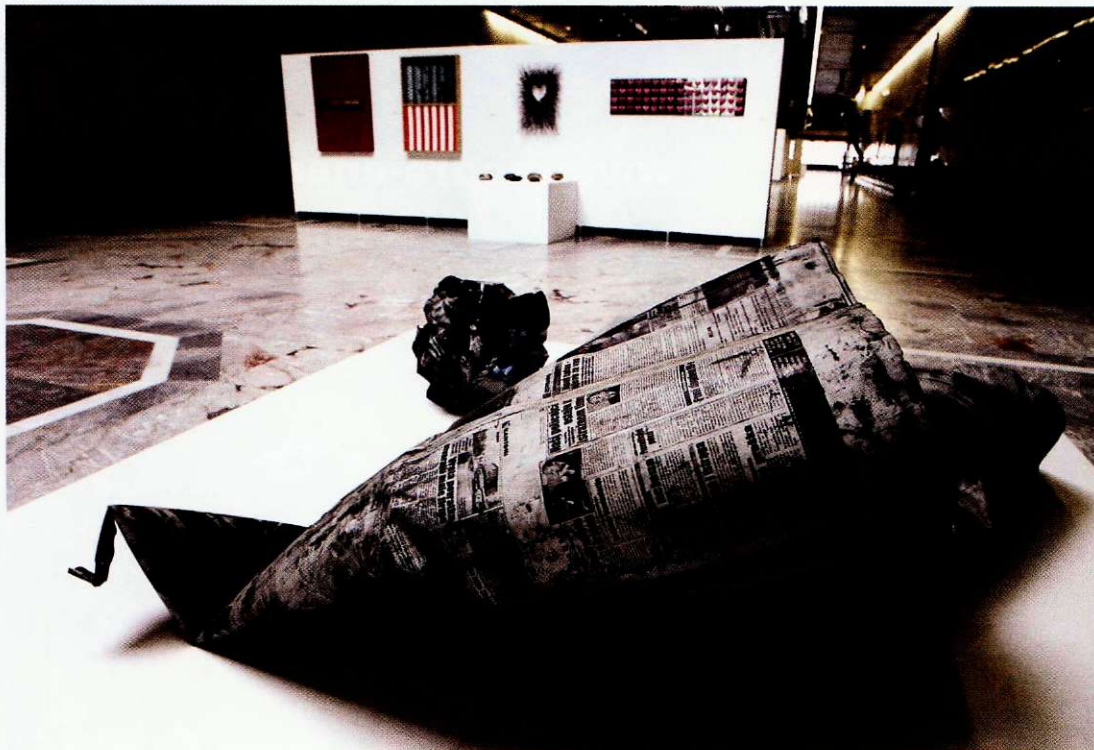
Elektro Maribor 02 220 01 15

Predelano gostuje v Ljubljani

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven, MGLC

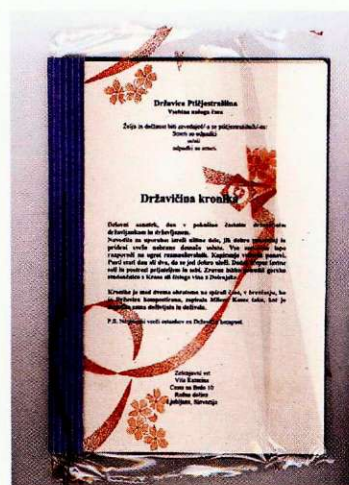
Poleti, se marsikdo rad umakne v kakšno galerijo. V prvem tednu julija se je na primer odprla gostujoča razstava Predelano / Preradjeno / Recycled, razstava Milene Kosec Državica Ptičjestašilna in posthumna razstava del Ljerke Kovač.

Razstava iz Sarajeva je posvečena fenomenu predelanega.

Projekt Predelano / Preradjeno / Recycled, ki so ga 5. julija odprli v veliki sprejemni dvorani Cankarjevega doma, je nastal v okviru mednarodnega festivala Sarajevska zima februarja 2007. Premierno so ga predstavili v sarajevski mestni galeriji Collegium Artisticum, od tedaj pa pod pokroviteljstvom Interevropske potuje po različnih razstaviščih v tujini. Razstava tokrat gostuje pri nas in združuje 114 del 25 umetnikov s širšega območja Sarajeva. Dela, ki so prišla v zasnovano razstavo, je izbrala direktorica Umetniške galerije BIH Meliha Husedžinović. Razstava je v večji meri posvečena fenomenu »predelanega«, ki je v času vojne doživel posebno afirmacijo. Na njej je mogoče opazovati, kako se je neka zamisel razvijala na sarajevski likovni sceni in postala ena od njenih

ta čas najvitalnejših tematik, pa tudi eden najradikalnejših odmikov od tradicionalnega bosensko-hercegoveškega dojemanja umetnosti, kjer je prevladovala konvencionalna kiparska, slikarska in grafična produkcija. Po-

Državica Ptičjestašilna

javljanje reciklaže, redesigna in reinterpretacije materialov, blagovnih znamk, zgodovine, slogov je ne samo obogatilo sodobno bosensko umetnost, temveč jo je tudi aktualiziralo, jo pripeljalo v korak s časom, v katerem je reciklaža ena najlegitimnejših oblik v sodobni umetnosti, je v spremnem besedilu k razstavi, ki bo odprta do 22. julija, zapisala Meliha Husedžinović.

Izbira materialov Liniji predelovanja že uporabljenih materialov je v svetu mogoče slediti od sintetičnega kubizma (kolaži Picassa in Braquea) prek gibanja dada (fotomontaža, ready made, Merzbau), nadrealizma v delih novih realistov, pri predstavnikih arte povera in številnih posameznikih (Rauschenberg, Beuys in drugi). Na bosensko-hercegovski sceni se je prva predelava mate-

riala pojavila v ciklusu Poruka Voje Dimitrijevića v 70. letih. V zdaj razstavljenih eksponatih umetniki prepletajo slikarske in neslikarske snovi, kot so deske, fotografije, risbe, grude barve, rjasti žebliji, šopki sredozemskih rastlin, ogledala in druge snovi. Umetnost danes vse manj operira z izrazom »delovni proces«, namesto tega nastopa z materiali in predmeti, iz katerih delo nastaja. Umetnik izbira predmete, iz katerih nekaj izdelata. Namesto pojma »umetniški izdelek« je v obtoku pojem »umetniško delo«, torej nekaj izdelanega in ustvarjenega, je še v spremnem besedilu zapisala direktorica Umetniške galerije BIH Meliha Husedžinović.

Dve razstavi Razstava Milene Kosec o fiktivni državi, ki je med letoma 1992 in 2000 delovala kot kritika dejanske države in nje-nje delovanja, je bila odprta v Mednarodnem grafičnem likovnem centru (MGLC). Razstava Odprtje Državičnih Arhivov z ironičnimi dogodki opozarja na brezbrizni odnos novih vlad, ki so se dvignile iz socialističnih ruševin, do državljanov. Arhiv Državice Ptičjestašilne ima dve obdobji: Mitsko dobo od 1992 do 2000, ki zajema ustanovitev in delovanje do razpustitve Državice Ptičjestašilne 14. februarja 2000, ter Novo, zgodovinsko dobo od leta 2000 naprej, ki pomeni čas velikih razstav. Odprta bo do 12. avgusta. Na ljubljanskem gradu pa je na ogled še predstavitev ustvarjalnega opusa Ljerke Kovač Male slike, ki je oblikovno vedno sledila lastni vsebinski liniji in v svojih delih razvijala fabulativno pripoved. Razstavljenе so slike malega formata, ki jih poseljujejo »infantilne« figure in so v mešani tehniki akrila in olja na platnu. **D**

Izjemna najdba

Na prazgodovinskem gomilnem grobišču Kapiteljska njiva v Novem mestu je strokovna ekipa Dolenjskega muzeja spet naletela na bogato najdbo. V izredno velikem osrednjem grobu devetindvajsete gomile so odkrili keramično posodje, bronaste in železne predmete iz 7. stoletja pred Kristusom. Ker na tem grobišču iz tega časa doslej niso poznali tako bogatih grobov, gre po sklepanju vodje izkopavanja in arheologa Dolenjskega muzeja Boruta Križa za ugledno osebo in začetnika rodu, kar kaže tudi položaj pokopa. Izkopali so veliko osrednjo grobnico, ki meri skoraj osem kvadratnih metrov in pol. Gre za enega najstarejših grobov gomile 29 z začetka 7. stoletja pr. Kr. Grob je bil bogat, vseboval je sedem lončenih posod, med njimi trebušaste vrče in latvice pa tudi tako imenovano bronasto plavtasto sekiro, dve sulici, tri železne nože, dve šili in več bronastih obročkov. Arheološka izkopavanja na Kapiteljski njivi potekajo skoraj 25 let. Doslej so naleteli na izredne najdbe, ki to prazgodovin-

Dejaven Dolenjski muzej

sko najdišče uvrščajo v sam vrh evropskih prazgodovinskih grobišč starejše železne dobe in med najpomembnejša slovenska arheološka najdišča. Na območju Kapiteljske njive so doslej izkopali več tisoč grobov, ki obsegajo časovni razpon od kasne bronaste dobe prek starejše železne dobe do mlajšeželeznodobnih Kelto. Kot meni Križ, so po grobih ocenah prazgodovinski prebivalci na tem območju pokopavali kar celih tisoč let. V letošnji kampanji so odkrili nekaj čez 40 grobov iz starejše železne dobe in 21 starejših grobov iz pozne bronaste dobe. Med njimi sta bila najpomembnejša grob svečenice z bronastim žezlom in pred dnevi odkriti grob. Posebnost letošnjega izkopavanja je tudi odkritje keramične situle. L. H.

Rudi Potepuški

V Novem mestu je v petek in soboto potekal Rudi Potepuški, 4. festival uličnega gledališča, ki so ga pri novomeški založbi in knjigarni Goga začeli prirejati po zgledu festivalov nekaterih slovenskih mest, predvsem ljubljanske Ane Desetnice. Umetniška voditeljica festivala je bila Sandra Hrovat. Osrednje prizorišče festivala je bil novomeški Glavni trg, ki so mu letos poskušali dati bolj domač videz.

Festival je v petek začel španski ulični cirkus Plazidos Domingos, ki je z uličnim cirkusom Rolabo-

la pred kratkim sodeloval na ljubljanski Ani Desetnici. Gledalci so lahko spremljali žongliranje, akrobatiko in igro ravnotežja. V soboto je Burekteater s šestdeset let starimi češkimi marionetnimi lutkami odigral predstavo za otroke O čarovnici Hudibabi, vzporedno pa je na Glavnem trgu ves dan potekala urbana inštalacija, s katero je novomeški Studio Pašteta trg spremenil v miren in sproščujoč bivalni prostor oziroma dnevno sobo, v kateri je potekalo branje s poudarkom na avtorjih založbe Goga.

Nato sta ljubljanski umetnici Jana Flego in Katarina Petrov predstavili svoj novi projekt Posvojite umetnika – Adopt An Artist!. Festival je ob 20. uri sklenila predstava Grad teatra Slovenija, od kod lepote tvoje, ki se je pošalila na račun nacionalnih in drugačnih predsodkov ter iskanja sreče. L. H.

Jana Flego in Katarina Petrov

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 12. 7. 2007

18.30 **Ljubljanski grad:** Lutkovno gledališče Marionete Arad (Romunija): Snežna kraljica – marionetno-lutkovna predstava

21.00 **Križanke:** Glasba iz Umazanega plesa (Velika Britanija) – muzikal

21.00 **Mestni muzej:** Uroš Perić & The Bluenote trio: A Tribute to Ray Charles – džez

PETEK, 13. 7. 2007

Mestni muzej: Poletni koncerti v atriju Mestnega muzeja Ljubljana

19.00 **Leseni most (Ljubljana):** Intimne vzporednice – plesno-glasbena predstava

21.30 **Ljubljanski grad:** Življenje drugih, film. Le pet let pred padcem berlinskega zidu spremljamo zadnje vzdihljaje represivnega sistema v Vzhodni Nemčiji, kjer nihče ni varen pred zloglasno obveščevalno policijo Stasi. Film je evropska filmska akademija nagradila v kategorijah najboljšega filma, igralca in scenarija, prejel pa je tudi oskarja najboljši tujejezični film.

SOBOTA, 14. 7. 2007

10.00 **Pred Gruberjevo palačo:** Gruberjev cirkus – ustvarjalna delavnica

21.00 **Ljubljanski grad:** Zvezda Kebab, film

NEDELJA, 15. 7. 2007

09.30 **Ljubljanski grad:** Vitezi Vojvodine Kranjske: Paževska šola – ustvarjalne delavnice

21.00 **Glavna tržnica:** Koncert ob Bibličnem festivalu – klasična glasba

21.00 **Ljubljanski grad:** Zadnji škotski kralj, film

PONEDELJEK, 16. 7. 2007

11.00 **Prirodoslovni muzej Slovenije:** Dinodan – ustvarjalna delavnica za otroke

21.00 **Atrij ZRC SAZU:** Kvartet Čajkovski (Rusija) – klasična glasba. Lev Maslovsky, violina, Zakhar Malmkhov, violina, Sergej Baturin, viola, Kirill Rodin, violončelo.

TOREK, 17. 7. 2007

11.00 **Prirodoslovni muzej Slovenije:** Bruhajoči vulkan – ustvarjalna delavnica za otroke

20.00 **Stolnica:** Deški pevski zbor M. I. Glinka iz St. Peterburga (Rusija) – klasična glasba

21.00 **Cankarjev dom:** Litovska državna opera in balet: Aida (Giuseppe Verdi) – opera

SREDA, 18. 7. 2007

11.00 **Prirodoslovni muzej Slovenije:** Raziščimo park – ustvarjalna delavnica za otroke

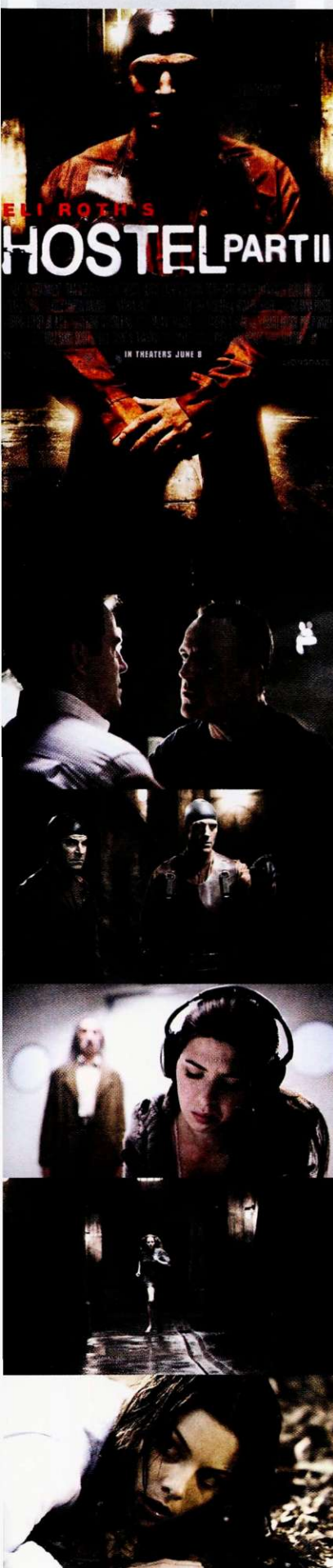
21.30 **Ljubljanski grad:** Insajder, film. Premeteni zločinec Russell (Clive Owen) poskuša izpeljati popoln rop, odločni detektiv Keith (Denzel Washington) pa mu namerava to preprečiti.

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Srhljiva pot

Monika Maljevič

V drugem delu temačnega prikaza izprijenih koticov človeške duše spoznamo tri mlade Američanke, ki študirajo umetnost v Rimu in si želijo ogledati Slovaško.

Na poti spoznajo lepo Axelle in ta jih povabi na nepozaben dopust na Slovaško. Kamlu po prihodu v obljubljeni kraj pa prijateljice ugotovijo, da so padle v past krute organizacije, ki za primerno plačilo omogoča svojim strankam z vsega sveta sadistično izživljanje nad nedolžnimi žrtvami. Toda dekleta se ne zavedajo, da je nerazumno izživljanje šele uvod v največje peklenke muke.

Pred letom dni je scenarist in režiser Eli Roth prestrašil filmsko občinstvo s Krvavim hostlom, ki se je povzpela na lestvico najbolj gledanih filmov. Letos nas Roth popelje tja, kjer se je vse začelo, v najtemnejše koticke človeškega uma.

V Krvavem hostlu 2 se tri mlade Američanke, namenjene v Rim, odločijo sprejeti povabilo prelestne Evropejke, naj se ji za konec tedna pridružijo v eksotičnih naravnih toplicah. Zagotavlja jim, da se bodo spočile in poglobile prijateljstvo.

Bodo dekleta našle zeleno oazo? Ali pa bodo postale žrtve avkcije, šahovske figure v fantazijah sprijenih privilegirancev z vsega sveta, ki skrivaj uresničujejo najbolj nagnusne želje?

Krvavi hostel, drugič S Krvavim hostlom si je Eli Roth še povečal ugled svojstvenega filmarja, ki si ga je prislužil s prvencem *Cabin Fever*. V Krvavem hostlu 2 Roth vabi oboževalce, da se še enkrat podajo na srhljivo pot, kjer imajo zatajevene potrebe – ko jih enkrat spustimo na svobodo – srhljive posledice.

S *Krvavim hostlom* iz leta 2006 je scenarist in režiser Eli Roth izmenično navduševal in strašil občinstvo po svetu z grozljivo in napeto zgodbo o slovaškem mladinskem hostlu, ki je bil dejansko sadistično igrišče za bogato

Hostel: Part II

Režija: Eli Roth

Scenarij: Eli Roth

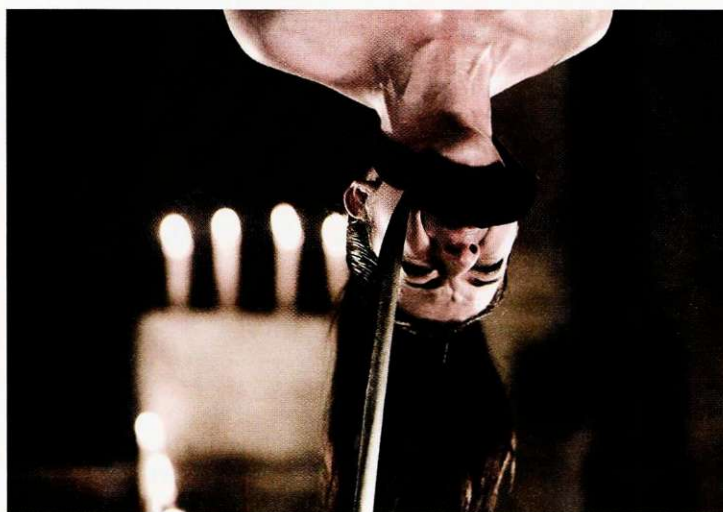
Produkcija: Boaz Yakin, Scott Spiegel, Quentin Tarantino

Igrajo: Lauren German, Roger Bart, Heather Matarazzo, Bijou

Phillips, Richard Burgi, Vera Jordanova, Jay Hernandez, Jordan Ladd

Premiera: 12. 7. 2007

Distribucija: Continental Film

klientelo z vsega sveta. Pripoved, ob kateri je gledalce zvijalo v železnicu, bodo so tri mlade ameriške popotnike, ki jih prodajo krvooločnežem, mučili in ubili iz čistega užitka, je postala mednarodna uspešnica. V prvem vikendu predvajanja je v ZDA prislužila 20 milijonov dolarjev in se povzpela na prvo mesto. Zdaj se Roth vrača na prizorišče s *Krvavim hostlom 2* in nam razkrije novo poglavje srhljive odisejane.

V nasprotju z večino nadaljevanj se s *Krvavim hostlom 2* vrača celotna ekipa prvega dela, tudi producenti. Čeprav je nepričakovani uspeh Krvavega hostla Rotu praktično omogočil, da bo poveljeval nadaljevanju, je bil zaradi tega pod velikim pritiskom, kako posneti nadaljevanje, da bi bilo

vsaj tako dobro, če ne boljše kot napeti izvornik. »Vedel sem, da moram povečati napetost,« pravi Roth. »Eden od načinov, da mi je to uspelo, je bil, da so bilitrije osrednji liki mlada dekleta. Ženske v nevarnosti, ki jih je strah, so eden od stebrov žanra. V tem scenariju dekleta potujejo po Evropi in so ranljivejša kot fanta iz prvega dela. Zaradi tega je tudi občinstvo v večji napetosti.

V človeški naravi, v vsakem od nas, je nekaj temačnega, to je potreba, da bi kontrolirali ali prizadeli drugega človeka,« pravi Roth. »Večina ljudi ima to potrebo pod nadzorom, nekateri pa ne in jo morajo nekako izživeti. Grozljivo je, da ima vsak to v sebi. Vsak ima plat, ki želi kontrolirati ali zlorabiti drugega človeka.« **D**

Večer lahko med počitnicami kupite tudi na prodajnih mestih hrvaške Istre, Kvarnerja, Dalmacije in otokov.

Časnik, ki te potegne vase.

VEČER

Šminka

Miha Dovč, foto: Matej Mihinjač, oba SAGA Institute

Volkswagen crossgolf 1,9 TDI

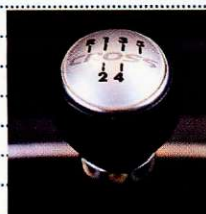

Razmišljam, od kod in kdaj je evropski in s tem tudi slovenski avtomobilistični trg začel hlatasti za terenci. Avtomobilске tovarne so temu trgu rade volje ustregle s plasiranjem terencev, t. i. SUV-ov (vozil za prosti čas) in 'vozil terenskega videza'. V slednji kategorijo prištevamo crossgolfa. Če se je že običajni golf pri nas dobro prijel, ni šment, da se ne bi še 'kvazi' terenski.

Ni terenec Da crossgolf ni terensko vozilo, boste ugotovili, šele ko boste pogledali v tovarniške specifikacije in ugotovili, da je pogon

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	VOLKSWAGEN CROSS GOLF 1,9 TDI
vrsta motorja	turbodizelski, štirivaljni, vrstni, 2 ventila na valj
prostornina v ccm	1.896
moč v kW (KM) pri vrt./min	77 (105) pri 4.000
največji navor v Nm pri vrt./min	250 pri 1.900
menjalnik	ročni, petstopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4.233 x 1.776 x 1.651
medosna razdalja v mm	2.578
prtljažnik v litrih	395 – 1.450
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1.395 (605)
največja hitrost v km/h	183
pospešek 0-100 km/h v s	11,7
poraba (po normah EU) v l/100 km	7,1/4,8/5,6
poraba na testu v l/100 km	7,2
cena vozila v EUR	24.304

tega vozila speljan le k prednjemu kolesnemu paru. Razočaranje? Malenkostno. Definicija crossgolfa se torej glasi: »Golf plus, okiten s kozmetičnimi dodatki, ki pritičejo terenskim vozilom.« Zaščita motorja, blatnikov, spremenjeni odbijači ter še nekaj kozmetičnih dodatkov vas bodo stali dva tisoč evrov in nekaj drobiža več od primerljivega golfa plus. Ali razlika v ceni odtehta zavist pri sosedih, pa je stvar presoje vsakega posameznika, ki se odloča med omenjenima voziloma. Da gre za vozilo iz družine golf, jasno izdaja le napis na boku vozila, sicer pa pušča dvom. 'Križanec' med touaregom in golfom

želi vztrajati v ravni smeri, vendar elektronski program ASR deloma omili nastali položaj. Povzetek: z golfom se v ovinek lahko hitreje pripeljete, kot vam to dovoli vaša druga (lepša?) polovica. Nekaj zaslug gre tudi čvrstemu podvozju, ki pa mu, čeprav je trdo, uspe absorbirati večino neravnin na cestišču. Pod motornim pokrovom golf skriva vsem dobro znani in preizkušeni štirivaljni turbodizelski agregat. Čeprav gre za najšibkejši agregat, ki si ga je sploh mogoče omisliti v crossgolfu, avtomobil ne deluje podhranjeno in z njim še zdaleč ne boste delali prometnih zamaškov. Vseeno pa bi prav prišlo kakih par 'konjičkov' več. Ob vžigu se oglasi s svojim značilnim, robatim zvokom, in tudi ko se ogreje na delovno temperaturo, še vedno ni med najtišjimi. So mu pa zato že serijsko pritaknili filter trdnih delcev, saj so pri VW tudi okoljsko ozaveščeni. Agregat se oddolži z zmerno nizko porabo goriva, ki bi lahko bila še nižja, če bi menjalnik imel še šesto prestavo, kar bi pomenilo, da bo poraba pri vožnji po avtocestah še nižja od namerjenih dobrih 7 litrov plinskega olja.

Punce vedo, da kakovostna ličila niso poceni. Če želiš izstopati med sebi enakimi (golfi), je treba še globlje seči v žep. Obracanje glav in kazanje s prsti vas nikakor ne sme presenetiti. Pri Volkswagenu so se po drugi generaciji golfa (takrat se je imenoval crosscountry) spet odločili, da naredijo terenskega golfa, čeprav tokrat z nič kaj terenskimi zmogljivostmi. Za le-te pa bo treba poseči po touregu ali prihajajočem tiguanu. **D**

Varen in dovolj zmogljiv Tudi vozne lastnosti se bistveno ne razlikujejo od običajnega golfa plus. Kljub malenkostno večji oddaljenosti od tal ni zaznati nobenega izrazitejšega nagibanja karoserije. Ob hitrih vstopih v ovinke nos

Novica

FIAT 500 Po spektakularni predstavitvi v domačem Torinu je fiat 500 končno tudi zares zapeljal na ceste. V velikem slogu, čeprav gre za zelo majhen avtomobil (dolga je le 3,55 metra). Kar 50 let po prav tako spektakularni predstavitvi za tiste čase je legendarni in zelo uspešni Fiatov malček dobil duhovnega naslednika, ki po izvirniku posnema večino oblikovalskih idej. Privlačnosti mu tako nikakor ne manjka, morda bo nostalgike zmotilo le dejstvo, da je sedaj zasnova povsem klasična, kar pomeni pogon in motor spredaj. Posledica varčevanja pač, saj je takšna izdelava danes cenejša, predvsem ker sloni na platformi pande, ki jo že izdelujejo na Poljskem, kjer sedaj nastaja še 500 oziroma cinquecento. Na leto bodo izdelali 120.000 malčkov, po katerih je že sedaj izjemno povpraševanje, zato si slovenski uvoznik zelo prizadeva, da bi jih vsaj 50 že letos pripeljalo tudi k nam. Tokrat

ne posega toliko v množični trg, čeprav količine niso majhne, temveč bolj v segment avtomobilov za življenjski slog. Temu primerena je seveda tudi cena. V Italiji bo osnovna različica z 1,2-litrskim bencinskim motorjem (51 kW/69 KM) stala 10.500 evrov, vendar bo kupec dobil že cel kup serijske opreme, ki bo hkrati pomagala tako majhnemu avtomobilu kot prvemu doseči pet varnostnih zvezdic pri preizkusnih trkih. Na voljo bosta še močnejša motorja; bencinski z 1,4 litra in 73 kW (100 KM) in prvič turbodizelski 1,3 16V multijet s 55 kW (75 KM), vsi pa zadovoljujejo stroge norme o čistosti izpuha Euro5. Pri Fiatu pravijo, da z novim 500 znamka doživlja pravi preporod, čemur ob samozavesti na predstavitvi in privlačnosti novega malčka nikakor ne moremo oporekati.

Izredno tanek GPS GARMIN navigator

Če prvič kupujete navigacijo ali enostavno cenite enostavnost in stil za dobro ceno, je Garmin nüvi 200 serija navigatorjev vaša prava izbira.

Za več informacij obiščite: www.garmin.si

Na vse naprave lahko nanesite slovenske menije in govorno vodje.

Na nüvi 200 serijo lahko naložite tudi podrobno cestno karto Slovenije, Hrvaške in Bosne - AdriaRoute.

NAVTEQ
ON BOARD

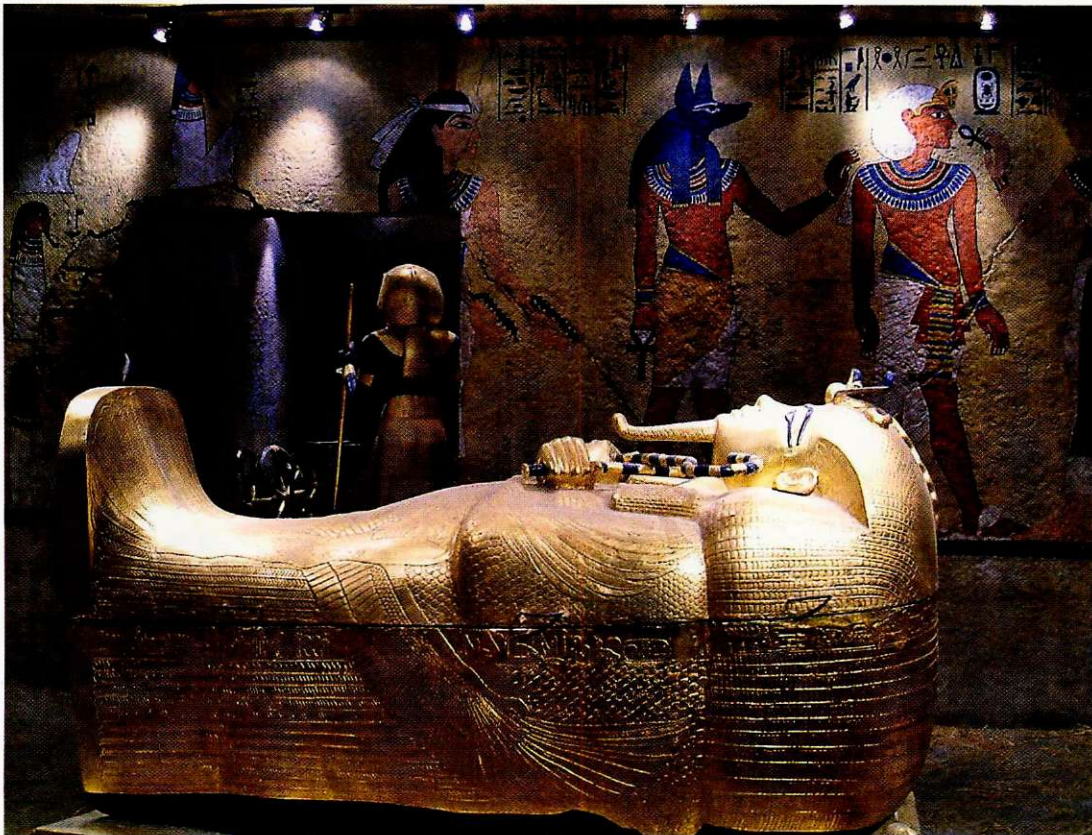
GARMIN

Prekletstvo mladega faraona

Aleš Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Ameriški egiptologi so nedavno identificirali 3.000 let staro mumijo ene najslavnejših in najvplivnejših egipčanskih vladaric. Odkritje so že označili kot največje arheološko odkritje v Egiptu po odkritju grobnice kralja Tutankamona leta 1922.

Da mumija res pripada omenjeni vladarici, so arheologi odkrili s pomočjo zoba, ki so ga našli že pred časom in na katerem je napisano ime Hačepsut. Omenjeni zob se namreč natanko prilega škrbini v čeljusti najdene mumije, prav tako pa se njegova DNK ujema z DNK mumije. Arheologi tako upajo, da jim bo identifikacija mumije, ki je več stoletij skrivala svojo identiteto, razkrila pomembne informacije o njeni smrti in kasnejšem izginotju.

Hapčesut je danes znana kot edini vladar ženskega spola v starem Egiptu, ki je bil hkrati tudi faraon. V ta namen se je tudi oblačila kot moški in nosila umetno moško brado. Vladala je 18. egipčanski dinastiji 15. stole-

tju pred našim štetjem in je imela nasilnega pastorka Tutmozisa III. Bila naj bi vplivnejša od obeh svojih naslednic, Kleopatre in Nefretete, vendar je bilo po njeni smrti njeno ime odstranjeno iz večjega dela zapisov. Strokovnjaki menijo, da je bilo to delo njenega maščevalnega pastorka, ki je večino življenja živel v njeni senci in je na ta način želel zabrisati vsako sled za njo.

Raj za lovce na zaklade Egipt je za arheologe, pravijo jim tudi egiptologi, že od nekdaj eno najbogatejših in najzanimivejših območij za arheološka izkopavanja.

Alabastrna posoda s Tutankamonovimi notranjimi organi.

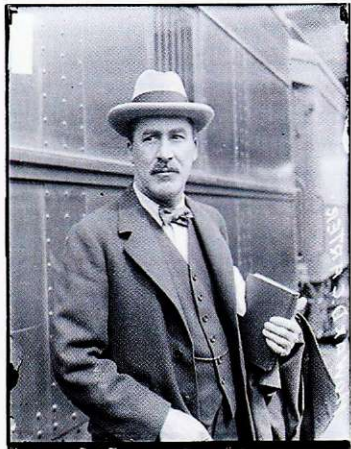
Najzanimivejše območje je zagotovo t. i. Dolina kraljev, ki leži v Zahodnem tebanskem gorovju, na levem bregu Nila, nekaj deset kilometrov od današnjega mesta Luksor. Za starodavne Egipčane je bil to kraj, kamor zahaja sonce in kjer se začneja nov svet, zato so na tistem kraju začeli pokopavati svoje najvidnejše predstavnike. Strokovnjaki ocenjujejo, da je

bilo v dolini pokopanih okoli 60 kraljev predvsem iz 18. in 20. dinastije. Njihove grobnice so bile večinoma izklesane od 100 do 200 metrov globoko v skalovje, njihova posebnost pa je bila, da niso bile združene s templjem, kot je bil to običaj pri starejših, ampak je tempelj stal nekje drugje, nanj pa je nakazovala samo os grobnice. Takšen varnostni ukrep pa očitno ni bil dovolj, da bi preprečil ropanje grobnic. Večina jih je bila namreč izropana že takoj po koncu 18. dinastije, do današnjih dni pa so nedotaknjene ostale le redke. Ena takšnih je bila grobnica kralja Tutankamona. Tutankamon je bil mlad, dokaj nepomemben kralj, ki je Egipt vodil vsega devet let, umrl pa je pri komaj 18 letih. Njegovo grobnico je leta 1922 odkrila ekspedicija, ki jo je vodil Anglež Howard Carter, za to pa je porabila kar 15 let. Carter je namreč po nekaterih drugih grobnicah sklepal, da Tutankamonova grobnica leži nekje v Dolini kraljev, vendar ni natančno vedel kje. Zaradi tega se je lotil kopanja na tistih krajih, kjer raziskovalci do takrat še niso kopali, vendar uspeha ni bilo. Ko niti po več letih kopanja ni odkril ničesar, ga je 14. leto kopanja njegov mecen lord Carnarvon poklical k sebi in mu dejal, da je to njegova zadnja sezona raziskovanja. Carter ga je prosil, naj mu omogoči samo še eno leto, češ da bo grobnico zagotovo našel. Carnarvon je popustil, vendar je bil trdno odločen, da bo to res zadnja sezona. Kmalu po tem je ekipa kopala na kraju, ki je do takrat zaradi prehodov turistov ostal še nedotaknjen. K ekipi je prispel mlajši deček in ji prinesel vodo. Ko je v tla naredil luknjo, da bi vrči na tleh bolje stali, je pri tem naletel na stopnico. Kopal je

naprej in naletel še na drugo. Odhitel je po Carterja, ta pa je takoj vedel, da je nekaj odkril. Ekipa je sledila stopnicam in prišla do vhoda v grobnico. Ker je bil ta še vedno zaprt, so vedeli, da je grobnica nedotaknjena. Carter je poln pričakovanj izvrtal manjšo luknjo v vrata in s svečo posvetil v notranjost. Tisto, kar je videl, je poplačalo vsa leta iskanja. V prostoru je bil namreč pravi zaklad – pozlačene skrinje, mize, pručke, zlati kelih, zapestnice in vse drugo, kar naj bi mladi kralj potreboval v posmrtnem življenju. V naslednjih treh letih, kolikor je trajal popis, je skupina našla okoli 3.500 različnih predmetov. Najdragocenejši med njimi je bil seveda sarkofag, ki je ležal v sosednjem prostoru. Sestavljen je bil iz treh sarkofagov, ki so ležali

Arheolog Howard Carter

drug v drugem. Prva dva sta bila pozlačena, tretji pa je bil iz čiste-ga zlata. V njem je ležalo truplo mladega faraona.

Zarote ni bilo Faraonovo truplo je predstavljalo eno pomembnejših arheoloških odkritij v prejšnjem stoletju, zato je bilo v naslednjih desetletjih seveda deležno številnih preučevanj znanstvenikov. Ker so strokovnjaki pri rentgenskem pregledu trupla na zatilju v lobanji odkrili manjšo luknjo, so okoli tega začele nastajati različne teorije o njegovi smrti. Nekateri so menili, da je bil žrtev spletke svojih naslednikov in je bil umorjen, drugi, da je bil zastrupljen, in podobno. Uganjbanja je šele pred časom dokončno odpravila najnovejša rentgen-

ska naprava. Znanstveniki, ki so analizirali njene posnetke, so namreč ugotovili, da luknja, ki jo ima Tutankamon na zatilju, ni nastala zaradi vboda ali česa podobnega, ampak so jo naredili pri balzamiranju. Teorija zarote je padla v vodo, torej je bilo treba poiskati pravi razlog. Sreča se je znanstvenikom nasmehnila pri pregledu Tutankamonovih nog. Odkrili so, da je ena od kosti, natančneje leva pogačica, popolnoma zlomljena in da je poškodba nastala še pred balzamiranjem. Nadaljnje preiskave so pokazale, da je imel Tutankamon (najverjetneje zaradi padca pri lovu, ki ga je oboževal) odprt zlom, da se je okoli njega razvilo hudo vnetje, in ker takrat še ni bilo antibiotikov, je bil to zelo verjeten vzrok smrti.

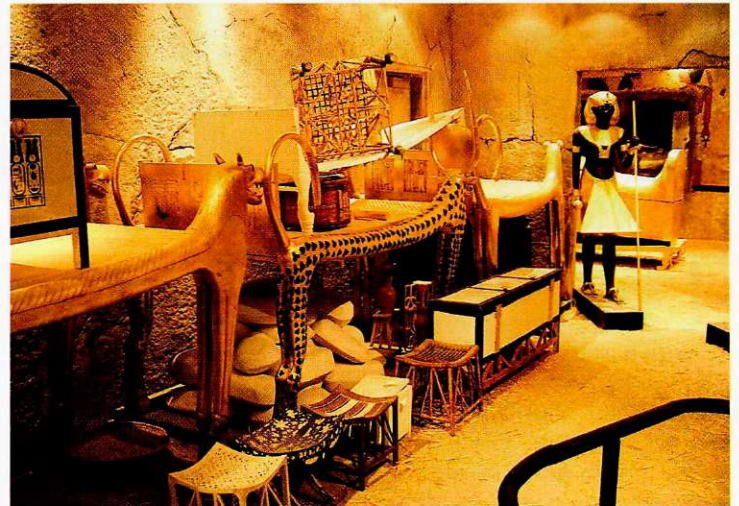
Mit ali dejstvo? Če so torej ugibanja o tem, kako je umrl Tutankamon, zdaj dokončno pojasnjena, pa slednjega ne bi mogli reči za dogodke neposredno po tistem, ko so Carter in njegova ekipa odprli njegovo grobnico. V naslednjih tednih in mesecih je namreč v dokaj nepojasnjenih okoliščinah umrlo več članov Carterjeve ekipe. Tako je le nekaj minut po tem, ko so delavci odkrili prvo stopnico v grobnico, kobra požrla Carterjevega kanarčka, ki si ga je kupil na začetku sezone, da bi mu prinašal srečo. Dva meseca pozneje je hitre smrti umrl lord Carnarvon. Kmalu za njim je v hotelu Continental umrl eden izmed vodilnih članov odprave, ameriški arheolog Arthur Mace, sledile pa so še druge smrti. V šestih letih po odkritju grobnice je tako umrlo dvanajst ljudi, ki so bili kakor koli povezani z njenim odkritjem. Vse to je bilo seveda dovolj, da so se razvile različne teorije o tem, kaj naj bi povzročilo njihovo smrt. Najvraževernejši so razvili teorijo o faraonovem prekletstvu. To naj bi grozilo vsem, ki so si upali vstopiti v grobnico. Na drugi strani so znanstveniki poskušali poiskati znanstveno razložljiv vzrok. Med vsemi teorijami, ki so se ob tem razvile, se zdi še najverjetnejša teorija novinarja Philippa Vanderburga. Vanderburg, ki je vrsto let preučeval legendo o faraonovem

Dolina kraljev je najbogatejše egiptovsko arheološko najdišče.

Tutankamonova maska iz čistega zlata v muzeju v Kairu

Dragocenosti, na katere je Carter naletel v grobnici

prekletstvu, je ugotovil, da se v zaprtih prostorih, kjer zrak ne more krožiti, razvije posebna vrsta bakterije, ki pri ljudeh lahko povzroči oslabitev organizma in hitro smrt, simptomi pa spominjajo na nenadno pljučnico in zastрупitev krvi. Zanimivo pri tem je, da so vsaj štirje člani Carterjeve ekipe umrli za podobnimi simptomi in

da so to vrsto bakterije res našli v nekaterih grobnicah, med njimi v Tutankamonovi.

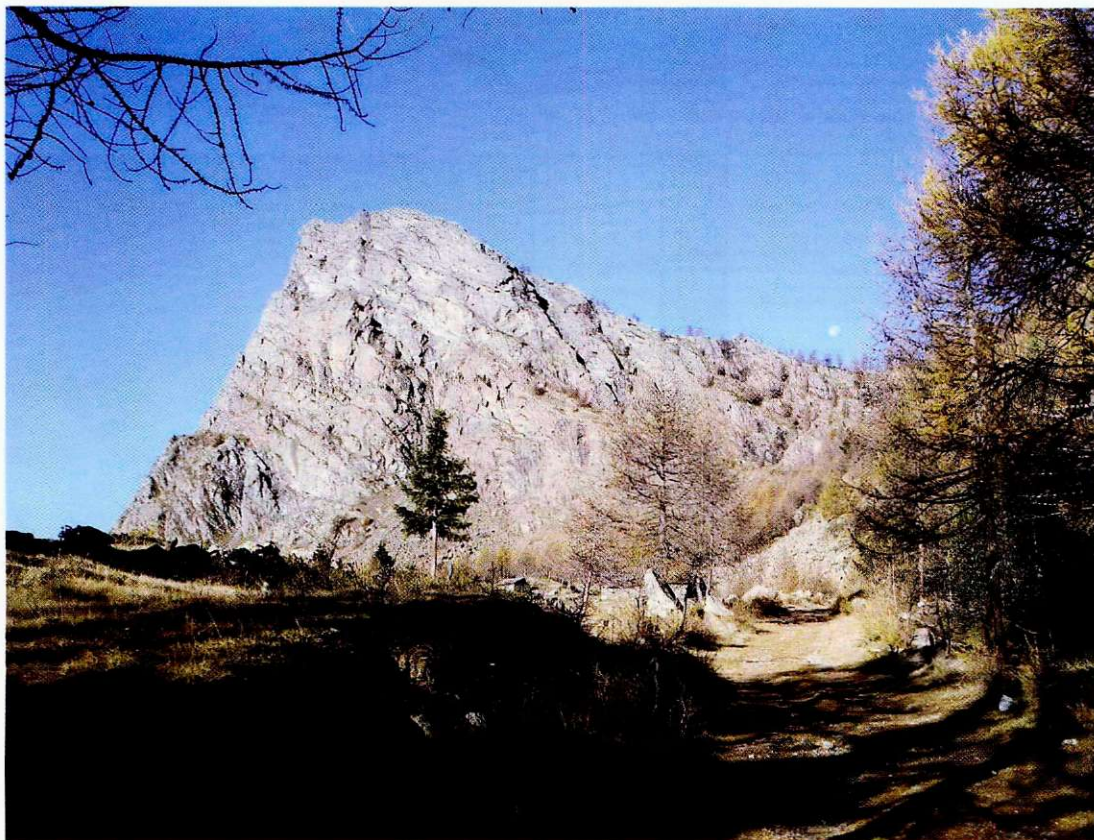
Prekletstvo Tutankamona ima tako povsem znanstveno razložljivo ozadje, ki pa seveda ni tako vznemirljivo kot mit o prekletstvu, zato bo slednji najverjetneje še naprej burkal marsikatero domišljijo. **D**

Znajdi se sam

Kristijan Stranščak, foto: arhiv Demokracije

Ekipe se na pustolovskih tekmovanjih, kot je npr. Adventure Race, ki združuje različne discipline, po terenu premikajo s pomočjo zemljevida in kompasa v vseh vremenskih razmerah.

Tekmovalce na takšnih tekmovanjih odlikuje timski duh, vzdržljivost, osredotočenost in vztrajnost.

Pustolovsko tekmovanje Adventure Race oz. pustolovsko tekmovanje je šport, ki združuje različne discipline, in to na precej daljših razdaljah, kot je to pri drugih športih. Adven-

ture Race je preizkus psihične in fizične vzdržljivosti. Je skupinska aktivnost. Je gibanje v naravi. Je kombinacija teka v naravi, gorskega kolesarstva, kajakaštva, navigacije, spuščanja in vzpenjanja po vrveh. Ekipo sestavlja od 2 do 5 tekmovalcev, med njimi pa mora biti vsaj ena oseba nasprotnega spola. Če kje, potem na pusto-

lovskih tekmah velja pravilo: Ekipa je močna toliko, kolikor je močan njen najšibkejši član.« Timsko delo je pogoj za uspešen nastop na takšnem tekmovanju. Poleg tega pa še psihična in fizična pripravljenost ter pravilno načrtovanje opreme, hrane, predvsem pa spanja. Tekmovanje poteka nepretrgano od nekaj ur do nekaj dni. Brez počitka.

Vsega se ne da predvideti.

Ekipa mora biti enotna.

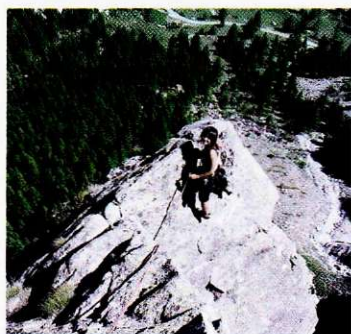
Ekipni duh je najpomembnejši.

Ekipa se sama odloča, kdaj, kje in koliko bo spala. Ekipe se na takšnih tekmovanjih po terenu premikajo s pomočjo zemljevida in kompasa. Po različnih terenih in v vseh vremenskih razmerah. Tekmovalce na takšnih tekmovanjih odlikuje timski duh, vzdržljivost, osredotočenost in vztrajnost. Pomemben del tekmovanja je tudi narava. Tekma poteka predvsem v divjini, v naravi, kjer je ponavadi zelo malo ljudi. Tekme so usmerjene v ohranjanje narave. Skrb za ohranjanje narave in človeške prvobitnosti ni le del marketinga, ampak način tekmovanja in način življenja.

Davni začetki Zgodovina vztrajnostnih tekmovanj se je začela davnega leta 1968, ko je bil prvič organiziran mednarodni gorski maraton Karrimor. Dvočlanske ekipe so morale z vso potrebno in obvezno opremo s tekom premagati več kot 80 kilometrov čez hribe in doline. Naslednja pomembna točka tega tekmovanja je bil leta 1980 Alpine Ironman, ki je bil nekakšen novozelandski odgovor na bolj znani havajski triatlon Ironman, le da je Alpine Ironman imel različne discipline. Vseboval je veslanje, tek na smučeh in tek. Prav ta tekma je bila podlaga za prvo pravo pustolovsko tekmo Coast2Coast. Nekako hkrati se je razvijala tudi kanadska tekma Alaska Mountain Wilderness Classic. Slednja je bila že napornejša, saj so tekmovalci morali v šestih dneh premagati 150 milj brez pomoči zunanjege dela ekipe ali spremljevalcev! Kje drugje kot na Novi Zelandiji je leta 1989 Gerald Fusil prvič v zgodovini organiziral Raid Gauloises, na katere temeljih še danes obstaja eno izmed tekmovanj, ki se ga mora udeležiti vsak ljubitelj

pustolovskih tekmovanj Southern Travers. Vrhunec pustolovskih tekmovanj je ta šport gotovo doživel z epskim EcoChallengem ki je tako marketinško kot organizacijsko vrhunsko zasnovan projekt Marka Brunetta in Discovery Chanella. Ta šport je našel navdušence po vsem svetu predvsem s precejšnjo podporo največjih športnih proizvajalcev. Skoraj

Plezalni odsek poti

vsaka država ima podobno tekmovanje, med njimi pa jih je nekaj (Ecomotion, Primal Quest, Explore Sweden), ki se potegujejo za najboljšega. Tudi Slovenci imamo svoje tekmovanje.

Tekme tudi pri nas Prva slovenska tekma je bila leta 2003 pod vodstvom Petra Vrčkovnika. Poimenovali so jo preprosto, vendar s prepoznavnim imenom Adventure Race Slovenia. Tako je junija 2003 250-kilometrsko progo premagovalo 28 mešanih ekip, od tega kar enajst tujih, kar je bil zelo lep uspeh. Na cilj je prišlo le 5 ekip, vendar to sploh ni bilo pomembno. Pomembno je predvsem to, da so Slovenci dokazali, da lahko organizirajo tekmovanje na najvišji ravni in da lahko

vsako leto omogočijo edinstveno športno preizkušnjo udeležencem z vsega sveta. Poleg Adventure Race Slovenia, ki je najdaljša, so tradicionalne tekme postale tudi mestne avanture v Velenju in Mariboru ter sprinterska tekma v Bohinju. Že leta 2008 se bosta vsem omenjenim pridružila še mestna avantura v Ljubljani in zimska v Logarski dolini.

Slovenski avanturisti V vsem tem času se niso razvijala le tekmovanja, ampak so se razvijale tudi slovenske ekipe. Omeniti velja prvo slovensko ekipo, ki se je udeležila pustolovskih tekmovanj, ekipo Svizci. Člani premierne ekipe so bili Marko Razinger, Peter Vrčkovnik, Andrej Bračič in Nataša Draksler. Leta 2001 so se udeležili tekme na Hrvaškem. Preizkušnje niso končali, vendar to sploh ni pomembno, pomembno je, da je bil storjen prvi korak in da so se takih tekem začele udeleževati tudi druge ekipe. Omeniti velja ekipo Adventureteam, ki je sposobna udejstvovanja na najmočnejših tekmovanjih. Uspelo se ji je uvrstiti na svetovno prvenstvo The Raid, ki je leta 2006 potekalo v Kanadi. Ekipe, ki jo sestavljajo Rajko Kračun, Matjež Slapničar, Andreja Jagodic in Tilen Potočnik, je uspelo premagati vseh 800 kilometrov dolgo progo in zasesti odlično 15. mesto. Zmagali so tudi na Adventure Race Slovenia 2007.

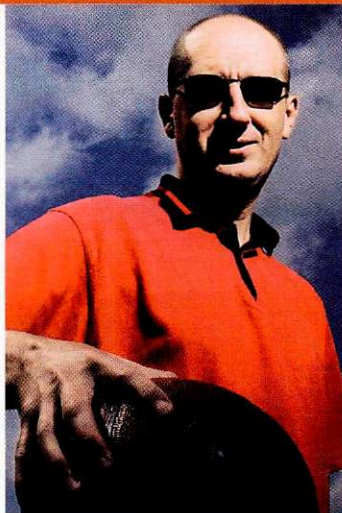
Kot kaže, je ta šport pri nas v vzponu, imamo čedalje več tekem, čedalje več športnikov, željnih avantur, vse pa družijo edinstvena stvar – ljubezen do neokrnjene narave. **D**

FEDERER OSTAJA KRALJ Zadnji dan grand slama na sveti angleški travi je postregel s spektaklom na osrednjem igrišču, kjer je Roger Federer v finalu ugnal Rafaela Nadala ter se petič zapored povzpел na angleški prestol.

SLOVENIJI DVE MEDALJI Slovenija je na EP v gorskih tekih v Cauteretsu v Franciji osvojila dve medalji. Lucija Krkoč je na 4-kilometrski progi osvojila zlato kolajno, skupaj s Katjo Kosmatin pa je bila še bronasta v ekipah.

Veselite se do igre

Esad Babačić

Latino ritmi so zelo pogosti v zakotnih delih Brooklyna, ki je nekakšno kozmopolitsko zavetje neusmiljenega New Yorka.

V teh dneh je čutiti poseben utrip, saj se v četrtnih, naseljenih z južnoameriškim življenjem, čuti nogometna mrzlica. Seveda je odnos do nogometa tu precej drugačen kot v Evropi, kjer je ta šport dejansko najpomembnejša postranska zadeva na svetu. Prav zdaj je v ospredju baseball, ki je tu veliko več kot šport. Ljudje so popolnoma nori na svoje idole, ki s kiji odbijajo dirigirane žogice in jih pošiljajo daleč na tribune, kjer jih navijači lovijo, kot da bi bili tudi sami vpleteni v igro. Zares neverjetno je, s kakšno mero radosti in tipične ameriške infantilnosti se veselijo vsake dobre žogice, ki prileti v njihovo bližino. Človeka preprosto potegne v igro, pa čeprav je vse skupaj precej bizarno. Toda to je pač Amerika, kakršno je težko videti z razdalje. Ko si enkrat tu, ti je precej bolj jasno, zakaj so ti ljudje tako sproščeni, ko gre za družabne igrice. Zelo sproščeni pa so tudi udeleženci Copa America, ki so očitno pozabili, da je dobra obramba temelj za dosego zelenega rezultata. Toliko zadetkov v četrtfinalu ameriškega nogometnega prvenstva skorajda nismo pričakovali, pa čeprav gre za delno eksotična moštva. Dejstvo je, da predvsem južnoameriška moštva že dolgo ne sodijo med reprezentance, s katerimi se da zlahka poigrati. Tudi Čile denimo, ki je pojedel porcijo proti Mehiki, je vse prej kot slabo moštvo, le da je za »rdeče« obramba očitno zadnja skrb. Takšnega odnosa do najmočnejšega orožja nogometnih velesil so se razveselili vsi tisti, ki so imeli v zadnjih tednih priložnost gledati tekme iz Venezuele. Toliko lepega nogometa, brez obveznega taktiziranja in neznosne destrukcije, nismo videli že lep čas. Seveda so imeli od tega največ prav navijači, ki so se ob gledanju najboljših moštev iz tega dela sveta zares sprostili. Po pričakovanju so vodili Argentinci, Brazilci in Mehičani, saj imajo v svojih vrstah največ igralcev, ki igrajo pomembne vloge v najmočnejših evropskih moštvih, pa vendarle zaradi tega nikakor niso ogrozili celotnega ozračja. Najbolj zanimivo je bilo videti, kako je bila igra odprta z obeh strani tudi takrat, ko je eno od moštev že imelo zmago v žepu. Takšen odnos izhaja iz veselja do igre, ki je predvsem v Južni Ameriki nekaj primarnega. Nogomet je zabava, pri kateri je treba biti s srcem. Pri njih bi se gotovo lahko učili tudi naši gledalci športnih dogodkov, ki so včasih precej puritanski.

Voznik je ležal ob tovornjaku.

Je kamera na cestninski postaji posnela morilca?

Bolgar umorjen na avtocesti

Bogdan Sajovic, arhiv Demokracije

Na odstavnem pasu avtoceste so našli ob tovornjaku ustreljenega bolgarskega voznika. Ga je umoril znanec zaradi spora? Policija še išče sumljivi bolgarski tovornjak, ki ga je posnela kamera na cestninski postaji Tepanje.

Že dober teden dni si mariborski policisti in kriminalisti razbijajo glavo z ugibanjem, kdo je morilec, ki je na cesti v bližini cestninske postaje Tepanje ustrelil bolgarskega voznika tovornjaka, 55-letnega Milka Manolova Borisova.

Prejšnji ponedeljek okoli enih ponoči je na operativno-komunikacijski center prišel klic za intervencijo. Dva uslužbenca Darsa sta može v modrem obvestila, da je na odstavnem pasu med izvozom Slovenska Bistrica jug in cestninsko postajo Tepanje nezavarovano in očitno opuščeno vozilo. Policijska patrulja, ki se je oglasila na klic uslužbenec Darsa, je imela kaj videti. Poleg ustavljenega tovornega vozila je ležal neznanec, ki je bil očitno ustreljen v glavo. Prišli so reševalci in ustreljenega hitro prepeljali v mariborski kli-

nični center. Kljub prizadevanju zdravnikov pa je ranjenec v popoldanskih urah ranam podlegel.

Preiskava je pokazala, da je bil ranjenec omenjeni Milko Manolov Borisov, bolgarski državljani in poklicni voznik tovornjaka. Papirji in poizvedbe so pokazale, da je bil zaposlen v špediterski firmi iz Plovdiva. V tem mestu je dan pred umorom naložil tovor čevljev, ki bi jih moral izročiti naročniku v Italiji, a do tja ni prišel.

Policisti si tudi razbijajo glavo, kaj naj bi bil motiv za umor. Tovornjak ni bil cilj napada, saj je ostal na cesti. Prav tako nič ne kaže, da bi bilo cilj napada naloženo blago, saj naj bi bilo nedotaknjeno. Poleg tega naj ne bi nič kazalo, da bi kdo hotel oropati umorjenega voznika. Seveda so policisti precej skopi z informacijami, ker gre kot navadno za interese preiskave.

Kamera posnela morilca? A nekaj malega je le prišlo v javnost. Bolgarski državljani je bil ustreljen z dvema krogelama v glavo. V bližini vozila naj bi bili preiskovalci našli prazna tulca orožja, čeprav za zdaj še ne povedo ne tipa in ne kalibra orožja.

Policisti naj bi tudi razpolagali s posnetkom nadzorne kamere na cestninski postaji. Bolgara

naj bi bil pred postajo ustavil neki drug voznik tovornjaka. Tudi njegov tovornjak naj bi bil registriran v Bolgariji.

Po tem bi lahko sklepali, da se umor ni zgodil iz želje po ropu, ampak zaradi maščevanja oziroma trenutnega spora. Glede na to, da nič ne kaže, da bi Borisova kdo izvlekel iz kabine, je očitno sam izstopil in je svojega morilca vsaj na videz poznal.

Na podlagi opisa policija tako pri nas kot v sosednjih državah išče sumljivi bolgarski tovornjak in še posebno morebitnega storilca.

Ko ga bodo prijeli, se bo moralo razsvetliti ozadje zločina, kakršnih na naših cestah nismo vajeni. Vendar do tega trenutka ni videti, da bi bili preiskovalci kaj bliže rešitvi uganke, zakaj je do zločina prišlo in predvsem kdo ga je zagrešil. **D**

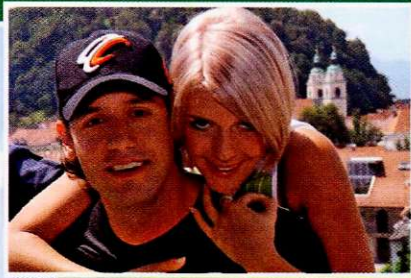

S Primorskimi do novega kolesa!
Sodelujte v veliki nagradni igri.

Več v vašem izvodu in na spletni strani
www.primorske.si

primorske novice
60 let

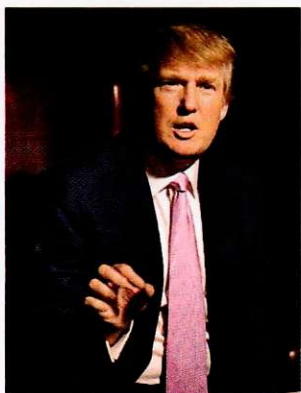
Dajmo naši!

Na male zaslone prihaja nova razvedrilna oddaja. Od 8. julija se bo na prvem programu Televizije Slovenija vrtela 80-minutna oddaja Dajmo naši, ki jo bodo vodili Sašo Hribar, Jasna Kuljaj, Peter Poles in Maša Kljun. Gre za niz osmih razvedrilno-tekmovalnih glasbenih oddaj, v katerih se bo pomerilo deset slovenskih krajev ter dva iz zamejstva, in sicer Koper, Ljutomer, Ribnica, Tržič, Bohinj, Brežice, Pliberk, Dolina pri Trstu, Ptuj, Cerknica, Trbovlje in Celje. Tekmovalci bodo točke nabirali v vodnih igrah in igrah na kopnem ter v poznavanju svojih krajev. O pravičnem poteku iger in pripisovanju točk bo v vlogi sodnika odločal športni novinar Televizije Slovenija Saša Jerkovič. Oddaje bodo snemali na Titovem trgu, del iger na kopališču v Koprju, dvoboj krajev pa bodo poživili plesno-glasbeni nastopi znanih izvajalcev.

V prva oddaji bodo predstavili sodelujoče kraje, potek oddaje in igre, poživili pa jo bodo glasbeni nastopi priljubljenih slovenskih izvajalcev. Prvo pa tudi zadnjo oddajo bodo vodili vsi štirje voditelji, drugo, tretjo in četrto Sašo Hribar in Jasna Kuljaj, preostale tri pa Peter Poles in Maša Kljun. V vsaki (razen v prvi in zadnji) se bosta pomerila po dva kraja, ki sta si med seboj podobna v nekaterih značilnostih, v zadnji pa se bo med seboj pomerilo vseh šest zmagovalnih krajev. Tekmovalne ekipe bo sestavljalo od 10 do 12 spretnih in vzdržljivih polnoletnih posameznikov, seveda pa bo o zmagovalcu kdaj pa kdaj odločila tudi sreča.

Trump jezi sosede

Multibogataš Donald Trump je na igrišču za golf pri svoji »letni rezidenci« Rancho Palos Verdes (brez dovoljenja) posadil več sto fikusov. Igrišče za golf je tako obogatil s 453 0,66 metra in 300 1,83 metra visokimi drevesi. To je upravljavca posesti Douga Sterna sicer zabavalo, do smeha pa ni lokalnim uradnikom, s katerimi se je Donald v spor zapletel že lani. Bogataš, ki je poročen s Slovenko Melanijo Knaus, je takrat na igrišču za golf samovoljno postavil 21,34 metra visok zastavni drog, za katerega se je nato dogovoril, da lahko ostane. Zdaj pa so uradniki bolj nepopustljivi, saj so mu dejali, da mora fikuse do 17. julija odstraniti sam ali pa jih bodo oni. Čeprav so sosedi besni na posajena drevesa, bogataš pravi: »Zanje sem se odločil iz dveh razlogov – zaradi polepšanja terena – zaradi varnosti. Fikusi so super zadeva – čudoviti so in vsem so všeč.«

Igrišče za golf je okrasil s fikusi.

Kamrca

Ne da srca!

Brigita Šuler, ki je do sedaj posnela že dva uspešna videospota z Wernerjem, se je pred kratkim lotila snemanja svojega prvega samostojnega videospota, tokrat za pesem Kamrca z albuma Do zore. Videospot je snemala s prizkušeno ekipo Irsat z Reke, s katero so sodelovali že pri spotih Hej mala, opala in Hej mali, na pomoč. V glavni moški vlogi se ji je pridružil znani hrvaški igralec Davor Garić, ki je večini bolj znan kot vrtnar iz zelo priljubljene hrvaške TV-serije Villa Marija. Simpatična

pevka kljub napornemu urniku in obilici nastopov ne namerava počivati. Na radije zdaj pošilja novo skladbo, tokrat malce drugačno, kot smo jih vajeni. V teh vročih dneh nam je pripravila sveže obarvano skladbo z naslovom Ne dam srca. Gre za razigrano in temperamentno pesem z mediteranskim pridihom, ki je kot nalašč za poletje in nikogar ne bo pustila ravnodušnega.

NAJBOLJŠI GLASBENI MIKS ZA VSO SLOVENIJO

Dajte radio
na glas ob 7:07

102.4, 103.7 RADIO CENTER

RADIO CENTER
Radio glasbeni miks za vso Slovenijo

Vas je pičilo, da bi odpotovali v tujino?

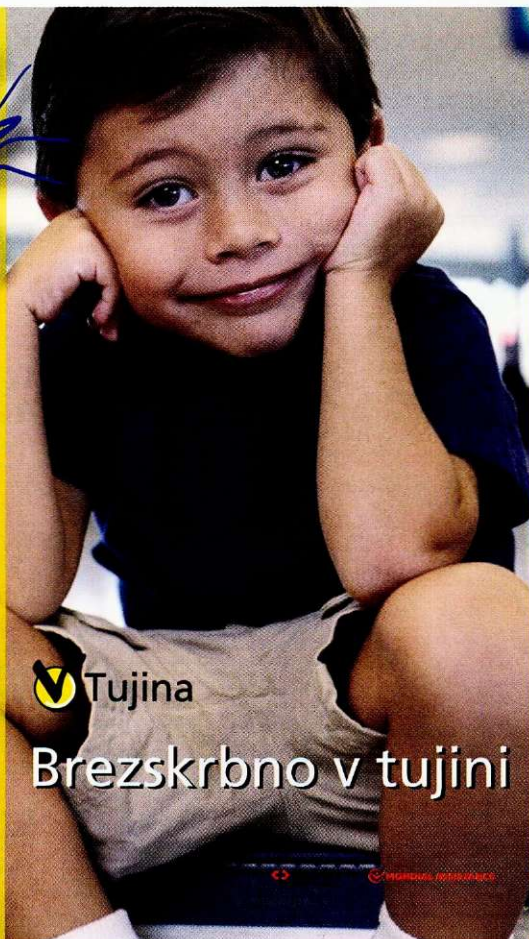
Sklenite zavarovanje z medicinsko asistenco v tujini Vzajemna **Tujina**, ter brezskrbno uživajte na počitnicah.

Vas je pičilo ... ... v tujini?

Za ublažitev posledic pikov insektov skleniteljem zavarovanja podarjamo* **Hansaplast**® izdelek, ki pomirja nadležno srbenje.

* Velja za sklenitve do 31. 8. 2007 v poslovalnicah Vzajemne, preko www.vzajemna.si in na brezplačni telefonski številki 080 20 60. Količina izdelkov je omejena.

 Tujina
Brezskrbno v tujini

Zdravstveno zavarovanje z medicinsko asistenco v tujini vam omogoča:

- ✓ osebna, družinska in skupinska zavarovanja,
- ✓ ugodne zavarovalne premije,
- ✓ organizacijo zdravniške pomoči,
- ✓ 24-urno pomoč,
- ✓ mrežo izvajalcev po vsem svetu,
- ✓ dodatna kritja za svojece,
- ✓ pravno pomoč.

Zavarovanje lahko sklenete na vseh poslovalnicah Vzajemne, pooblaščenih turističnih agencijah ali preprosto preko spletne strani www.vzajemna.si in na ostalih lokacijah.

MODRA ŠTEVILKA
080 20 60

www.vzajemna.si

 VZAJEMNA
Jaz zate, ti zame.

Letališče v prvem planu

Magični gledalec, foto: Bor Slana

Najbolj gre levi v nos izjava Jožeta Pučnika, da ne želi osemdesetletnikov pošiljati v zapor, hoče pa, da se zločinska dejanja priznajo in se ne slavijo kot herojstva.

Zadnje dni se čedalje več govori o ljubljanskem letališču, ki ga je vlada pred nekaj tedni preimenovala v Letališče Jožeta Pučnika Ljubljana. Televizija je preplavljena z globokimi mislimi predvsem nasprotnikov poimenovanja glavnega slovenskega letališča po človeku, ki je nedvomno eden najzaslužnejših, da je naša država samostojna, da je komunizem (resda le delno) odšel na smetišče zgodovine in da zaradi tega lahko vsak pove svoje mnenje. Prav zaradi tega prepričanja je dr. Jože Pučnik plačal visoko ceno.

Najprej je v zrak skočila slovenska levica, češ da je do poimenovanja prišlo v stari komunistični maniri. Nedvomno se še dobro spominjajo dni, ko so morali Univerzo v Ljubljani imenovati po Edvardu Kardelju pa mesto v vsaki republiki po ljubljenskem maršalu Josipu Brozu -Titu. Občasno so mesta poimenovali tudi po kakšnem drugem velikem sinu naših narodov in narodnosti ter heroju revolucije: Kidričevo, Rankovičevo, Kardeljevo in tako naprej. Včasih so ime tudi vzeli, če se veliki sin in heroj ni izkazal za dovolj hlapčevskega ljubljenskemu maršalu.

Potem se pojavi tako imenovana levičarska inteligenca, ki je seveda dobro poznala Pučnika. Ne nazadnje ga je spravila za pet let v zapor, ker si je kot študent drznil kritično razmišljati o komunizmu. In kje je država, v kateri študentje niso kritični? Pučniku so najprej odmerili devet let, pa se je to očitno še njim zdelo butasto in so ga prej izpustili. Kmalu nato je šel za dve leti v samico. Levaki, ki zdaj tulijo o hudem fašizmu, ki se menda bohoti v naši državi, jokajo o človekovih pravicah, če jih nekdo malce nahruli. Polni so jih vsi mediji od televizije do interneta in časopisov. Takrat pa so takšni junaki lepo držali svoje jezičke, kot je to navada na Kubi, v Koreji in podobnih rajih na zemlji.

Najbolj gre seveda levi v nos izjava Jožeta Pučnika, ki jo je javno izkazal na televiziji. Ni mu šlo namreč za to, da bi sedaj zaradi zločinov v zapore pošiljali osemdesetletne starčke, ampak za to, da se javno prizna, da je šlo za zločine, in ne da se zločini še vedno slavijo kot herojska dejanja.

Kot je v televizijskem dnevniku dejal brat pokojnega Pučnika, slednji nikoli ni bil snob in najbrž bi mu bilo res nerodno, če bi ga tako počastili. Zagotovo pa bi mu bilo vseeno, če tako imenovana liberalna levica ni zmožla niti enega svojega vidnega člana, da bi prišel na odprtje novega potniškega terminala, pa čeprav ta levica obično vsako partizansko procesijo v zakotnih krajih, kjer prav gotovo ni bilo niti ene bitke.

Odgovor Zmaga Jelinčiča na novinarsko vprašanje, da bi morda po Pučniku poimenovali kakšno ulico ali trg, letališče pa po Edvardu Rusjanu ali Hermanu Potočniku-Noordungu, ki sta imela z razvojem letalstva več zveze kot Pučnik, je bil tehten. A tehtne so bile tudi besede predsednika vlade Janeza Janše pri odprtju, ko je dejal, da brez Jožeta Pučnika na Brniku danes ne bi bilo glavnega letališča samostojne Slovenije. **D**

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

V vašem podjetju ste imenitna gonilna sila in zato vas zelo cenijo. Vsekakor se bodo sodelavci potrudili, da boste napredovali. Ker radi sanjarite, se vam bodo realna tla nekoliko spodmaknila. V petek boste uživali na soncu.

Bik
21.4.-21.5.

Na pot vam lahko pride nekaj zelo drugačnega, kot ste bili do sedaj navajeni. Pozdravov boste deležni od osebe, ki se vam že dolgo ni oglasila. Veseli boste, hkrati pa se boste spraševali, ali morda od vas želi kaj posebnega. To ni res, zato se kar pomirite.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Imate veliko dobrih lastnosti, zato se ne sekirajte preveč, če vas bodo preganjali ali vam kaj očitali. Bogato se nagradite za potrpežljivost in se pomirite. Kmalu vas bodo poiskali prijatelji in vas odpeljali na lepše, v naravo, na zrak.

Rak
22.6.-21.7.

Nekdo se bo močno ohladil do vas, vendar pa ne smete dopustiti, da se bo vse skupaj izrodilo. Tisto osebo pustite pri miru, da pride k sebi, kmalu bo sama prišla k vam in se vam opravičila za ne preveč lepo vedenje. Pobotali se boste.

Lev
22.7.-21.8.

Prihranite moči za dan, ko jih boste zares potrebovali – in to bo kmalu, že v soboto. Nekaj ljudi se bo želelo srečati z vami in se pogovoriti o težavah in problemih. Ne pustite, da bi vas preveč okupirali. Pripravite si dober izgovor.

Devica
22.8.-21.9.

Prenove in inovacije se bodo nadaljevale v vseh vidikih življenja. Spremembe, ki ste jih doživeli, bodo veliko vplivale na vaše doživljanje sveta, vendar se ne bojte, spremembe bodo na bolje. Kmalu se boste oddahnil in odpočili.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Privajanje nazaj na službo bo nekoliko težje za tiste, ki so se vrnili z malo daljšega dopusta. Vendar vas bo intelektualna moč potegnila naprej in se boste kmalu spet privadili na vse, kar se vam dogaja v službi. Kar z veseljem naprej.

Škorpion
23.10.-21.11.

Življenje morda ne bo tako harmonično, kot je bilo do sedaj, pa vendar vam bo nadvse prijetno, ker se z vsemi zelo dobro razumete. Zelo veliko boste naredili zase, če si boste vzeli nekaj dopusta. Še lepše bo, če boste vzeli s seboj nekoga, ki vam veliko pomeni.

Strelec
22.11.-20.12.

Poživljeni boste od prelepega pogovora. Prepozno boste razumeli, da se dan nikoli ne ponovi in da morate izkoristiti vsako minuto, ki jo imate na razpolago. Morda je priložnost za novo romanco.

Kozorog
21.12.-19.1.

Kaj če bi začeli z novim poglavjem v svojem življenju? Veliko ste že doživeli in dali skozi, zato si zaslužite končno nekaj boljšega. Pograbili boste priložnost, ki se vam bo ponudila. Sobota in nedelja bosta v znamenju nove ljubezni.

Vodnar
20.1.-18.2.

Če imajo zvezde kaj povedati, potem imajo povedati vam. In to dobre novice, ki vam bodo poživilo življenje. Všeč vam bo, ker se vas bodo spomnili z dobro besedo tudi sosedje, ko bo treba dati priporočilo za neko dovoljenje.

Ribi
19.2.-20.3.

Že v sredo se boste počutili tako utrujene, da se boste zvečer kar zgrudili na posteljo. Odpoveste rajši vse sestanke in se dobro odpočijte. Nič ni vredno več od vašega zdravlja. Lepo vreme vas bo poživilo in razveselilo.

ADRIA

Doma nad oblaki.

Nagradna igra Adrije Airways:
2 x povratna vozovnica!*
Vse Adriine ugodne ponudbe si lahko ogledate na www.adria.si ali pokličete na 080 13 00.

www.adria.si

*pristojbine niso vključene

SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	STROJ, NAPRAVA	SLOVENSKI SLIKAR SOVRE	OPERNA PEVKA MEZETOVA	FLAMSKI SLIKAR (DAVID)	KRAJ PRI OPATJI
STALNI TROPSKI VETROVI						
POLETNO OBUVALO						
SNEŽNI PLAZ						
SPREMLJE- VALCI BOGA EROSA						PODZEMNI ŽUZKOJEJ
ZNAK ZA TANTAL			ATENSKI NOG. KLUB			
			ČETRTE MESEC			
				ROBERT REDFORD		
				AM. IGR. (WARREN)		
		VZDRŽNOST OD HRANE				
		DOKTOR				
			JUDOVSKI DUHOVNIK			KANDIRAN POMARANČNI OLUPEK
			DOBRODELNA USTANOVA			SLOVENSKI IGRALEC (BERT)
			SALVADOR DALI			
			INDONEZ. OTOČJE			
			JAP. PESNIK (SAISU)		TVORBA V PANJU	
					GR. MUZA PETJA	
			GLIVIČNA KOŽNA BOLEZEN, GOBICE			NATAŠA LACEN
			SORTA HRUŠKE, RONKA			REKA NA TAJSKEM
			BREZ- ČUTNOST, RAVNO- DUŠNOST			
			BRITANSKI ATLET (SEBASTIAN)			
				AMERIŠKA IGRALKA (JEAN)		
				GRŠKA MATI OLIMPIJSKIH BOGOV	AMERIŠKA IGRALKA BLYTHOVA	

DEMOKRACIJA	ČLOVEK SLABOTNE POSTAVE	PRIVRŽENEC STALINIZMA	MOTNOST OČESNE LECE	DEMOKRACIJA	PALIČAST MIKROB	VRSTA ŽGANJA	BERAČICA IZ VORANČEVE JAMNICE					
				BRUNO TRAVEN			LINDA EVANS					
				IGRALKA NALDIJEVA								
VREČICA PRI ZAPRTO- TROSNICAH												
PLAŠAR												
ŽENSKA, KI KRADE												
STOPNJA PRIDEVNIKA												
INDIJSKI KNJIŽEVNIK												
HRVAŠKA NAFTNA DRUŽBA				GLIVIČNA KOŽNA BOLEZEN, GOBICE	SORTA HRUŠKE, RONKA							
SPODRSLJAJ					BREZ- ČUTNOST, RAVNO- DUŠNOST							
POVPREČJE KRIŽANKE: 4,80 ČRKE	ŠTEVILO Z DVEMA NICLAMA											
					BRITANSKI ATLET (SEBASTIAN)							
	KRAJ PRI POREČU					ZRAK (LATINSKO)						

Rešitev prejšnje križanke

GARAČ, ORATAR, RIMESA,
ESEN, NT, TAO, JOKAVT,
ASKA, IMITATOR, RTANJ,
KEPER, NE, TARTAN,
TOLAR, ENA, ROALD,
VRAN, MAV, ARRABAL,
MA, IRAN, ET, OMARAR,
DINESCU, RP, ERD, ANKER,
RUŠEVINA, AER, OSTRINA

Nagrajenca 26. številke

- 1. nagrada:** **DAVID UJČIČ**
Jablanica 27, 6250 Ilirska Bistrica
- 2. nagrada:** **LEOPOLDINA KRALJ**
Pohlinova 32, 1000 Ljubljana

Dobitnikoma čestitamo in ju hkrati prosimo,
da nam pošljeta svojo davčno številko.

Nagradi

- 1. nagrada:** povratna letalska vozovnica na *Adriini*
redni liniji Ljubljana–Rim
- 2. nagrada:** povratna letalska vozovnica na *Adriini*
redni liniji Ljubljana–Sarajevo

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si.

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do **19. 7. 2007**
pošljite na naš naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1001 Ljubljana,**
s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

> **9.7.1409** so Benetke od neapeljskega kralja Ladislava kupile Dalmacijo za 100.000 dukatov.

> **9.7.1816** je Argentina postala samostojna država.

> **9.7.1907** se je v Senožeah rodil organizator odpora proti fašizmu Danilo Zelen.

> **10.7.1985** so francoske varnostne sile v aucklandskem pristanišču na Novi Zelandiji razstrelile ladjo Mavrični vojščak, last mednarodne okoljske organizacije Greenpeace.

> **10.7.1898** je bil v Mariboru zgrajen Narodni dom.

> **11.7.1928** je kralj Kraljevine SHS Aleksander v pogovoru s slovenskim liberalnim prvakom Gregorjem Žerjavom govoril o »amputaciji«, s katero naj bi iz države izločili Slovence in Hrvat. Žerjav mu je rekel, da je edini kralj v zgodovini, ki želi zmanjšati obseg svoje države, in da bi bilo bolje, če bi odstopil.

> **11.7.1941** je bila ustanovljena ameriška vojaška obveščevalna služba OSS (Office of Strategic Services), ki je bila predhodnica CIA (Central Intelligence Agency).

> **11.7.1995** je vojska bosenskih Srbov zavzela s strani ZN varovano enklavo Srebrenico. General Ratko Mladić je ob tem izjavil: »To mesto podarjam srbskemu narodu!«

> **12.7.1790** je francoska narodna skupščina sprejela »civilno konstitucijo za duhovnike«, s katero je poskušala Rimskokatoliško cerkev v Franciji reorganizirati na nacionalni podlagi.

> **12.7.1921** so odpravili deželno vladno Slovenijo.

> **12.7.1991** je Slovenija izpustila še zadnje vojne ujetnike JLA. Republiški štab TO je ukazal postopno demobilizacijo enot TO ter sočasno oblikovanje dežurnih enot.

> **13.7.1818** so na ukaz Miloša Obrenovića ubili Jurija Karđorđevića Petrovića. Obrenović je Karđorđevićovo glavo poslal sultanu kot dokaz svoje zvestobe.

> **13.7.1991** so se predstavniki Evropske skupnosti, zveznih jugoslovanskih oblasti, Hrvaške in Slovenije dogovorili o opazovalni misiji v SFR Jugoslaviji.

> **14.7.1789** se je v Škocjanu pri Novem mestu rodil slovenski jezikoslovec Franc Serafin Metelko. Njegovo najpomembnejše delo je bila ena najboljših slovenskih slovnice, izdanih do takrat. V njej sta bila problematična naslanjanje na dolenjščino in uvedba novega črkopisa – metelčice, ki so jo posmehljivo imenovali krevljica.

> **14.7.1872** je koroški deželni šolski svet izdal odlok o treh vrstah šol na koroškem slovenskem ozemlju. S tem se je začel dolgoletni boj za pouk slovenščine.

> **15.7.1099** so križarji zavzeli sveto mesto Jeruzalem.

POGLED NAZAJ (OD 9. 7. DO 16. 7.)

Petainova Francija

Nekaj dni po porazu francoske vojske in podpisu premirja z Nemčijo je francoska narodna skupščina, sklicana v Vichyju, **10. julija 1940** prepustila vladi 74-letnega maršala Henri-Philippa Petaina vsa potrebna ustavodajna in izvršna pooblastila. Francosko letovišče Vichy je bilo od 1. julija 1940 sedež vlade francoske države (Etat français), to je nezasedenega dela Francije. Vodilni politik v vichyjski Petainovi vladi je bil Pierre Laval, a so ga po

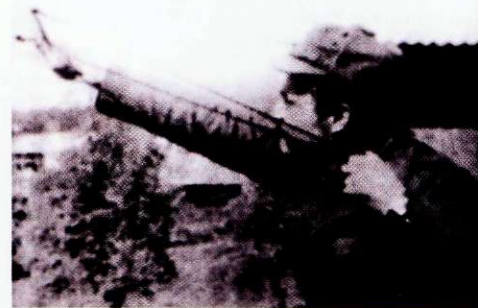

štirih mesecih odstavili in zaprli, na zahtevo Adolfa Hitlerja pa so ga leta 1942 postavili za ministrskega predsednika. Petainova vlada je v imenu Francije štela s Hitlerjem sklenjeni sporazum o premirju za nujnost, toda general Charles de Gaulle, vodja francoskega odbora narodne osvoboditve, je v imenu Francije v Londonu pozval k nadaljevanju odpora.

Nadzorovanje medijev

Znanstveniki, kulturni delavci in javni delavci so **9. julija 1982** v reviji Naši razgledi objavili odprto protestno pismo o nadzoru na ali odpiranju novih medijev. Pismo so naslovili na predsedstvo SR Slovenije, centralni komite ZKS in republiško konferenco SZDL. Pod pismo se je podpisalo 671 znanstvenikov, kulturnikov in javnih delavcev.

Pristojni politični organi so se poleg študentskih časopisov in Nove revije čedalje pogosteje zgražali tudi nad humorističnim listom Pavliha, še zlasti potem ko je uredništvo prevzel Bogdan Novak. Najprej je z drobnimi novicami in parodijami bril norce iz politike in politikov, tako da se je naklada v razmeroma kratkem času povečala za dvakrat, junija 1983 pa je Pavliha objavil seznam politikov, ki so v obdobju draginje in slabe preskrbe iz

novomeškega podjetja IMV dobili avtomobile znamke Renault po pogojih, ki drugim smrtnikom niso bili dosegljivi. Ko je objavil še predelano fotografijo pripadnika Teritorialne obrambe, ki s fračo brani domovino, je po mnenju politikov to seglo čez rob. Zato so se želeli znebiti urednika, ki smeši čast in dobro ime države ter njenih voditeljev.

Brionska deklaracija

Slovenska skupščina je **10. julija 1991** sprejela Brionsko deklaracijo, ki so jo dva dni prej podpisali na Brionih predstavniki ES in vse strani, vpletene v jugoslovansko krizo.

Za Slovenijo najsopornejše točke so bile trimesečni suspenz sprejetih odločitev, saj bi ga bilo mogoče razumeti kot začasno odpoved osamosvojitvi, deblokiranje vojašnic ter vrnitev vseh objektov in opreme JLA, ker bi to pomenilo izgubo pridobljene vojaške prednosti, posledno pa bi omogočilo tudi vnovično mobilizacijo rezervistov za nove akcije v Sloveniji in način pobiranja carin. Slovenska delegacija je bila pod hudim pritiskom, kajti zavedala se je, da bi bila ob morebitni odpovedi posredovanja trojke na milost in nemilost prepuščena volji jugoslovanskih voditeljev. Zaradi slovenskih zahtev je evropska trojka ministrov nekoliko omilila prvotna stališča. Nadzor nad mejami je tako ostal v rokah slovenske policije, vendar je morala delovati po zveznih predpisih. Slovenija bi morala odpraviti blokado vojašnic in vrtni JLA vse objekte in opremo, ki jih je zasegla med vojno, poleg tega pa tudi deaktivirati enote Teritorialne obrambe. Kljub vsemu se je Slovenija prav z oblikovanjem in sprejetjem Brionske deklaracije prvič predstavila širši mednarodni javnosti kot verodostojen sogovornik pri reševanju jugoslovanske krize.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

gne bralec dobiti številne povsem napačne informacije in usmeritve, zato v nadaljevanju podajamo nekaj ključnih popravkov:

v 47. členu Zakona o javnih cestah je določeno, da je za kakršenkoli poseg v varovalni pas državnih cest ... potrebno soglasje Direkcije RS za ceste, in ne DDC, kot napačno navaja avtorica;

upravljalca glavnih in regionalnih cest v Sloveniji je Direkcija Republike Slovenije za ceste, cestna podjetja ceste pogodbeno vzdržujejo za Direkcijo RS za ceste in ne za DDC, kot je navedeno v članku; stranke, ki želijo ob državni cesti namestiti signalizacijo, žične mreže, oglasne panoje, lesene plotove ipd., morajo vlogo nasloviti na Direkcijo RS za ceste in ne na DDC, kot je navedeno v članku.

Avtorico naprošamo, da pri nadaljnji pripravi prispevkov s področja cest in prometa upošteva korektno in pravočasno podane informacije s strani pristojnih služb Direkcije RS za ceste, predvsem da se izogne napačnim navedbam, ki niso v interesu objektivnega obveščanja javnosti. Prav tako zainteresirano javnost vabimo, da si ogleda spletno stran Direkcije RS za ceste www.dc.gov.si, kjer so na voljo številne koristne informacije v zvezi z omenjenimi vsebinami.

*Tina Bučič, univ. dipl. kom.,
Služba za odnose z javnostmi pri
Direkciji RS za ceste*

št. 24/1

Nevarna razdiralka

Naslovnica Demokracije št. 24 s 14. junija 2007 je zadela v polno. Ker se klin s klinom zbija, je moje geslo: Ustavite komunistično filozofinjo Spomenko Diklić Hribar! Kako? Menim, da bi bilo dobro, da javno objavite njene izjave iz časa osamosvajanja Slovenije in izjave, ki jih daje v zadnjem času. Tako bi indoktrinirane slovenske ovčice morale razmisliti, katero Spomenko bodo sprejele za svojo.

Momčilo Bužanin, Pivka

št. 26/30

Županova črna gradnja (1)

Odgovor na članek »Županova črna gradnja«, objavljen 28. junija 2007. Glede na članek v vašem časniku se v Javnem podjetju Vodovod-Kanalizacija čutimo dolžne ponovno obrazložiti legalizacijo vodovodnega priključka župana Zorana Jankoviča.

Podjetje je dne 21. 4. 1994 stranki (sedanjemu županu) posredovalo obvestilo za pridobitev soglasja k priključitvi vodovodnega priključka. Stranka je v mesecu septembru istega leta vložila vlogo za pridobitev soglasja k priključitvi vodovodnega priključka, h kateri je priložila tudi potreben projekt vodovodnega priključka. Na prošnjo podjetja za dopolnitev vloge je stranka novembra 1994 priložila tudi gradbeno dovoljenje, iz česar je razvidno, da objekt ni črna gradnja, kot je navedeno v članku. Zahteva stranke se je v podjetju vodila pod vložno številko S-2350 BBM/PJ.

Podjetje je na podlagi vloge izdelalo soglasje za priključitev vodovodnega priključka, vendar pa ni pisno obvestilo stranke, da je soglasje izdelano, prav tako ji nikoli kasneje ni bilo poslano nobeno obvestilo. Skladno z določili Zakona o splošnem upravnem postopku je uradni organ (v tem primeru JP Vodovod-Kanalizacija), kadar se začne postopek na zahtevo stranke, če je to v njenem interesu, dolžan čim prej izdati odločbo in jo vročiti stranki. Postopek je namreč treba voditi hitro, s čim manj stroški in čim manjšo zamudo za stranko, uradni organ

pa mora ves čas postopka skrbeti, da nevednost in neukost stranke nista v škodo njenih pravic. Zato posledice navedenega primera ne morejo biti v škodo stranke.

Poleg tega je treba poudariti, da je stranka dobivala in plačevala račune za vodo ves čas in s tem po predvidevanjih tudi domnevala, da je zadeva urejena.

Dne 11. 2. 1997 je sprejemna pisarna spis S-2350/94 dala v hranjenje centralnemu arhivu in tudi ob predaji v arhiv ni opozorila stranke, naj prevzame izdelano soglasje. Leta 2005 je bil na odjemnem mestu stranke zamenjan vodomer s strani javnega podjetja Vodovod-Kanalizacija in stranki niti tedaj ni bilo izdano zgoraj omenjeno obvestilo, temveč je bila zadeva obravnavana, kot da je zaključena.

V dokumentaciji podjetja so novo vlogo za izdajo soglasja k legalizaciji priključka izdelali maja letos. Ob sklenitvi pogodbe je bila plačana priključnina v višini 809,33 evra.

Stranki se tudi na tem mestu opravičujemo, ker je niti ob oddaji spisa v arhiv niti ob zamenjavi vodomera nismo opozorili na obveznost sklenitve pogodbe o priključnini. Kot smo že sporočili, tudi prek medijev, še ugotavljamo ▶

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
t 05 38 11 886
f 05 38 11 674

št. 9/26

Nad tisoč opozoril za odstranitev (1)

Avtorica prispevka »Nad tisoč opozoril za odstranitev« (Demokracija, 1. marec 2007, stran 26) Vida Kocjan ni upoštevala naših pravočasno posredovanih popravkov, zato smo v prispevku zasledili nekaj napačnih navedb, ki smo jih v smislu objektivnega obveščanja javnosti dolžni pojasniti. Prosimo vas, da jih v skladu s 26. in 42. členom Zakona o medijih objavite.

Avtorica prispevka Vida Kocjan se je na Direkcijo Republike Slovenije za ceste obrnila s prošnjo, da bi pridobila odgovore na vprašanja v zvezi z obvestili za odstranitev oglašnih tabel, smerokazov, ograj ipd., ki jih v zadnjih tednih prejema kmetje, podjetniki in drugi lastniki tovrstnih objektov ob glavnih in regionalnih cestah zunaj naselij.

V zvezi z omenjenimi vprašanji je novinarka opravila pogovor z Janom Sajovicem, vodjo sektorja za tehnično urejanje prometa in prometno varnost pri DDC svetovanje inženiring, d. o. o., ki za Direkcijo RS za ceste opravlja svetovalne in inženirinske storitve. Avtorjev priimek se torej glasi Sajovic in ne Sajovc, kot se je zapisalo avtorici, prav tako ni zaposlen na Direkciji RS za ceste, kot je napačno navedeno v članku.

Avtorica v članku zavajajoče navaja kratico DDC za Direkcijo Republike Slovenije za ceste, le-ta pa se pravilno glasi DRSC. Prav zaradi napačne uporabe kratice ute-

▶ stanje priključkov pri strankah in urejamo morebitne zadeve, ki v preteklosti niso bile zaključene.

Marko Kocjančič, direktor sektorja Vodovod, Javno podjetje Vodovod-Kanalizacija

Levica v ofenzivi

Dogodki se kar prehitujejo. Vse nas spominja na leto 1992, ko je LDS z veliko ihto rušila prvo Demosovo demokratično vlado, ki jo je vodil Lojze Peterle. Repriza je bila leta 2000. Tudi tega leta so usmerili vsa orožja proti vladi Andreja Bajuka. Seveda pa je bila med obema letoma, leta 1994, še Depala vas in odstranitev obrambnega ministra Janeza Janše.

Upamo lahko samo, da so slovenski volivci zrelejši in bodo ločili zrno od plev. Stranka SD, ki jo vodi Borut Pahor, se je pokazala v svoji pravi luči. Njen poslanec in nekdanji predsednik vlade Anton Rop je s svojo izjavo pokazal pravo sliko levice in stranke, ki ji pripada. Diskreditirati je poskušal Janeza Janšo in njegovo vlado, povzročil pa je mednarodni škandal, popljuval je svojo lastno državo, ki mu reže kar obilen kos kruha. Že kot mladenič je zasedal visoke položaje v vladi Janeza Drnovška. Sedaj se je iz anarholiberalca spremenil v socialdemokrata. Upokojenci se ga najbolj spominjamo po nenehnem zniževanju pokojnin, delavci po slabih plačah, novonastali TAJKUNI, ki so izropali Slovenijo, pa po veliki toleranci in omogočanju bogatenja na račun državljanov. Stranka SD oziroma nekdanji komunisti mu torej dajejo varen pristan. Čez noč je postal socialno čuteč človek. Kot vse kaže, se bo moral njihov predsednik še oblačiti v Armanijeve obleke, da bo vse prikril. V vseh normalnih državah bi

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

moral politik, ki diskreditira svojo državo, takoj odstopiti. Upam, da ima Rop še toliko ponosa, da bo to nemudoma storil. Pri nas je sicer res vse mogoče. Bistvo vsega pa je, da je levica popolnoma zmedena, ker ima vlada pod vodstvom Janeza Janše velike uspehe. Tudi novinarski ceh si ne more kaj, da ne bi uporabljal že videnih metod diskreditacij vseh tistih, ki imajo največ zaslug za družbeni in gospodarski napredek. Reforme kažejo prve uspehe. Levica je besna in nemočna. Toda prekoračili so prag. Upam vsaj, da je zrelost državljanov večja, kot je bila v usodnih letih 1992, 1994 in 2000. Slovenija doživlja velik razvoj. Tudi opozicija in vsi, ki ne želijo dobro svoji domovini, postavljajo demagoška vprašanja, kaj imajo od tega državljan. Res so plače in pokojnine v Sloveniji nižje kot v nekdanji petnajsterici Evropske unije, toda prepričan sem, da se bo ob vsesplošnem gospodarskem napredku uredilo tudi vprašanje plač. Upokojenci smo kmalu po nastopu nove vlade doživeli olajšanje, ker delimo usodo z zaposlenimi. LDS in drugi z levice so dvignili vik in krik, češ da se bo takoj sesula pokojninska blagajna; pa ni tako. Levica je le pokazala svoj obraz. Zato podprimo koalicijsko vlado in ne dovolimo lažnih natolcevanj. Na voljo so imeli dolgo obdobje vladanja, njihov glavni uspeh pa je razslojevanje slovenske družbe, siromašenje siromašnih in nenehna demagogija. Zato so tudi ustanovili Klub rdečih kapitalistov, zbranih v Forumu 21 pod vodstvom nekdanjega predsednika in prvega v času komunistične Republike Slovenije. Ljudje, ki se obračajo po vetru, so nezanesljivi in nevarni za narod in državo.

Alojz Dragoš, Ljubljana

Vse najboljše, Slovenija

Proslava ob dnevu državnosti 24. junija 2007 na Trgu republike v Ljubljani je odprla vrata mladim, novim obrazom ...

S slovesnosti: »Vem, da sem bil, da sem, da bom doma na severu te moje domovine ...» (Moje mesto, Kajetan Kovič).

Po licu so spolzele solze in niso se posušile vse do veličastnega konca programa, ki je dal čutiti, da sem tudi jaz TU DOMA! Kdor ni tu, kjer koli, na katerem koli koščku te domovine živel desetletja in desetletja, ne more začutiti tiste velike bolečine, ki se mu je prepletala skozi skoraj vse sanje v tujini, daleč od teh ulic, rek, mostov in planin, in ne more razumeti solz, ki so polzele po (mojih) licih v nedeljo, 24. junija 2007. Bile so solze presenečenja, ljubezni in spoštovanja do vsega, kar je bilo tega dne prikazano na odru ljubljanskega Trga republike. Bil je ponos, da sem to, kar sem, da pripadam narodu, ki se končno ozavešča ter zna priznati in pokazati tisto, kar mu je bilo položeno že v zibel.

Praznično in s ponosom so naši državni voditelji, navzoči na proslavi, nastopajoča mladina, pred-

vsem novi obrazi in nova imena na odru, predstavniki vseh prihodnjih novih slovenskih pokrajin upihnilo 16. svečko naše države Slovenije. Bil je to dan nas vseh, saj smo država ljudje, je bilo slišati pred tem v državnem zboru, vsi skupaj smo junaki, vsem nam pripada prelep košček te male dežele.

In še več sporočil letošnje proslave, ki je bila po nečem drugačna od preteklih:

Da ne bi bili tujci v lastni deželi, v lastni kulturi, v lastni preteklosti ... Da ne bi pozabili na naše pisatelje in pesnike, rodoljube in velika imena tega naroda, da ne bi pozabili zapeti kdaj kakšno pesem, ki nam jo je pela mati, ko smo bili še majhni, da bi z razumevanjem današnjega drugačnega, sodobnejšega časa približali mladim našo bogato kulturno dediščino, jim dovolili, da na svoj moderen, tudi hip-hop način prikaže delček naših etničnih zanimivosti in glasbe. Da bi mlade in tudi starejše naučili spoštovati to našo prelepo deželo, saj imeti domovino pomeni mnogo več kot imeti hišo, avto, potni list, delo, podjetje, pokojnino, poln želodec, lepo obleko. Pomeni imeti tudi dolžnosti: ljubiti in negovati, kar nam je dano, odpreti patriotizmu pot do naših src, se predati domoljubnim čustvom, spoštovati himno, zastavo, grb in druge nacionalne simbole Slovenije. In letos je domovinsko orientirana slovesnost s spoštovanjem naše kulturne dediščine v pravem, zavednem državljanu morala zbuditi vsaj kanček domoljubnih čustev.

Kako hudo je ne imeti svoje domovine, vedo le izseljeni ali pregnani. Nekdo je zapisal: Zakaj bi jo zaničevali tisti, ki jo imamo? Ohranimo jo, naučimo se jo imeti radi in iščimo v njej svoje zavetje.

na 88,9 in 95,9 MHz

Ne vem, kako lahko vzgajamo, če ne vzgajamo za ljubezen, za pripadnost, za vrednote, za smisel.

Zato upam, da je takšna slovesnost, kot je bila letošnja (upam, da jih bo v prihodnje še več) že zametek tistih idej naših politikov, ki želijo v slovenske šole vpeljati domovinsko in državljansko vzgojo.

Stanka Gregorič, Maribor

Počastitev dneva državnosti

S tem da se gospod Janez Drnovšek kot vrhovni poveljnik oboroženih sil v Sloveniji in predsednik države ni udeležil proslave ob dnevu državnosti (in je napovedal, da ne misli več sodelovati na državnih proslavah), ni bojkotiral samo proslave, ampak je pokazal tudi nestrinjanje z vodenjem sedanjega vlade. Pokazal je svoj odnos do države, katere predsednik je, na ta položaj pa so ga izvolili državljani Republike Slovenije.

Nekdanja vlada hoče za vsako ceno prikazovati, kako slaba je sedanja oblast oziroma vlada. Drnovšku nikakor ne gre v račun, da se upa nekdo upreti njegovi volji, njegovim predlogom in zamislim. Toda na srečo je minil čas, v katerem so vsi tulili v isti rog. Če je tedaj nekdo mislil drugače ali se je čemu uprl, se je vedelo, kje bo končal. Vse te razprtije ne vodijo nikamor. Če ste poslušali govor predsednika vlade, potem ste slišali, kako smo napredovali, pa čeprav sam ve, da bo treba še marsikaj storiti. Vsi ti nizki udarci ne peljejo nikamor, saj nas opazujejo tudi zunaj, posebej še sedaj, ko bomo predsedovali Evropski uniji. Prav bi bilo, da se spravimo med seboj in ne mečemo drug drugemu polen pod noge, saj lahko to postane zelo nevarno. Tega pa si nihče ne želi. Žal so bili s strani prejšnje vlade premalo predstavljeni tisti, ki so bili najbolj zaslužni za osamosvojitve – naj tu med drugimi omenim dr. Jožeta Pučnika.

Pokažite vsi skupaj več zadovoljstva, več sposobnosti in močnosti.

Alojz Gomboši, Maribor

Bojkot praznovanja državnosti

Sam predsednik države je to storil, še huje pa je, da se je letos pr-

vikrat zgodilo, da za ta praznični dan ni sprejel otrok padlih za samostojno Slovenijo leta 1991. Naj se ne izgovarja, da je s svojo odsotnostjo želel opozoriti, da stanje v Sloveniji ni dobro, da vlada strah. Le pred čim?

Dvorana parlamenta, kjer je potekala slavnostna proslava državnega zbora, je bila na pol prazna, kar ni le žalostno, temveč za izvoljene s strani ljudstva prava sramota. S svojo odsotnostjo oziroma opustitvijo državne dolžnosti so potrdili, da smo volivci zanje le kulisa, saj se borijo le za svoje stolčke.

Ne morem pozabiti grožnje g. Gantarja na začetku mandata sedanje vlade: »Borili se bomo z vsemi sredstvi, da ponovno zmagamo!« Res, opozicija dejansko uporablja zelo sovražne postopke. Predsednika vlade g. Janšo so oblatili, da laže. So mar dovoljene takšne izjave, izrečene z vidno zlobo?

Superjezikava poslanca opozicije sta prva pri tem. To sta g. Cvikel in g. Lahovnik, ki imata zaledje še pri starosti KP Jugoslavije g. Potrču. Tujina in tuji državniki cenijo sedanjo vlado s predsednikom g. Janezom Janšo na čelu bolj kot mi, Slovenci. Na nemški TV je bilo rečeno, da Slovenija premalo spoštuje in ceni Janšo, ki je veliko dobrega storil za Slovenijo.

Imamo finančnega ministra, ki je bil v Angliji ocenjen kot najboljši evropski finančnik, a tudi njemu marsikdo v parlamentu ni naklonjen.

Vsi tisti, ki se niso udeležili slavnostne proslave v parlamentu, so dokazali, da ne priznavajo sedanje demokracije, da živijo v oblakih, v domišljijem svetu, ki je že davno postal preteklost, in niso zmožni, da bi se sprijaznili s sedanjem stanjem. To, da ste bojkotirali proslavo, boste občutili na prihodnjih volitvah, ko vas bomo bojkotirali in vam namenili le minuse, ne pa glasu. S svojo odsotnostjo v parlamentu ste izdali svoje volivce, predvsem pa državo Slovenijo, ki ji le navidez služite. Zavedajte se že enkrat, da vas je volilo ljudstvo in da ste vi zaradi nas, ne pa mi zaradi vas.

Danijela Petrovič, Maribor

Ciniki in obrekovalci!

Marija Vodišek

Cinik je zavestno nesramen človek oz. se zajedljivo posmehuje vsemu in vsakomur, ki ni čisto po njegovi meri. Jelko Kacin je že vseskozi v svojih javnih nastopih najpopolnejša podoba cinika. Ko prebereš zelo dobro razčlenjen pogovor novinarja Petra Raka v Sobotni prilogi Dela s takratnim v. d. predsednika LDS Jelkom Kacinom, dobiš popolno sliko neobjektivnega, zlonamernega kritika. Pravzaprav je zadovoljen le sam s seboj, morda sedaj za kratek čas z novo predsednico LDS Katarino Kresal. V omejenem pogovoru obere vse po vrsti, nekdanje odpadle člane stranke, še posebno Antona Ropa, ki ga prikaže kot popolnoma neodgovornega predsednika vlade, pravzaprav kot lutko v rokah lutkarjev. No, to vemo vsi, ki spremljamo poosamosvojitveno politiko v Sloveniji. Predsednika SD Boruta Pahorja prikaže kot graditelja lastnega kulta osebnosti, kar ni čisto iz trte zvito. Rdeča nit vsega pa je kot že vseskozi predsednik vlade Janez Janša, ki je po Kacinovo kriv za vse. Jasno je, da človek, ki je aktivno sodeloval pri rušenju Janeza Janše kot obrambnega ministra in ga tedaj nasledil, ne bo nikoli govoril drugače. Zamolči vsega obsojanja vredno flagrantno izdajo poslanca SKD Cirila Pucka, s pomočjo katere je postal Janez Drnovšek predsednik vlade. Pri tej izdaji je aktivno sodelovala vsa stranka LDS s svojimi guruji in soglasjem združene liste, iz ozadja pa kot vedno Milan Kučan. Če poslušamo vse te »naprednjake«, ugotovimo, da v svojih izjavah le ponavljajo novo krilatico, to je »stanje duha« v Sloveniji. O tem govori Milan Kučan, ki je desetletja bedel nad »moralnopolitično neoporečnostjo«. O tem govorijo Janez Drnovšek, J. Kacin, B. Pahor in vsi odpadniki ter prebežniki. No, nova predsednica LDS, odvetnica Katarina Kresal, zvesto sledi svojim predhodnikom in očita sedanji vladi, da Slovenijo pelje nazaj v 20. stoletje. SIC. Ona in mi vsi, razen sedemletnikov, smo otroci 20. stoletja. Kaj bo z njenimi obljubami, bomo videli, ni dovolj samo nov predsednik, potrebno je zvesto pa po možnosti vsaj malo inteligentno članstvo. Koliko je razlik med dosedanjim neuspešnim predsednikom in novo predsednico Katarino Kresal? Morda bi bolj kot psihiatra Slavka Zihlerla za podpredsednika stranke potrebovala logopeda? To je skoraj »ziher«. Sicer pa nihče, niti eldesovci niso brez napak. Pa še nekaj besed o »ribiških zdradah«. Te se dogajajo povsod po svetu. Poglejmo samo Evropo. Že desetletja se španski in francoski ribiči pripravljajo, do kod in kje lahko lovijo v Biskajskem zalivu. Čeprav so to prijateljske države, še danes ne priznavajo morske meje in hodijo drug drugemu »v zelje«. Enako je z Islandijo in njenimi ribiči, ki so v nenehnem sporu z vsemi drugimi, čeprav prijateljskimi državami. Prav tako vse skandinavske države. Vsi ribiči sveta spoštujejo samo »svoje« zakone, saj so na morju oni gospodarji. Da so ves čas in na vseh nivojih potekali pogovori, še bolj pa dezinformacije glede ribičkih incidentov v Piranskem zalivu, je jasno. Pogovori pa niso DOGOVORI! In to je treba razčistiti, saj je edini cilj očitne zarote rušiti Janeza Janšo in vlado. Morda pa imajo A. Rop & Co disleksijo in ne znajo pravilno brati?

Politični semafor

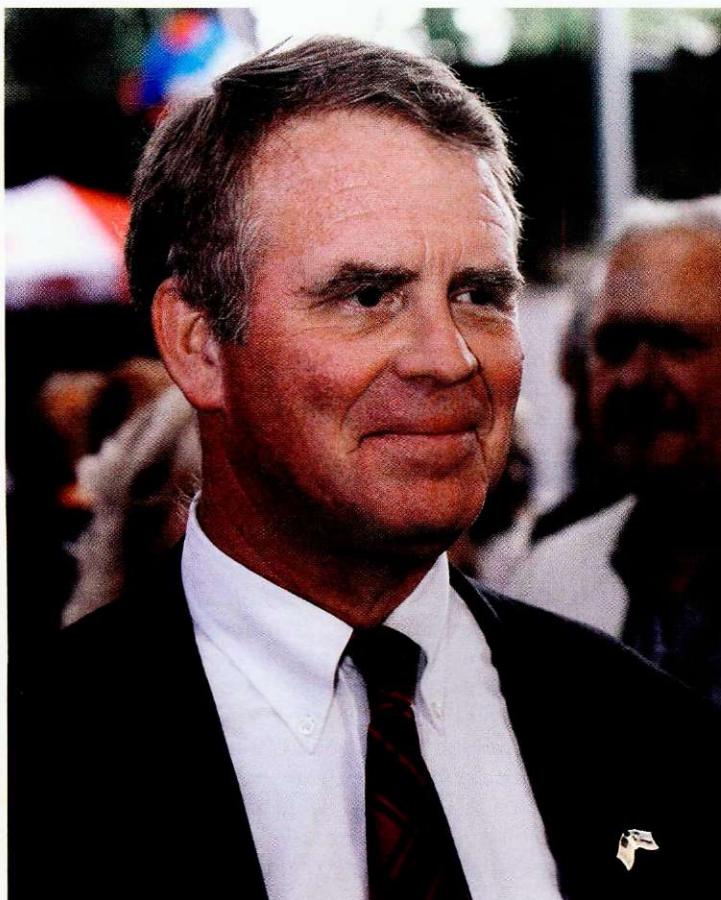
Podbregarjev varuh Potem ko je spodletelo še eno zaslišanje nekdanjega direktorja Sove Iztoka Podbregarja, še vedno ne vemo, kdaj ga bodo znova zaslišali. Predsednik komisije za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb Pavel Gantar namreč še ni sklical nadaljevanja nujne seje, na kateri bi ga člani komisije lahko zaslišali. Gantar se izgovarja na Podbregarjev nenavadno dolg (40 dni) dopust, poslanci SDS pa se v protestu sprašujejo, koga z zavlačevanjem brani Gantar.

Končal pogajanja Minister za javno upravo Gregor Virant je pretekli teden sporočil, da so pogajanja o novi kolektivni pogodbi za javni sektor končana, organi posameznih sindikatov pa imajo do 16. julija čas, da se odločijo, ali jo bodo podpisali. Virant upa, da bo obveljal razum, medtem ko v šolskem sindikatu že grozijo s splošno stavko. Bo Kučanov zet Branimir Štrukelj, ki očitno še kar ne more prebleti, da levica ni več na oblasti, znova glavni netilec nemirov v državi?

Novi prijemi Šolski minister Milan Zver je nedavno uporabil nov pristop pri nagovarjanju poslancev. Vsem poslancem in poslankam je namreč poslal pismo, v katerem jih je pred skorajšnjo razpravo o predlogu novele zakona o financiranju vzgoje in izobraževanja ter predlogu novele zakona o osnovni šoli seznanil z razlogi, zakaj bi ju veljalo podpreti. Pismo sicer ne vsebuje ničesar, česar v javnosti ne bi že slišali, je pa pristop, s katerim se je obrnil na poslance, vsekakor pohvale vreden.

Odhaja ljubitelj Slovenije

Ljubljanske Križanke so 3. julija, na predvečer ameriškega praznika neodvisnosti, pokale po šivih. Razlog za to je bil tradicionalni sprejem, ki ga vsako leto na predvečer ameriškega praznika pripravi ameriško veleposlaništvo. Tokrat je imel še poseben pomen. Na njem sta se namreč uradno od Slovenije poslovila ameriški veleposlanik Thomas B. Robertson in njegova žena Antoinette, ki sta v Slovenijo prišla leta 2004 in se jima konec poletja izteka mandat. Robertson, ki ga je na položaj veleposlanika v Sloveniji leta 2004 imenovala administracija ameriškega predsednika Georgea Busha, je za slovo dejal, da je Slovenija ena tesnejših prijateljskih držav ZDA in da jo bo zagotovo še kdaj obiskal. Dejal je, da verjame, da bo Slovenija uspešno predsedovala Evropski uniji, in dodal, da lahko pri tem zagotovo računa na pomoč njegove države. Sicer pa si bodo

Slovenci Robertsona, velikega ljubitelja (slovenskih) gora, zapomnili predvsem po njegovem pristnem občudovanju vsega slovenskega, dokaj uspešnem učenju slovenščine in številnih dobroteljskih akcijah, ki jih je organiziral. Ena večjih akcij se je končala pretekli teden, ko je Robertson v Strunjanu končal svoj pohod po slovenskem delu evropske pešpoti E-6. S hojo je zbral sredstva za mednarodni sklad za razminiranje, neprofitno slovensko organizacijo, katere poslanstvo je popolna odstranitev protipehotnih min v jugovzhodni Evropi. Njegovo delo je precej uspešno, saj je od leta 1998 zbral več kot 210 milijonov dolarjev donacij, poleg očiščenja min na približno 70 milijonih kvadratnih metrov pa je pomagal več kot 900 žrtvam min. Robertson je tako zagotovo eden tistih veleposlanikov, ki si jih bodo Slovenci zapomnili. A. K.

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	9,18 EUR
☐ Albert Svetina: Od osvobodilnega boja do banditizma	27,95 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	35,46 EUR
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	20,44 EUR
☐ NOVO Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni	32,00 EUR
☐ NOVO Silvin Eiletz: Skrivnost komiterne	23,96 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	16,29 EUR
☐ Vasja Klavara: Predel 1809	28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske	22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora	18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	16,02 EUR
☐ Vasja Klavara: Koraki skozi meglo	26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	12,51 EUR
☐ Ive A. Stanič: V objemu osvoboditeljev	10,43 EUR
☐ Jože Zemljič: Življenje je večna borba	8,34 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite
na naslov:**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana
ali na faks 01 230 06 61.***Poštino po veljavnem ceniku Pošte
Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.***Ob naročilu**2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" +
knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV: _____

Vzemite si čas za brezplačen klepet.

Vsak dan od 19.00 do 7.00 ter vse vikende in praznike v družbi več kot 1.400.000 uporabnikov Mobitelovega omrežja.

Vključitev storitve "Večerni in vikend pogovori" naročnik potrdi s podpisom obrazca Naročilo dodatnih storitev. Uporabniki storitve Monitor pa lahko izpolnijo e-obrazec. Več informacij na www.mobitel.si, na telefonski številki Centra za pomoč naročnikom 041 700 700 ali v najbližjem Mobitelovem centru.

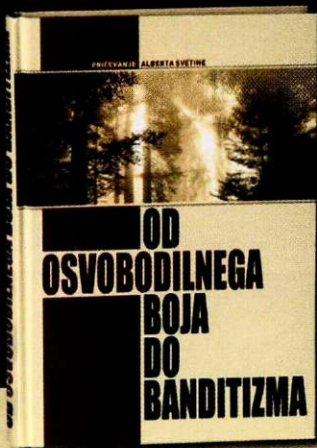
**Za samo
5,99 €
doplačila na mesec**

„RUBIČIČ JE IZVAJAL PRAKTIČNO VSE.“

ZADNJI
IZVODI

+ DARILO*

Albert Svetina

*(Od osvobodilnega boja do banditizma,
str. 205)*

Albert Svetina

OD OSVOBODILNEGA BOJA DO BANDITIZMA

Nekdanji Mačkov pomočnik opisuje svojo razburljivo življenjsko pot. Slikovito predstavlja delovanje Ozne. 367 strani, 27,95 EUR / 6.700,00 SIT. Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,64 SIT. Poštnino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naročnik. Vse cene so z DDV.

*OB NAROČILU KNJIGE VAM PODARIMO DARILO V VREDNOSTI 10,02 EUR / 2.400,00 SIT.

Naročila sprejemamo na telefon 01/ 23 00 666
ali po e-pošti knjigarna@demokracija.si

knjigarna
DEMOKRACIJA

www.demokracija.si

DEMOKRACIJA PRILOGA

ENERGETIKA

Za energijo
se nam (še)
ni treba bati

Jutri bo spet vroče. Pasje vroče!

**Privoščite si klimo,
ki bo za vedno pregnala
pasjo vročino.**

Klima Petek na slovenskem trgu že več kot
četrto stoletja ponuja vrhunske klimatske
naprave vodilnih svetovnih proizvajalcev.

Pokličite **02 290 91 20** in skupaj z
našimi strokovnjaki izberite klimo, ki bo
popolnoma odgovarjala vašim potrebam.

Vrhunska klimatska naprava
Daikin RYN + FTYN 25 D
že za 750,82 EUR (179.927,00 SIT)
z vključenim DDV in osnovno montažo
(v dolžini instalacije 3 m) ob predplačilu.

Moč hlajenja: 2,50 kW
Moč gretja: 3,00 kW
Energijski razred: (hlajenje) B / (gretje) B
Hrupnost: notranja enota 27 dB(A) / zunanja enota 47 dB(A)

KlimaPetek

www.klimapetek.si

DAIKIN

KAZALO

4 Za energijo se nam (še) ni treba bati

Potrošniške družbe iz leta v leto povečujejo energetsko porabo. Ta je pogoj za vzdrževanje visoke gospodarske rasti, ki jo doživlja tudi Slovenija, hkrati pa poraja vprašanja o vzdržnosti sistema in o ekonomskih posledicah za končne porabnike.

7 Vonj po bencinskih hlapih

11 Drugi blok vse realnejši

Kar tretjino električne energije, ki jo letno porabimo v Sloveniji, proizvede Jedrska elektrarna Krško. Ker bo lahko nuklearna obratovala le do leta 2023, so čedalje realnejša razmišljanja o graditvi nove.

13 Varovalka za vroče dni

V vročih poletnih dneh, ko sonce s svojo močjo marsikdaj ne prizanaša, nam v stanovanjih včasih postane prevroče. Pri tem si lahko pomagamo na različne načine – tudi s klimatsko napravo.

UVODNIK

Končno liberalizacija

Aleš Kocjan

Odkar je sredi 19. stoletja Nicholas August Otto v Nemčiji izumil motor z notranjim izgorovanjem, v ZDA pa Thomas Alva Edison električno žarnico, kar je pomenilo nekakšen začetek moderne industrijske dobe, je energija, naj bo to v obliki elektrike, nafte, plina ali v zdajšnjem času sončnih in vodikovih celic, eno najpomembnejših gibal razvoja. Zaradi njene pomembnosti se po svetu sprožajo vojne, v nemajo spopadi, proizvodnja in zaloge energetskih virov pa so ena najpomembnejših strateških prioritet vsake države. Na splošno tako velja, da so države, ki imajo zaloge energetskih virov, bogatejše, tiste s skromnejšimi zalogami pa revnejše, čeprav je treba poudariti, da to ne drži docela. Tak primer je Rusija, ki se dobesedno utaplja v zemeljskem plinu, pa ji gospodarsko v zadnjih nekaj desetletjih ne gre najbolje. Slednje je delno posledica socializma, ki bogatih energetskih zalog očitno ni znal dobro unovčiti, delno pa tega, da se je danes v Rusiji tudi ta industrija (včasih na precej sumljiv način) precej sprivatizirala in da država kot taka razen davkov, ki jih plačujejo distributerji plina, od tega nima veliko.

Za Slovenijo bi lahko rekli, da je energetsko revna država. Nafta skorajda nima, plina tudi ne, naravni energetski viri pa so podobno kot drugod po svetu še vedno precej v povojih. Še največji vir energije pri nas so hidroin termoelektrarne ter seveda Jedrska elektrarna Krško, večino elektrike, ki jo proizvedejo, pa porabimo sami. V času pred slovensko osamosvojitvijo in po njej je bil slovenski elektroener-

getski trg zaprt. Slednje je pomenilo, da je nadzor nad celotnim sistemom imela država, da konkurence med posameznimi ponudniki praktično ni bilo in da je porabnik moral kupovati energijo pri tistem dobavitelju, ki mu ga je določila država. Leta 2000 je država sprejela spremembe zakonodaje, s katerimi se je začela liberalizacija trga. Ustanovljena je bila tudi agencija za energijo, ki pomaga soustvarjati primerne razmere za ta proces, ga vodi in tudi nadzira. Danes na agenciji ugotavljajo, da je trg z električno energijo odprt približno 75-odstotno, z zemeljskim plinom pa že 90-odstotno, kar je seveda dobro predvsem za potrošnike. Prav v teh dneh je v okviru tega procesa prišlo do popolnega odprtja trga z dobavo električne energije in plina, kar pomeni, da odjemalci ne bomo več vezani na ponudnika, ki pokriva »naše« območje, ampak bomo lahko pri elektriki izbirali med petimi distribucijskimi podjetji, pri plinu pa med sedemnajstimi.

Čeprav kakšnih velikih sprememb na tem področju ni pričakovati – izkušnje iz tujine namreč kažejo, da distributerja zamenja kakšnih 5 odstotkov odjemalcev, cene pa se praviloma zaradi konkurence ne znižajo (v Sloveniji naj bi se zaradi tega, ker je cena električne energije nižja od povprečja v Evropski uniji, celo zvišale) –, pa je liberalizacija kljub vsemu dobrodošla. Če ne drugega, bo prinesla nekaj konkurence, ki je vedno zdrava, in spoznanje, da porabniki ne obstajajo zaradi distributerjev, ampak obratno, kar je bilo v preteklosti velikokrat čutiti. **D**

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,

Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI

Tel.: 01/ 23 00 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;

Faks: 01/ 23 00 661

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Urednik priloge: Aleš Kocjan

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Vida Kocjan, Monika Maljevič, Barbara Kavtičnik, Gašper Blažič, Aleš Kocjan, Mitja Volčanšek, Ana Müllner, Peter Avsenik

Lektoriranje: Joža Gruden

Fotografija: Gregor Pohleven, Bor Slana

Direktor: Andrej Lasbaher

Za energijo se nam (še) ni treba bati

Mitja Volčanšek

Potrošniške družbe iz leta v leto povečujejo energetske porabo. Ta je pogoj za vzdrževanje visoke gospodarske rasti, ki jo doživlja tudi Slovenija, hkrati pa poraja vprašanja o vzdržnosti sistema in o ekonomskih posledicah za končne porabnike.

Nadvse zgovorni so podatki o porabi energije in dobičkih energetskih družb v preteklem letu. Slovenske energetske družbe so po podatkih za leto 2005 dosegle 433,13 milijarde tolarjev neto čistega dobička. Največ dobička je v letu 2006 dosegel Holding Slovenske elektrarne (HSE), in sicer 8.651 milijonov tolarjev. Potem so tu še posamične elektrarne in Elektro Slovenija (Eles) z brutodobičkom 9.202,1 milijona tolarjev (38,4 milijona evrov) v lanskem letu.

Ti izredno pozitivni rezultati so posledica nenehnega povečevanja potreb po energiji; te se letno povečujejo za 2 do 3 odstotke. Maja letos smo porabili milijardo 96,5 milijona kW ur električne energije, kar je bilo za 4,7 odstotka več kot maja lani. Od povečanega povpraševanja si od tega meseca precej obetajo

tudi distributerji, saj se je s 1. julijem slovenski energetski trg dokončno liberaliziral.

LIBERALIZACIJA BREZ PRETRESOV Na ministrstvu za gospodarstvo se prelomnega dogodka, liberalizacije energetskega trga, ne bojijo. Kljub spremembam, ki jih je prinesel 1. julij, hipnih učinkov v smislu večjega skoka cen navzgor ni pričakovati. »Nasprotno, potrudili smo se, da bi bil ta prehod izveden brez pretresov,« so nam zagotovili. Navadni odjemalci imajo zdaj novo pravico – prosto izbiro dobavitelja (le-to so že pred tem lahko uveljavljali t. i. negospodinjnski odjemalci), ki bi morala potekati gladko: »Če se za spremembo ne odločijo, jih bo še naprej preskrboval dosedanji dobavitelj. Za to jim ne bo treba storiti ničesar. Če pa se odločijo za spremembo dobavitelja, je predviden proces, ki bo za odjemalca zelo preprost,« so nam razložili na ministrstvu.

Cene ne bi smele drastično poskočiti, bržkone pa se tudi znižale ne bodo. Kljub temu na ministrstvu pričakujejo, »da bodo cene omejene s konkurenco in da bodo resnično odražale stroške preskrbe«. V ta namen je vlada izvedla vrsto ukrepov, ki omogočajo razvoj konkurence na trgu na debelo in drobno, četudi ti ukrepi niso neposredno povezani s končnimi odjemalci. Z liberalizacijo trga seveda pričakujemo tudi dolgoročen dvig kakovosti storitev.

»Potrošniki so zelo dobro varovani,« nam razblinijo pomisleke na ministrstvu, kajti »v primeru, da jim noben dobavitelj ne bi ponudil preskrbe ali če njihov dobavitelj propade, je predvidena zasilna preskrba«. Cena slednje bi bila sicer nekoliko višja, a nikakor ne za več kot 25 odstotkov od tržne cene. Potem je tu t. i. nujna preskrba, kar pomeni, da odjemalca ne smejo odklopiti, če bi to ogrozilo življenje in zdravje odjemalca ter oseb, k živijo z njim.

Med drugimi varovalnimi ukrepi so predvidene obvezne sestavine

Že dolgo obstaja zavest, pravijo na ministrstvu, da so zaloge klasičnih energetskih virov omejene in da poraba energije ne bo mogla naraščati v nedogled.

pogodb o dobavi, s čimer bi preprečili zavajanje odjemalcev: »Odjemalci bodo morali biti o vsaki spremembi dobavnih pogojev, cen in drugega obveščeni vnaprej.« Posledično se bodo uporabniki lahko odločili za brezplačno menjavo dobavitelja, pri tem pa bo odjemalec »le podpisal pogodbo o dobavi, v kateri bo hkrati pooblastil dobavitelja za urejanje vseh potrebnih postopkov«.

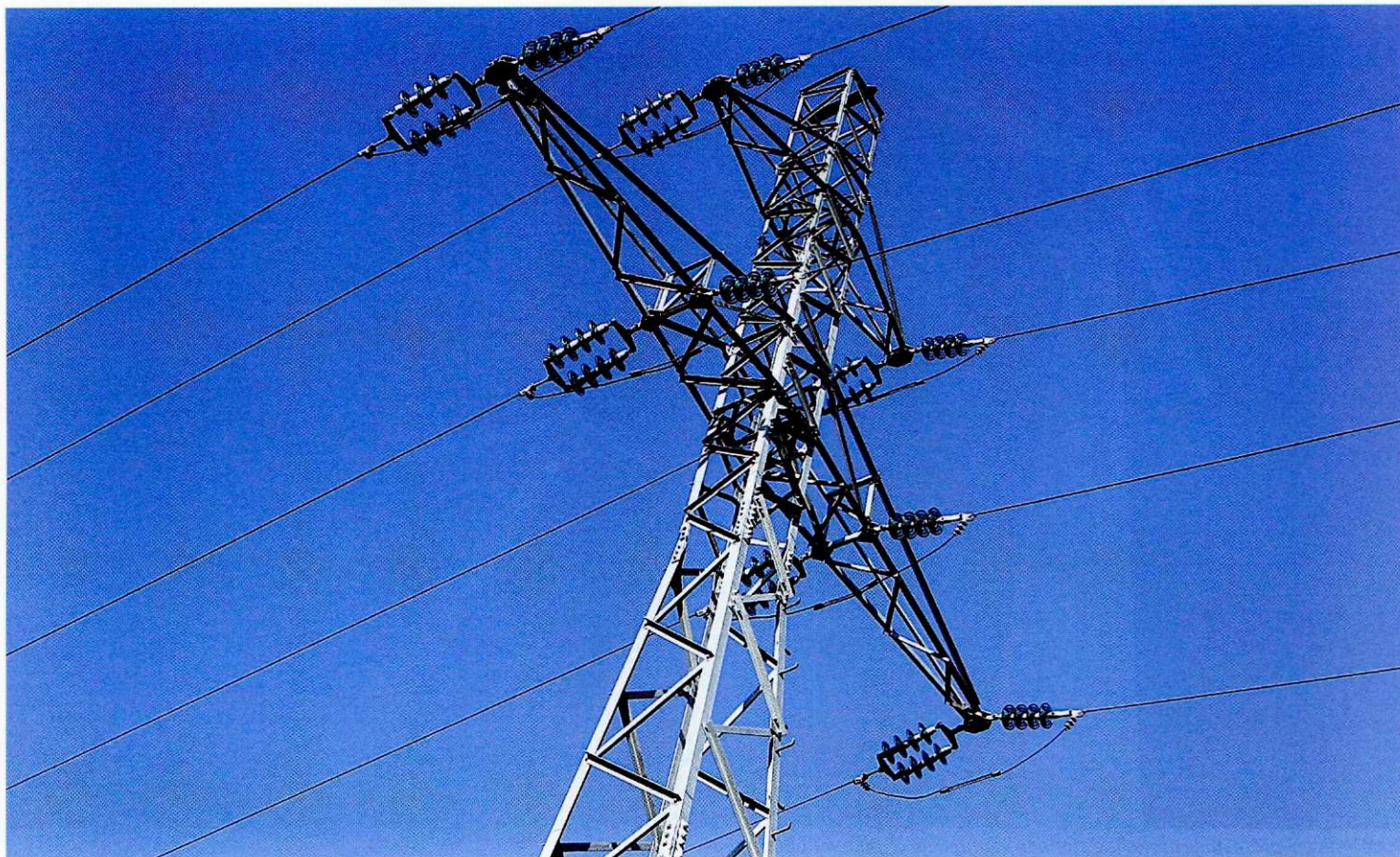
OKOLJSKE DILEME Glede na pogoste omembe energetske (ne)odvisnosti naše države nas je zanimalo, kakšno strategijo ubira država na tem področju. Trg, zanesljivost in trajnost so ključna po-

Na ministrstvu za gospodarstvo pravijo, da so pripravljene na liberalizacijo trga.

ENERGETIKA V SLOVENIJI

Elektro Slovenija zagotavlja nemoteno preskrbo z energijo.

dročja, ki jih obravnava Nacionalni energetski program (NEP), slovenska strategija pa je usklajena s strategijo Evropske unije. Že dolgo obstaja zavest, razlagajo na ministrstvu, »da so zaloge klasičnih energetskega virov omejene in da poraba energije ne bo mogla naraščati v nedogled«. Poleg tega so odgovorni občutljivi na žgočo problematiko okoljskih vplivov (klimatske spremembe) kot posledice čedalje večje porabe. Prav zato je prihodnost v varčevanju in v obnovljivih virih. Glede slednjih poteka medresorsko sodelovanje v prvi vrsti med ministrstvom za okolje in prostor, gospodarskim ministrstvom, v posameznih segmentih pa tudi z ministrstvom za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo ter z resorjema za promet in kmetijstvo. Načeloma so pristojnosti razdeljene tako, da je gospodarsko ministrstvo pristojno za elektriko iz obnovljivih virov, ministrstvo za okolje pa za biogoriva in toploto iz obnovljivih virov.

V kakšno smer gredo raziskave varčnejših, obnovljivih virov, smo vprašali pristojne na ministrstvu za okolje. V že omenjenem NEP, sprejetem aprila 2004, so upoštevali tako vidike zanesljivosti energetske preskrbe in konkurenčnosti energetskega sektorja kot tudi obvladovanje vplivov na okolje, ki predstavljajo tri strateške cilje programa. »Ob tem niso zanemarljivi niti pozitivni vplivi trajnostnega energetskega razvoja na tehnološki razvoj energetske opreme in storitev, regionalni razvoj in zaposlovanje,« poudarjajo na okoljskem ministrstvu. V Sloveniji se v skladu z načrti lizbonske strategije in evropske prakse uveljavlja celovit pristop do energije, ki le-to povezuje z dvigom konkurenčnosti gospodarstva in zaposlovanjem.

KONKRETNI UKREPI Slovenija se je z ratifikacijo vsem dobro znanege Kjotskega protokola zavezala k drastičnemu zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov, in to kljub visoki stopnji gospodarske rasti.

Če govorimo v številkah, naj bi Slovenija v skladu z NEP do leta 2010 povečala učinkovitost rabe končne energije v primerjavi z letom 2004, in sicer v industriji, storitvenem sektorju in prometu za 10 odstotkov,

v javnem sektorju za 15, v stavbah (z izjemo industrije) pa za 10 odstotkov. Poleg tega bi v primerjavi z letom 2000 podvojili delež električne energije iz sproizvodnje na skupnih 1600 GWh. Prav tako naj bi delež obnovljivih virov energije dosegel 12 odstotkov, kar vključuje povečanje deleža le-teh pri preskrbi z energijo z 22 odstotkov v letu 2002 na 25 odstotkov, dvig deleža električne energije iz obnovljivih virov z 32 odstotkov v letu 2002 na 33,6 odstotka čez tri leta ter povečanje deleža biogoriv v prometu na skupnih 5,75 odstotka.

Da bi te ambiciozne cilje dosegli, na okoljskem ministrstvu stavijo predvsem na lesno biomaso pa tudi na bioplin, geotermalno energijo in druge obnovljive vire. Za lažje razumevanje naj podamo nekaj konkretnih številok o vložku, ki bi bil potreben za doseganje tega cilja. V šestletnem obdobju, do leta 2010, naj bi namestili okoli 1.500 kotlov v gospodinjstvih, 50 večjih kotlov in 3 do 5 daljinskih sistemov na lesno biomaso, poleg tega pa bo treba namestiti še 10 tisoč kvadratnih metrov sončnih kolektorjev in 500 toplotnih črpalk ter podpreti razne projekte za izkoriščanje bioplina in geotermalne energije.

Država spodbuja energetske investicije z različnimi subvencijami za investicijske študije, sofinanciranjem investicij bodisi z nepovratnimi sredstvi, bodisi s kapitalskimi vložki oziroma posojili s subvencionirano obrestno mero. Vendar ukrepi niso vezani le na finančne prilive, ampak je ključnega pomena sprememba miselnosti ljudi. Zato, kot ponosno razlagajo na ministrstvu za okolje, izvaja država množico različnih aktivnosti: izobraževanje, informiranje, ozaveščanje javnosti, energetske svetovanje, spodbujanje energetskega pregledov ter lokalnih energetskega konceptov, pripravo standardov in tehničnih predpisov.

NEMOTENA PRESKRBA Vezni člen med državo in dobavitelji je Elektro Slovenija, d. o. o., ali na kratko Eles. Njegova temeljna naloga je zagotavljanje brezhibnega delovanja elektroenergetskega

Povečano povpraševanje in okoljski standardi zahtevajo čedalje več obnovljivih virov energije.

omrežja oziroma nemotena preskrba s kakovostno električno energijo. Uspešnost Elesa, ki zaposluje 503 ljudi, je ključ za nadaljnje investicije v energetska omrežja.

Eden od primarnih dolgoročnih ciljev Elesa je zagotovo uskladitev trgov z električno energijo v vseh 27 članicah EU. Med državami namreč še obstajajo razlike glede tehnično-tehnoloških značilnosti, oblike organiziranosti posameznih sistemov in stopnje njihove regulacije.

Slovenija se na vmesni stopnji na poti k uskladitvi s svojo severno mejo vključuje v regionalno koordinacijo s severovzhodno Evropo (poleg Slovenije so tu še Nemčija, Poljska, Češka, Slovaška, Madžarska in Avstrija), z zahodno mejo pa v skupino z Italijo, s Francijo, z Nemčijo in Avstrijo.

Večja poraba pomeni potencialno tudi večje tveganje za izpade sistema. Za zagotovitev zanesljivejšega sistema so se v Elesu lotili vrste

nujnih naložb, ki so jih predstavili v svojem desetletnem razvojnem načrtu. Tu je denimo vgraditev prečnega transformatorja v Divači. Gre za napravo, ki bo omogočala učinkovito regulacijo pretoka moči proti bližnji Italiji. Drug pomemben načrt je sklenitev 110 kilovoltne ljubljanske zanke oziroma zgraditev 2 x 110 kV daljnovoda Toplarna-Polje-Beričevo, ki od začetka letošnjega leta zagotavlja dvostransko

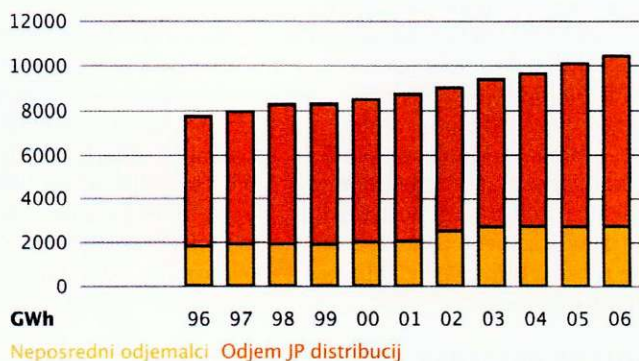
Cene z liberalizacijo ne bi smele drastično poskočiti, bržkone pa se tudi znižale ne bodo.

napajanje prestolnice. Še pomembnejša pa je graditev 2 x 400 kV prenosnega daljnovoda med Beričevim in Krškim, ki se bo začela v letu 2008 in bo predvidoma končana leto kasneje. Ne smemo pozabiti niti na dograditev meddržavnih 400 kV povezav z Italijo med Okroglim in Vidmom ter z Madžarsko na relaciji Cirkovce-Pince.

Med ključne projekte nedvomno sodita tudi dograditev in obnova 110 kV prenosnega omrežja. Največja težava pri tem, kot opozarjajo pri Elesu, je lastništvo, ki je razdrobljeno med številne lastnike, od katerih niso vsi v državni lasti. S postopnim lastniškim prevzemanjem in intenzivnim vlaganjem v obnovo in dograditev prenosnega omrežja si Eles zdaj obeta postopno ureditev tega področja.

Da z investicijami (te so bile v preteklosti nekoliko podhranjene) v prihodnje mislijo resno, pričajo naslednji podatki. Če je Eles leta 2004 v omenjeno omrežje vložil nekaj več kot 22 milijonov evrov, se je leto kasneje ta številka povzpela na 28 milijonov, leta 2006 pa na 38 milijonov, ki so bili namenjeni rekonstrukcijam in investicijam. In vendar so te vsote zanemarljive v primerjavi s prihodnjimi investicijami. Letos naj bi za naložbe namenili slabih 71 milijonov evrov, leta 2008 pa kar dobrih 96 milijonov. **D**

Poraba električne energije od leta 1996 do 2006

Poraba električne energije se tudi v Sloveniji vztrajno povečuje. (Vir: Eles)

Vonj po bencinskih hlapih

Gašper Blažič

Slovenija je z osamosvojitvijo in vstopom med razvite evropske države povečala in sčasoma posodobila svoj vozni park.

Povečevanje števila osebnih avtomobilov je pripeljalo tudi do povečanja porabe naftnih derivatov, posodobitve cestnega omrežja (graditev avtocest) ter dvig kupne moči pa so pripeljali tudi do graditve novih servisnih ploščadi za prodajo naftnih derivatov. Če so bile bencinske črpalke v času socializma namenjene predvsem prodaji naftnih derivatov (pa še to največkrat na bone), so današnji bencinski servisi tako rekoč pomanjšane veleblagovnice, saj je v njih mogoče dobiti tako hrano kot tehnične pripomočke za motorna vozila, kavarne in restavracije pa so praktično obvezen del večjih servisov. Poleg bencinskih servisov so dostikrat tudi avtopralnice.

PETROL Z VEČINSKIM DELEŽEM Kar se tiče konkurenčnosti pri ponudnikih naftnih derivatov, je Slovenija še vedno precej v zaostanku, saj ima Petrol še vedno tržni delež krepko čez polovico, medtem ko je bil v preteklem obdobju tako rekoč eden od dveh ponudnikov naftnih derivatov na območju Slovenije. Drugi ponudnik je bil Istrabenz, katerega črpalke so po osamosvojitvi dobile »preobleko« avstrijskega OMV, najprej kot OMV Istra, nato pa kot OMV Istrabenz. Leta 2003 je nova uprava Istrabenza – tedaj jo je že vodil Igor Bavčar – sprejela strateško usmeritev razvoja treh stebrov poslovanja: energetike, turizma in naložb. S tem se je družba umaknila s področja distribucije naftnih derivatov, Istrabenzove črpalke pa so postale dokončno del avstrijskega OMV (v Sloveniji jih je prevzel OMV Slovenija). Slednji je postal tako največji tuji ponudnik naftnih derivatov pri nas in hkrati najmočnejši tekmeč domačemu Petrolu.

Med tujimi naftnimi družbami, ki imajo v Sloveniji svoje črpalke, velja omeniti še podjetje Ina iz Hrvaške, MOL iz Madžarske, Agip iz Italije in BP iz Velike Britanije. Mogoče pa je, da bomo v prihodnosti dočakali investicije še nekaterih naftnih družb, na primer Totala, Arala, Essa, Shella itd. To bo seveda odvisno od tega, kako privlačen bo slovenski trg za tuje naftne družbe. Upoštevati velja, da je slovenski prostor precej majhen in že zasičen z bencinskimi

servisi ob glavnih cestah, saj so neredko tudi po trije bencinski servisi na zelo kratki razdalji. Zagotovo bodo nekaj možnosti odprle nove avtoceste in s tem počivališča ob njih pa tudi novi prometni koridorji med slovenskimi pokrajinami. Prav navzočnost tujih naftnih družb pripomore k temu, da se naftni derivati uvažajo od drugod, medtem ko je v Sloveniji edina rafinerija v Lendavi.

Bencinski servisi večjih naftnih družb so večinoma franšizne prodajalne, zato prihaja tudi do razlik v kakovosti goriva med bencinskimi servisi iste blagovne znamke.

RAZLIKA V KAKOVOSTI Velja omeniti, da Petrol ni edini domači ponudnik naftnih derivatov na Slovenskem. Z njimi se namreč ukvarja tudi podjetje Logo iz Grosupljega, ki ima za zdaj v Sloveniji tri bencinske servise, od tega dva z lastno blagovno znamko, enega pa v povezavi z OMV Slovenija. Omeniti velja še podjetje Ultra iz Zagorja, ki je odprlo dve avtomatizirani bencinski črpalke, v Trzinu in Kopru. Upoštevati pa je treba dejstvo, da so bencinski servisi večjih naftnih družb večinoma franšizne prodajalne, ki jih omenjene družbe dajejo v najem samostojnim podjetnikom, zato prihaja tudi do razlik v kakovosti goriva med bencinskimi servisi iste blagovne znamke. Kakovost goriva lahko močno vpliva na njegovo porabo, moč motorja in tudi življenjsko dobo motorja. Zato niso redki primeri, ko komisije od časa do časa testirajo kakovost goriva pri različnih prodajalcih naftnih derivatov, izsledke testiranja pa objavijo v medijih.

Nadaljevanje na 10. strani.

Bencinski servisi so danes pomanjšane veleblagovnice.

Tovornega prometa je čedalje več.

hse *Moč energije*

**Za energične
meje ne obstajajo.**

Električna energija povezuje svet. Z njo trgovamo daleč prek meja Slovenije. Z uresničevanjem naše razvojne strategije postajamo pomemben član elektroenergetske oskrbe na področju Srednje in Jugovzhodne Evrope. Tak položaj nam omogoča dejavnejše sodelovanje pri oblikovanju tujih trgov z električno energijo in doseganje ustrežnejše strukture energetskega vira. S tem zmanjšujemo tveganje za uspeh poslovanja.

OGLASNO SPOROČILO

HSE si prizadeva za varno energetske preskrbo

Čas, ki prihaja, bo čas energije. Zanj se danes bijejo vojne. Njena proizvodnja ne uspe slediti porabi. Tudi v Sloveniji ne.

Slovenske elektrarne danes proizvedejo okrog 10,5 milijarde kilovatnih ur električne energije. Slovenija jih porabi več, in sicer 13,5 milijarde. Torej imamo okrog 78-odstotno samopreskrbo, vendar ta žal počasi, a konstantno pada. To pomeni, da moramo več kot dvajset odstotkov električne energije uvoziti. To v glavnem opravi Holding Slovenske elektrarne (HSE), ki je odgovoren za varno, zanesljivo in okolju prijazno preskrbo z električno energijo po konkurenčnih cenah. To vlogo opravlja tudi Gen-energija oziroma tako imenovani drugi steber.

HSE je stoddotni lastnik Dravskih elektrarn, Termoelektrarne Šoštanj in Soških elektrarn, v lasti pa ima tudi osemdeset odstotkov Premogovnika Velenje in Termoelektrarne Trbovlje. Poleg tega, da upravlja s temi naložbami, trguje z električno energijo – tako s tisto, ki jo proizvedejo hčerinske družbe v poslovni skupini, kot s tisto, ki jo kupi in proda na domačem in tujem trgu. Hčerinske družbe HSE proizvedejo okrog 7,5 milijarde kilovatnih ur, HSE pa proda okrog 16,5 milijarde kilovatnih ur. To pomeni, da HSE 9 milijard kilovatnih ur kupi bodisi doma, zunaj skupine HSE, bodisi jih uvozi iz tujine. Hkrati to tudi pomeni, da znaša velikost netoizvoza HSE 3 milijarde kilovatnih ur električne energije. Iz povedanega izhaja, da za HSE nima velikega pomena le varna, zanesljiva in usklajena proizvodnja, ampak tudi trgovanje z električno energijo. Holding Slovenske Elektrarne ima tako danes svoja trgovska pod-

jetja in podružnice v šestih državah, večinoma brez zaposlenih oseb, in je aktivno navzoč na osmih evropskih borzah. Uspešno optimiranje proizvodnje in agresiven tržni nastop, usmerjen na zunanje trge, se kaže tudi v odličnih poslovnih rezultatih HSE, ki presegajo načrtovane kazalnike. HSE se je danes prebil med največja in najuspešnejša slovenska podjetja. Kljub temu pa v HSE ne spimo na lovoričah, saj so minili časi, ko je cenena električna energija potovala iz Balkana, še zlasti iz Bolgarije, v Slovenijo in dalje na Zahod, še posebej v Italijo. Če je bila še pred dvema letoma cena elektrike na bolgarski meji 20 evrov za megavatno uro, je danes 60 ali več. In nič ne kaže, da se bo v doglednem času kaj prida spremenilo. Pričakovani drugi val zgraditve jedrskih elektrarn v Evropi se čedalje bolj odmika, vodni viri so v Evropi bolj ali manj že izkoriščeni, nekaj rezerve v pogledu energetskih lokacij je le še na Balkanu. Zaradi velikega povpraševanja po novih kotlih, turbinah in generatorjih termoelektrarn je treba na njihovo dobavo čakati 5 do 6 let! Plin kot energent pa je ta hip še vedno za petino dražji od drugih energetskih virov in za naše potrebe ni dovolj konkurenčen. Vojni čas je v marsičem prizadel tudi energetske zmogljivosti na Balkanu. Gospodarstvo na tem prostoru se počasi dviguje, kar povzroča skokovito rast porabe električne energije. Na Balkanu danes povpraševanje po elektriki močno presega ponudbo, zaradi česar so se cene električne energije že izenačile z italijanskimi ali jih celo presegle. Pričakujemo lahko, da bo kriza s preskrbo z elektriko na tem območju trajala vsaj še deset let. Zato bo pridobitev vsake energetske lokacije na Balkanu za HSE in za Slovenijo v prihodnje zelo velikega strateškega pomena. Teh priložnosti Slovenija na noben način ne bi smela zamuditi ali prezreti njihovega pomena. Bojimo se, da prihajajo časi, ko elektrike ne bo dovolj ne glede na ceno. V Albaniji so že sedaj redukcije po osem do deset ur na dan, v nič boljšem položaju ni Kosovo, navezadnje je ves jugovzhod lačen električne energije.

Bridko bi se motil tisti, ki bi mislil, da lahko glede tega v Sloveniji mirno spimo. Čeprav ima HSE povsod v Sloveniji, kjerkoli je to mogoče, »v delu« različne energetske projekte, to ne zadostuje niti za sledenje rasti tekoče porabe elektrike, kaj šele za zmanjševanje uvozne odvisnosti. Rast porabe je danes v Sloveniji 2 do 3 odstotke letno. HE Boštanj, ki smo jo na novo zgradili, prispeva na primer le 1 odstotek k slovenski letni proizvodnji. To pomeni, da bi morali zgraditi tri takšne elektrarne vsako leto in ne ene v treh letih. Naj ob tem povemo, da vse naše energetske investicije potekajo znotraj načrtovanih časovnih in finančnih okvirov.

Zadovoljni smo, ker se tega zaveda tudi naš lastnik, država Slovenija oz. v njenem imenu vlada RS. Še posebej smo veseli, da je naš največji projekt, t. j. obnovo TE Šoštanj z izgradnjo novega 600 MW bloka, vlada vključila med strateške državne naložbe. Tudi sicer je naše sodelovanje z ministrstvi in drugimi vladnimi institucijami dobro, z odkrito izmenjavo mnenj. Ne tako kot nekateri prikazujejo v medijih, ker si pač ne želijo, da bi bila naša politična opcija pri reševanju energetskih vprašanj tako uspešna, kot je.

Direktor HSE

dr. Jože Zagožen

NAFTA IN PLIN

ZANIMANJE ZA DIZELSKÉ MOTORJE Slovenija je glede pogonskih goriv že kar lep čas evropeizirana. Če smo nekdanj imeli bencin z nižjim oktanskim številom in je bila raba dizelskega goriva za osebna vozila bolj redkost, je danes slika povsem drugačna: osvinčenega bencina že dolga leta ni več, na voljo pa sta 95-oktanski eurosUPER in 98-oktanski eurosUPERPLUS, ki je nadomestil osvinčeni bencin z istim številom oktanov. Zato morajo zlasti v starejša vozila brez katalizatorjev vozniki dodajati snovi, ki nadomeščajo zdravju škodljiv svinec. Na srečo pa se je vozni park v Sloveniji v zadnjem času močno izboljšal, svoje so dodali tudi novi in čedalje strožji standardi za izpust toplogrednih plinov. Močno se je povečal tudi delež osebnih avtomobilov na dizelski pogon, k čemur je pripomogel razvoj tehnologije tovrstnih motorjev. Na nekdanj robate, težke, hrupne, slabo odzivne in malo zmogljive motorje je ostal le še spomin, saj so sodobni (turbo)dizelski motorji dandanes po zmogljivostih povsem primerljivi z bencinskimi, vendar so precej varčnejši in tudi prožnejši. Zato je razumljivo, da je zanimanje za nakup avtomobilov s turbodizelskim motorjem čedalje večje. To pa je samo en razlog, da so se distributerji naftnih derivatov odločili za dodajanje t. i. biodizla v plinsko olje.

ALTERNATIVNA GORIVA Omeniti velja še vedno priljubljeno predelavo bencinskih motorjev v motorje, ki jih poganja plin, zato se upravljavci bencinskih črpalk na to odzivajo z uvedbo možnosti polnjenja t. i. avtomobilskega plina. Slednji je ekološko in cenovno veliko ugodnejši kot bencin, čeprav zaradi svoje manjše gostote pomeni manjšo zmogljivost in za malenkost večjo porabo. Ker pa ne gre za obnovljiv vir energije, je pozornost še vedno usmerjena v razvijanje alternativnih virov, kot je na primer elektrika. Na naših cestah pa je že nekaj hibridnih avtomobilov, med njimi je najbolj znan toyota prius, avtomobile s kombiniranim pogonom so predstavili tudi pri Hondi, najverjetneje pa bo tovrstnih avtomobilov čedalje več. Še vedno pa je njihova največja težava cenovna dostopnost, zato so za zdaj tovrstna vozila še vedno redkost na naših cestah.

Poraba terja večje črpanje nafte.

Toplogredni plini ogrožajo okolje.

PROBLEMATIČNA PORABA In poraba naftnih derivatov? Tu velja upoštevati, da je poleg osebnih avtomobilov velika obremenitev za okolje tudi velika množica tovornih vozil, kajti z zgraditvijo avtocest se povečuje tranzitni promet tovornih vozil skozi Slovenijo. Med onesnaževalce lahko prištejemo tudi potniška vozila, tako avtobuse kot vlake, ki vozijo na neelektrificiranih progah – teh pa je v Sloveniji precej. Vendar porabe naftnih derivatov ne merimo samo po porabi na cestah, ampak tudi po porabi v gospodinjstvih, kjer za kurjavo uporabljajo kurilno olje. To je v maloprodaji precej cenejše od plinskega olja, zato je v preteklosti nemalokrat prišlo do tega, da so mnoga vozila na dizelski pogon za pogonsko gorivo uporabljala kar kurilno olje. To je seveda hud prekršek, zato še danes niso redke kontrole goriva zlasti pri tovornih vozilih. Povečana poraba naftnih derivatov je velik problem predvsem zaradi ogljikovega dioksida, ki je najpomembnejši toplogredni plin. Največje obremenitve za okolje so v prometnih konicah, ko prihaja do povečane koncentracije osebnih vozil, ker pa mnoge prometne povezave ne morejo sprejeti velike množice vozil, prihaja do zastojev in zelo upočasnjenega prometa. Takšen primer je na primer dostop do Ljubljane iz gorenjske smeri, saj je prometna povezava Ljubljane s to pokrajino najslabša, obremenitev pa največja. Težava je tudi v tem, da javni potniški promet ne dohaja potreb prebivalstva, saj avtobusne proge zapirajo, vse to pa prebivalstvo zunaj mest sili, da se v večja mesta vsak dan vozijo z osebnimi avtomobili, medtem ko mnogi avtobusi ostajajo prazni. Problem je tudi z železniškim potniškim prometom, ki Slovenskim železnicam v glavnem prinaša izgubo (v nasprotju s tovrstnim prometom). Slovenija bo morala v prihodnje sprejeti strategijo za razvoj potniškega prometa, da se bo zmanjšala obremenitev okolja s toplogrednimi plini, manjša poraba naftnih derivatov pa bi lahko vplivala tudi na zmanjšanje njihove cene. Res pa je, da so tako cene kot tudi obremenitve s toplogrednimi plini odvisne predvsem od globalnega dogajanja. Največjo odgovornost pri tem nosita predvsem dve veliki porabnici naftnih derivatov, to sta ZDA in Kitajska. ▣

Drugi blok vse realnejši

Aleš Kocjan

Kar tretjino električne energije, ki jo letno porabimo v Sloveniji, proizvede naša edina nuklearna, Jedrska elektrarna Krško (JEK). Ker bo lahko obratovala le do leta 2023 in ker Slovenija v tako kratkem času najverjetneje ne more zagotoviti nadomestnih proizvajalcev energije, so čedalje realnejša razmišljanja o graditvi nove nuklearke.

Prva elektrarna, ki jo je poganjala jedrska energija, je bila zgrajena že daljnega leta 1954 v Obninski v Sovjetski zvezi. Ker so elektroinženirji hitro ugotovili, da z relativno majhnimi stroški lahko dobijo veliko električne energije, se je začel nagel razvoj jedrskih elektrarn po vsem svetu. Leta 1956 so tako v Calder Hallu v Veliki Britaniji zagnali prvo elektrarno z reaktorjem, hlajenim s plinom. Dve leti pozneje so v Shippingportu v ZDA odprli še prvo komercialno jedrsko elektrarno. Razcvet jedrske energije v miroljubne namene se je lahko začel. Danes tako po podatkih Mednarodne agencije za atomsko energijo v 31 državah obratuje 437 jedrskih elektrarn; največ jih imajo ZDA (103), Francija (59), Japonska (55) in Rusija (31). Njihova skupna moč znaša 307.708 MW.

JEK sta v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja začeli skupaj graditi takratni jugoslovanski republiko Hrvaška in Slovenija. Dogovor med njima je bil, da vsaka od njiju prispeva polovico denarja, poskrbi za polovico jedrskih odpadkov, hkrati pa ima pravico do polovice proizvedene energije. Temeljni kamen za elektrarno je bil položen leta 1974, deset let pozneje pa je elektrarna dobila tudi dovoljenje za redno obratovanje. Dogovor o skupni rabi elektrarne med obema republikama je deloval do osamosvojitve obeh držav leta 1991, pozneje pa se je začelo zapletati. Po sporazumu o graditvi elektrarne bi namreč morali Hrvatje prevzeti polovico jedrskih odpadkov in priskrbeti polovico denarja za razgradnjo elektrarne, a se to ni zgodilo. Zaradi tega je Slovenija junija 2002 Hrvaški ustavila dobavo električne energije iz Krškega, kar je ne-

Jedrske nesreče (Černobil) so posledica slabega vzdrževanja. JEK je ena bolje vzdrževanih nukleark.

soglasja še povečalo. Slovenija je zahtevala, da Hrvaška prevzame svoj del energije, Hrvaška pa je zagrozila s tožbo proti Sloveniji zaradi nedobave polovice energije. Spor sta državi zgladili šele po sporazumu leta 2003, ko sta obe vladi ratificirali sporazum o JEK.

JEK proizvede kar tretjino slovenske električne energije.

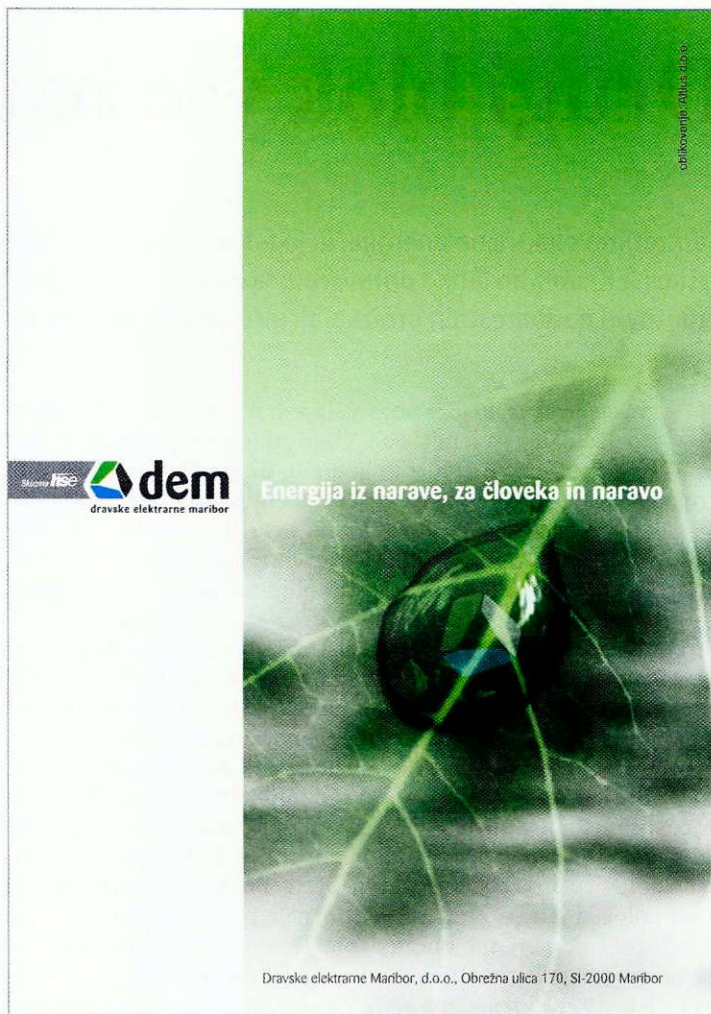

JEDERSKA ELEKTRARNA KRŠKO

V njem sta se dogovorili, da bo imela nuklearna poslej skupno hrvaško in slovensko vodstvo, da bosta obe državi odprli poseben račun, na katerega se bo natekal denar za razgradnjo nuklearke (tega Hrvaška še vedno ne upošteva), in da bo Hrvaška prevzela svojo polovico odpadkov.

DRUGI BLOK VSE REALNEJŠI Ker je življenjska doba nuklearke okoli 40 let, bi morala JEK nehati obratovati z letom 2023, a se to verjetno ne bo zgodilo. Nuklearna namreč proizvede kar tretjino vse električne energije v Sloveniji, kar bi pomenilo, da bi, če bi nehala obratovati, prišlo do velika izpada električne energije, te pa, kot se zdi, Slovenija ni sposobna nadomestiti z drugimi vrstami elektrarn. Tudi zato ne preseneča, da slovenski politiki in strokovnjaki čedalje bolj razmišljajo, da bi poleg sedanjega bloka zgradili še drugi blok jedrske elektrarne. Ideji je posebej naklonjen gospodarski minister Andrej Vizjak, ki je to idejo prvič javno predstavil na mednarodni konferenci Energija 2006. Kot je dejal, se mu zdi graditev drugega bloka JEK smiselna, saj ima Slovenija za to dovolj znanja in izkušenj. Nova nuklearna bi po njegovem mnenju lahko začela obratovati že leta 2017, stala pa bi okrog dve milijardi evrov. V celoti bi jo financirala JEK. "Najlažje bi jo bilo zgraditi ob sedanjih, ker verjamem, da bo družbeno sprejemljivost lažje doseči v Krškem kot kje drugje. Pred načrtovanjem pa moramo izpolniti dva pogoja: urediti odlagališče jedrskih odpadkov, za kar sta ostali še lokaciji v dveh posavskih občinah, in se zelo potruditi za učinkovito rabo energije," je tedaj dejal Vizjak.

Čeprav aktivnosti za graditev drugega bloka še ne potekajo, se zdi, da je to ta čas najverjetnejša in najbolj smiselna možnost. Dozdajšnje izkušnje so namreč pokazale, da nuklearna energija ne predstavlja večjih težav razen okoljevarstvenih, ko je treba shraniti odpadke (a tudi ta težava bo rešena, ko bo dokončno urejeno odlagališče), če je elektrarna redno in primerno vzdrževana. In zakaj tega ne bi izkoristili? □

dem
dravske elektrarne maribor

Energija iz narave, za človeka in naravo

Dravske elektrarne Maribor, d.o.o., Obrežna ulica 170, SI-2000 Maribor

Pogovor z ministrom za gospodarstvo Andrejem Vizjakom

Drugi blok bi bil najbolj racionalen

Kako resna je namera o graditvi drugega bloka JEK?

Glede na sedanje stanje preskrbe Slovenija uvaža več kot 20 odstotkov električne energije, projekcija dolgoročne porabe električne energije pa vključuje najmanj 3-odstotno rast. To narekuje resne priprave za graditev dodatnih zmogljivosti za proizvodnjo električne energije. S tem bi zmanjšali odvisnost od uvoza ter povečali varnost in zanesljivost preskrbe.

Okoljski, energetski in ekonomski vidiki govorijo v prid nadaljevanju in širitvi jedrske elektrarne v Sloveniji. Jedrska energija je ta čas edina razpoložljiva možnost, ki lahko vpliva na znižanje slovenskih emisij CO₂. Nova jedrska elektrarna lahko

zagotavlja najcenejšo električno energijo glede na razpoložljive možnosti na trgu, pri tem pa zagotavlja največjo stopnjo zanesljivosti in varnosti preskrbe.

Priprave na odločitev glede drugega bloka JEK se bodo začele po odobritvi lokacije za odlagališče nizko in srednje radioaktivnih odpadkov.

Kaj bi se zgodilo, če omenjenega bloka ne bi gradili?

Glede na naraščajočo primanjkljaj električne energije bi bila Slovenija prisiljena vlagati v dražje in manj zanesljive proizvodne zmogljivosti (denimo v plinske elektrarne). Seveda pa bo treba še veliko narediti na področju učinkovite rabe energije in pri razvijanju novih tehnologij.

Koliko časa bi lahko deloval drugi blok, če bi bil zgrajen, in kaj bi bilo v tem primeru s prvim? Kakšne zmogljivosti bi imel drugi blok?

Drugi blok bi imel projektirano življenjsko dobo 60 let, prvi blok pa bi nemoteno obratoval dalje. Predvidene zmogljivosti za drugi blok so 1000 MW, na razpolago pa so tudi večje enote – do 1600 MW.

Varovalka za vroče dni

Peter Avsenik

V vročih poletnih dneh, ko sonce s svojo močjo marsikdaj ne prizanaša, nam v stanovanjih včasih postane prevroče. Pri tem si lahko pomagamo na različne načine – tudi s klimatsko napravo.

Če na sončni strani svojega bivališča nimamo posajenega drevesja, ki bi nam s svojimi krošnjami v takšnih dneh delalo senco, si pomagamo s tem, da na okna, vrata ali balkon, ki so izpostavljeni soncu, namestimo razne vrste senčil. Seveda pa je ena od rešitev tudi klimatska naprava. Ta lahko zrak ohladi, mu odvzame odvečno vlago, pozimi pa ga ogreva – seveda odvisno od tipa naprave.

TRI FUNKCIJE Klimatska naprava je, fizikalno gledano, toplotna črpalka, ki iz okolja, v katerem je nameščena, črpa odvečno toplotno energijo v okolico. V grobem jo sestavljajo štirje sklopi; notranja enota, ki jo sestavljajo hladilnik, valjasti ventilator in elektronski del, zunanja enota, sestavljena iz kompresorja, toplotnega merilnika in ventilatorja, povezovalni sistem bakrenih cevi s posebnim plinom ter elektronski krmilno-regulacijski sklop z daljinskim upravljalnikom.

Glavna naloga klimatske naprave je seveda hlajenje pregretega zraka, vendar ima tudi več stranskih funkcij. Med njimi je najpomembnejše tako imenovano razvlaževanje ali nižanje stopnje relativne vlage v zraku. Prevlažno ozračje v poletnih mesecih v veliko primerih povzroča slabo počutje ljudi ali celo zdravstvene težave. Vlaga, ki je v zraku, se v hladilnem telesu klimatske naprave kondenzira in se prek odtočnega sistema »izloči« iz prostora. V dneh, ko je

najbolj soparno, lahko klimatska naprava iz prostora izloči tudi do deset litrov vode. Druga stranska funkcija klimatskih naprav je čiščenje zraka. Vsaka naprava ima namreč filtre, ki zadržujejo prašne delce, da ne vdrejo v površino toplotnega izmenjevalca.

Poznamo več vrst klimatskih naprav: prenosne, okenske, naprave brez zunanje enote in »split sistem«. Prenosne naprave največkrat uporabljamo takrat, kadar zunanje enote iz kakršnih koli razlogov ni mogoče namestiti. Takšno napravo lahko prenašamo iz prostora v prostor, njena slabost pa je, da ima slab izkoristek in omogoča le lokalno delovanje. Sicer pa so se v bližnji preteklosti največ uporabljale okenske naprave, ki se pritrdijo na okensko polico tako, da je polovica naprave zunaj, polovica pa v notranjosti. Danes največkrat uporabljamo klimatsko napravo, imenovano split sistem. Gre za zaprt sistem, za katerega pravijo, da je najbolj ekonomičen, omogoča pa tudi vgradnjo več vrst notranjih enot – stenske, talno-stropne, kasetne, kanalske in prosto stoječe. Načeloma klimatske naprave nimajo negativnih vplivov na okolje.

POZORNOST PRI NAKUPU IN UPORABI Pri nakupu klimatske naprave je treba biti pozoren na več stvari. Najprej je treba izbrati prostor, ki ga želimo hladiti, nato pa preveriti, ali je prostor, kamor

Avtomobilska klimatska naprava porabi precej goriva.

KLIMATSKE NAPRAVE

V dneh največje sople klima lahko odvede tudi 10 litrov vode.

nameravamo namestiti zunanjo enoto klimatske naprave, v senci. Če je, bo zadostovala tudi šibkejša in s tem cenejša naprava. Sicer pa je zunanjo enoto mogoče namestiti na teraso, balkon ali na streho oziroma na zunanjo steno. Če se izkaže, da na zunanjo steno bivališča naprave iz kakršnih koli razlogov ne bi mogli namestiti (če bi denimo kazila podobo hiše), je mogoče izbrati tudi prenosno ali pa takšno brez zunanje enote. Pri izboru naprave je dobro upoštevati tudi to, kolikšna je površina oken, koliko oseb se bo povprečno zadrževalo v prostoru in koliko dodatnih izvorov toplote imamo v prostoru, ki ga želimo hladiti. Tako za ohlajanje dnevne sobe s površino okoli 25 kvadratnih metrov, v kateri sta televizor in računalnik, okni, veliki po 2 kvadratna metra, in se v njem povprečno zadržujejo trije ljudje, zadošča klimatska naprava z močjo hlajenja okoli 2,3 kW.

Klimatske naprave različnih vrst ne skrbijo le za hlajenje ali ogrevanje zraka, ampak tudi za njegovo čiščenje.

Notranja enota klimatske naprave naj ne bo nameščena tako, da bi svež zrak pihal neposredno v ljudi. V notranjem delu naprave se med njenim delovanjem ustvarja kondenz, odvedemo pa ga lahko s posebno črpalko. Če želimo prostor s klimatsko napravo ogrevati, izberemo takšno s toplotno črpalko. V prodajalnah je seveda na voljo tudi več dodatkov, ki delovanje klimatske naprave prilagodijo željam kupca. To so denimo elektrostatski filter (nase veže manjše prašne delce), karbonski filter (primeren za astmatike), senzor navzočnosti ogljikovega monoksida (primeren za prostore s kaminom) ipd. Ti dodatki so seveda precej dragi.

Pomembno je tudi opozoriti, da temperatura notranjih prostorov, v katerih deluje klimatska naprava, ni več kot 6 stopinj Celzija viš-

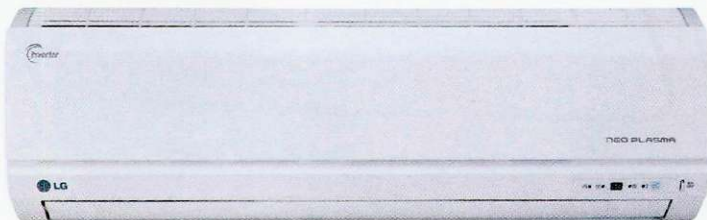
ja ali nižja od zunanje. Tako se namreč lahko izognemo prevelikim temperaturnim šokom, ki bi utegnili povzročiti prehlad.

KLIMA »PIJE« TUDI BENCIN Posebna kategorija klimatskih naprav so avtomobilске. Večina vozil, ki danes vozijo po slovenskih cestah, ima že vgrajene, zato je za mnoge prijetno ohlajena notranjost vozila v poletnih mesecih nekaj samoumevnega. Vendar avtomobilске klimatske naprave niso strošek le ob njihovem nakupu, temveč tudi pozneje. Nemški avtomobilski klub ADAC je nedavno izvedel raziskavo o učinkovitosti, zmožljivosti in stroških, ki nastajajo pri delovanju takšnih naprav, in pokazal nekatere presenetljive izsledke. Med drugim so ugotovili, da klima zlasti v prvi fazi delovanja – ko začneja hladiti pregreto notranjost vozila – porabi kar precejšnjo količino goriva. Raziskava je tudi pokazala, da so pri osemurni vožnji z vklopljeno klimatsko napravo stroški od 5 do 8 evrov ne glede na vrsto goriva (meritve so pokazale, da večjih odstopanj med bencinskim ali dizelskim motorjem ni). Še precej več goriva pa klimatska naprava porabi v dneh, ko je zunaj zelo vroče, avto pa stoji v koloni pred cestninsko postajo. Bistveni razlog za to je, da preproste klime vedno delujejo s polno močjo – šele novejši naprednejši sistemi uravnavajo njihovo delovanje glede na potrebe. Kljub vsemu lahko z nekaj preprostimi ukrepi dosežemo, da nas uporaba klimatske naprave v avtomobilu ne bo preveč udarila po žepu.

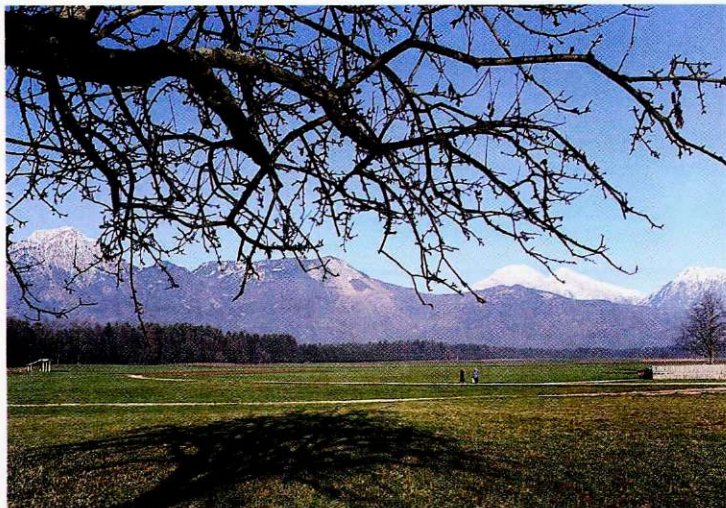
Avtomobil moramo, preden sedemo vanj, dodobra prezračiti; po nekaj sto metrih vožnje z odprtimi okni vsa okna zapremo (tudi strešno); odpremo prezračevalne reže za zadnji del vozila; optimalen razpon temperature naj bo med 21 in 23 stopinjami, le pri zelo visokih zunanjih temperaturah nastavimo kakšno stopinjo več.

MOŽNOSTI JE VEČ Kot rečeno, klimatske naprave različnih vrst ne skrbijo le za hlajenje ali ogrevanje zraka, ampak tudi za njegovo čiščenje. Svež zrak je namreč še posebej v mestnih središčih prej izjema kot pravilo. Kisika, ki gotovo vpliva na zdravje, počutje in storilnost, pa še zlasti primanjkuje v zaprtih prostorih. Če svežega kisika ne dovajamo redno, smo, kot pravijo strokovnjaki, že po nekaj urah utrujeni in bistveno manj zbrani. Tako so prvi znaki slabšega počutja in storilnosti vidni že ob 3-odstotnem znižanju naravnega nivoja kisika (z 21 na 18 odstotkov). Obrambni mehanizmi telesa začnejo pešati in poveča se nevarnost obolenja za različnimi boleznimi. Ob napornem in stresnem delu postane naše dihanje globlje, zato se koncentracija kisika v prostoru še hitreje znižuje.

Kljub temu je klimatska naprava le ena od možnosti, s katerimi si lahko pomagamo pri izboljšanju kakovosti življenja. Za mnoge so sprehodi po gorah ali kopanje v morski vodi še vedno najboljše zdravilo za vroče poletne dni. **D**

Notranja enota klimatske naprave

Klimatske naprave naj ne bi imele negativnega vpliva na okolje.

Novica

Aleš Kocjan

ENERGETSKI VRH V ZAGREBU Hrvaška prestolnica je nedavno gostila energetski vrh JV Evrope, ki so se ga udeležili najvišji predstavniki držav v regiji, med drugim ruski predsednik Vladimir Putin. Srečanje je odprlo številna vprašanja, med katerimi je bilo največ pozornosti namenjene varni in zanesljivi preskrbi z energenti v prihodnje.

»Strateški cilj našega skupnega dela na tem področju je, da dosežemo, da bodo energenti dostopni in zagotovljeni vsem državam na območju,« je v svojem nastopu poudaril ruski predsednik in nadaljeval, da je imela Rusija vedno dobre odnose z državami na Balkanu ter da so dobri gospodarski in politični odnosi pomembni za stabilnost in varnost v regiji.

Tudi gostitelj vrha, hrvaški predsednik Stipe Mesić, ki je odprl konferenco, je dejal, da »mora biti (energetski, op. a.) trg prost, odprt in transparenten, energenti pa morajo biti dostopni vsem in pod enakimi pogoji«. Dodal je, da države jugovzhodne Evrope ne morejo biti izločene iz teh procesov.

Podobnega mnenja so bile tudi druge države udeleženske vrha, med njimi Slovenija. Kot je poudaril slovenski minister za razvoj Žiga Turk, predstavnik Slovenije na vrhu, bo energetska zanesljivost ena izmed prioritet slovenskega predsedovanja EU. »Na

zagrebškem sestanku je bila pravočasno pokazana politična volja za ustvarjanje temeljnega okvira za globalno energetske zanesljivost,« je dejal Turk. **D**

Udeleženci energetskega vrha so se zavzeli za nemoteno dobavo energentov.

ELES

ELEKTRO-SLOVENIJA, d.o.o., Hajdrihova 2, 1001 Ljubljana, www.eles.si